

การจัดการสงขลาฟอรั่มเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา
Managing Songkhla Forum for Strengthening Citizenship of People
in Songkhla Province

กมลวรรณ ไกรเทพ
Kamonwan Kraitaep

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts in Human and Social Development
Prince of Songkla University

2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การจัดการสงขลาฟอรั่มเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา
Managing Songkhla Forum for Strengthening Citizenship of People
in Songkhla Province

กมลวรรณ ไกรเทพ
Kamonwan Kraitaep

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts in Human and Social Development
Prince of Songkla University

2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	การจัดการสงขลาฟอรั่มเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา
ผู้วิจัย	นางสาวกมลวรรณ ไกรเทพ
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
คณะกรรมการสอบ

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญาสุทินันท์)

.....ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และหิม)

.....กรรมการ
 (ดร.ธัญรัตน์ ทวีกาญจน์)

.....กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญาสุทินันท์)

.....กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และหิม)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
 หนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม

.....
 (ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งแสง)
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญญาสุทธินันท์)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และหิมา)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ลงชื่อ.....

(นางสาวกมลวรรณ ไกรเทพ)
นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นางสาวกมลวรรณ ไกรเทพ)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การจัดการสงขลาฟอรั่มเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา
ผู้วิจัย	นางสาวกมลวรรณ ไกรเทพ
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการสงขลาฟอรั่ม โดยมีการใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน หรือ Mixed Method ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่หนึ่ง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการรวบรวมข้อมูลจากการเดลฟาย ซึ่งการเดลฟายนั้นใช้เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญรวมทั้งหมด 9 คน แบ่งเป็น นักวิชาการ 2 คน ภาคีเครือข่าย 2 คน อดีตเจ้าหน้าที่ของสงขลาฟอรั่ม 3 คน และเยาวชนในโครงการของสงขลาฟอรั่ม 2 คน โดยการตอบแบบสอบถามทั้งหมด 3 รอบ จนกระทั่งได้ข้อมูลที่มีความสอดคล้องกันมากที่สุด และเขียนรายงานผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ระยะที่สอง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวน 20 เท่าของตัวแปร ซึ่งมีทั้งหมด 7 ตัวแปร จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 140 คน ระยะที่สาม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเพื่อนำผลการวิจัยจาก 2 ระยะที่กล่าวไปข้างต้น มาร่วมกันหาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย พบว่า การจัดการกับความเป็นพลเมืองของสงขลาฟอรั่ม ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการตอบคำถามจากผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ ได้ประเด็นด้านการจัดการทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำตามสถานการณ์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านสมรรถนะ ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และด้านการสื่อสาร ส่วนประเด็นด้านความเป็นพลเมือง ทั้งหมด 2 ด้าน ได้แก่ ความเป็นพลเมืองในตัวเองของคนในจังหวัดสงขลา และความเป็นพลเมืองต่อสังคมของคนในจังหวัดสงขลา จากนั้นนำข้อมูลในแต่ละด้านสร้างเป็นแบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล พบว่า ปัจจัยการจัดการของสงขลาฟอรั่มส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 2 ด้าน ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ และ 2) ปัจจัยด้านสมรรถนะขององค์กร ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นพลเมือง และส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนำไปสู่การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาให้มีความเข้มแข็งต่อไป

Thesis Title	Managing Songkhla Forum for Strengthening Citizenship of People in Songkhla Province
Author	Ms. Kamonwan Kraitaep
Major Program	Human and Social Development
Academic Year	2019

ABSTRACT

The objectives of this mixed method research was to find out management factors of Songkhla Forum. The study consisted of three phases. Phase 1 was qualitative research for which data were collected through in-depth interviews and Delphi method collecting data from nine experts comprising two academics, two network partners, three former officers of Songkhla Forum, and two youth participants of Songkhla Forum Project. They were asked to give three rounds of responses to the questionnaires to arrive at consensus. Then a research report was written using descriptive analysis. Phase 2 was quantitative research for which data were collected through a questionnaire responded by 140 respondents involved in Songkhla Forum. The sample size was 20 times all the variables consisting of seven variables. Phase 3 was qualitative research and data were gathered through focus group discussions on results of Phase 1 and Phase 2 to find out ways to strengthen citizenship of people in Songkhla Province.

The study found that the management of citizenship of people in Songkhla Province consisted of five aspects: situational leadership, participation, competence, drive, and communication. Regarding citizenship, there were two aspects: citizenship as natives of Songkhla Province, and citizenship as part of Songkhla Province society. Data of each aspect were used to form a questionnaire and it was found that management factors of Songkhla Forum affecting citizenship of people in Songkhla Province comprising two aspects: situational leadership and organizational competencies. These factors had significantly positive relationships with citizenship which could lead to strengthening citizenship of people in Songkhla Province.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาในการให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ รวมไปถึงกำลังใจที่ดีจากบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกประทับใจและมีความซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญาสุทธินันท์ และรองศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และหิม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้ความรู้ คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย การชี้แนะแนวทางเพื่อการปรับปรุง แก้ไขจุดบกพร่อง ตรวจสอบแก้ไขความเรียบร้อยของงาน ตลอดจนคำแนะนำทางด้านวิชาการที่ดีเสมอ อีกทั้งยังเสียสละเวลาส่วนตัวคอยเอาใจใส่เพื่อถามไถ่ถึงความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ รวมถึงการผลักดัน และให้กำลังใจที่ดี ทำให้ตลอดระยะเวลาของการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความทุ่มเทของอาจารย์ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง ประธานกรรมการสอบ และ ดร.ธัญรดี ทวีกาญจน์ กรรมการสอบที่เสียสละเวลาเข้าฟังการนำเสนองาน อีกทั้งช่วยให้คำปรึกษา และคำแนะนำ รวมถึงช่วยแก้ไขความบกพร่องของงานวิจัยขึ้นนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม และคณาจารย์ทุกท่านที่มอบความรู้ทั้งปวงให้แก่ผู้วิจัย คอยอบรมสั่งสอนสั่งสอนให้ความรู้ รวมทั้งยังคอยช่วยเหลือดำเนินงานด้านวิชาการและกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดในระยะเวลา 2 ปี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สงขลาฟอรั่ม ภาควิชาของสงขลาฟอรั่ม และรวมไปถึงเยาวชนในโครงการของสงขลาฟอรั่มทุกท่านที่สละเวลาในการให้ข้อมูล ต้อนรับอย่างเป็นกันเองเสมอสำหรับการลงไปในพื้นที่ และยังเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยเรียนรู้การทำงานร่วมกับองค์กรโดยการลงมือปฏิบัติจริง

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณบิดามารดา รวมถึงญาติพี่น้อง ที่เป็นแรงบันดาลใจคอยสนับสนุน ส่งเสริม และอยู่เบื้องหลังความสำเร็จนี้มาตลอด รวมถึงเพื่อน ๆ พี่ ๆ ทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือเอื้อเฟื้อผู้วิจัยในด้านต่าง ๆ และคอยเป็นกำลังใจให้กันเสมอมา จนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ และเป็นประโยชน์กับผู้อื่นต่อไป

กมลวรรณ ไกรเทพ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(5)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(6)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
รายการตาราง	(10)
รายการแผนภาพประกอบ	(11)
รายงานบทความที่ได้รับการตอบรับให้นำเสนอบทความและเข้ารับการพิจารณา บทนำ	(12) 1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดด้วยสิทธิ	7
แนวคิดด้วยไพร่/ราษฎร/ประชาชน	10
แนวคิดด้วยความเป็นพลเมือง	13
แนวคิดด้วยการจัดการ	16
แนวคิดด้วยองค์กรประชาสังคม	26
บริบทสงขลาพอร์ม	32
กรอบแนวคิดการวิจัย	34
วิธีดำเนินการวิจัย	35
ระยะที่ 1 วิธีการเชิงคุณภาพ	36
ระยะที่ 2 วิธีการเชิงปริมาณ	40
ระยะที่ 3 วิธีการเชิงคุณภาพ	44
ผลการวิจัย	47
การจัดการสงขลาพอร์มกับความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา	47
ปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา	69
การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา	74

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	76
การจัดการสงขลาพอร์มกับความเป็นพลเมือง	76
ปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมือง	82
การเสริมสร้างความเป็นพลเมือง	85
ข้อเสนอแนะ	87
บรรณานุกรม	88
ภาคผนวก	95
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญและรายงานผู้ให้สัมภาษณ์	96
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 1	99
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2	106
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 3	114
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์	126
ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามเชิงปริมาณ	130
ภาคผนวก ช ผลการวิจัยจากแบบสอบถาม	138
ภาคผนวก ซ บทความที่นำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ	148
ภาคผนวก ฌ บทความตีพิมพ์ (อยู่ระหว่างการพิจารณา วารสารมหาวิทยาลัย ศิลปากร)	161
ประวัติผู้วิจัย	174

รายการตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ค่าความเชื่อมั่นตัวแปรของแบบสอบถามรายด้าน	42
2	ปัจจัยด้านการจัดการของสงขลาฟอรั่ม	48
3	ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของสงขลาฟอรั่ม	50-51
4	ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสงขลาฟอรั่มของคนใน จังหวัดสงขลา	53-54
5	ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กรของสงขลาฟอรั่มของคนในจังหวัดสงขลา	56-57
6	ปัจจัยด้านประเด็นที่ขับเคลื่อนของสงขลาฟอรั่ม	59
7	ปัจจัยด้านการสื่อสารของสงขลาฟอรั่ม	60-61
8	ความเป็นพลเมืองในตัวเองของสงขลาฟอรั่มของคนในจังหวัดสงขลา	62-63
9	ความเป็นพลเมืองต่อสังคมของสงขลาฟอรั่มของคนในจังหวัดสงขลา	64-65
10	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านการจัดการ	70
11	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นพลเมือง	70
12	ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นพลเมืองกับปัจจัยการจัดการสงขลาฟอรั่ม	71
13	รูปแบบทั้งหมดของปัจจัยการจัดการสงขลาฟอรั่มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมือง ของคนในจังหวัดสงขลา	72
14	รูปแบบสุดท้ายของปัจจัยการจัดการสงขลาฟอรั่มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา	73
15	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	139
16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการจัดการด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์	142
17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการจัดการด้านการมีส่วนร่วม	143
18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการจัดการด้านสมรรถนะองค์กร	144
19	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการจัดการด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน	145
20	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการจัดการด้านการสื่อสาร	145
21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นพลเมืองในตัวเอง	146
22	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นพลเมืองต่อสังคม	147

รายการแผนภาพประกอบ

แผนภาพที่		หน้า
1	ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์	18
2	ระดับชั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน	20
3	ประเภทขององค์กรประชาชนและองค์กรประชาสังคม	28
4	ตำแหน่งแห่งที่ของประชาสังคม	29
5	กรอบแนวคิดการวิจัย	34
6	รูปแบบการวิจัยผสมผสาน	35
7	ปัจจัยด้านการจัดการของสงขลาฟอรั่ม	66-67
8	ความเป็นพลเมืองของคนจังหวัดสงขลาในแบบของสงขลาฟอรั่ม	68

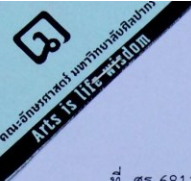
รายงานบทความที่ได้รับการตอบรับให้นำเสนอบทความและเข้ารับการพิจารณา

กมลวรรณ ไกรเทพ อุทัย ปริญาสุทธินันท์ และเกษตรชัย และหีม. (2561). *การจัดการสงขลาพอร์รั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา*. การประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 8 วันที่ 22 มิถุนายน 2561. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

กมลวรรณ ไกรเทพ อุทัย ปริญาสุทธินันท์ และเกษตรชัย และหีม. (2562). *สงขลาพอร์รั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา*. (อยู่ระหว่างการพิจารณา วารสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร)

สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการตอบรับให้นำเสนอบทความ

กมลวรรณ ไกรเทพ อุทัย ปริญญาสุทินันท์ และเกษตรชัย และหีม. (2561). การจัดการสงขลาฟอรั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา. การประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 8 วันที่ 22 มิถุนายน 2561. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ที่ ศธ 6811/ ว 0024๕5

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ อำเภอเมือง
จังหวัดนครปฐม 73000

18 มิถุนายน 2561

เรื่อง   ตอบรับผลงานเพื่อนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 8

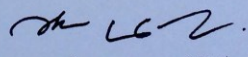
เรียน   นางสาวกมลวรรณ ไกรเทพ

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิจัย เรื่อง “การจัดการสงขลาฟอรั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา” เพื่อนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 8 ในวันที่ 22 มิถุนายน 2561 ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม นั้น

บัดนี้ บทความดังกล่าวได้รับการตรวจทานโดยผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการดำเนินงานฯ จึงเห็นควรให้นำเสนอผลงานของท่านในการประชุมวิชาการฯ ในวันที่ 22 มิถุนายน 2561 เวลา 08.30 - 16.30 น. ณ อาคารศูนย์ภาษา ศูนย์คอมพิวเตอร์ และหอประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้ บทความของท่านจะได้รับการตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) หลังจากการนำเสนอในวันและเวลาที่ทางโครงการได้กำหนด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วางกมา นิตพิทักษ์กิจ)
คณบดีคณะอักษรศาสตร์

โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 8
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
โทรศัพท์ 0 3425 5096 โทรสาร 0 3425 5794
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ research.arts.su@gmail.com

สำเนาเกียรติบัตรผู้นำเสนอผลงานวิจัย

สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการตอบรับเข้ารับพิจารณา

กมลวรรณ ไกรเทพ อุทัย ปริญญาสุทินันท์ และเกษตรชัย และหิ้ม. (2562). *สงขลาพอร์มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา*. (อยู่ระหว่างการพิจารณา วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร)

ที่ ศธ 6803.16/ 0928

สำนักงานบริหารการวิจัย นวัตกรรมและสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

๒๙ มีนาคม 2562

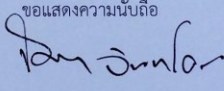
เรื่อง แจ้งความคืบหน้าการพิจารณาบทความ
เรียน คุณกมลวรรณ ไกรเทพ

ตามที่ท่านได้ส่งบทความ เรื่อง “สงขลาพอร์มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา” เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทยนั้น

บัดนี้ ทางวารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ใ้ขอแจ้งความคืบหน้าให้ท่านทราบว่า บทความดังกล่าวกำลังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาโดยกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยจะทราบผลภายใน 2-3 สัปดาห์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ปิญา จันทโคต)
บรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร

งานวารสาร
โทร. 065 070 4679
โทรสาร. 034 255 808
อีเมล: sujthai.surdi@outlook.com

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยภาคประชาสังคมหรือผู้แสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state actor) ได้กำเนิดและมีพลวัตควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยมาตลอด อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม ช่วงปี พ.ศ. 2533-2542 ได้รับความสนใจและมีความสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการเมือง องค์การพัฒนาเอกชนที่มีการเคลื่อนไหวในการเรียกร้องสาธารณูปโภคและการจัดสรรบริการทางสังคมซึ่งเป็นที่สิ่งจำเป็นกับประชาชน โดยต่อมาได้เปลี่ยนไปเป็นการเคลื่อนไหวสำหรับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเน้นการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการรณรงค์เป็นหลัก และมีองค์กรพัฒนาเอกชนเกิดขึ้นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาชนบทโดยตรง ด้วยการเข้าไปให้การช่วยเหลือผู้ยากไร้หรือผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ความเจริญเข้าไม่ถึง ช่วยบรรเทาปัญหาเรื่องความยากจน รวมถึงการส่งเสริมประชากรให้พวกเขาประเมินสิ่งที่เป็นความจำเป็นในชีวิตได้เองใหม่ โดยที่ยังรักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชุมชนและการช่วยเหลือในการปกป้องสิทธิที่เป็นพื้นฐานของประชากร นอกจากนี้ประชาสังคมก็ได้มีบทบาทอย่างมากในการเข้าไปช่วยเหลือประชากรในระดับล่าง โดยการเข้าไปให้ความรู้ความเข้าใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับนโยบายต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ สำหรับปัจจุบันภาคประชาสังคมเองได้มีความหลากหลายมากขึ้น อีกทั้งได้รับหลักประกันที่เข้มแข็งจากการมีบทบาทบัญญัติที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมตามรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ทั้งที่เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงออก หรือข้อกำหนดที่รัฐต้องมีการปรึกษาหารือกับประชาชน ก่อนจะมีการดำเนินโครงการใด ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และชีวิตของประชาชน คำว่า “ประชาสังคม” ที่มีอยู่ในประเทศไทยจะหมายถึงพลเมืองที่มีการรวมตัวกันเพื่อเคลื่อนไหวประเด็นที่เกิดในสังคม ทั้งด้านการเมือง ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้ในช่วงเวลาเดียวกันที่ทางกลุ่มภาคประชาสังคมได้มีบทบาทหลายอย่าง ในด้านความสัมพันธ์ของรัฐกับภาคประชาสังคมนั้นก็ไม่ได้มีความราบรื่นเท่าที่ควร (ธนาकरพัฒนาเอเชีย, 2554) เนื่องจากลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีความซับซ้อนระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ

ตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2540-2551 เริ่มเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นและการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐอย่างกว้างขวาง (กานต์ชนก ประภาศวุฒิสาร, 2552) ซึ่งสาเหตุที่เกิดสิ่งดังกล่าวขึ้น อันเนื่องมาจากสังคมไทยในตอนนั้นได้มีความขัดแย้งแตกออกเป็นหลากหลายกลุ่ม รวมถึงมีปัญหาเรื่องของประชาธิปไตยแบบตัวแทนและบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมไม่ได้ตอบสนองความต้องการของประชาชน แต่อย่างไรก็ตามประชาชนเองก็ยังคงมีการหันมาให้ความสนใจกับประชาธิปไตยทางตรงมากขึ้น เพราะวาระบอบประชาธิปไตยที่บอกว่าอำนาจสูงสุดเป็นของปวงชนโดยที่ประชาชนนั้นทำหน้าที่ปกครองตนเองโดยตรงมีความเป็นอุดมคติไม่สามารถทำได้จริง จึงได้มีระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนขึ้นมาเพราะจริง ๆ แล้วนั้นประชาชนในประเทศไทยมักให้ความสนใจในเรื่องประชาธิปไตยในช่วงเวลาสั้น ๆ เช่น ในช่วงที่มีการเลือกตั้ง เนื่องจากว่าประชาชนยังไม่ได้มีความตระหนักหรือเข้าใจในเรื่องของสิทธิความเป็นพลเมือง ดังนั้นรัฐบาลหรือพรรคการเมืองจึงไม่อาจเป็นสถาบันหลักในการเข้ามาตัดสินใจอีกต่อไป (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2556)

สำหรับในจังหวัดสงขลามีนงานวิจัยชิ้นหนึ่งรายงานผลว่า ประชาชนมีความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 (หมัดเฟาซี รูบามา, จิตกริ บุญโชติ, นพวัลภ์ มงคลศรี และสุกรี บุญเทพ, 2560) ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าสำหรับคนในจังหวัดสงขลานั้นมีความเป็นพลเมือง ทั้งนี้จากงานวิจัยดังกล่าวได้สะท้อนความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งการเมืองเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งสังคมยังมีสิ่งต่าง ๆ อีกหลายส่วนที่พลเมืองควรมีการตระหนักถึงและเข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีบทบาท จึงผู้กล่าวถึงความเป็นพลเมืองไว้ว่าในความเป็นจริงคนเราไม่ได้เกิดมาเป็นพลเมือง แต่พลเมืองเป็นสิ่งที่ต้องสร้างและสำหรับการสร้างความเป็นพลเมืองมักต้องอาศัยเวลาในระยะที่นาน (Barber, 1997 อ้างถึงใน ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2560)

อนึ่ง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดสงขลานั้นนับตั้งแต่ พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา จังหวัดสงขลาได้กลายเป็นศูนย์กลางขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์ประชาชนจำนวนมาก โดยมีลักษณะของการทำงานที่มุ่งสร้างกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ การสื่อสารทางสังคมที่มีความต่อเนื่อง ซึ่งสงขลาฟอรั่มเป็นหนึ่งในกลุ่มองค์กรดังกล่าวที่ได้มีการทำงานร่วมกันในนามสงขลาประชาคม ในช่วงเวลาเดียวกันสงขลาฟอรั่มได้สนใจประเด็นที่เกี่ยวกับทะเลสาบสงขลา จึงเริ่มทำโครงการโลกสดใสบ้านเกิด โดยใช้แนวคิดเดียวกับกรุงเทพฯ ที่ในขณะนั้นมีการรณรงค์ประเด็นเกี่ยวแม่น้ำเจ้าพระยาเรื่องตาวิเศษ สงขลาฟอรั่มเริ่มโครงการจากการมีวงสนทนาเล็ก ๆ อาทิ เรื่องการทำอุโมงค์โดยเจาะรอบทะเลสาบสงขลา เป็นต้น หลังจบวงสนทนา พบว่า เมื่อได้ข้อมูลมากกลับไม่มีระบบสำหรับที่จะสื่อสารต่อ อีกทั้งองค์กรต่าง ๆ ในจังหวัดสงขลาเองก็มีการทำงานในประเด็นที่มีความหลากหลาย สงขลาฟอรั่มจึงทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางสำหรับการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ และจากการทำงานข้างต้นสงขลาฟอรั่ม พบว่า ไม่มีคนรุ่นใหม่ที่น่าสนใจเข้ามาเป็นนักพัฒนา หรือแม้แต่เป็นอาสาสมัคร สงขลาฟอรั่มจึงเริ่มตระหนักถึงประเด็นของคนรุ่นใหม่กับการเป็นอาสาสมัคร จนมาถึงคำว่า “พลเมือง” สงขลาฟอรั่มมองว่าเมื่อมีการพูดถึงพลเมือง แต่กลับไม่เคยเห็นตัวตนของพลเมือง ทำให้คำว่าพลเมืองไม่มีความชัดเจนและขาดพลัง

ต่อมา ตั้งแต่ พ.ศ. 2541-2546 จึงได้มีการสร้างกิจกรรม โดยให้เด็กร่วมกันทดลองทำศูนย์ปฏิบัติการการเรียนรู้วิद्यุชุมชนเด็กและครอบครัวสงขลา ขณะนั้นได้ทดลองกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนที่ก้าวพลาดของศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนเขต 9 สงขลา กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีการพัฒนาเรื่องทักษะชีวิตเยาวชนโดยหนุนเสริมให้เยาวชนเลือกทำโครงการตามที่น่าสนใจ และมีการดำเนินกิจกรรมมากกว่า 7 ปี นับเป็นประสบการณ์ของสงขลาฟอรั่มในการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้กระบวนการสื่อสารมวลชนศึกษากับเด็ก จนกระทั่งปี พ.ศ. 2555 คุณพรณิศา โสทธิพันธ์ ซึ่งเป็นผู้อำนวยการสงขลาฟอรั่ม ได้พูดคุยถึงสถานการณ์พลเมืองในประเทศไทยกับมูลนิธิสยามกัมมาจล จนมองเห็นร่วมกันว่าถึงเวลาที่จะต้องเร่งสร้างพลเมืองให้เกิดขึ้นในประเทศ โดยมุ่งไปที่การสร้างพลเมืองเด็ก ให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน กล่าวคือ ให้เด็ก ๆ เป็นผู้ออกแบบชุมชนหรือสร้างการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนในแบบที่เด็กต้องการให้เป็น และจากจุดเล็ก ๆ ที่เด็ก ๆ สนใจลงมือทำนั้นได้ทำให้เกิดความเป็นพลเมืองในตัวเด็ก อาทิ กลุ่มวาดเพื่อชีวิต จากโรงเรียนมหาวชิราวุธที่ทำโครงการศึกษาปัญหาชายหาดของคนในท้องถิ่น หลังจากที่ได้ผ่านโครงการนี้ จึงได้มีการกลับมาสะท้อนสิ่งที่รับจากการทำโครงการว่าพวกเขามีความรับผิดชอบมากขึ้น มีน้ำใจมากขึ้น ยอมรับฟัง

ความคิดเห็นผู้อื่นมากขึ้น และยิ่งรู้สึกมีความผูกพันกับพื้นที่มากขึ้น ในขณะที่กลุ่มสองมือสร้างฝัน พลเมืองสงขลา จากโรงเรียนกอบกุลวิทยาฯ ที่ทำโครงการสำนึกรักบ้านเกิด ก็ได้ร่วมกันสะท้อนว่า จากการทำโครงการดังกล่าว ทำให้เห็นว่าทุกคนในกลุ่มมีความตั้งใจจริง การทำงานของกลุ่มที่แม้ว่าจะ มีการแบ่งหน้าที่กันแล้ว แต่ทุกคนก็สามารถผลัดเปลี่ยนหน้าที่กันได้ โดยเฉพาะบทบาทการเป็นผู้นำ รู้จักการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน (มูลนิธิสยามกัมมาจล, 2557) จากโครงการสร้างพลเมืองเด็กดังกล่าว ได้ทำให้เกิดเครือข่ายในการสร้างพลเมืองเด็กขยายออกไปอีกหลายจังหวัด อาทิ จังหวัดน่าน จังหวัด ศรีสะเกษ และจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นต้น และตลอดเวลาที่ผ่านมานั้นสงขลาฟอรั่มได้มีระบบบริหาร และกลไกในการทำงานที่เชื่อมโยงกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อเข้ามาช่วยเป็นแรงเสริมในการช่วยพัฒนา เยาวชน ซึ่งมีทั้งที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษา และเป็นวิทยากรสำหรับในความรู้แก่เด็กในโครงการ (สงขลา ฟอรั่ม, 2557)

จากข้างต้นที่กล่าวมานั้นจึงทำให้เห็นสถานการณ์ที่เกิดในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา หากแต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่มุ่งเน้นไปที่ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยีเป็น หลัก ในขณะที่ความเป็นพลเมือง สิทธิของความเป็นพลเมือง กลับไม่ได้มีการพัฒนาตามไปด้วย ประชาชนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ค่อยมีความเข้าใจในเรื่องของความเป็นพลเมือง และจำนวนไม่น้อยที่นำ เรื่องความเป็นพลเมืองไปเชื่อมโยงกับประเด็นทางการเมืองเพียงอย่างเดียว ในขณะที่ความเป็น พลเมืองนั้นยังมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิและหน้าที่ นอกจากนั้นความเชื่อเรื่องความเป็น พลเมืองที่เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาแต่ตั้งเกิดหรือเป็นสิ่งที่ต้องมีการสร้างขึ้น ในปัจจุบันดูจะไม่มี ความสำคัญอะไร เพราะพื้นที่สำหรับการแสดงออกในการเป็นพลเมืองได้ถูกจำกัดลง แต่ความเป็น พลเมืองก็ยังคงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ประชาชนควรรับรู้ ใส่ใจ และเข้าใจ เพราะจะนำไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

ด้วยเหตุผลข้างต้นที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการสงขลาฟอรั่มกับความ เป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา นอกจากนั้นยังสนใจวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการ จัดการกับความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ว่าเกิดความเป็นพลเมืองได้อย่างไร อีกทั้งยังสนใจ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาว่าควรเป็นอย่างไร เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็น ประโยชน์กับคนในจังหวัดสงขลาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับความเป็น พลเมืองจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาการจัดการสงขลาพอร์มกับความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา
- 3) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) สามารถนำความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาและการจัดการสงขลาพอร์ม ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ด้านการมีส่วนร่วมของคนในจังหวัดสงขลา ด้านสมรรถนะองค์กร ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และด้านการสื่อสาร ไปวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการให้กับหน่วยงานภาคประชาสังคมอื่น ๆ ต่อไป
- 2) สามารถนำไปวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการของสงขลาพอร์ม ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ด้านการมีส่วนร่วมของคนในจังหวัดสงขลา ด้านสมรรถนะองค์กร ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และด้านการสื่อสาร ที่ส่งผลต่อคนในจังหวัดสงขลา เป็นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองและพัฒนาจังหวัดสงขลาได้
- 3) สามารถนำการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาไปประยุกต์เพื่อปรับใช้กับหน่วยงานภาคประชาสังคมในพื้นที่อื่น ๆ ได้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการสงขลาพอร์มกับความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา โดยมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่จังหวัดสงขลา ซึ่งพื้นที่ในการทำงานและเป็นที่ตั้งของสงขลาพอร์ม

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสงขลาพอร์ม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสงขลาพอร์ม จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ทั้งหมด 7 ฝ่าย จำนวน 7 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่หน้าที่การเงิน งานธุรการ และงานกิจกรรมโครงการ เจ้าหน้าที่หัวหน้างานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการสื่อสารสาธารณะ เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป เจ้าหน้าที่จัดการข้อมูล เจ้าหน้าที่วิชาการและงานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายฐานข้อมูล และสมาชิกของสงขลาพอร์ม จำนวน 600 คน รวมทั้งหมด 608 คน

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของสงขลาพอร์ม ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการสงขลาพอร์ม จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ทั้งหมด 7 ฝ่าย ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่หน้าที่การเงิน งานธุรการและงานกิจกรรมโครงการ เจ้าหน้าที่หัวหน้างานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการสื่อสารสาธารณะ เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป เจ้าหน้าที่จัดการข้อมูล เจ้าหน้าที่วิชาการและงาน

ปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายฐานข้อมูล และสมาชิกของสงขลาฟอรั่ม เมื่อมีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบ Multiple Regression ซึ่งได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 20 เท่า ของ 1 ตัวแปร และในการวิจัยครั้งนี้ มี 7 ตัวแปร ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน

ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนกันยายน 2560–กรกฎาคม 2562

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาการจัดการสงขลาฟอรั่มกับความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา และศึกษาปัจจัยการจัดการสงขลาฟอรั่มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาถึงการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาต่อไป

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปร มี 2 ชนิด ประกอบด้วย ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ตัวแปรต้น ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านสมรรถนะองค์กร ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และด้านการสื่อสาร ในส่วนของตัวแปรตาม ได้แก่ ความเป็นพลเมืองในตัวเองของคนในจังหวัดสงขลา และความเป็นพลเมืองต่อสังคมของคนในจังหวัดสงขลา

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานของสงขลาฟอรั่มที่ทำให้สงขลาฟอรั่มสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย ทั้งหมด 5 ดังนี้ 1) ด้านภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นบุคคลที่ทำงานอยู่ในสงขลาฟอรั่ม เป็นบุคคลที่มีการทำงานร่วมกันในองค์กร มีการปรึกษาหารือถึงทิศทางและแนวทางขององค์กร 2) ด้านการมีส่วนร่วม ทุกคนในสงขลาฟอรั่มที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินขององค์กรอย่างมีความต่อเนื่อง รวมถึงการร่วมงานกับภาคีขององค์กรด้วย 3) ด้านสมรรถนะองค์กร เป็นปัจจัยที่ทำงานให้สงขลาฟอรั่มสามารถขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน เป็นสิ่งที่ทำให้สงขลาฟอรั่มมีทิศทางในการทำงานที่ชัดเจน และ 5) ด้านการสื่อสาร เป็นสิ่งสงขลาฟอรั่มสื่อสารออกไปยังสาธารณะ เพื่อให้สังคมภายนอกได้รับรู้และมีความเข้าใจการดำเนินงานของสงขลาฟอรั่ม และทำให้สงขลาฟอรั่มกลายเป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอกมากขึ้น

สงขลาฟอรั่ม หมายถึง หน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับคนในจังหวัดสงขลา โดยพื้นที่ในการทำงานมีความครอบคลุมในหลายอำเภอของจังหวัดสงขลา อาทิ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเตกา อำเภอสิงหนคร อำเภอเทพา เป็นต้น

ความเป็นพลเมือง หมายถึง สภาวะของของผู้คนในจังหวัดสงขลาทั้งในแง่ของการคิด วิเคราะห์ การยอมรับ การเคารพ และรวมถึงการรู้ห่วงหาพันสิ่งต่าง ๆ ซึ่งความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลานั้นได้แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้ 1) ความเป็นพลเมืองในตัวเอง กล่าวคือ เป็นความรู้สึกที่คนในจังหวัดสงขลามีต่อตนเอง อาทิ การเปิดใจรับฟังผู้อื่น และ 2) ความเป็นพลเมืองต่อสังคม คือ เป็นความรู้สึกที่คนในจังหวัดสงขลามีต่อสังคม อาทิ การเป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

คนในจังหวัดสงขลา หมายถึง คนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา เป็นบุคคลซึ่งเคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับคนในจังหวัดสงขลา ที่จัดโดยสงขลาฟอรั่ม หรือสงขลาฟอรั่มร่วมกันจัดกับกลุ่มภาคี

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการจัดการสงขลาฟอรั่มเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 7 ประเด็น ดังนี้ 1) แนวคิดที่ว่าด้วยสิทธิ 2) แนวคิดที่ว่าด้วยไพร่/ราษฎร/ประชาชน 3) แนวคิดที่ว่าด้วยความเป็นพลเมือง 4) แนวคิดที่ว่าด้วยการจัดการ 5) แนวคิดที่ว่าด้วยองค์กรประชาสังคม 6) บริบทสงขลาฟอรั่ม และ 7) กรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งทั้ง 7 ประเด็นที่กล่าวมานี้ จักมีการเชื่อมโยงไปสู่การศึกษาการจัดการกับความ เป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา การศึกษาปัจจัยการจัดการสงขลาฟอรั่มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา รวมถึงการศึกษาการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

แนวคิดที่ว่าด้วยสิทธิ

ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิ เพื่อวิเคราะห์ความเข้าใจ การเข้ารับรู้และการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ที่พลเมืองพึงมี โดยมีรายละเอียดดังนี้

คำว่า สิทธิ ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม เช่น บุคคลมีสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ บุคคลมีสิทธิในที่ดิน แปลงนี้ นอกจากนี้ สิทธิ หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้กระทำการใด ๆ โดยสุจริตได้อย่างอิสระ แต่ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของคนอื่น ในขณะที่สุเทพ เอี่ยมคง (ม.ป.ป.) กล่าวว่า สิทธิคือ ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองมิให้มีการละเมิด รวมทั้งบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิด สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเมื่อปี พ.ศ. 2560 กล่าวถึงเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยในมาตรา 34 มาตรา 41 และมาตรา 42 ดังนี้ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองเป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น อีกทั้งสิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มี การตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้นในมาตรา 34 ยังกล่าวอีกว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของเสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น รวมถึงมาตรา 41 และมาตรา 42 ที่กล่าวว่า บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ มีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการ

พิจารณาโดยรวดเร็ว มีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการพนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ อีกทั้งบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชนหรือหมู่คณะอื่นการจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้น เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อการป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ, 2560) นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงสิทธิในนามของความเป็นมนุษย์หรือที่รู้จักกันว่า “สิทธิมนุษยชน” ซึ่งได้มีการเขียนไว้เป็นพระราชบัญญัติในรัฐธรรมนูญเมื่อ พ.ศ. 2560 ความว่า “สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล บรรดาที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย หรือตามหนังสือสัญญา ที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ, 2560)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าประเทศไทยได้มีการให้ความสำคัญกับสถานการณ์เรื่องสิทธิต่าง ๆ ของประชาชนในประเทศ แต่ก็ยังพบเห็นข่าวสารในชีวิตประจำที่แสดงถึงการละเมิดสิทธิ ซึ่งก็เป็นไปตามที่มีรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนประจำปี 2558-2559 พบว่าภาพรวมในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเศรษฐกิจ แต่สำหรับสถานการณ์เรื่องสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคยังมีดมัว และมีแนวโน้มของการปราบปรามความยุติธรรมมากขึ้น จนส่งผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และสิ่งที่เป็นภัยคุกคามประชาชนมีตั้งแต่ความล้มเหลวของรัฐในการประกันความรับผิดชอบที่มีผลให้มีการฟื้นคืนอย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง เช่นที่เกิดขึ้นในอัฟกานิสถานและเมียนมา ความยุติธรรมที่เกิดขึ้นไม่ได้มีหลักประกันสำหรับเหยื่อว่าภายหลังเกิดความขัดแย้ง และในหลาย ๆ ประเทศ พบว่า มีช่องว่างระหว่างประชาชนและรัฐบาล โดยเฉพาะเยาวชนที่ความรู้สึกรู้สึกว่ามีความเข้มแข็ง เนื่องจากมีช่องทางสำหรับสื่อสารถึงสิทธิของตนเองได้ เพราะมีเทคโนโลยีและพื้นที่สำหรับสื่อสาร และมีค่าใช้จ่ายที่ลดลง ในขณะที่รัฐบาลส่วนใหญ่เน้นการป้องกันตนเองจากการตรวจสอบหรือการวิพากษ์วิจารณ์ สำหรับรัฐบาลไทย จีน มาเลเซีย เวียดนาม กัมพูชา และอินเดีย แม้จะมีการยกระดับการปราบปรามเสรีภาพอย่างเข้มข้น แต่ในการแสดงออกถึงเสรีภาพยังคงถูกจำกัดไว้ อาทิ การชุมนุม การสมาคม และมีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้นสำหรับภาคประชาสังคมและสำหรับประเทศไทยรัฐบาลทหารของไทยได้มีการขยายอำนาจ ทั้งนี้ยังเป็นความมั่นคงของชาติ จนเกิดการจำกัดสิทธิและมีการปราบปรามผู้ที่มีความเห็นต่าง จนนานาชาติเกิดการเรียกร้องให้รัฐบาลทหารยุติการจำกัดเสรีภาพ หลังได้มีการประกาศรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 แต่ก็ยังมีการใช้อำนาจและการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากรัฐบาลทหาร (พิภพ อุดมอิทธิพงศ์, 2559) ในขณะที่ นวียา ยศวิไล (2561) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย : กรณีศึกษาชาวโรฮิงญาจังหวัดสงขลาและระนอง ได้กล่าวถึงสาเหตุที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนว่าขึ้นจากข้อจำกัดของกฎหมายที่ใช้บังคับ และสำหรับกรณีของโรฮิงญาเกิดจากพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ซึ่งไม่เอื้อต่อการคุ้มครองสิทธิ เนื่องจากชาวโรฮิงญาถือเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ทำให้ชาวโรฮิงญาหลายคนถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้นพื้นฐานจากเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนั้นข้อบัญญัติตามกฎหมายคนเข้าเมืองก็ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิ

มนุษยชนและมาตรฐานระหว่างประเทศ จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายได้อย่างเต็มศักยภาพ

อนึ่ง แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย (ม.ป.ป.) ได้อธิบายเกี่ยวกับที่มาของแนวคิดสิทธิมนุษยชนว่าเป็นสิ่งที่มีรากฐานมาจากความเชื่อ คำสอนทางศาสนา ปรัชญา ศีลธรรม และจริยธรรมของสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ในโลก ซึ่งเชื่อกันว่ามนุษย์ที่เกิดมามีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่และยังมีความเชื่อตามปรัชญาของตะวันตกที่ว่ามนุษย์มีสิทธิโดยธรรมชาติในฐานะที่เกิดเป็นมนุษย์ มีความชอบธรรมสำหรับการที่จะรักษาชีวิตของตนเอง สามารถมีอิสระทางความคิด อีกทั้งยังเชื่อว่าแม้ผู้คนจะมีความแตกต่างกัน หากแต่ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์นั้นย่อมเท่าเทียมกัน ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง แนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนจึงได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญจากทั่วโลกมากขึ้น เนื่องจากประชาคมโลกเกิดการตระหนักถึงความโหดร้ายทารุณของสงครามและการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การกระทำร้ายต่อเด็ก สตรี และคนชรา ที่มนุษย์ได้กระทำต่อมนุษย์ด้วยกัน จนนำไปสู่การพัฒนากฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (International Human Rights Laws) ซึ่งมีหลักการ ข้อตกลง ระบบ รวมถึงกลไกด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นมาตรฐานและได้รับการยอมรับในระดับสากล สำหรับปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของทุกคนในโลก

ในขณะที่ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (2560) กล่าวถึง สิทธิมนุษยชน ว่า เป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด และต้องได้รับอย่างเหมาะสมแก่ความเป็นคน และเพื่อสามารถพัฒนาตนเองได้ สิทธิมนุษยชนจึงมี 2 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 สิทธิที่ติดตัวคนทุกคนมาแต่เกิดและไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ อยู่เหนืออำนาจใด ๆ ของรัฐทุกรัฐ และกฎหมาย สิทธิเหล่านี้ ได้แก่ 1) สิทธิในชีวิต ห้ามทำร้ายต่อชีวิต หรือฆ่า 2) สิทธิในความเชื่อ ลัทธิทางศาสนา 3) สิทธิทางการเมือง ที่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีภาพ และระดับที่ 2 สิทธิที่ต้องได้รับการรับรองในรูปของกฎหมายหรือต้องได้รับการคุ้มครองโดยรัฐบาล 1) สิทธิของการได้รับสัญชาติ 2) สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครอง 3) การได้รับบริการทางด้านสาธารณสุข และ 4) การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สรุปได้ว่า สิทธิมีหลายประเภท ตั้งแต่สิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด สิทธิที่ได้รับหลังจากมีชีวิต ซึ่งมักเป็นสิทธิตามกฎหมาย และสิทธิเหล่านี้ยังมีความคุ้มครองด้วย แต่ไม่ใช่ทุกคนที่ทราบถึงสิทธิที่ตนมี เข้าใจ และใช้ประโยชน์จากสิทธิเหล่านั้น บางครั้งเราจะเห็นได้จากสังคมในชีวิตประจำวันถึงสิทธิต่าง ๆ ที่แม้ว่าโดยกฎหมายจะเขียนไว้ให้เป็นสิทธิของทุกคนที่พึงได้รับ แต่ก็ยังไม่พ้นเรื่องของการละเมิดสิทธิอยู่เนื่อง ๆ ตามข่าวสารที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์และในโลกออนไลน์นั้นอาจเกิดจากการที่ประชาชนไม่ได้เข้าใจในสิทธิของตนเองที่พึงมี ขณะเดียวกันคนที่ทราบและมีความเข้าใจถึงสิทธิเหล่านั้นก็นำไปใช้แสวงหาผลประโยชน์ให้กับตัวเอง ในประเทศไทยมีการกล่าวถึงสิทธิของประชาชนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ที่เห็นได้ชัดเจน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2561 พบว่า ข่าวสารที่มีการละเมิดสิทธิไม่ว่าจะด้านใดก็ตามซึ่งที่เห็นได้ชัดคงไม่พ้นสิทธิพลเมืองที่แม้แต่ในพระราชบัญญัติที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าสิทธิพลเมืองได้มีการถูกจำกัด

แนวคิดว่าด้วยไพร่/ราษฎร/ประชาชน

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับไพร่/ราษฎร/ประชาชน ในการวิเคราะห์บทบาทของคนในจังหวัดสงขลาผู้วิจัยมองว่าการวิเคราะห์คนในจังหวัดสงขลานั้นจะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างองค์กรกับคนในจังหวัดสงขลาได้อย่างชัดเจน โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้ข้อมูลเกี่ยวกับไพร่/ราษฎร/ประชาชน ที่มีรายละเอียดดังนี้

ประธานกรรมการผู้ร่างรัฐธรรมนูญเคยได้อธิบายไว้ว่า ในอดีตภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือระบอบการปกครองแบบราชาธิปไตย ประชาชนโดยทั่วไป เรียกว่า ไพร่ฟ้า ซึ่งหมายถึง พสกนิกรที่อยู่ภายใต้กษัตริย์ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งคำว่าไพร่ฟ้าเมื่อโยงกับการปกครองสมัยจะสามารถแบ่งคนเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 ชั้นปกครอง คือ เจ้าและขุนนาง ชั้นที่ 2 ไพร่ และชั้นที่ 3 ทาส ในขณะที่ภิกษุสงฆ์อยู่กึ่งกลางแต่ก็ถูกอนุโลมให้อยู่ในกลุ่มผู้ปกครอง ส่วนไพร่คือ สามัญชนที่ต้องทำราชการเข้าเดือนออกเดือนเป็นแรงงานที่ถูกเกณฑ์เดือนสลับเดือน แบ่งเป็นไพร่สมขึ้นอยู่กับขุนนางและเจ้า ไพร่หลวงจะขึ้นอยู่กับกรมกองรัฐบาล และในกรณีที่ไม่อยากรับราชการนั้นก็จะต้องจ่ายเป็นของหรือเงิน เรียกว่า ไพร่ส่วย ส่วนทาสเป็นดั่งสิ่งของที่เป็นสมบัติ ข้อสังเกตสำหรับไพร่ ทั้งไพร่สม ไพร่หลวง และทาส ต่างมีศักดินา คือ มีฐานะความเป็นคน โดยวัดด้วยนาเป็นไร่ แต่จะไม่ใช้คำว่าไร่ เช่น ไพร่มีศักดินาสูงสุด 25 ขึ้นอยู่กับเป็นไพร่หัวเรือน คือ หัวหน้าครอบครัว ไพร่มีครัว คือ ไพร่ที่แต่งงานแล้ว ส่วนทาสซึ่งรวมถึงทาส และยาจกมีศักดินา 5 แต่ทั้งหมดนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะมีที่นาตามจำนวนดังกล่าว หากแต่เป็นเพียงดัชนีชี้ฐานะของคนโดยใช้ศักแห่งนาเป็นเครื่องวัดเท่านั้น ซึ่งใช้ในสมัยอยุธยาเป็นราชธานีจนถึงยุครัชกาลที่ 5 มีการเลิกระบบทาส และที่สำคัญเลิกระบบไพร่ด้วยการออกพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหารและการตั้งกระทรวงกลาโหม ต่อมามีการใช้คำว่า “ราษฎร” เกิดขึ้นเนื่องจากมีการยกเลิกคำสละราชสมบัติของล้านเกล้ารัชกาลที่ 7 ที่ใช้คำว่าราษฎร โดยมีนัยว่าอำนาจของพระองค์ที่มีอยู่นั้นไม่ได้มอบให้กับคณะใดคณะหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่จะกระทำการโดยไม่ฟังเสียงราษฎรที่แท้จริง เพราะพระองค์ท่านยกให้กับราษฎร ซึ่งเป็นคำที่ใช้แทนกับคำว่าไพร่ฟ้า ส่วนคำว่าประชาชนได้อธิบายไว้ว่าเกิดขึ้นจากการปฏิวัติ และสังคมนิยม เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐประชาชนจีน หรือคำว่า “เมื่อท้องฟ้าสีทองผ่องอำไพ ประชาชนจะเป็นใหญ่ในแผ่นดิน” จึงมีการตีความได้ว่ามีลักษณะเป็นคอมมิวนิสต์หรือสังคมนิยม ซึ่งที่กล่าวมานั้นไม่ถูกต้อง เพราะคำว่าประชาชนหรือฐานะของความเป็นประชาชนนั้นตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Citizenship” ซึ่งต้องคู่กับวิถีรัฐธรรมนูญ (Constitutionalism) โดย 2 คำนี้จะเห็นได้ชัดในรัฐธรรมนูญของประเทศฟิลิปปินส์ (ลิซิต อีร์เวคิน, 2558)

นอกจากนั้น วุฒิชัย มูลศิลป์ (2555) ยังได้กล่าวถึงระบบไพร่ในสังคมไทยไว้ว่า ระบบไพร่เป็นเรื่องที่ราชการมีข้อกำหนดให้ราษฎรทั้งหลาย โดยเฉพาะผู้ชาย ซึ่งเรียกว่า “ไพร่” มีหน้าที่ต้องทำงานให้กับราชการ ที่เรียกว่า “รับราชการ” หรือ “เข้าเดือน” หรือเสียเงินค่าราชการที่เรียกว่าเสียส่วย ซึ่งคล้ายกับการเกณฑ์ทหารหรือการเสียภาษีอากร ในยุคปัจจุบันสำหรับผู้พลบหนึ่จะไม่ได้รับการคุ้มครองจากบ้านเมือง ระบบไพร่มีพัฒนาการมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 หรือพระเจ้าอู่ทอง (พ.ศ. 1893-1912) โดยให้ไพร่นั้นมีสังกัด และในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991-2031) ทรงมีการกำหนดศักดินาของคนในสังคม ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ มูลนายและไพร่ ซึ่งต่อมาเมื่อช่วง พ.ศ. 2411-2442 เกิดการเปลี่ยนของระบบไพร่ เนื่องจากว่าเป็นคนส่วน

ใหญ่ของประเทศ อีกทั้งมีความซับซ้อน โดยนักประวัติศาสตร์ กล่าวว่า สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการทำสัญญาเบาริงกับประเทศอังกฤษเมื่อ พ.ศ. 2398 และสิ่งสำคัญอีกประการ คือ การมีดำริให้ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินอนุญาต “ไพร่ได้สักหมายหมู่แต่ก่อนจะไปอยู่บ้านเมืองใด ให้ไปได้ตามใจไพร่สมัคร” ซึ่งการตามใจไพร่สมัครครั้งนี้มีความแตกต่างไปที่เคยดำริมาแล้ว และก็ยังมียไพร่ที่เดือดร้อนอยู่และขอย้ายสังกัด จึงทำให้เกิดไพร่หลวงย้ายสังกัดเข้าเมือง โดยที่มีปัจจัยอื่นเกิดขึ้นอีก คือ การชักชวนของเจ้าเมืองอื่นให้ไพร่ไปขึ้นสังกัด ในขณะที่ไพร่คิดว่าจะสบายกว่าหรือหลีกเลี่ยงภาระต่อบ้านเมืองได้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเห็นด้วยกับการเปลี่ยนดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามความอยู่เย็นเป็นสุขไม่เดือดร้อนก็เป็นสิ่งสำคัญ จึงได้มีการดำริให้ยกเลิกทาสและบ่อนเบี้ย ยกเลิกการสักเลขา หรือนัย คือ การยกเลิกระบบไพร่ในเวลาต่อมา

อนึ่ง วีรพงษ์ รามางกูร (2558) ได้เขียนไว้ในคอลัมน์คนเดินตรอกว่าคนไทยรู้จักคำทั้ง 3 นี้ดี คือ พลเมือง ราษฎร และประชาชน เพียงแต่ไม่มั่นใจว่าจะมีความเข้าใจถึงความหมายในทางนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และความเป็นมาของคำ ทั้ง 3 คำนี้แค่นั้น วีรพงษ์ รามางกูร ได้กล่าวต่อว่า “ราษฎร” เป็นคำสันสกฤตที่แปลมาจากภาษาฝรั่งเศสหรือภาษาอังกฤษว่า “Subject” หมายถึง ผู้อยู่ใต้บังคับของพระเจ้าแผ่นดิน หรืออยู่ใต้บังคับของผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศ สำหรับในกรณีที่ประเทศนั้นตกเป็นประเทศอาณานิคม บางคนก็แปลว่า “ข้าแผ่นดิน” หรือ “ไพร่” หรือ “ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน” คำว่าพลเมืองเป็นคำที่เริ่มใช้หลังมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อปี พ.ศ. 2475 เนื่องจากผู้นำของคณะราษฎรบางคนเคยเป็นนักเรียนที่ประเทศฝรั่งเศส ต่อมาจึงได้นำเอาคำว่าพลเมืองมาใช้ไว้ในรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้นยังได้กำหนดเป็นวิชาเรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมในสมัยนั้นด้วย และเมื่อมีการทำรัฐประหารในปี พ.ศ. 2500 โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเก่า และมีการเลิกใช้คำว่าพลเมืองและเปลี่ยนมาเป็นคำว่าปวงชนแทนในรัฐธรรมนูญ ซึ่งคำว่าปวงชนเป็นคำที่แทนคำว่าประชาชนหรือคำว่า “People” ในภาษาอังกฤษ เนื่องมาจากอิทธิพลของอเมริกา ในการกล่าวสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น ที่ว่า “รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” ซึ่งเป็นคำจำกัดความของรัฐบาลประชาธิปไตย นอกจากนั้นในหนังสือเรื่องพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้มีการให้ความหมายของคำว่าประชาชน พลเมือง และราษฎร ไว้ดังนี้ **ประชาชน** หมายถึง คนของประเทศ คนทั่วไป ซึ่งเป็นประชาชนคนธรรมดาไม่มีอภิสิทธิ์ใด ๆ และประชาชนทุกคนนั้นมีหน้าที่ต้องรู้กฎหมายและจะปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่ได้ **พลเมือง** หมายถึง คนทั้งหมดที่เป็นกำลังของประเทศ ทั้งในทางอำนาจต่อกับประเทศอื่น เศรษฐกิจ และการทหาร โดยความหมายของคำว่าพลเมือง คือ บุคคลที่สนับสนุนเป็นกำลังอำนาจของผู้ปกครอง เป็นบุคคลที่อยู่ในการควบคุมดูแลของผู้ปกครอง เช่น รัฐบาลซึ่งมีหน้าที่บริหารประเทศ เพื่อให้พลเมืองมีความอยู่ดีกินดี และ **ราษฎร** หมายถึง คนของรัฐ ตามความหมายเดิม หมายถึงสามัญชน คือ คนที่ไม่ใช่ขุนนาง โดยในสมัยรัชกาลที่ 5 สังคมไทยโบราณประชาชนเป็นทาสหรือไพร่เกือบทั้งหมด แต่มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการแผ่นดินครั้งใหญ่ในช่วงรัชกาลที่ 5 จึงได้มีการยกเลิกระบบทาส ทำให้ประชาชนกลายเป็นราษฎรที่ไม่ต้องรับใช้เจ้าขุนมูลนาย และมีสถานะทางกฎหมายเทียบเท่ากัน (กรมประชาสัมพันธ์, 2555)

นอกจากนั้น กมลวรรณ ชื่นชูใจ (2557) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับศักดิ์ความเป็นมนุษย์ของ “ไพร่” ผู้ร่วมชุมนุมทางการเมืองในปี พ.ศ. 2553 กล่าวว่า สำหรับการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของไพร่ ซึ่งถูกสลายการชุมนุมทางการเมือง เมื่อ พ.ศ. 2553 ซึ่งเกิดจากความคิดด้านลบของกลไกของรัฐ 2 ส่วน คือ กลไกในกระบวนการยุติธรรม และกลไกในระบบสาธารณสุข โดยการละเมิดในกลไกของกระบวนการยุติธรรม ทำให้ไพร่ถูกลดทอนศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ผ่านการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งกฎหมายเป็นพื้นที่ในการแสดงอำนาจของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง นอกจากนี้พื้นที่ของคำพิพากษายังเป็นพื้นที่ของการปะทะกันระหว่างตรรกะแบบตำรวจ การจัดระเบียบของสังคม และตรรกะของการเมือง ซึ่งการปะทะกันของตรรกะ 2 ชุดนี้เองที่นำไปสู่ความบิดเบี้ยวของระบบและเกิดการแบ่งแยกการรับรู้ของคนผ่านภาษา คือ “ไพร่-อำมาตย์” เนื่องจากความบิดเบี้ยวที่เกิดขึ้นมีระบบระเบียบที่ทำให้คอยควบคุมสังคม ในขณะที่ ทวีป มหาสิงห์ (2556) ศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิดเรื่อง “ราษฎร” ของปรีดี พนมยงค์ กล่าวถึง คำว่าราษฎรที่มีในวรรณคดี หมายถึง พลเมืองทั้งหลายที่อยู่ในประเทศในฐานะของผู้ถูกปกครอง และมีหน้าที่รับใช้รัฐ ซึ่งเป็นไปตามระบบเก่า หากแต่สำหรับปรีดี พนมยงค์ เลือกใช้คำว่า “ราษฎร” เพื่อสร้างตัวตนทางการเมืองแบบใหม่ โดยสร้างสมมติฐานเกี่ยวกับลักษณะของมนุษย์ใหม่ คือ การเป็นคนดีที่มีศักยภาพ และสามารถพัฒนาตนเองได้

สรุปได้ว่า ประเทศไทยมีพัฒนาการด้านการใช้คำเรียกแทนบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานานและมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์การเมืองการปกครอง ทั้งนี้คำที่นำมาใช้มักเป็นคำที่ได้รับอิทธิพลมาจากต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศฝรั่งเศส หรืออเมริกา เนื่องจากผู้นำในยุคสมัยนั้น ๆ ได้สำเร็จการศึกษาและนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้มาปรับใช้ประเทศไทย จนถึงปัจจุบันเมื่อมีการปรับเปลี่ยนใช้คำมาแล้ว ตั้งแต่คำว่า ไพร่ ราษฎร ประชาชน พลเมือง หรือแม้แต่คำว่าปวงชนในรัฐธรรมนูญ ก็ยังมีหลายคนที่ยังไม่เข้าใจถึงความแตกต่างของคำเหล่านี้มากเพียงพอ จากการศึกษาสิ่งที่ผู้วิจัยพอจะทำความเข้าใจได้ในข้างต้น คือ คำ ไพร่ ราษฎร ประชาชน พลเมือง ปวงชน มีความแตกต่างกันในแง่ต่าง ๆ ดังนี้ 1) ยุคสมัย 2) บริบท และ 3) ความหมาย สิ่งที่สำคัญของความแตกต่างในมุมของความหมาย คือ การนำไปใช้หลายคนรู้ว่าทุกที่กล่าวไปข้างต้นนั้น เป็นคนที่ใช้เรียกแทนบุคคล หากแต่เป็นบุคคลที่อยู่ในบริบทใด สังคมใด หรือแท้จริงแล้วนั้นคำเหล่านี้ อาจยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ยังต้องทำความเข้าใจต่อไป

แนวคิดที่ว่าด้วยความเป็นพลเมือง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นแนวคิดความเป็นพลเมือง เพื่อนำไปวิเคราะห์ในประเด็นของปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

มโนทัศน์ความเป็นพลเมือง

ความเป็นพลเมืองมีรากฐานอยู่ที่ความคิดทางการเมืองมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ จนถึงปัจจุบัน ความเป็นพลเมือง คือ สมาชิกของชุมชนทางการเมือง ซึ่งได้รับภาระหน้าที่หรือมีชุดของสิทธิและประกอบเข้าด้วยกัน ดังนั้นความเป็นพลเมือง จึงเป็นที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับปัจเจกชน ซึ่งภาครัฐและปัจเจกชนต่างผูกพันต่อกันด้วยความสัมพันธ์ต่างตอบแทนด้วยสิทธิและภาระหน้าที่ (Heywood, 2007 อ้างถึงใน รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2560) โดยที่ พิณสุตา สิริธรงค์ศรี (2560) ได้เขียนบทความเรื่องการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองว่า การพัฒนาการศึกษาเพื่อการพัฒนาพลเมืองได้มีการพัฒนามาโดยลำดับสอดคล้องและมีความยุคสมัยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน พบว่า ผู้เรียนยังไม่สามารถประยุกต์ความรู้เข้าสู่การปฏิบัติในวิถีประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านความรู้ ค่านิยม ทักษะ และ เจตคติ โดยเฉพาะความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิและหน้าที่ การมีระเบียบวินัย เป็นต้น ขณะที่การพัฒนาการศึกษาความเป็นพลเมืองของต่างประเทศให้ความสำคัญกับการจัดหลักสูตร การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเคารพสิทธิและการสร้างพลเมืองตื่นรู้ในสังคมประชาธิปไตย

ทั้งนี้ การเมืองภาคพลเมืองสัมพันธ์กับบริบท กล่าวคือ พลเมืองที่อยู่ในกลุ่ม องค์กร หรือพลเมืองในสังคมภาคการเมือง เป็นพลเมืองที่ไม่ใช่มิติของความเป็นปัจเจกนิยมกลับตรงกันข้าม เพราะให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มทางสังคม ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญของพลเมืองในแนวชุมชนนิยม (Communitarian) ที่ความสำคัญในวงวิชาการสายหนึ่งในปัจจุบัน เช่น ในงานของ Etzioni ซึ่งเป็นนักคิดสายชุมชนนิยม พบว่า พลังของกลุ่มคน องค์กรเป็นกลไกในการขับเคลื่อนชุมชนที่ดี เพราะสถาบันทางการเมืองดั้งเดิม มีวิฤตสำหรับคุณลักษณะของพลเมืองที่ต้องเน้นพลเมืองที่มีความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า มีการเสนอแนวคิดแบบดั้งเดิม โดยข้างต้นผู้วิจัยได้อธิบายไว้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเพียงพอสำหรับการสรุปคุณลักษณะของปัจเจกบุคคลที่เป็นพลเมือง ดังนี้ งานที่ณรงค์ บุญสวัญชัย ได้ศึกษาโดยได้สังเคราะห์แนวคิดเชิงทฤษฎี พบว่า มี 4 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะที่ 1 คือ การมีจิตสาธารณะ ลักษณะที่ 2 คือ สมาชิกมีคุณลักษณะพลเมือง ลักษณะที่ 3 คือ ต้องมีความไว้วางใจกัน และลักษณะที่ 4 คือ อดทนอดกลั้น (Tolerance) หรือมีขันติ (Patience) เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ตีความเชิงสรุปอย่างชัดเจนว่าพลเมือง คือ บุคคลผู้ที่ไม่ปรารถนาไปครอบงำใครแต่ก็ไม่ต้องการให้ใครมาครอบงำ อุปถัมภ์หรือบงการ คำจุนตนเอง อีกทั้งในงานของปริญญา เทวานฤมิตรกุล ได้เขียนหนังสือ การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง และได้มีการอ้างถึงพลเมืองของ UNDP มาเป็นกรอบในหนังสือดังกล่าวว่า พลเมืองต้องมี 6 ประการ ดังนี้ ประการที่ 1 คือ ความรับผิดชอบตนเองและพึงได้ ประการที่ 2 คือ เคารพสิทธิผู้อื่น ประการที่ 3 คือ เคารพหลักความเสมอภาค ประการที่ 4 คือ เคารพ ความแตกต่าง ประการที่ 5 คือ รับผิดชอบต่อส่วนรวม และสังคม และประการที่ 6 คือ เคารพ กติกา ต่อจากนั้นปริญญา เทวานฤมิตรกุล ได้สรุปเหลือเพียง 3 คุณลักษณะ ดังนี้ คุณลักษณะที่ 1 คือ เคารพผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความเสมอภาค คุณลักษณะที่ 2 คือ เคารพ

กติกา และคุณลักษณะที่ 3 คือ มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2556; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555 อ้างถึงใน รงค์ บุญสวยขวัญ, 2557) ในขณะที่ วิชัย ตันศิริ (2557) ได้กล่าวถึงความเป็นพลเมืองที่มีระบบคุณค่า และบุคลิกนิสัยพื้นฐาน คือ ไม่ว่าจะอยู่ในระบอบการเมืองการปกครองแบบใดก็ตามจำเป็นต้องมีคุณลักษณะสำคัญซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ ดังนี้ ประการที่ 1 คือ จะต้องมีความเชื่อในวิถีของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง (Non-Violence) ประการที่ 2 คือ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนการเมือง หรือผู้คนในรัฐ (Body politic) เดียวกันแม้จะมีความขัดแย้งกันก็ควรจะมีปฏิสัมพันธ์กันเยี่ยงสุภาพชน (Politeness) และประการที่ 3 คือ ชุมชนการเมืองหรือพลเมืองในรัฐเดียวกัน ควรจะใฝ่หาสันติมากกว่าสงคราม (Peace-Loving) อันที่จริงแล้วนั้นแนวคิดเรื่องพลเมือง (Citizen) เป็นแนวคิดมาควบคู่ไปกับการสร้างความเป็นประชาธิปไตย (Democratize) เนื่องจากว่าพลเมืองเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาจากสังคมยุคใหม่ และพลเมืองมักจะต้องมีสิทธิและหน้าที่ มีการรับผิดชอบต่อบ้านเมืองตามมาด้วยพลเมืองจึงไม่ใช่เพียงประชาชน (People) ที่มีสถานะเป็นผู้อยู่ใต้การปกครอง รวมทั้งพลเมืองก็ไม่ใช่เพียงราษฎร (Subject) ที่มีฐานะเป็นคนของพระมหากษัตริย์ ซึ่งได้รับการปลดปล่อยจากการเป็นไพร่หรือทาสในอดีต แต่สำหรับการเป็นพลเมือง คือ ผู้มีศักดิ์ มีความเท่าเทียมกับผู้อื่น และไม่ปรารถนาที่จะไปครอบงำผู้อื่น ในขณะที่เดียวกันไม่ต้องการให้ผู้อื่นมาครอบงำ (นพรัตน์ วงศ์ยาพาณิชย์, 2553)

สรุปได้ว่า สำหรับเรื่องของความเป็นพลเมืองมีพัฒนาการมายาวนานตั้งแต่สมัยของรัชกาลที่ 5 จนถึงสมัยปัจจุบัน พบว่า ไม่สามารถนำเรื่องความเป็นพลเมืองไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพได้ ต่อมาได้มีการนำเรื่องพลเมืองบรรจุลงไปในหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้เยาวชนได้เรียนเพื่อทำความเข้าใจและเกิดความเป็นพลเมือง หากแต่การทำแบบนั้นกลับทำให้เรื่องพลเมืองเป็นเพียงเนื้อหาอีกประเด็นที่เยาวชนต้องอ่านเพื่อสอบ โดยไม่ได้นำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อีกทั้งเรื่องพลเมืองมักถูกหยิบมาใช้เพื่อเชื่อมโยงกับประเด็นทางการเมือง อาทิ การการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงความเป็นพลเมือง รวมถึงการออกไปชุมนุมต่าง ๆ ทั้งที่แท้จริง ความเป็นพลเมืองเป็นสิ่งที่ตัวของทุกคน และทุกคนล้วนมีความเป็นพลเมืองในตัวเอง เพียงแต่ขาดความเข้าใจ

ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย

โดยที่ ถวิลวดี บุรีกุล และรัชวดี แสงมเหหมัด (2555) ได้กล่าวถึงความเป็นพลเมืองในประเทศไทยไว้ว่ากว่า 80 ปี สำหรับกระบวนการประชาธิปไตยในประเทศไทยจัดว่ามีการพัฒนาแต่ยังคงมีปัญหาของการถอยกลับไปสู่ยุคที่เรียกว่า ขาดความเป็นประชาธิปไตย และด้วยเหตุผลมากมาย ไม่ว่าจะอย่างไรก็ดีหากประชาธิปไตยมีเรื่องของความเป็นพลเมืองอยู่ในแนวคิด ซึ่งจะช่วยให้ประเทศพัฒนาประชาธิปไตยไปอย่างสันติได้ นอกจากนั้นยังส่งผลต่อการเสริมสร้างความก้าวหน้าของกระบวนการประชาธิปไตยมากขึ้น จากการศึกษาความเป็นพลเมืองในประเทศไทย สามารถทำให้ทราบถึงคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ ทั้งหมด 2 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม (Traditionalist/Minimalist) และ ด้านที่ 2 ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับความมีอิสรภาพและความก้าวหน้าทันสมัย (Modern/Liberal) ทั้ง 2 ด้านนี้มีองค์ประกอบ ได้แก่ ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม ประกอบด้วย การใช้สิทธิเลือกตั้งเสมอ การเคารพผู้อาวุโสกว่า การเสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนรวม การปฏิบัติตาม

กฎหมาย การปฏิบัติตามหลักศาสนา การมีความภูมิใจในการเป็นคนไทย การเต็มใจที่จะเสียภาษี และการทำงานสุจริต ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับความมีอิสรภาพและความก้าวหน้าทันสมัย ประกอบด้วย ความสามารถในการเปรียบเทียบนโยบายของพรรคและผู้สมัครรับการเลือกตั้ง มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง สามารถวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นทางการเมือง สามารถคุยเรื่องการเมืองนานาชาติ เป็นสมาชิกกลุ่ม/สมาคม/สหภาพ/ชมรม เป็นต้น มีการติดตามการทำงานของนักการเมืองและข้าราชการ ร่วมบริจาคโลหิต/เงิน/สิ่งของ/แรงงาน และร่วมกันรักษาสีงแวดล้อมโดยการนำกลับไปใช้ใหม่/ช่วยปลูกต้นไม้/แยกขยะ

ในขณะที่ นพพล อัครชาติ (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิถีประชาธิปไตยในบริบทวัฒนธรรมชุมชนอีสาน พบว่า คุณลักษณะของหลักการความเป็นประชาธิปไตยสำหรับบริบทวัฒนธรรมในชุมชนของชาวอีสาน ประกอบด้วย 7 หลักการสำคัญ ได้แก่ หลักการที่ 1 หลักการแห่งสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล เพราะวัฒนธรรมชุมชน มักมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องคุณค่าของชีวิตที่ชาวบ้านและการที่ชาวบ้านที่มีความเป็นปัจเจกจะอยู่กันได้อย่างดีก็ต้องให้ชาวบ้านมีความรักต่อกัน รู้จักการแบ่งปัน การไม่เบียดเบียนกัน และไม่ทำร้ายเพื่อกัน เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หลักการที่ 2 หลักการความเสมอภาค ซึ่งเป็นความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมในปกครองและดูแลชุมชน เพราะชุมชนเป็นของชาวบ้านทุกคน หลักการที่ 3 หลักการความยินยอม ซึ่งมักเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจ ยินยอมเพราะเขาเป็นผู้นำ แม้ว่าจะเป็นผู้นำตามบทบาทหน้าที่ หรือผู้นำที่เกิดโดยธรรมชาติก็ตาม หลักการที่ 4 หลักการอำนาจอธิปไตยหรือการปกครองตนเองของประชาชน โดยทั่วไปนั้น ชาวบ้านมักมีความผูกพันกับพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ อีกทั้งยังรู้สึกว่าเป็นเจ้าของพื้นที่นั้น ๆ ทำให้มักมีการอ้างความเป็นเจ้าของดังกล่าวเพื่อเข้ามามีบทบาทในการจัดการชุมชนที่ตนเองอาศัย หลักการที่ 5 หลักการนโยบายสาธารณะหรือสาธารณประโยชน์ มักเกิดกับชุมชนที่การจัดการสาธารณะประโยชน์และเกิดการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและชุมชน ความร่วมมือดังกล่าวจะทำให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักในการปรับตัว และมีการเรียนรู้มากขึ้น ส่งผลให้ชาวบ้านเข้ามาอยู่ในกระบวนการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะที่รัฐจะกลายเป็นเพียงกลไกที่เข้ามาประสานความร่วมมือ หลักการที่ 6 หลักการเสียงส่วนใหญ่ เป็นหลักที่ชาวบ้านมักใช้เมื่อต้องมีการตัดสินใจหรือลงความเห็นเพื่อให้เป็นมติและเป็นที่ยอมรับ และหลักการที่ 7 หลักการของเหตุผล สำหรับหลักการที่เกี่ยวกับเหตุผล นับว่าเป็นสิ่งธรรมชาติและเป็นพื้นฐาน เพราะการดำรงอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน สิ่งมีชีวิตต้องมีการยอมรับและยอมอยู่ใต้อำนาจของธรรมชาติ

สรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองเป็นสิ่งที่ได้กล่าวถึงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 และมีการใช้มาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณหากแต่รูปแบบนั้นมีการเปลี่ยนแปลงมาตลอดเวลา ส่วนหนึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและบริบทพื้นที่แตกต่างกันด้วยกว่า 10 ที่ผ่านมา พบว่า มีการศึกษาและพูดถึงพลเมืองมาตลอด นักวิชาการหลายท่านกล่าวว่าเป็นคำที่คู่กันมากับคำว่าประชาธิปไตย เพราะสำหรับสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตย มักจะให้สิทธิ เสรีภาพ ในการคิด แสดงความคิดเห็น รวมถึงการมีส่วนร่วมกับประชาชนในการแสดงออก ฉะนั้นเมื่อมีคำว่าประชาธิปไตยก็ต้องมีคำว่าความเป็นพลเมืองคู่กันไป ทั้งที่สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันทั้งด้านภูมิศาสตร์ ด้านวิถีชีวิต และด้านวัฒนธรรม แต่สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลกับการแสดงออกของประชาชนในประเทศ ฉะนั้นประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองในแต่ละพื้นที่ย่อมมีส่วนที่แตกต่างกัน

แนวคิดว่าด้วยการจัดการ

ผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสงขลาพอร์ม ได้แก่ ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ การมีส่วนร่วม สมรรถนะองค์กร ประเด็นที่ซับซ้อน และการสื่อสาร โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

การจัดการมักมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างในยุคที่องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มีความสำคัญ จึงมีเป้าหมายสำคัญ ในการแสวงหารูปแบบการจัดการที่ดีที่สุดและให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่มากที่สุด ด้วยต้นทุนที่น้อยหรือต่ำที่สุด ดังนั้นการจัดการจึงมีการจำแนกตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีกระบวนการย่อยเป็นส่วนประกอบ ซึ่งสามารถแบ่งการจัดการออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ ประเภทที่ 1 คือ การจัดการภาครัฐราชการ ประเภทที่ 2 คือ การจัดการภาคธุรกิจ และประเภทที่ 3 คือ การจัดการทางสังคม ซึ่งทั้ง 3 ประเภทนี้จะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ การจัดการภาครัฐราชการจะเน้นการบริการที่เป็นสาธารณะ การจัดการภาคธุรกิจ จะเน้นเรื่องของกำไรสูงสุด และการจัดการทางสังคมเน้นความสุขของสมาชิก (รงค์ บุญสวยขวัญ, 2557) ในขณะที่ในงานที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการทางสังคม : สังเคราะห์แนวคิดเพื่อการอธิบายการจัดการกลุ่มองค์กรประชาชนในสังคมชนบทไทย มีการเสนอลักษณะสำคัญของการจัดการ ประกอบด้วย ส่วนต่าง ๆ ดังนี้ การจัดองค์กร (Organizing) ความไว้วางใจ (Trust) ผู้นำ (Elite) การเชื่อมโยงเครือข่าย (Networks) การเกณฑ์หรือการระดม (Mobilizing) การสื่อสาร (Communication) และการทำให้เป็นข่าวหรือเป็นประเด็นสาธารณะ (Public Issue) (รงค์ บุญสวยขวัญ, 2554)

แนวคิดภาวะผู้นำตามสถานการณ์

โดยที่ อุทัย ปริญาสุทธีพันธ์ (2559) ได้กล่าวถึงทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (Situational Leadership Theory) ดังนี้ ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์เน้นทฤษฎีผู้นำที่มองถึงวุฒิภาวะของผู้ตามถึงปัจจัยที่สำคัญของสถานการณ์ โดยแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ ประเภทที่ 1 คือ ผู้นำที่มุ่งงาน ซึ่งจะมองที่ความสามารถ ทักษะหรือความรู้ของผู้ตามเป็นหลัก ประเภทที่ 2 คือ ผู้นำที่มุ่งคน ซึ่งจะมองที่ความเชื่อมั่นในการทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จโดยที่ให้ผู้ตามเกิดความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งสามารถจำแนกลักษณะของผู้นำตามสถานการณ์ได้ 4 ลักษณะ ดังนี้ ลักษณะที่ 1 คือ ผู้นำแบบบอกกล่าว เป็นผู้นำที่เน้นเรื่องงานเป็นสิ่งสำคัญ และมองเรื่องความสัมพันธ์ในระดับที่ต่ำ มีการคิดไว้ก่อนแล้วสำหรับให้ผู้ตามปฏิบัติตาม ลักษณะที่ 2 คือ ผู้นำแบบขายความคิด เป็นผู้นำที่เน้นเรื่องงานเป็นสิ่งสำคัญ และมองเรื่องความสัมพันธ์ในระดับที่สูง มีการชักจูงผู้ตามด้วยคำสั่งหรือให้การสนับสนุนผู้ตาม ลักษณะที่ 3 คือ ผู้นำแบบมีส่วนร่วม เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับเรื่องงานน้อย แต่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในระดับที่สูง ผู้นำมักให้ออกาสกับผู้ตามได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และผู้นำเองเป็นเพียงผู้ที่ให้การสนับสนุน หรือคอยส่งเสริม เป็นระยะ และลักษณะที่ 4 คือ ผู้นำแบบมอบหมายงาน เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับเรื่องงานน้อย และให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในระดับที่ต่ำเช่นกัน

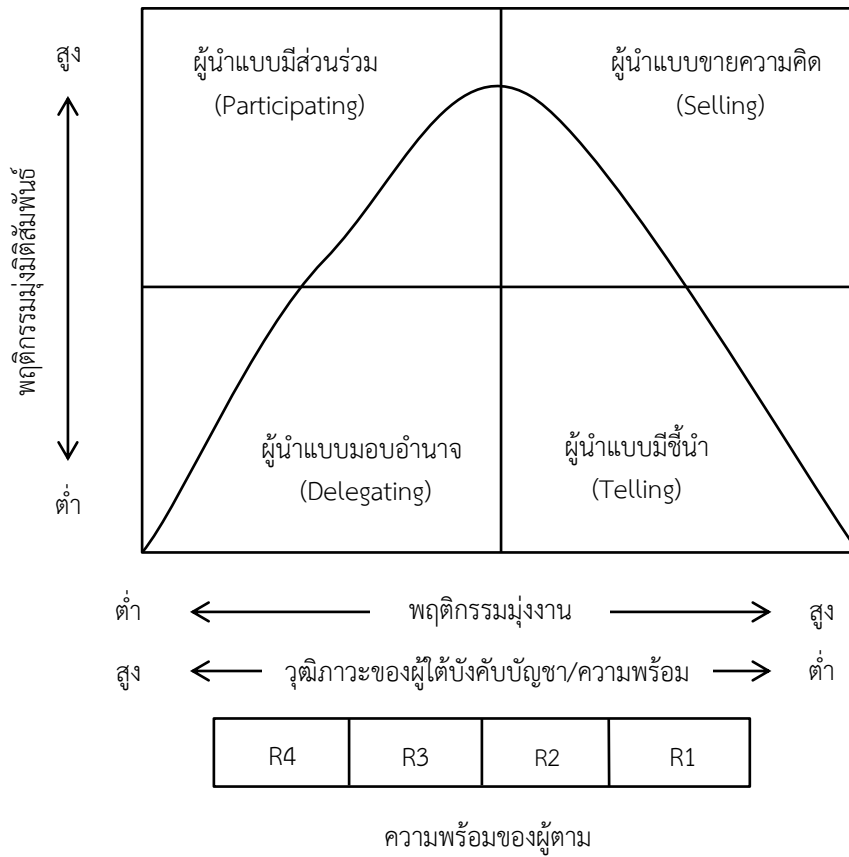

นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกลักษณะของผู้ติดตามตามความพร้อม ดังนี้ ผู้ตามแบบที่ 1 เป็นผู้ตามที่ไม่มีความเชื่อมั่นและความสามารถในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ ผู้ตามแบบที่ 2 เป็นผู้ตามที่มีความเชื่อมั่นไม่มีแต่ไม่มีความสามารถในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ ผู้ตามแบบที่ 3 เป็นผู้ตามที่ไม่มีความเชื่อมั่นแต่มีความสามารถในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ และผู้นำตามแบบที่ 4 เป็นผู้ตามที่มีทั้งความเชื่อมั่นและความสามารถในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ เมื่อผู้ตามมีความพร้อมเพิ่มขึ้น ในการทำงานและพฤติกรรมที่มุ่งความสัมพันธ์ผู้ตามกับผู้นำก็จะลดทั้งการควบคุมลง ได้แก่ ประเภทที่ 1 สำหรับผู้ตามที่มีความพร้อมต่ำ จะต้องให้มีการให้คำแนะนำในการดำเนินงานโดยละเอียดและชัดเจนชัดเจนจากผู้นำด้วยวิธีการบอกกล่าว ประเภทที่ 2 ผู้ตามมีความเชื่อมั่นแต่ไม่มีความสามารถในการดำเนินงาน จะต้องให้มีการกระตุ้นจากผู้นำ โดยการขายความคิด ประเภทที่ 3 ผู้ตามไม่มีความเชื่อมั่นแต่มีความสามารถ จะต้องให้มติดต่อสื่อสาร การส่งเสริมสนับสนุนจากผู้นำแบบมีส่วนร่วมเป็นระยะ และประเภทที่ 4 ผู้ตามที่มีความพร้อมสูง ผู้ตามประเภทนี้ต้องการคำแนะนำหรือการสนับสนุนจากผู้นำไม่มากนัก

ต่อมาเมื่อผู้ตามมีความพร้อมมากขึ้น ผู้นำก็จะลดทั้งการควบคุมในการทำงานและพฤติกรรมที่มุ่งความสัมพันธ์กับผู้ตาม ประเภทที่ 1 ผู้ตามที่มีความพร้อมต่ำ ควรมีการให้คำแนะนำในการทำงานโดยละเอียด ชัดเจนจากผู้นำด้วยวิธีการบอกกล่าว ประเภทที่ 2 ผู้ตามไม่มีความสามารถแต่มีความเชื่อมั่นในการทำงาน ต้องมีการกระตุ้นจากผู้นำแบบขายความคิด ประเภทที่ 3 ผู้ตามมีความสามารถแต่ไม่มีความเชื่อมั่น จะต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนและติดต่อสื่อสารจากผู้นำแบบมีส่วนร่วมเป็นระยะ และประเภทที่ 4 ผู้ตามที่มีความพร้อมสูง ผู้ตามประเภทนี้ต้องการคำแนะนำหรือการสนับสนุนจากผู้นำไม่มากนัก

สรุปได้ว่า ผู้นำตามสถานการณ์ ขเป็นทฤษฎีที่มีประโยชน์ต่อการจัดการเนื่องจากนำไปใช้ในการสรรหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม สำหรับเข้ามาเป็นผู้นำในการทำงาน เพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพ และเพื่อนร่วมงานมีความสุขในการทำงาน ต้องไม่มุ่งเพียงอย่างเดียวหนึ่ง เพราะผู้นำตามสถานการณ์นั้น ต้องเป็นผู้ที่เข้าใจงาน เข้าใจความสัมพันธ์ เรียนรู้การปรับเปลี่ยนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อยู่เสมอ ดังนั้นการที่หน่วยงานใดมีผู้นำเป็นแบบผู้นำตามสถานการณ์หน่วยงานนั้นจะมีผลงานที่มีประสิทธิภาพและคนที่ทำงานก็มีสุขภาพจิตที่ดี (แผนภาพที่ 1)

สไตล์ผู้นำ (Style Leader)

แผนภาพที่ 1 ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์

ที่มา : Hersey and Blanchard (1977 อ้างถึงใน David Meier, 2016)

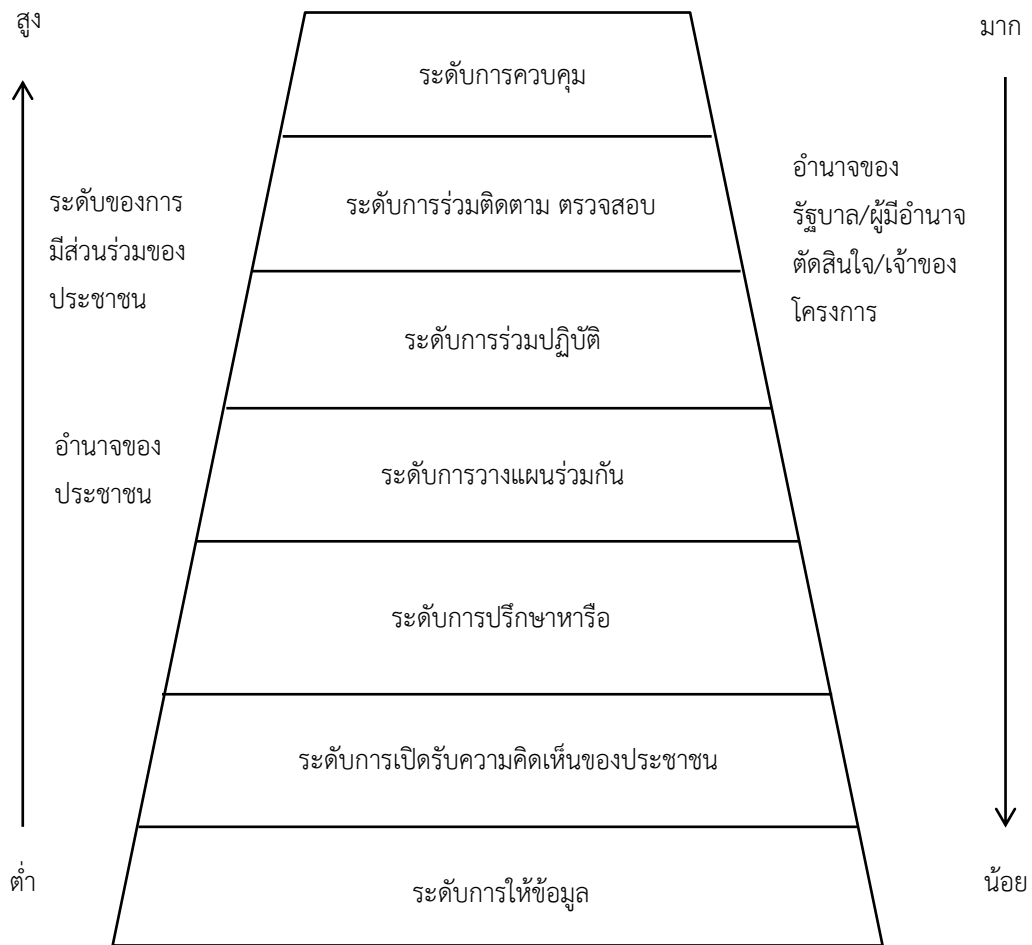
แนวคิดการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์บทบาทของสมาชิกในองค์กร ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการวิเคราะห์ผู้ตามหรือคนในจังหวัดสงขลาแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรกับคนในจังหวัดสงขลาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมสำหรับอธิบายระดับการมีส่วนร่วมของคนในจังหวัดสงขลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ดังที่ ฤทธิลวดี บุรีกุล (2551) ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ว่าได้เริ่มมีการนำมาใช้ในคำว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 โดยที่ทางหน่วยงานของรัฐได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เพื่อให้ประชาชนได้เข้าร่วมโครงการที่รัฐจัดขึ้น โดยที่ความหมายของการมีส่วนร่วมเป็นคำอธิบายได้ในหลายมิติ และยังสามารถอธิบายทั้งในมิติของความลึก และในมิติของความกว้าง ดังนี้ การมีส่วนร่วมในความหมายที่แคบ คือ การพิจารณาถึงการช่วยเหลือโดยความสมัครใจของประชาชนที่มีต่อโครงการของรัฐและโครงการสาธารณะ ต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง คือ การที่ให้ประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ในชนบท ได้รู้สึกตื่นตัวและทราบถึงความช่วยเหลือต่าง ๆ หรือการตอบสนองต่อโครงการที่เข้ามาในพื้นที่

ขณะเดียวกันก็ต้องมีการให้โอกาสสำหรับพื้นที่ทางความคิดของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ สำหรับการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย เงื่อนไข 3 ประการ ดังนี้ ประการที่ 1 ต้องมีอิสรภาพ คือ ในการการร่วมโครงการใด ๆ ประชาชนต้องมีสิทธิที่ตัดสินใจตนเองว่าจะเข้าร่วมโครงการหรือไม่ โดยไม่มีการบังคับให้มาเข้าร่วมไม่ว่าจะด้วยการบังคับในรูปแบบใดก็ตาม ประการที่ 2 ต้องมีความเสมอภาค คือ ประชาชนทุกคนต้องมีสิทธิอย่างเท่าเทียมกันสำหรับการตัดสินใจ และประการที่ 3 ต้องมีความสามารถ คือ ประชาชนต้องมีความสามารถมากพอที่จะเข้าร่วมกับโครงการไม่ว่าทางโครงการดังกล่าวจะมีการกำหนดผู้เข้าร่วมโครงการไว้อย่างไร แต่ประชาชนทุกคนควรที่จะสามารถเข้าถึงได้เหมือนกัน

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการปรับเปลี่ยนไปตามช่วงซึ่งในยุคปัจจุบัน วิกฤติ บุรีกุล กล่าวถึง ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ทั้งหมด 7 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 คือ ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับที่ต่ำที่สุดและยังเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้คน เพื่อเป็นการให้ข้อมูลกับประชาชนในเรื่องของการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ซึ่งการให้ข้อมูลนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ตั้งแต่การจัดนิทรรศการ การทำหนังสือพิมพ์ หรือมีการแถลงข่าว ระดับที่ 2 คือ ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นมา คือ ผู้ที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายหรือการแผนจะให้โอกาสหรือเชิญชวนประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เพื่อเป็นการเพิ่มข้อมูลให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ระดับที่ 3 คือ ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงกว่าขั้นของการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน คือ เป็นการเจรจาซึ่งจะมีความเป็นทางการระหว่างผู้ที่กำหนดนโยบายหรือกับผู้วางแผนและประชาชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประเมินถึงความก้าวหน้าหรือเป็นการเพิ่มเติมในประเด็นที่เป็นสงสัย ระดับที่ 4 คือ ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นขั้นที่สูงขึ้นจากขั้นของการปรึกษาหารือมาเป็นการร่วมกันวางแผน นอกจากมีการปรึกษาหารือร่วมกันแล้ว ยังให้มีการมีส่วนร่วมที่ขอบเขตที่ขยายมากขึ้น อาทิ ให้มีความรับผิดชอบร่วมกันในงานที่ทำ ระดับที่ 5 คือ ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับขั้นที่สูงขึ้นมาจากระดับของการมีส่วนร่วมนั้น คือ การปฏิบัติร่วมกัน กล่าวคือ ประชาชนเข้ามาร่วมกันดำเนินงานตามนโยบายหรือแผนที่วางไว้ร่วมกัน และร่วมกันดำเนินร่วมกันจนสามารถไปสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ระดับที่ 6 คือ ร่วมติดตามตรวจสอบประเมินผล เป็นระดับของการมีส่วนร่วมที่มักมีผู้เข้าร่วมน้อย แต่เป็นระดับที่มีประโยชน์สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งรูปแบบของการติดตามผลมักมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามประเมินผล และระดับที่ 7 คือ ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับที่สูงที่สุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน (แผนภาพที่ 2)

แผนภาพที่ 2 ระดับชั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน
ที่มา : ถวิลวดี บุรีกุล (2551) และจุฑารัตน์ ชมพันธ์ุ (2556)

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญสำหรับการดำเนินงานหรือแม้แต่กิจกรรมที่เกิดขึ้นในสังคมหรือแม้แต่ในหน่วยงาน องค์กร รวมถึงครอบครัว ทุกรูปแบบของความสัมพันธ์มักมีเรื่องของการมีส่วนร่วมเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ เพียงแต่ระดับของการมีส่วนร่วมนั้นก็แตกต่างกันไปตามรูปแบบของความสัมพันธ์ แต่ทุกความสัมพันธ์ย่อมมีการมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบ เพราะการมีส่วนร่วมร่วมกัน ทำให้เกิดการติดต่อ เกิดเครือข่าย เกิดการทำงานร่วมกัน และยังมีมีส่วนร่วมในระดับที่ใกล้ชิดมากขึ้น รวมถึงการมีส่วนร่วมในระดับของการปรึกษากันจะทำงานเกิดทำงานที่มีความเข้าใจกันมากขึ้น อีกทั้งการที่ปรึกษากันในหน่วยงาน องค์กร สังคม และครอบครัวจะทำให้เกิดการยอมรับ การเห็นใจ การเข้าใจ นอกจากนี้ยังช่วยลดความขัดแย้งที่จะเกิดในภายหลังอีกด้วย

แนวคิดสมรรถนะองค์กร

วรรณวิชนี ถนอมชาติ และวาทัญญู สุวรรณเศรษฐ (2559) กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถเชิงสมรรถนะไว้ในบทความเรื่องขีดความสามารถเชิงสมรรถนะเพื่อการสรรหาและคัดเลือกไว้ว่า คำว่าขีดความสามารถเชิงสมรรถนะเป็นคำที่ถูกเสนอโดยแมคเคลล์แลนด์ (McClelland) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาอยู่ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถของบุคคลกับระดับทักษะในการทำงานได้มีการนำเสนอมุมมองที่เกี่ยวกับการทดสอบบุคลิกภาพและการวัดความฉลาดทางด้านสติปัญญาเป็นที่ไม่อาจนำไปทำนายความสามารถหรือสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคคลได้ เนื่องจากความฉลาดไม่ได้เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความสามารถที่แท้จริงของบุคคลออกมา และได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ บุคลิกลักษณะประจำตัว (Traits) แรงขับภายใน (Motives) ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง (Self-Concept) การประยุกต์ใช้ขีดความสามารถเชิงสมรรถนะในองค์กร สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) เป็นค่านิยมของสมาชิกทุกคนในองค์กรที่มีร่วมกันทั้งพฤติกรรมและบุคลิกลักษณะของบุคคล ซึ่งการมีสมรรถนะประเภทนี้จะมีส่วนช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินไปสู่เป้าหมาย โดยที่สมรรถนะหลักนี้มักถูกกำหนดจากวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ขององค์กร และสมรรถนะหลักนี้จะทำให้ทุกคนในวงการมีมุมมองที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ประเภทที่ 2 คือ สมรรถนะด้านการบริหาร (Managerial Competency) เป็นสมรรถนะที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะหลักขององค์กร สมรรถนะด้านการบริหาร ประกอบด้วย ทักษะในการบริหารความรู้และความสามารถ สำหรับการดำเนินหน้าที่ทางด้านการบริหารที่มีประสิทธิภาพอีกครั้งมีความสอดคล้องกับแผนการดำเนินงานของหน่วยงาน และประเภทที่ 3 คือ สมรรถนะตามตำแหน่งงาน (Functional Competency) เป็นสมรรถนะสำหรับด้านทรัพยากรบุคคลเป็นสมรรถนะที่สะท้อนถึงความสามารถเฉพาะของงานต่าง ๆ ความรู้และทักษะในแต่ละตำแหน่ง

นอกจากนั้น ชัยวุฒิ วรพินธุ์, เพ็ญพิสุทธิ์ ไชยกาญจน์, สอาด บรรเจิดฤทธิ์ และวิมล หอมยิ่ง (2557) ได้ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำยุคสมัยใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานมืออาชีพของปลัดเทศบาลในภาคกลาง พบว่า คุณลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ คุณลักษณะที่ 1 สมรรถนะการบริหารงานโดยรวม คือ ผู้นำที่มีคุณลักษณะมีความฉลาดทางอารมณ์ การสร้างเครือข่าย การจัดการความสัมพันธ์ ความรับผิดชอบและทักษะในการสื่อสาร คุณลักษณะที่ 2 สมรรถนะการบริหารงานด้านการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ ผู้นำที่มีคุณลักษณะมีความฉลาดทางอารมณ์ มีทักษะการสื่อสารที่ส่งผลทางบวก คุณลักษณะที่ 3 สมรรถนะการบริหารงานด้านความมีวิสัยทัศน์กว้างไกล คือ ผู้นำที่มีคุณลักษณะมีการจัดการทางอารมณ์ ความสัมพันธ์ ทักษะการสื่อสาร คุณธรรม จริยธรรมและปฏิสัมพันธ์ คุณลักษณะที่ 4 สมรรถนะการบริหารงานด้านการจัดการการเปลี่ยนแปลง คือ ผู้นำที่มีคุณลักษณะ มีความรับผิดชอบ มีการสร้างเครือข่าย มีทักษะการสื่อสาร มีความฉลาดทางอารมณ์และตระหนักถึงผลประโยชน์สาธารณะ และคุณลักษณะที่ 5 สมรรถนะการบริหารงานด้านการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า คือ ผู้นำที่มีคุณลักษณะตระหนักในผลประโยชน์สาธารณะ การจัดการความสัมพันธ์ การสร้างเครือข่ายและการปฏิสัมพันธ์กับนักการเมืองรวมถึงทักษะการสื่อสาร

ในขณะที่ สุพัตรา ยอดสุรางค์ (2560) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรชุมชนที่มีขีดสมรรถนะสูงในการพัฒนาชุมชน โดยกล่าวถึงอนาคตว่าองค์กรเน้นการปฏิบัติงานสูง เนื่องจากองค์กรต้องการให้บุคลากรสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความผูกพันกับองค์กร ช่วยแก้ปัญหาให้กับองค์กรได้เพื่อจะทำให้องค์กรชุมชนเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงและประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน รวมถึงเพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดึงศักยภาพของบุคลากรและรักษาบุคลากร เข้าทำงานร่วมกับองค์กรให้นานที่สุด รวมถึงการปรับเปลี่ยนโครงสร้างให้มีความยืดหยุ่น เรียบง่าย และมีความเหมาะสมสำหรับการดำเนินงาน อีกทั้งระบบต่าง ๆ ขององค์กรต้องมีความเชื่อมโยงกันการทำให้องค์กรชุมชนเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง ประกอบด้วย ลักษณะที่สำคัญ 8 ประการ ได้แก่ ประการที่ 1 คือ ลูกค้ำเข้ามาช่วยขับเคลื่อนองค์กรต้องรู้จักลูกค้ำและออกแบบบริการให้เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่ 2 คือ มีการวางแผนกลยุทธ์ร่วมกัน โดยองค์กรจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ที่แสดงถึงทิศทางขององค์กร ประการที่ 3 คือ มีการปรับปรุงและประเมินผล เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าสิ่งที่ได้ดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ เป็นไปตามที่วางไว้จะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร ประการที่ 4 คือ มีความสร้างสรรค์และกล้าที่จะเสี่ยงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปโดยอาศัยความคิดแบบบริเริ่ม ประการที่ 5 คือ มีเครือข่ายและสร้างพันธมิตร การมีเครือข่ายหรือกลุ่มพันธมิตรจะช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาได้และมีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากจะมีการประสานงานในการดำเนินงานร่วมกัน ประการที่ 6 คือ การได้รับความเคารพและความไว้วางใจ การยอมรับฟังและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง การตอบแทน การสร้างความร่วมมือระหว่างกันจะก่อให้เกิดความไว้วางใจ ความซื่อสัตย์ต่อกัน ประการที่ 7 คือ การใช้เงินทุนและทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ องค์กรที่สามารถระดมทุนได้เยอะจะลดการพึ่งพาจากหน่วยงานรัฐ และประการที่ 8 คือ พัฒนาคนในองค์กร การมีการฝึกอบรมให้แก่พนักงานให้ได้มีโอกาสในการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจะทำให้องค์กรมีการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะที่สูงขึ้นด้วยตามต้องการ

สรุปได้ว่า สมรรถนะองค์กรเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับการดำเนินงาน เพื่อให้องค์กรมีทิศทางการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่สำเร็จ และสมรรถนะองค์กรยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรสามารถยังคงดำรงอยู่ได้โดยอาศัยหลักของการร่วมมือกันทั้งในแง่ของการร่วมกันวางกลยุทธ์ การดำเนินงาน หรือแม้แต่การร่วมกันประเมินและติดตามผล อันนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงองค์กรต่อไป ทั้งนี้สมรรถนะองค์กรของแต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะงานที่ทำ รวมถึงบริบทของหน่วยงาน ลักษณะของคนทำงาน เพราะว่าการทำงานหนึ่งจะสามารถดำเนินงานไปได้อย่างต่อเนื่องนั้นคนทำงานจะต้องมีการพูดคุยการเพื่อปรับปรุงหน่วยงานอยู่เสมอ

แนวคิดประเด็นที่ขับเคลื่อน

สังคมปัจจุบันมีประเด็นที่เกิดขึ้นในมากมายและหลายประเด็นที่ถูกหยิบยกมาขับเคลื่อนโดยกลุ่มคน องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กรีนพีซที่ขับเคลื่อนเรื่องสิ่งแวดล้อม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่ขับเคลื่อนเรื่องความร่วมมือของชาวบ้าน เว็บไซต์ Change.org ที่มีการรณรงค์ขับเคลื่อนประเด็นสาธารณะทางสังคม หรือแม้แต่สงขลาฟอรั่มที่ขับเคลื่อนเรื่องความเป็นพลเมือง สำหรับเว็บไซต์ Change.org ได้มี ปฏิภาณ ชัยช่วย และกุลทิพย์ ศาสตรระจุก (2559) ทำวิจัยเรื่องการสื่อสารประเด็นสาธารณะของสังคมไทยผ่านนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อการรณรงค์ เว็บไซต์ Change.org เพื่อศึกษาถึงการสื่อสาร บทบาท และการมีส่วนร่วมของเว็บไซต์ดังกล่าว พบว่า เว็บไซต์ Change.org มีการขับเคลื่อนประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนมากที่สุด รองลงมาเป็นประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม และประเด็นด้านสังคมการเมือง ซึ่งในการเคลื่อนไหวนั้นได้แบ่งมีกลยุทธ์ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การใช้สื่อกระแสหลัก ด้านที่ 2 การใช้วิธีกดดันเพื่อให้ส่งผลต่อภาพลักษณ์และชื่อเสียงของเป้าหมาย ด้านที่ 3 การสื่อออนไลน์ และด้านที่ 4 การใช้สื่อออฟไลน์ อีกทั้ง เว็บไซต์ Change.org มีบทบาทในการขับเคลื่อนสังคมรูปใหม่ทั้งหมด 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1 เครื่องมือและช่องทางใหม่สำหรับการรณรงค์ เรื่องที่ 2 การส่งเสริมเรื่องความเป็นประชาธิปไตย เรื่องที่ 3 การสร้างความเชื่อมั่นในพลังของตัวเอง และเรื่องที่ 4 การสร้างวัฒนธรรมใหม่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในขณะที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (ม.ม.ป.) ซึ่งได้ทำแนวทางการขับเคลื่อน PLCสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน Thailand 4.0 ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนด้านการศึกษาโดยต้องการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้จากกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) เนื่องจากต้องการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและความสำเร็จของการดำเนินงาน คือ ความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของนักเรียนรายคน และสำหรับตัวชี้วัดของการขับเคลื่อนได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องปัจจัยชี้วัดความสำเร็จในการขับเคลื่อนในด้านมิติของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติที่นำไปสู่การปฏิบัติ พบว่า ตัวชี้วัดของภาคีที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องสุขภาพสามารถจำแนกปัจจัยได้ทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่ 1 ปัจจัยด้านเนื้อหาของนโยบาย ปัจจัยที่ 2 ปัจจัยหน่วยงานและองค์การที่ขับเคลื่อนนโยบาย ปัจจัยที่ 3 ปัจจัยพื้นที่และประชาชนที่ได้รับผลจากนโยบาย ปัจจัยที่ 4 ปัจจัยสภาพแวดล้อมของนโยบาย ปัจจัยที่ 5 ปัจจัยผู้นำและผู้ปฏิบัติงานของนโยบาย และปัจจัยที่ 6 ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อนโยบาย (กฤษณ์รักชาติเจริญ, ดำรงค์ศักดิ์ จันทิพย์, จันทนา อินทนิม และเมทิตินิ แสงกระจ่าง, 2559)

อีกทั้ง วีรพงษ์ คล้ายดี (2558) ที่ศึกษากลยุทธ์การขับเคลื่อนค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า กลยุทธ์สำหรับการขับเคลื่อนค่านิยมหลักของคนไทยมีทั้งหมด 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 ให้มีการรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนัก การรับรู้คุณค่าของค่านิยมหลักของคนไทย กลยุทธ์ที่ 2 สร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน กลยุทธ์ที่ 3 มีการบูรณาการการขับเคลื่อน และกลยุทธ์ที่ 4 ให้เพิ่มศักยภาพในการกำกับ ติดตามและวัดผลประเมินของการดำเนินงานการขับเคลื่อนค่านิยมหลักของคนไทย นอกจากนั้น นางเยาว์ อุดมวงศ์ และคณะ (2558) ซึ่งมีบทเรียนจากการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ที่ตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สำหรับการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมมีแกนนำเป็นตัวหลักและสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการขับเคลื่อนสามารถจัดการกับความรู้อันได้จากการปฏิบัติจริง

เกิดผลที่เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืนของชุมชน เช่นเดียวกับ สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล (2561) ซึ่งศึกษาโครงสร้างและกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ พบว่า สำหรับการขับเคลื่อนควรมีทีมในการทำงานแต่ละคนมีหน้าที่อย่างชัดเจน ในส่วนการขับเคลื่อนของประเทศไทยพบว่า ปัญหาของหน่วยงาน คือ เมื่อมีการดำเนินงานไประยะหนึ่งจะเริ่มให้ความสำคัญกับงานที่เป็นพันธกิจรอง โดยไม่มีการทบทวนถึงพันธกิจหลักของหน่วยงาน ทำงานแบบต่างคนต่างทำ ขาดกลไกการแลกเปลี่ยนที่ทำให้เกิดความร่วมมือ ไม่มีการทบทวนการทำงานระหนว่ยงานที่จริงจัง หน่วยงานขาดความคล่องตัวในการปฏิบัติ ช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลไม่มีความชัดเจน ไม่ได้ให้ความสนใจกับสิ่งที่ทำอย่างเพียงพอและจากการที่ต่างคนต่างทำงานส่งผลให้ข้อมูลต่าง ๆ ถูกแยกส่วนไม่สามารถมองเห็นข้อมูลภาพรวมของประเทศไทยได้ หากแต่ยังคงค้นพบกลไกการบริหารจัดการที่เหมาะสมสำหรับการขับเคลื่อนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ คณะกรรมการบริหารงบประมาณ คณะกรรมการตามประเด็น แหล่งทุน หน่วยงานปฏิบัติ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประเด็นที่ขับเคลื่อนเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่หน่วยงานต้องมีการจัดการและมีกลไกของการจัดการเพื่อให้การขับเคลื่อนเกิดประโยชน์สูงสุด หากมีการขับเคลื่อนในประเด็นใด ๆ ผู้ขับเคลื่อนมีความจำเป็นต้องรู้และเข้าใจถึงข้อมูลในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี และควรรู้ว่าในประเด็นที่ตนกำลังดำเนินนั้น มีหน่วยงานใดดำเนินงานด้วย เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน อีกทั้งยังทำให้เกิดความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนข้อมูล ช่วยให้เห็นภาพของงานในมุมกว้างขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานของประเด็นที่ขับเคลื่อนร่วมกันมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

แนวคิดการสื่อสาร

การสื่อสารในปัจจุบันเป็นสิ่งที่เข้ามามีบทบาทกับการดำเนินชีวิต การทำงานมากขึ้นเรื่อย ๆ บุคคลมีการสื่อสารกันมายาวนานและเมื่อสังคมเกิดพัฒนา การสื่อสารก็มีการพัฒนาตามไปด้วย อีกทั้งอุปกรณ์และช่องทางการสื่อสารก็มีความหลากหลายมากขึ้น มนุษย์เลือกการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างออกไป ดังที่ บุญญเดช บุญนำ, วีรวรรณ จงจิตร ศิริจรกาล และบำรุง ศรีนวลปาน (2557) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสื่อสารองค์กรเพื่อสร้างการยอมรับของชุมชน และได้กล่าวถึงการสื่อสารว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาระบบสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงพัฒนาประเทศและโลก เนื่องจากมีส่วนกำหนดเรื่องพฤติกรรมของประชาชน อีกทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีการยึดถือปฏิบัติด้วย โดยเป็นการให้ข้อมูลจากผู้ส่งไปยังผู้รับด้วยกลไกทางสังคมที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตผู้คนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาเกิดขึ้นในโลกโดยควบคู่กันมาทั้งเศรษฐกิจ เทคโนโลยี การสื่อสาร เพื่อเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความรวดเร็วและเป็นไปอย่างกว้างขวาง เกิดความสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการ อาทิ การแจ้งข้อมูล การสร้างความเข้าใจ แนวคิด การแสดงความคิดเห็น หรือแม้แต่การนัดหมาย การสื่อสารจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการบริหารจัดการและเป็นสิ่งที่ผู้นำต้องตระหนักถึงความสำคัญ เนื่องจากเป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการบอกถึงความสำเร็จของหน่วยงาน ทั้งยังเป็นส่วนที่ทำให้ผู้นำสามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับความสามารถของการสื่อสาร คือ การถ่ายทอด การส่ง ถ่ายโอน ข้อมูลหรือสิ่งต่าง ๆ จากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง เพื่อให้ข้อมูลนั้นได้รับการส่งต่อไป หน่วยงานมีความจำเป็นต้องมีการจัดการด้านสื่อสาร เพื่อทำความเข้าใจกับประชาชน ขอความร่วมมือ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ไม่เกิดความขัดแย้ง หรือความรู้สึกรู้สึกต่อต้าน และจากการศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการสื่อสาร

องค์กรเพื่อสร้างการยอมรับของชุมชน พบว่า รูปแบบการสื่อสารองค์กรเพื่อสร้างการยอมรับของชุมชน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การสร้างทีมงานของการสื่อสารองค์กร ส่วนที่ 2 บุคลิกภาพของผู้สื่อสารองค์กร และส่วนที่ 3 สื่อสำหรับการสื่อสารองค์กร ทั้งนี้การสื่อสารนั้นก็มีหลายรูปแบบ อาทิ การสื่อสารแบบทางเดียว การสื่อสารสองทิศทางแบบสลับ และการสื่อสารสองทิศทางพร้อมกัน

อีกทั้ง จากวิจัยของ อัจฉรา ศรีพันธ์ (2555) ที่ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารแบบการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้แสดงให้เห็นความแตกต่างของการสื่อสารทางเดียว และการสื่อสารสองทิศทางแบบสลับ ในแง่ของผลลัพธ์ที่ได้ คือ เป็น การสื่อสารที่สร้างการเปลี่ยนแปลงได้เพียงในระดับพฤติกรรมของบุคคล หรือการเพิ่มทักษะของปัจเจกเท่านั้น ยังไม่ได้นำไปสู่การมีส่วนร่วม ในขณะที่การสื่อสารสองทิศทางพร้อมกัน อย่างการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วมนั้นผู้วิจัยได้กล่าวว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสื่อสารเพื่อพัฒนา เนื่องจาก การสื่อสารนี้เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารที่ใช้วิธีการอภิปราย ถกเถียง ในประเด็นปัญหาหรือการต่อสู้ต่าง ๆ ที่เกิดในสังคม สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการสื่อสารรูปแบบดังกล่าว คือ สร้างการมีส่วนร่วม สร้างการเปลี่ยนแปลง รวมถึงยังก่อให้เกิดกิจกรรมการมีส่วนร่วมอีกด้วย

ขณะเดียวกัน Tufte and Mefalopulos (2009) ได้ระบุถึงการนำการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วมมาใช้เพื่อการว่าต้องประกอบด้วย 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การประเมินการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วม คือ ต้องเป็นการประเมินสถานการณ์ รวบรวมข้อมูลเชิงลึก เพื่อนำไปกำหนดวิธีการ และเครื่องมือสำหรับใช้ในการสื่อสาร ระยะที่ 2 การออกแบบกลยุทธ์การสื่อสารแบบการมีส่วนร่วม คือ ต้องเข้าใจปัญหาในสิ่งที่ทำ และหาแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับการประยุกต์ใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ระยะที่ 3 การปฏิบัติกิจกรรมการสื่อสาร คือ เป็นการปฏิบัติตามขั้นตอนที่วางไว้ และระยะที่ 4 การติดตามและการประเมินผล อนึ่ง นันทิยา ดวงภุมเมศ และสิรินทร พิบูลภาณุวัฒน์ (2562) ซึ่งเขียนบทความที่เกี่ยวกับการกับนำแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ พบว่า ได้ก่อให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์และมีพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้ออกแบบกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการ จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของเยาวชนในมิติของความเป็นพลเมือง กล่าวได้ว่า จากการดำเนินงานพื้นที่สร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง ทำให้เยาวชนได้เกิดความรู้สึกตระหนักในตัวเอง ตระหนักในความแตกต่าง ตระหนักถึงความรับผิดชอบ รวมถึงตระหนักเรื่องความเป็นไปของโลก ทำให้พื้นที่สร้างสรรค์กลายเป็นนวัตกรรมเชิงกระบวนการสร้างการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการจัดการทั้งในแง่หน่วยงาน พื้นที่ หรือแม้แต่ปัจเจกชน การสื่อสารมีอยู่ 3 รูปแบบ และแต่ละแบบต่างทำหน้าที่ไม่เหมือนกัน ให้ผลลัพธ์ไม่เหมือนกัน หากแต่การสื่อสารแบบสองทิศทางพร้อมกัน อาทิ การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นการสื่อสารที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้มากที่สุด ทั้งนี้การใช้การสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการสื่อสาร

แนวคิดที่ว่าด้วยองค์กรประชาสังคม

ผู้วิจัยนำแนวคิดที่ว่าด้วยองค์กรประชาสังคม เพื่อศึกษาการทำงานขององค์กรที่มีการทำงานร่วมกัน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงการทำงานร่วมกันประชาชน นักเรียน นักศึกษา โดยได้ศึกษาข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชาสังคมโลก

แนวคิดเรื่ององค์การระหว่างประเทศและประชาสังคมโลกมีต้นกำเนิดทางปรัชญาซึ่งมีความเชื่อว่าเป็นความร่วมมือช่วยก่อร่างของสันติภาพสากล ซึ่งในช่วงต้นของแนวคิดเน้นบทบาทขององค์กรไม่สังกัดรัฐ (Non-Governmental Organizations) และกลายเป็นปฏิบัติการประเด็นความมั่นคงของมนุษย์ที่ครอบคลุม อาทิ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชน เป็นต้น ส่วนแนวคิดช่วงหลัง เน้นความร่วมมือระหว่างรัฐในเชิงนโยบายและสถาบันที่ยึดรัฐเป็นตัวแสดงหลัก อย่างไรก็ตาม การตีความทางปรัชญาของแนวคิดเหล่านี้ได้มาจากจักรวาลทัศน์นิยม (Cosmopolitanism) ซึ่งเชื่อในคุณค่าสากลบางประการของสังคมมนุษย์ที่ร้อยโยงเอาวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (จันจิรา สมบัติพูนศิริ, 2557) ในขณะที่ ฌ็อง-ฌัก ออบูร์ (2560) ได้กล่าวถึงประชาสังคมกับบทบาทในเวทีระหว่างประเทศว่า ประชาสังคม เป็นพื้นที่ที่ใช้รวมตัวของภาคประชาชน หรือองค์กร ที่มีแนวคิด ทศนคติ และวัตถุประสงค์ร่วมกันในการจัดการเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล สร้างเอกลักษณ์ และความเห็นร่วมกัน พร้อมร่วมผลักดันแนวคิดหรือนโยบายบางอย่างร่วมกัน เพื่อเพิ่มพูนหรือพิทักษ์ผลประโยชน์ของสังคม และกล่าวต่อว่าการให้ความสำคัญกับประชาสังคมในเวทีระหว่างประเทศ หมายถึง การให้ความสำคัญกับตัวแสดงในระดับหน่วยย่อยของสังคม ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาคมโลกให้มีความยุติธรรม และมีความชอบธรรมมากขึ้น

ทั้งนี้ ปัจจุบันองค์กรประชาสังคมเกิดช่องทางที่เป็นทางการในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกระบวนการกำหนดนโยบาย และเป็นการช่วยทำให้ช่องว่างระหว่างรัฐบาลและประชาชนเกิดความใกล้ชิดมากขึ้น อาทิ รัฐบาลประเทศออสเตรเลีย และประเทศเนเธอร์แลนด์ ที่เชิญองค์กรประชาสังคมเข้าไปนั่งอยู่ในเวทีของสหประชาชาติในฐานะตัวแทนของประเทศ นอกจากนี้ภาคประชาสังคมหลายองค์กรยังมีที่นั่งของตัวเองในสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ อาทิ องค์กรปลดปล่อยปาเลสไตน์ (The Palestine Liberation Organization) คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (The International Committee Of The Red Cross) และพรรคสมัชชาแห่งชาติแอฟริกา (The African National Congress) เป็นต้น อีกทั้งได้อธิบายถึงสาเหตุที่ส่งผลต่อการขยายตัวของประชาสังคมโลกไว้ดังนี้ สาเหตุที่ 1 สภาพแวดล้อมใหม่ที่มาจากโลกาภิวัตน์ สาเหตุที่ 2 การลดการผูกขาดจากภาครัฐ และเพิ่มบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสาเหตุที่ 3 บทบาทที่มากขึ้นของภาคประชาสังคมในองค์การระหว่างประเทศ ในขณะที่ ชมพูนุท เฉลียวบุญ (2559) กล่าวถึง ประชาสังคมว่ายังคงเป็นแนวคิดที่ยังไม่สามารถกำหนดค่านิยมที่ชัดเจนได้ หากแต่พิจารณาจากองค์ประกอบหลักประชาสังคม คือ การรวมกลุ่มของประชาชนที่เกิดจากความสมัครใจ มีความเป็นอิสระจากรัฐ และจะต้องไม่ใช่การรวมกลุ่มที่มีเป้าประสงค์ของครอบครัวเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ และยังสามารถพิจารณาได้จากการทำหน้าที่ของประชาสังคมโดยมองที่จุดหมายในการทำหน้าที่ที่มักทำเพื่อเป็นการชดเชยข้อบกพร่องลดปัญหาช่องโหว่ของรัฐ โดยนักคิดเสรีนิยมตะวันตกมองว่าประชาสังคมนั้นเป็นตัวกลางระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจ ซึ่งมีองค์ประกอบพื้นฐานของประชาสังคมในตะวันตก คือ มีความหลากหลาย

ตั้งแต่การรวมตัวของกลุ่มทางเชื้อชาติ ศาสนา หรือแม้แต่การรวมตัวกันเองของปัจเจกอย่างสมัครใจ และมีการวางเป้าหมายร่วมกันในเชิงแนวคิดทางการเมือง กิจกรรมทางสังคม กลุ่มอาชีพ ดังนั้นการมีภาคประชาสังคมที่เป็นอิสระจากการแทรกแซงของโดยรัฐและมีคุณภาพจะเป็นที่สะท้อนถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของภาครัฐ ในการเคารพสิทธิและความเท่าเทียมของประชาชน

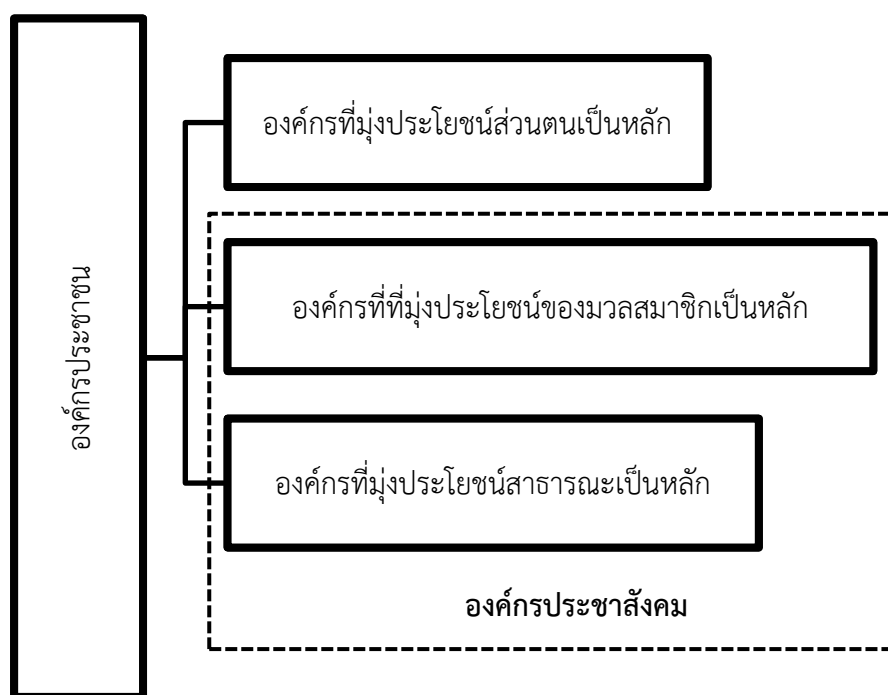
ประชาสังคมในสังคมไทย

ประชาสังคม หรือภาคประชาชน หมายถึง กลุ่มปฏิบัติที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มของชนชั้นที่มีอุดมการณ์ หรือแนวคิดร่วมกันมารวมตัวร่วมมือ มีความสนใจในการเข้าร่วมในพื้นที่ การเมืองสาธารณะ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคม ตามอุดมการณ์แนวคิดขององค์การประชาสังคมการสร้างในสังคมไทย มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาไม่ให้เกิดอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ ภาคการเมือง และกลุ่มผู้มีอิทธิพลกลไกดังกล่าว เป็นกลไกที่เป็นอิสระจากรัฐ และแหล่งทุนต่าง ๆ ซึ่งมีบทบาทร่วมในการขับเคลื่อน การสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาทางการเมือง และด้านการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย (เรวดี ประเสริฐเจริญสุข, 2551) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ชนิตา รอดใหญ่ (2552) ซึ่งได้สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับองค์กรภาคประชาสังคมไว้ว่า องค์กรภาคประชาสังคม มีบทบาทเป็นตัวแสดงทางการเมืองที่สำคัญ เนื่องจากมีการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งการเมืองภาคประชาชนที่ออกมาเคลื่อนไหวในวาระต่าง ๆ ได้รับทั้งการสนับสนุนและต่อต้านจากภาคส่วนอื่น ๆ ของสังคม

ทั้งนี้ การเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมย่อมสร้างผลกระทบต่อสาธารณะ เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้กำหนดนโยบาย มีงานวิจัยหลายชิ้นระบุถึงความสำเร็จขององค์กรภาคประชาสังคม คือ การผ่านประตูของชาวสาร (Gatekeeper) จนได้รับพื้นที่จากสื่อมวลชน เพราะถือเป็นวิธีการหนึ่งในการสื่อสารถึงผู้บริหารระดับนโยบายและสาธารณชน การที่สื่อได้เลือกนำเสนอเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้สื่อได้ทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าประตูชาวสารในการบอกให้ผู้รับสารทราบว่าประเด็นใดสำคัญ ซึ่งเป็นหน้าที่ระดับแรกของการกำหนดวาระชาวสาร และสอดคล้องกับ จันจิรา สมบัติพูนศิริ (2557) ที่กล่าวถึงภาคประชาสังคมว่าภาคประชาสังคมโลกที่ดำเนินภารกิจสนับสนุนหรือต่อต้านปฏิบัติการแทรกแซงด้านมนุษยธรรมและการประยุกต์ใช้หลักรับมือเพื่อปกป้องในการเมืองโลก ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ ประชาชนซึ่งรวมกันเป็นองค์กรเอกชนไม่สังกัดรัฐ เครือข่ายต่าง ๆ และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งถือว่าเป็นตัวแสดงในแวดวงการแทรกแซงด้านมนุษยธรรมและมีผลผลักดันนโยบายเพื่อให้ความช่วยเหลือ “เหยื่อ” กลุ่มที่ 2 คือ ที่ปรึกษาด้านนโยบายและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีช่องทางสื่อสารกับผู้กำหนดนโยบายหรือชนชั้นนำทางการเมืองโดยตรง และกลุ่มที่ 3 คือ สื่อสารมวลชน นอกจากนี้ ชีรพัฒน์ อังศุขवाल (2559) กล่าวถึง การจะเป็นองค์ประชาสังคมว่า การที่จะเป็นองค์ประชาสังคมได้นั้น จำเป็นจะต้องมีสาระสำคัญ 2 ประการเพื่อพิจารณา ได้แก่ ผลประโยชน์ ความสนใจ (Interest) ที่องค์กรยึดถือ และระบบคุณค่า (Value System) หรือกล่าวได้อีกนัยว่า องค์กรนั้น ๆ มุ่งไปที่ประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก (Public Benefit) มุ่งประโยชน์ของมวลสมาชิกเป็นหลัก (Mutual Benefit) หรือมุ่งเป็นที่ประโยชน์ของตนเป็นหลัก (Private Benefit) ซึ่งความสนใจที่แตกต่างกันจะนำไปสู่รูปแบบขององค์กรที่แตกต่างกันด้วย เช่น องค์กรที่มุ่งประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก (Public Benefit Organization) องค์กรที่มุ่งประโยชน์

ของมวลสมาชิกเป็นหลัก (Mutual Benefit Organization) และองค์กรที่มุ่งประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก (Private Benefit Organization)

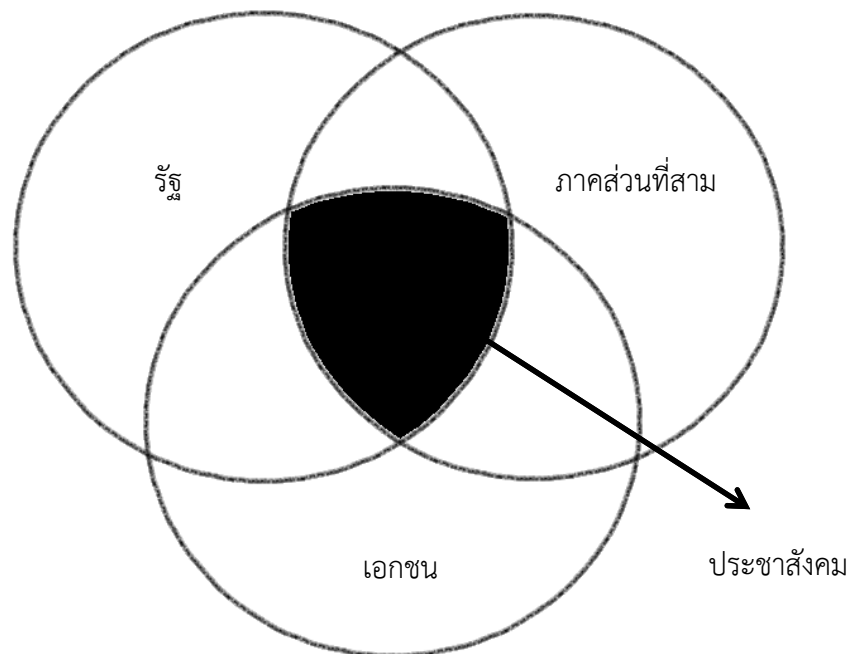
อีกทั้ง องค์กรที่มุ่งประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก คือ กลุ่มที่ทำงานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมในภาพรวม ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์จะต้องไม่ใช่คนในองค์กร และผู้ทำงานในองค์กรประเภทนี้จะต้องมีความรับผิดชอบต่อกฎและโครงสร้างการจัดการองค์กรมากกว่าผู้ได้ประโยชน์ องค์กรที่มุ่งประโยชน์ของมวลสมาชิกเป็นหลัก คือ กลุ่มที่มีการรวมตัวกันของปัจเจกและต่อมาได้กลายมาเป็นสมาชิกขององค์กร บุคคลเหล่านี้มีอำนาจในการจัดการและเลือกตัวแทนเพื่อไปปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิก องค์กรที่มุ่งประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก คือ องค์กรประเภทนี้มักเป็นองค์กรที่มุ่งตอบสนองเป้าหมายของรัฐหรือหน่วยงานเอกชน อาทิ NGOs ที่ตั้งโดยรัฐ หรือ NGOs ของภาคธุรกิจ อย่างไรก็ตามองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนที่ถูกจัดได้ว่าเป็นองค์กรประชาสังคม คือ องค์กรที่มุ่งประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก และองค์กรที่มุ่งประโยชน์ของมวลสมาชิกเป็นหลักสำหรับบางองค์กรแล้วก็สามารถเป็นองค์กรประชาสังคมได้เช่นกัน (แผนภาพที่ 3)

แผนภาพที่ 3 ประเภทองค์กรประชาชนและองค์กรประชาสังคม
ที่มา : ดัดแปลงจาก ชีรพัฒน์ อังศุขवाल (2559)

ในขณะเดียวกัน รัฐสภา ยรรยงเกษมสุข (2561) กล่าวถึงการทำงานภาคประชาสังคมในประเทศไทยว่าการทำงานภาคประชาสังคมมีความยากลำบากในการดำเนินการ เนื่องจากการทำงานเป็นการตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการในเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หลักการความเป็นพลเมืองที่ต้องการสร้างความเข้มแข็งให้กับตนเอง ชุมชน และประเทศชาติ โดยที่ให้มีการพึ่งพาภาครัฐและภาคเอกชนให้น้อยที่สุด หรือหากเป็นไปได้ คือ ไม่พึ่งพาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้เพื่อให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็งสำหรับการดูแลและจัดการกิจการงานต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง และเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการปกครองด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งขึ้นกับประชาชนพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และกล่าวต่อถึงสาเหตุที่ทิศทางการเติบโตของภาคประชาสังคมและพลเมืองเกิดขึ้นน้อย เพราะมุมมองของผู้ปกครองที่เป็นทหารต้องการให้บ้านเมืองมีความสงบ เรียบร้อย มีวินัย อยู่ภายใต้กฎหมาย ไม่มีการเคลื่อนไหวการรวมตัว หรือการเรียกร้องใด ๆ ซึ่งจากสาเหตุนี้เองที่ทำให้เกิดการลดทอนศักยภาพของประชาชนและความมีชีวิตชีวา

สรุปได้ว่า ประชาสังคม คือ องค์กร หน่วยงาน และกลุ่มคนต่าง ๆ มาร่วมกันดำเนินงาน หรือร่วมกันทำกิจกรรมใด ๆ ที่ไม่ใช่เพื่อการเรียกร้องผลประโยชน์ของตน โดยจะเห็นได้ว่าตั้งแต่แนวคิดของประชาสังคมโลกจนถึงประชาสังคมในประเทศมีลักษณะที่คล้ายกัน นอกจากนี้ การที่หลากหลายหน่วยงาน หลากหลายฝ่ายมารวมตัวกันและดำเนินงาน กิจกรรมใด ๆ ได้ยังเป็นหน่วยกำลังสำหรับช่วยทำงานบางอย่างเพื่อลดช่องโหว่ของรัฐ และนอกจากนั้นยังสะท้อนไปถึงความเป็นสังคมประชาธิปไตยที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพราะสามารถใช้สิทธิที่ตนนั้นมีและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมได้ (แผนภาพที่ 4)

แผนภาพที่ 4 ตำแหน่งแห่งที่ของประชาสังคม
ที่มา : ดัดแปลงจาก อีรพัฒน์ อังศุขवाल (2559)

สถานการณ์การเคลื่อนไหวของประชาสังคมในประเทศไทย

โดยที่ ชนิดา รอดหยุด (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเสนออาระสาธารณะขององค์กรภาคประชาสังคมกรณีการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตรกับผลิตภัณฑ์ยาและการกำหนดกรอบข่าวสารของหนังสือพิมพ์ พบว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเสนออาระสาธารณะกรณีสิทธิบัตรยา (Compulsory Licensing: CL) ขององค์กรภาคประชาสังคม มีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งมีลักษณะเป็นทั้งการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบเก่า คือ ชุมนุมประท้วง การเดินขบวน และมีการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ที่พยายามจะลดช่องว่างระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง เช่นการยื่นหนังสือต่อรัฐบาล การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน และการออกแถลงการณ์ เป็นต้น นอกจากนี้สำหรับกรณีของการบังคับใช้สิทธิ พบว่าการเคลื่อนไหวขององค์กรประชาสังคม ไม่ได้อาศัยรูปแบบการรณรงค์ตามความหมายดั้งเดิมเนื่องจากเครือข่ายภาคประชาสังคมทั้ง 6 องค์กร ได้แก่ ชมรมแพทย์ กลุ่มศึกษาปัญหาคณะกรรมการพัฒนาเอกชนด้านเอดส์ มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ประเทศไทย และองค์การหมอไร้พรมแดนเบลเยียม (ประเทศไทย) จะเคลื่อนไหวทางสังคมเมื่อมีสถานการณ์หรือประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อการประกาศการบังคับใช้สิทธิ ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างกระบวนการรับรู้ของสาธารณชน เกี่ยวกับประเด็นความสำคัญของการเข้าถึงยา และเมื่อมีการประกาศใช้การบังคับใช้สิทธิแล้ว นอกจากนั้นการเคลื่อนไหวทางสังคมมีเป้าหมายเพื่อการสนับสนุนนโยบายรัฐ และเสริมแรงในกรณีที่เกิดภาวะกดดันหรือคัดค้านจากฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย ซึ่งการออกมาเคลื่อนไหวเพื่อสื่อสารกับสังคมในลักษณะดังกล่าว ไม่ได้มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนหรือมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องเท่าที่ควร รวมทั้งไม่ได้การประเมินผลการรณรงค์ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสุดท้าย

ส่วน กานต์ชนก ประภาศวุฒิสาร (2552) ซึ่งศึกษาการเคลื่อนไหวของประชาสังคมในเมืองเชียงใหม่ต่อประเด็นที่เกิดจากความเป็นเมืองระหว่างปี พ.ศ. 2540-2551 ในปี 2552 พบว่า สำหรับกลุ่มประชาสังคมที่มีการเคลื่อนไหวมักมีกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกัน คือ มีการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับการพัฒนาเมืองที่จังหวัดเชียงใหม่ให้มีทิศทางที่มีความชัดเจนและจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ซึ่งการทำงานร่วมกันเป็นประชาสังคมโดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่มีความยืดหยุ่นและผู้ที่เข้าร่วมมักเป็นลักษณะของอาสาสมัคร แต่ก็จะต้องมีการตรวจสอบ ผลักดัน และแก้ไขปัญหา ซึ่งเกิดขึ้นจากการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ โดยต้องร่วมกันสร้างจิตสำนึกให้กับผู้คนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองของจังหวัดเชียงใหม่และเยาวชน ทั้งนี้ในการดำเนินงานของกลุ่มประชาสังคมบางครั้งก็ประสบกับปัญหาได้ ซึ่งสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 การประสบปัญหาที่เป็นข้อเสียหรือสิ่งที่เป็นข้อจำกัดภายนอก เช่น นโยบายที่ไม่ได้เอื้อสำหรับกิจกรรมที่กลุ่มประชาสังคมร่วมกันจัด และประเด็นที่ 2 การประสบปัญหาที่เป็นข้อเสียหรือข้อจำกัดภายใน เช่น การรวมตัวของบางกลุ่มประชาสังคมที่มีความซ้ำซ้อน ทำให้บางครั้งไม่สามารถไปร่วมกิจกรรม ทำให้ความต่อเนื่องลดลงและจากข้อมูลทำให้เห็นได้ว่าประชาสังคมในเขตเมืองเชียงใหม่ที่มีการเคลื่อนไหวในประเด็นต่าง ๆ มักมีรูปแบบ และจุดมุ่งหมายของการทำงานแตกต่างกันออกไป หากแต่ในความแตกต่างกันก็ยังมีส่วนที่ประสานกันอยู่ในการดำเนิน เช่น กลุ่มภาคีฮักเจียงใหม่ ที่มีการทำงานในรูปแบบเครือข่าย คือ เมื่อมีประเด็นหรือได้รับผลกระทบปัญหาใด ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ต้องมีการเคลื่อนไหวของกลุ่ม เพื่อร่วมกันปรึกษาหาข้อสรุปและรวมไปถึงดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

อนึ่ง การเคลื่อนไหวของกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์ปัตตานี โดย ฮัสสัน ดุมาลี และ จันทนา สิทธิจารี ได้ศึกษาไว้เมื่อปี พ.ศ. 2556 ในเรื่องของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลอ่าวปัตตานี กลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี พบว่า การกำเนิดของกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี ได้เริ่มจากการมีปัญหาทางด้านทรัพยากร การใช้เรืออวนลาก อวนรุน เข้ามาทำการประมงในเขตชายฝั่งทะเลและอ่าวปัตตานี จนส่งผลกระทบต่อชาวประมง อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นทางหน่วยงานที่จัดการทรัพยากรไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ จึงมีการใช้แนวทางการเคลื่อนไหว โดยใช้ยุทธวิธีการขัดขวางที่มีความท้าทายกับระบบทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อเป็นป้องกันการเข้ามาคุกคามทางทรัพยากรจากบุคคลภายนอก และเพื่อสำหรับการสร้างกิจกรรมในการฟื้นฟูทรัพยากรทางกายภาพ นอกจากนั้นยังงานวิจัยของ มุฮัมมัดอายุบ ปาทาน และคณะ (2555) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพในชายแดนใต้ และได้มีการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีการเข้าร่วมสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มประชาสังคม การสัมภาษณ์ ตลอดจนมีจัดวงสนทนากลุ่มที่ระดมความคิดเห็นสำหรับประเมินบทบาทของกลุ่มประชาสังคม พร้อมทั้งชี้จุดอ่อนและจุดแข็ง รวมถึงอุปสรรคขัดขวางในการสร้างอำนาจต่อรองของตัวแสดงดังกล่าวในพื้นที่จึงทำให้สามารถแจกแจงลักษณะการทำงานของกลุ่มประชาสังคมชายแดนภาคใต้ได้ ได้แก่ ประการที่ 1 ลักษณะโครงสร้างของสังคม ประการที่ 2 การรวมกลุ่มในภาคประชาสังคมในพื้นที่ที่มีความชอบธรรมสูง ประการที่ 3 สัดส่วนของประชากร ประการที่ 4 องค์กรประชาสังคมในพื้นที่ที่มีกรอบการมองปัญหาที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่สัมพันธ์อันนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาที่ต่างกัน ประการที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรประชาสังคมในพื้นที่กับรัฐ และประการที่ 6 การทำงานแบบเครือข่ายของภาคประชาสังคม

สรุปได้ว่า สถานการณ์การเคลื่อนไหวของประชาสังคมในประเทศไทย มีการเคลื่อนไหวในหลากหลายประเด็น อาทิ ประเด็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิ ประเด็นเกี่ยวกับการเมือง รวมถึงประเด็นที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีการร่วมมือกันทำงานในประเด็นที่สนใจเหมือนกัน นอกจากนั้น สถานการณ์ประชาสังคมในประเทศไทยมีการเคลื่อนไหวทั่วทั้งประเทศไทยในประเด็นที่แตกต่างกัน อาทิ บางประเด็นที่ภาคประชาสังคมมีการเคลื่อนไหวเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนในลักษณะของการเป็นเครือข่าย โดยลักษณะของการเคลื่อนไหว การทำงานในหลากหลายรูปแบบ การรณรงค์ การประท้วง การเดินขบวน ซึ่งลักษณะการทำงานมีความแตกต่างกันตามแต่ละพื้นที่ บางพื้นที่มีการลักษณะการทำงานร่วมกันที่มีการแบ่งงานกันทำ มีการวางแผน ในขณะที่บางพื้นที่มีการร่วมกันทำงานโดยที่ไม่มีมีการวางแผนงานที่ต่อเนื่องแต่อย่างใด

บริบทสงขลาพอร้ม

สงขลาพอร้ม เป็นองค์กรที่เกิดจากแนวคิดที่มุ่งเน้นเรื่องการสร้างพลเมืองให้เกิดในพื้นที่ของจากสงขลา เพื่อให้เข้ามามีบทบาทในสังคมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านบ้านเมืองเราและรวมถึงจังหวัดสงขลาเองมักมีการพึ่งพาระบบราชการเป็นหลัก และส่วนราชการเองก็มีความต้องการที่จะทำงานเพียงฝ่ายเดียวโดยไม่ได้ให้โอกาสกับประชาชนหรือพลเมืองในการเติบโต และดูเหมือนจะทอดทิ้งคำว่า “พลเมือง” อยู่พอสมควร ดังนั้นสงขลาพอร้มซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2536 โดยเริ่มต้นจากรายการวิทยุของพรรณีภา โสติพันธ์ ที่เป็นเรดิโอพอร้ม มีรายการเป็นศูนย์กลางของการพูดคุยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบ้านเมือง หากเมื่อมองย้อนกลับไปเมื่อปี พ.ศ. 2536 จะเห็นว่าการสื่อสารในช่วงสมัยนั้นไม่ได้มีความเฟื่องฟูอย่างในสมัยนี้ และเหล่าคลื่นวิทยุต่าง ๆ ก็มักถูกซื้อไปด้วยส่วนกลาง สะท้อนให้เห็นว่าส่วนกลางมีการแย่งชิงทรัพยากรจากท้องถิ่นเข้าสู่ส่วนกลาง และเมื่อซื้อไปก็ไปขายให้กับบริษัทต่าง ๆ และนำกลับมาขายในท้องถิ่นในราคาที่แพง เหมือนเป็นการนำทรัพยากรของคนท้องถิ่นไปให้กับคนส่วนกลาง ซึ่งการมองแบบนี้ก็จัดรายการในสมัยนั้นไม่ได้มีมุมมอง ส่วนใหญ่จะเป็นนักจัดรายการเพลง รายการในรูปแบบที่เป็นความรู้ในแง่มุมทางวิชาการจึงขายไม่ค่อยได้

ในขณะที่ รายการของคุณสิทธิชัย หยุ่น ที่เนชั่น และรายการคอลเรดิโอที่สงขลาซึ่งมีคุณพรรณีภา โสติพันธ์ เป็นผู้จัด ซึ่งในส่วนรายการของคุณสิทธิชัย หยุ่น เป็นการจัดรายการที่นำข่าวสารมาจากส่วนกลาง ในขณะที่รายการจากพรรณีภา โสติพันธ์ เป็นข่าวสารที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งประเด็นในขณะนั้น เรื่องของสิ่งแวดล้อม พื้นที่ในกรุงเทพฯ มีประเด็นเกี่ยวกับแม่น้ำเจ้าพระยา และในสงขลาจึงเกิดประเด็นเกี่ยวกับทะเลสาบ มีการรณรงค์ และก็มีรายการที่ชื่อว่า “โลกสดใสในบ้านเกิด” ทำให้มีเครือข่ายเกิดขึ้นจากรายการดังกล่าว อาทิ นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้คนที่อาศัยอยู่รอบ ๆ ลุ่มน้ำทะเลสาบ รวมถึงพระภิกษุ มีการทำกิจกรรมธรรมชาติเพื่อทะเลสาบสงขลา นอกจากนั้นยังมีจดหมายที่ถูกเขียนส่งเข้ามาที่รายการคอลเรดิโอเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 200 ฉบับ และในการจัดรายการวิทยุในยุคสมัยนั้น ร่วมกับ อสมท และมีการเข้ามาร่วมเป็นผู้สนับสนุนที่เป็นภาคธุรกิจ เช่น บริษัทที่สร้างบ้านจัดสรร โดยมีการส่งเสริมในด้านของการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่ธรรมชาติ อาทิ บ้านจัดสรรที่อยู่ใกล้กับคลองอู่ตะเภา ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของทะเลสาบสงขลา ให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งในการช่วงนั้นก็ทำให้มีรายได้ประมาณ 50,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นเงินที่มากพอสำหรับการทำกิจกรรมในพื้นที่และมีการหยุดใช้สื่อวิทยุในช่วงเวลาต่อมา

ปี พ.ศ. 2545-2546 เนื่องจากมีโซเชียลเน็ตเวิร์กเข้ามาส่งผลให้เกิดการหยุดทำรายการวิทยุดังกล่าวไป ทำให้ขาดรายได้สำหรับทำกิจกรรมที่เป็นทางสังคมของจังหวัดสงขลา จึงเริ่มหาแหล่งทุน เพื่อเข้ามาช่วยสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมต่อไป

ปี พ.ศ. 2551 ได้มีการปรับประเด็นในการดำเนินงานให้เหลือแค่การสร้างพลเมืองเยาวชนรุ่นใหม่อย่างเดียว เพราะต้องการให้เยาวชนรู้และเข้าใจในสิทธิของตนเอง รวมถึงต้องการให้เยาวชนได้มีโอกาสแสดงออกถึงเจตจำนงของตัวเอง ในระยะแรกทำงานร่วมกับองค์กรยูนิเซฟ ซึ่งให้ทุนสนับสนุนการทำงานเกี่ยวกับเด็กที่ก้าวพลาดเท่านั้น ซึ่งอยู่ในสถานพินิจ โดยเข้าไปจัดกระบวนการให้เด็ก ๆ ที่ก้าวพลาดนั้น ได้เติบโตทางความคิดให้เหมือนที่กรมพินิจฯ พูดว่า “คืนคนดี สู่อสังคม” และสงขลาพอร้มก็มาแปลงเป็นการสร้างความเข้มแข็งพลเมืองให้กับเด็ก

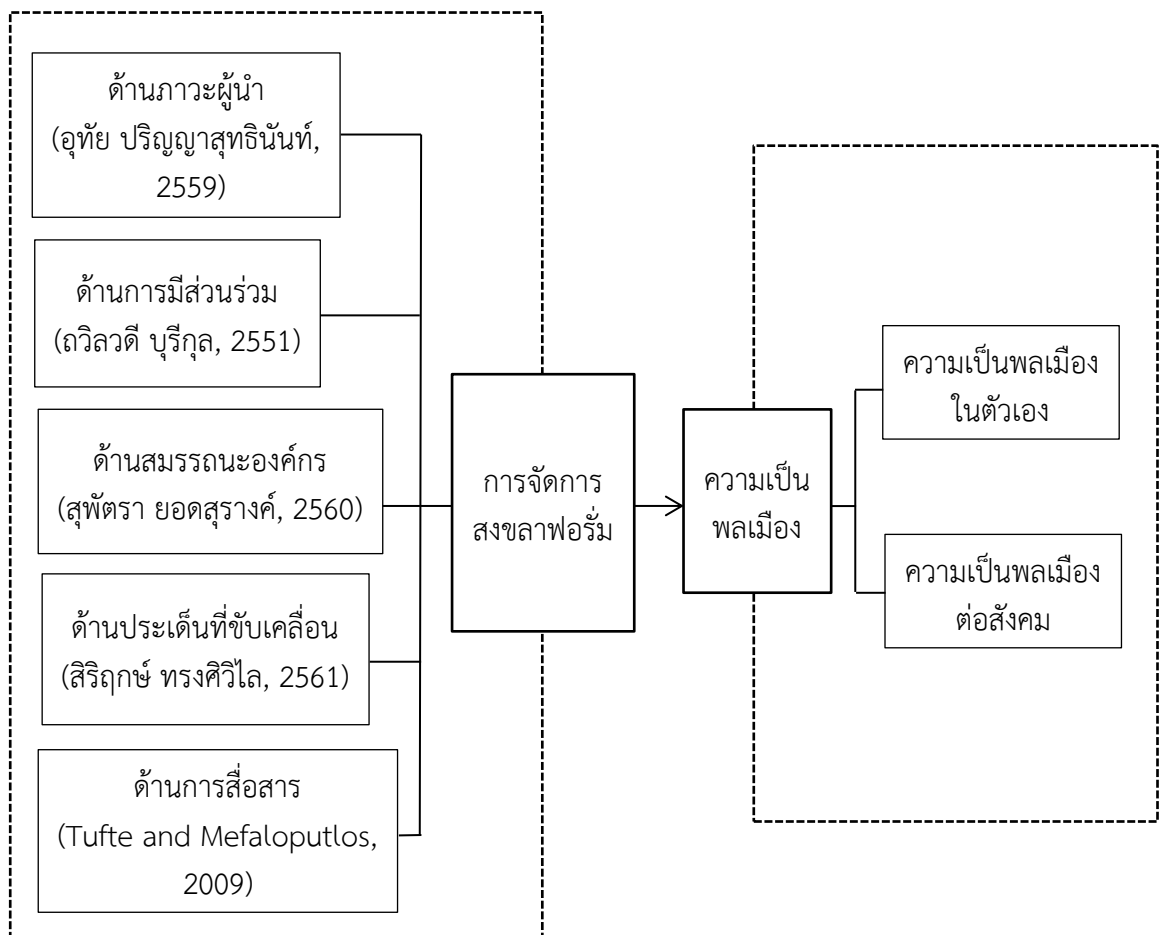

ปี พ.ศ. 2554-2555 เริ่มมองไปที่กลุ่มคนรุ่นใหม่มากกว่าเด็กที่อยู่ในสถานพินิจ จึงมีการมองหาผู้ร่วมทำงานอีกกลุ่มเข้ามาร่วม คือ “มูลนิธิสยามกัมมาจล” ซึ่งกว่าการทำงานร่วมกับมูลนิธิสยามกัมมาจลจะเริ่มต้น มีกระบวนการพูดคุยอยู่กว่า 2 ปี เนื่องจาก เดิมที่มูลนิธิสยามกัมมาจลก็มีการทำงานเกี่ยวกับเยาวชนอยู่แล้วเพียงแต่มีลักษณะของกระบวนการที่แตกต่างกัน และเมื่อต้องมาทำงานร่วมกันจึงต้องมีการพูดคุยที่ปรับกระบวนการทำงานที่เกี่ยวกับเยาวชนใหม่

ดังที่กล่าวมาข้างต้น สงขลาฟอรัมมีการทำงานที่ต้องร่วมกับหน่วยงานที่หลากหลายมาตลอด ทั้งในส่วนของภาครัฐก็จะมี การเลือกบุคคลทางวิชาการที่มีความเข้าใจ มีเจตจำนงเหมือนกัน และต้องมีความเป็นอิสระในกระบวนการทำงาน อาทิ โรงเรียน ซึ่งมีความต้องการจะปรับแนวทางการเรียนสอน มีการสร้างห้องเรียนพลเมืองในโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือแม้แต่มูลนิธิสยามกัมมาจล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำงานประเด็นเกี่ยวกับเยาวชนมาก่อน หากแต่กระบวนการในการทำงานนั้นมีความแตกต่างไปจากสงขลาฟอรัมที่เน้นความเป็นวิชาการไปด้วยกว่าที่แต่ละหน่วยงานจะได้มาร่วมกันทำงาน จนนำไปสู่การทำงานในระดับเครือข่ายในปัจจุบัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาการจัดการสงขลาพอร์มเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่ว่าด้วยสิทธิ แนวคิดที่ว่าด้วยไพร่/ราษฎร/ประชาชน แนวคิดที่ว่าด้วยองค์กรประชาสังคม แนวคิดที่ว่าด้วยการจัดการ ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านสมรรถนะขององค์กร ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และด้านการสื่อสาร นอกจากนี้ยังมีแนวคิดที่ว่าด้วยความเป็นพลเมือง รวมถึงบริบทของสงขลาพอร์ม ซึ่งทุกแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นมีความสำคัญต่อการวิจัยที่จะได้มาซึ่งคำตอบ เนื่องจากสิทธิเป็นสิ่งที่พื้นฐานของประชาชน แต่สิทธิมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย อาทิ ในยุคของการเป็นไพร่ สิทธิที่มักมีความแตกต่างจากการราษฎร ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีการศึกษาแนวคิดดังกล่าวเพื่อใช้มองสิทธิในยุคปัจจุบันที่เราเรียกว่าพลเมือง ทั้งนี้ไม่ใช่ทุกคนที่มีความเข้าใจ หรือรับรู้ในเรื่องของสิทธิดังกล่าว จึงมีหน่วยงานภาคประชาสังคมอย่างสงขลาพอร์มที่มาสร้างความรับรู้และความเข้าใจถึงสิทธิของพลเมือง และสำหรับการสร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจต้องอาศัยขั้นตอนและกระบวนการ สงขลาพอร์มจึงเกิดรูปแบบการจัดการขององค์กรขึ้น (แผนภาพที่ 5)

แผนภาพที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย

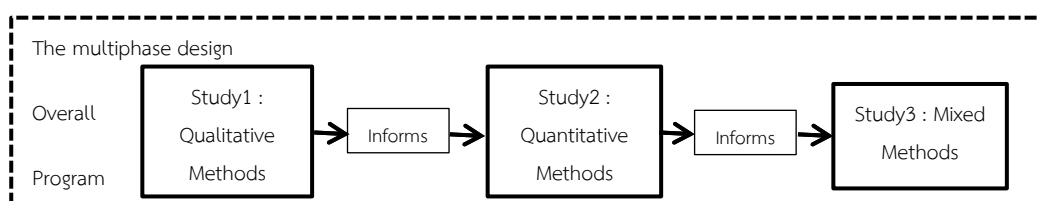
วิธีดำเนินการวิจัย

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบหลายขั้นตอน (The Multiphase Design) ซึ่งประกอบด้วยวิธีการวิจัย 3 ระยะ (แผนภาพที่ 6) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ระยะที่ 1 วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 15 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของสงขลาฟอรั่ม จำนวน 4 คน อดีตเจ้าหน้าที่ของสงขลาฟอรั่ม จำนวน 4 คน เยาวชนในโครงการของสงขลาฟอรั่ม จำนวน 2 คน คนในจังหวัดสงขลาที่มีความเกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม จำนวน 3 คน และนักวิชาการ จำนวน 2 คน ซึ่งทำให้เข้าใจถึงบริบทของการจัดการสงขลาฟอรั่มกับความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคเดลฟายแบบประยุกต์ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อไปรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ในการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาการจัดการสงขลาฟอรั่มเพื่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

ระยะที่ 2 วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ออกแบบหลังจากรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อนำมาศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองคนในจังหวัดสงขลา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านสมรรถนะองค์กร ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และด้านการสื่อสาร ที่มีความสัมพันธ์ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองคนในจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร โดยมีการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม มีผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสงขลาฟอรั่ม เจ้าหน้าที่หัวหน้างานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการสื่อสารสาธารณะเยาวชน เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป เจ้าหน้าที่จัดการข้อมูล เจ้าหน้าที่วิชาการและงานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายฐานข้อมูล และผู้ให้ข้อมูลรอง ประกอบด้วย คนในจังหวัดสงขลาที่มีความเกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบ Multiple Regression โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 20 เท่า ของ 1 ตัวแปร จำนวน 140 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและมีความสมบูรณ์

ระยะที่ 3 วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มาศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ที่ผ่านการยอมรับจากคนในจังหวัดสงขลาซึ่งทำงานเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองร่วมกับสงขลาฟอรั่ม

แผนภาพที่ 6 รูปแบบการวิจัยผสมผสาน
ที่มา : Creswell (2003 อ้างถึงใน อโณทัย งามวิชัยกิจ, 2558)

ระยะที่ 1 วิธีการเชิงคุณภาพ

พื้นที่ในการทำวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เฉพาะพื้นที่จังหวัดสงขลาซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยระยะนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและเทคนิคเดลฟาย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงแนวคิดความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา และประเด็นการจัดการสงขลาฟอรั่ม ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมสมาชิก ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร ปัจจัยด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และปัจจัยด้านการสื่อสาร ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ผู้ให้ข้อมูล

1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 15 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของสงขลาฟอรั่ม จำนวน 4 คน อดีตเจ้าหน้าที่ของสงขลาฟอรั่ม จำนวน 4 คน เยาวชนในโครงการของสงขลาฟอรั่ม จำนวน 2 คน คนในจังหวัดสงขลาที่มีความเกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม จำนวน 3 คน และนักวิชาการ จำนวน 2 คน

2) สำหรับแนวคิดความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาและการจัดการของสงขลาฟอรั่ม มีผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 9 คน ประกอบด้วย นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เจ้าหน้าที่โครงการจากมูลนิธิสยามกัมมาจล เจ้าหน้าที่โครงการจากสงขลาฟอรั่ม เยาวชนในโครงการของสงขลาฟอรั่ม โดยใช้เครื่องมือเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) โดยผู้วิจัยได้กำหนดกฎเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญไว้ ดังนี้ 1) เป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม 2) เป็นบุคคลที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา และการจัดการของสงขลาฟอรั่ม และ 3) เป็นบุคคลเคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการกับสงขลาฟอรั่ม

จากคุณสมบัติดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยสามารถแบ่งกลุ่มโดยมีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการ ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้มีการทำงานร่วมกับกับสงขลาฟอรั่มในด้านพลเมือง ได้แก่ นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ซึ่งเป็นที่ปรึกษาให้กับสงขลาฟอรั่มในประเด็นชายหาด และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้ซึ่งเป็นที่ปรึกษาโครงการของเยาวชนที่ส่งประกวดกับสงขลาฟอรั่ม จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 ภาควิชาเครือข่าย เป็นบุคคลและองค์กร ที่ได้เข้ามาทำงานร่วมกับสงขลาฟอรั่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่โครงการจากมูลนิธิสยามกัมมาจล เป็นภาคีที่เข้ามาสนับสนุนในเรื่องของการเติมทักษะความรู้ให้กับเยาวชนในโครงการของสงขลาฟอรั่ม และที่ปรึกษาโครงการเยาวชนกลุ่มกอดสน ที่เข้ามาเติมทักษะ ความรู้ ให้กับเยาวชนในโครงการของสงขลาฟอรั่มเช่นกัน แต่เป็นความรู้ในเชิงพื้นที่ จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 อดีตเจ้าหน้าที่สงขลาฟอรั่ม เป็นบุคคลที่เคยร่วมงานกับสงขลาฟอรั่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการ และเลขานุการเครือข่ายวิจัย ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 4 เยาวชนในโครงการของสงขลาฟอรั่ม เป็นเยาวชนในโครงการที่ผ่านการร่วมกิจกรรมมาเป็นระยะเวลา 1 ปี ได้แก่ เยาวชนจากโครงการ Beach For Life จำนวน 2 คน

เครื่องมือในการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์ สำหรับเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อได้มาซึ่งแนวคิดความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา โดยเจาะจงและเพื่อใช้วิเคราะห์ในบริบทพื้นที่นี้เท่านั้น เริ่มต้นด้วยคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับประเด็นความเป็นพลเมือง จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ดังกล่าวไปวิเคราะห์ และนำไปสู่การออกแบบเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและกึ่งโครงสร้างต่อไป โดยทำเป็นแบบสอบถาม ซึ่งในกระบวนการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายนี้จะให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ครั้ง ได้แก่ การสร้างแบบสอบถามครั้งที่ 1 การทำแบบสอบถามฉบับแรกโดยทั่วไป แบบสอบถามฉบับแรกเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และเป็นคำถามแบบกว้าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมในประเด็นความเป็นพลเมือง รวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำสู่กระบวนการในการสร้างเป็นแบบสอบถามในขั้นตอนต่อไป การสร้างแบบสอบถามครั้งที่ 2 นำคำตอบที่วิเคราะห์ได้จากครั้งแรก นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ แต่ละคนให้น้ำหนักความสำคัญของแต่ละข้อ รวมถึงการให้เหตุผลที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย จากนั้นวิเคราะห์คำตอบจากแบบสอบถามครั้งที่ 2 โดยการนำคำตอบแต่ละข้อมาหาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ทั้งนี้ขั้นตอนต่อมาเป็นการวิเคราะห์แบบสอบถามครั้งที่ 3 นำคำตอบแต่ละข้อจากการวิเคราะห์ครั้งที่ 2 โดยพิจารณาจากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์แคบ (มีค่าน้อย) แสดงว่าคำตอบที่วิเคราะห์ได้นั้นมีความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่สอดคล้องกัน ซึ่งผู้วิจัยอาจสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ได้เลย แต่หากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์กว้าง (มีค่ามาก) แสดงว่าคำตอบที่วิเคราะห์ได้นั้นมีความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไม่สอดคล้องกัน อาจต้องสร้างแบบสอบถามใหม่ และสอบถามอีกครั้ง

2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยออกแบบสัมภาษณ์ให้ตรงประเด็น และครอบคลุมประเด็นการจัดการสงขลาฟอรั่ม รวมถึงประเด็นความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา เพื่อนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง โดยใช้ควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการหน่วยงาน เจ้าหน้าที่หัวหน้างานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ รวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการสื่อสารสาธารณะเยาวชน เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป เจ้าหน้าที่จัดการข้อมูล เจ้าหน้าที่วิชาการและงานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายฐานข้อมูล และผู้ให้ข้อมูลรอง ประกอบด้วย คนในจังหวัดสงขลาที่มีความเกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในประเด็นปัจจัยด้านการจัดการสงขลาฟอรั่ม ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และด้านสมรรถนะองค์กรของสงขลาฟอรั่ม ทั้งนี้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อแรกของการวิจัย และใช้ข้อมูลดังกล่าว เป็นเครื่องมือไปสู่การออกแบบแบบสอบถามในครั้งที่ 2 ซึ่งจะรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณต่อไป

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีวิธีการรวบรวมข้อมูลซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และ 2) การรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ได้แก่ การใช้เทคนิคเดลฟาย และการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งทั้ง 2 ส่วนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยควบคุมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการศึกษาข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ประกอบการทำวิจัย ได้แก่ บทความหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วารสาร วิทยานิพนธ์ หนังสือ เอกสารการเรียนการสอน รวมถึงเอกสารทางวิชาการที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการทำความเข้าใจกับประเด็นที่ศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้อย่างถูกต้อง

การรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากสงขลาฟอรั่ม

1) สัมภาษณ์กลุ่มโดยแบ่งแยกเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสงขลาฟอรั่ม เจ้าหน้าที่หัวหน้างานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการสื่อสารสาธารณะเยาวชน เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป เจ้าหน้าที่จัดการข้อมูล เจ้าหน้าที่วิชาการและงานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายฐานข้อมูล และผู้ให้ข้อมูลรอง ประกอบด้วย คนในจังหวัดสงขลาที่มีความเกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม เพื่อนำไปสู่การได้มาซึ่งความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา โดยใช้เทคนิคเดลฟาย เพื่อใช้วิเคราะห์ในบริบทของพื้นที่ที่ศึกษาเท่านั้น เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของการนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป ทั้งนี้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อแรกของการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวไปวิเคราะห์และออกแบบเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและกึ่งโครงสร้างต่อไป รวมถึงเพื่อนำไปเป็นเครื่องมือในการออกแบบสอบถามอีกด้วย

2) แบบสัมภาษณ์ที่ออกแบบไว้ในขั้นตอนแรก ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากมีการผ่านเทคนิคเดลฟายแล้ว เพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนโดยแบ่งแยกเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการหน่วยงาน เจ้าหน้าที่หัวหน้างานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการสื่อสารสาธารณะเยาวชน เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป เจ้าหน้าที่จัดการข้อมูล เจ้าหน้าที่วิชาการและงานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายฐานข้อมูล และผู้ให้ข้อมูลรอง ประกอบด้วย คนในจังหวัดสงขลาที่มีความเกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในประเด็นการจัดการสงขลาฟอรั่ม ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร ของสงขลาฟอรั่ม ทั้งนี้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อแรกของการวิจัย และใช้ข้อมูลดังกล่าวเป็นเครื่องมือไปสู่การออกแบบแบบสอบถามในระยะที่ 2 ซึ่งจะรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณต่อไป ซึ่งในการรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และมีความยืดหยุ่นของข้อความตามความเหมาะสมของสถานการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) นำข้อมูลที่ได้จากภาคสนามวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ผลจากการวิเคราะห์ในครั้งแรกแล้ว เพื่อเป็นการเพิ่มข้อมูลก็จะมีรวบรวมข้อมูลภาคสนามในครั้งที่ และนำข้อมูลที่ได้เพิ่มเติมมาวิเคราะห์ และกลับไปรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมอีก ทำแบบนี้ซ้ำ ๆ จนกว่าจะพบว่าข้อมูลที่ได้ไม่มีข้อมูลใหม่ ๆ ซึ่งเรียกว่าข้อมูลอิ่มตัว

2) นำข้อมูลที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมาไว้กลุ่มเดียวกัน และจัดหมวดหมู่ของข้อมูลอย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอนของประเด็นที่ศึกษาในงานวิจัย ซึ่งกระบวนการดังกล่าว คือ การสร้างหัวข้อสรุป ในประเด็นการจัดการสงขลาฟอรั่ม และประเด็นความเป็นพลเมือง

3) ใช้วิธีการเขียนบรรยายเชิงพรรณนากับสิ่งที่ค้นพบอย่างละเอียด โดยจะไม่มี การนำทฤษฎีไปควบคุมกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และให้มีการแสดงตัวอย่างคำพูดจากผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบในเนื้อหาของงานวิจัย เพื่อแสดงความชัดเจนของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้รับมานั้นไปวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยให้มีการตรวจสอบข้อมูลโดยการเปรียบเทียบข้อมูลในแต่ละครั้งที่ได้ลงไปรวบรวมมาว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันไปตามช่วงเวลา ผู้ให้ข้อมูลหรือวิธีการอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้ศึกษามา เพื่อนำไปสู่การตีความและวิเคราะห์เชิงพรรณนาที่มีความสมบูรณ์ของข้อมูลมากที่สุด

การเชื่อมโยงข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 สู่การวิจัยระยะที่ 2

เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยระยะที่ 1 ทำให้ได้รายละเอียดของข้อมูล และองค์ประกอบของตัวแปรที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการสงขลาฟอรั่ม ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านสมรรถนะองค์กร ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และด้านการสื่อสารว่าเป็นอย่างไร อันจักนำไปสู่ความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาว่าเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงนำข้อค้นพบที่ได้มาสร้างเป็นแบบวัดเพิ่มเติม โดยก่อนที่จะสร้างแบบวัดนั้นได้มีการปรับให้มีบริบทที่ตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงที่นอกเหนือจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 2 เพื่อศึกษาว่าข้อค้นพบการวิจัยระยะที่ 1 มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาหรือไม่ อย่างไร

ระยะที่ 2 วิธีการเชิงปริมาณ

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยระยะนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระหรือปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์มที่ส่งผลต่อตัวแปรตามหรือความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสงขลาพอร์ม และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ของสงขลาพอร์ม ดังนี้ เจ้าหน้าที่หัวหน้างานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการสื่อสารสาธารณะเยาวชน เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป เจ้าหน้าที่จัดการข้อมูล เจ้าหน้าที่วิชาการและงานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายฐานข้อมูล ทั้งหมด 8 คน และผู้ให้ข้อมูลรองประกอบด้วย คนในจังหวัดสงขลาที่มีความเกี่ยวข้องกับสงขลาพอร์มจำนวน 600 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสงขลาพอร์ม ผู้อำนวยการหน่วยงาน เจ้าหน้าที่หัวหน้างานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการสื่อสารสาธารณะเยาวชน เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป เจ้าหน้าที่จัดการข้อมูล เจ้าหน้าที่วิชาการและงานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายฐานข้อมูล ทั้งหมด 8 คน และผู้ให้ข้อมูลรอง ประกอบด้วย คนในจังหวัดสงขลาที่มีความเกี่ยวข้องกับสงขลาพอร์ม จำนวน 140 คน ซึ่งหลังจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 20 เท่า ของตัวแปร

เมื่อผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับสงขลาพอร์ม มีรายละเอียด ดังนี้

เครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถาม เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรองจากขั้นตอนข้างต้น นำมาออกแบบเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามสำหรับรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในประเด็นปัจจัยด้านการจัดการสงขลาพอร์ม ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านสมรรถนะองค์กร ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และด้านการสื่อสาร ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของงานวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ภูมิลำเนา และการศึกษา

ส่วนที่ 2 ปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์ม ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และด้านสมรรถนะองค์กรของสงขลาพอร์ม ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และด้านการสื่อสาร รวมไปถึงความเป็นพลเมืองในตัวเอง และความเป็นพลเมืองต่อสังคม โดยลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบคำถาม โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เป็นเครื่องมือทางสถิติและผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบคำถามแบบให้คะแนนตามน้ำหนักของความคิดเห็นที่ตรงกับประสบการณ์จริงของผู้ตอบ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ โดยลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้คนในจังหวัดสงขลา ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอันจะเป็นข้อมูลนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของเมืองของคนในจังหวัดสงขลาต่อไป

โดยในขั้นตอนของการสร้างแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของตัวแปรที่ใช้ และกำหนดเกณฑ์การวัดระดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ระดับการวัด สำหรับส่วนที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าระดับคะแนน ดังนี้

ระดับ	5	หมายถึง	มากที่สุด
ระดับ	4	หมายถึง	มาก
ระดับ	3	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับ	2	หมายถึง	น้อย
ระดับ	1	หมายถึง	น้อยที่สุด

เมื่อคำนวณค่าเฉลี่ยแล้วนำค่าที่คำนวณได้แล้วนั้นมาเทียบเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยถืออัตราการแปรผลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21–5.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.41–4.20	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.61–3.40	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81–2.60	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00–1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีวิธีการรวบรวมข้อมูลซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และ 2) การรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ตามแบบสอบถามที่ออกแบบไว้เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในศึกษาการวิจัยครั้งนี้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการศึกษาข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ประกอบการทำวิจัย ได้แก่ บทความหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วารสาร วิทยานิพนธ์ หนังสือ เอกสารการเรียนการสอน และรวมถึงเอกสารทางวิชาการที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรทั้งของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการทำความเข้าใจกับประเด็นที่ศึกษา และเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้อย่างถูกต้อง

การรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ผู้วิจัยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากสงขลาพอร์ม โดยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ทั้งผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้ให้ข้อมูลรอง นำไปออกแบบเพื่อสร้างแบบสอบถามสำหรับรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในประเด็นปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์ม ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านสมรรถนะองค์กร ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และด้านการสื่อสาร ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ทั้งนี้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของงานวิจัย โดยการออกแบบสอบถามที่นำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างนั้นมีการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถามหรือแบบทดสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการ เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

และนำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกัน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยคณิตศาสตร์หรือสถิติขั้นสูงด้วยการป้อนข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์และให้มีการประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยเลือกผู้ที่เคยร่วมกิจกรรมหรือโครงการกับสงขลาฟอรั่ม ซึ่งมีการกระจายตัวอยู่ในหลายอำเภอของจังหวัดสงขลา อาทิ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสะเดา อำเภोजะนะ อำเภอควนเนียง อำเภอสิงหนคร อำเภอรัตนภูมิ และอำเภอกระแสดินธุ์ เนื่องจากเป็นบุคคลที่เคยเข้าร่วมเป็นเยาวชนในโครงการของสงขลาฟอรั่มและอาสาสมัครของสงขลาฟอรั่ม โดยผู้วิจัยใช้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 45 คน เพื่อใช้สำหรับการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวัด เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามก่อนจะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง นอกจากนั้นได้มีการวิเคราะห์ค่าทางสถิติขั้นสูงโดยการป้อนข้อมูลเข้าไปในเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะ ได้แก่ การตรวจสอบคุณภาพข้อมูลแบบรายด้าน และเป็นการตรวจสอบคุณภาพทั้งฉบับ โดยมีการทดสอบความเชื่อมั่นของข้อมูล (Reliability Test) ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach's Alpha คือ ค่าที่ได้จากการวิเคราะห์ต้องมากกว่า 0.7 ขึ้นไป จึงจะมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปทดสอบสมมติฐาน และนำไปใช้ในกระบวนการวิจัยต่อไปได้ หลังจากที่ผู้วิจัยทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมกันทั้งหมด 45 ฉบับ จึงได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach 0.910 โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นตัวแปรของแบบสอบถามรายด้าน

ตัวแปร	Cronbach's Alpha
ปัจจัยด้านการจัดการ	
1. ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์	0.964
2. ด้านการมีส่วนร่วม	0.956
3. ด้านสมรรถนะองค์กร	0.925
4. ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน	0.815
5. ด้านการสื่อสาร	0.882
ความเป็นพลเมือง	
1. ความเป็นพลเมืองในตัวเอง	0.897
2. ความเป็นพลเมืองต่อสังคม	0.924

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในระยะที่ 2 ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ค่าสหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติ เช่น ความถี่ ร้อยละ ฐานนิยม มัธยฐาน เป็นต้น หรือนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ในแบบสอบถามแต่ละข้อ โดยใช้สถิติที่ได้ เช่น ค่าเฉลี่ยหรือค่ามัธยฐานเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น

2) ผู้วิจัยใช้การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน หรือบางครั้งเรียกว่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย โดยใช้สัญลักษณ์ r ข้อมูลหรือระดับการวัดของตัวแปรแต่มาตราอันตรภาคถึงมาตราอัตราส่วน โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนั้นจะใช้สัญลักษณ์ของตัวแปรเป็นตัวแปร X และ Y โดยค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) ซึ่งการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยมีทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสามารถสร้างภาพกระจัดกระจาย เพื่อดูทิศทางของความสัมพันธ์ โดยมีลักษณะ 3 แบบ ดังนี้ 1 สหสัมพันธ์ทางบวก คือ ตัวแปรตัวหนึ่งเพิ่มหรือลดลง อีกตัวแปรหนึ่งก็จะเพิ่มขึ้นหรือลดลงไปด้วย 2 สหสัมพันธ์ทางลบ คือ ตัวแปรตัวหนึ่งมีค่าเพิ่มขึ้นหรือลดลง อีกตัวหนึ่งจะมีค่าเพิ่มหรือลดลงตรงข้ามเสมอ 3 สหสัมพันธ์เป็นศูนย์ คือ ตัวแปรสองตัวไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

3) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเชิงเส้น โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม 1 ตัว ว่ามีตัวแปรอิสระตัวใดบ้าง ที่ร่วมกันส่งผลหรือมีความสัมพันธ์ หรืออธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้

การเชื่อมโยงข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 2 สู่การวิจัยระยะที่ 3

เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยระยะที่ 2 จะทำให้ได้รายละเอียดข้อมูลถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรของการจัดการสงขลาฟอรั่ม ได้แก่ ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ตามสถานการณ์ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านสมรรถนะองค์กรของสงขลาฟอรั่ม ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และด้านการสื่อสาร ว่ามีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองได้อย่างไร ข้อค้นพบเหล่านี้ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์ และนำมาเรียบเรียงข้อมูลสร้างเป็นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ซึ่งจะนำไปสู่การวิจัยระยะที่ 3

ระยะที่ 3 วิธีการเชิงคุณภาพ

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยระยะนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเสริมสร้างความความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา โดยข้อมูลและข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 และการวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยนำมาสร้างและพัฒนากการเสริมสร้างความความเป็นพลเมืองโดยผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการได้มาซึ่งแนวทางที่เกิดจากการพูดคุยและถกเถียงประเด็น ซึ่งสามารถนำไปสู่การสร้างการยอมรับการเสริมสร้างความความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาต่อไป

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการร่วมการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ที่ปรึกษาสงขลาฟอรั่ม ภาคีเครือข่าย เจ้าหน้าที่โครงการ และคนในจังหวัดสงขลา ได้แก่ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในระยะนี้จะต้องเป็นผู้ที่ทำแบบสอบถามเชิงปริมาณในระยะที่ 2 แล้ว และสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

เครื่องมือในการวิจัย

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) หลังจากการใช้แบบสอบถาม ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณเสร็จเรียบร้อยแล้ว และในส่วนของเสนอแนะ ความคิดเห็นของผู้ทำแบบสอบถามที่ได้แสดงความเห็นหรือข้อเสนอแนะในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะนำไปจัดประเด็นคำถามเกี่ยวกับการเสริมสร้างความความเป็นพลเมืองเพื่อให้เกิดสถานการณ์การนั่งสนทนากันระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อพูดคุยในประเด็นเรื่องของความยั่งยืน และคาดว่าเป็นกลุ่มที่สามารถตอบประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาได้ดีที่สุด สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ และมีคำตอบที่เป็นเหตุเป็นผลมากที่สุด เพื่อสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้เกิดประโยชน์แก่จังหวัดสงขลาได้ต่อไป

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีการรวบรวมข้อมูลซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และ 2) การรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณตามแบบสอบถามที่ออกแบบไว้เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในศึกษาการวิจัยครั้งนี้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการสำรวจข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ประกอบการศึกษา ได้แก่ หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสาร และบทความหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารทางวิชาการที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา และเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้อย่างถูกต้อง

การรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ผู้วิจัยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากสงขลาฟอรั่ม โดยการใช้การสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 ในส่วนของวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเสร็จเรียบร้อยแล้ว และนำมาวิเคราะห์ผล ทั้งนี้นำมาวิเคราะห์และสรุปผลจะพบว่าในส่วนของการเสนอแนะที่เป็นการตอบคำถามปลายเปิดของกลุ่มตัวอย่างนั้น สามารถเป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่กระบวนการจัดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อผู้วิจัยจะทำการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับประเด็นความยั่งยืน อันจักนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาได้เป็นอย่างดี เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ของงานวิจัย ดังนั้นการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่หัวหน้างานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการสื่อสารสาธารณะเยาวชน เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป เจ้าหน้าที่จัดการข้อมูล เจ้าหน้าที่วิชาการและงานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายฐานข้อมูล และผู้ให้ข้อมูลรอง ประกอบด้วย คนในจังหวัดสงขลาที่มีความเกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม เพื่อนำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาต่อยอดข้อมูลเพิ่มเติม ในการนำไปใช้เป็นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองอย่างเหมาะสมกับความต้องการ อีกทั้งเป็นที่ยอมรับของคนในจังหวัดสงขลาโดยทั่วกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) นำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปจากภาคสนามมาทำความเข้าใจในภาพรวมของข้อมูลที่ได้ และพิจารณาประเด็นที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้
- 2) ทบทวนการรวบรวมข้อมูลและพยายามหาข้อสรุปที่เป็นไปได้ในการตอบคำถามการวิจัยในครั้งนี้ อีกทั้งนับว่าเป็นการตรวจสอบข้อมูล เพื่อความน่าเชื่อถืออีกครั้งก่อนนำไปออกแบบแนวทางความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา เพื่อให้แนวทางดังกล่าวเป็นที่ยอมรับของคนในจังหวัดสงขลา

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีการรวบรวมข้อมูลซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

- 1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และ 2) การรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณตามแบบสอบถามที่ออกแบบไว้เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการสำรวจข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ประกอบการศึกษา ได้แก่ หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสาร และบทความหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารทางวิชาการที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา และเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้อย่างถูกต้อง

การรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ผู้วิจัยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากสงขลาฟอรั่ม โดยการใช้การสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 ในส่วนของวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเสร็จเรียบร้อยแล้ว และนำมาวิเคราะห์ผล ทั้งนี้นำมาวิเคราะห์และสรุปผลจะพบว่าในส่วนของการเสนอแนะที่เป็นการตอบคำถามปลายเปิดของกลุ่มตัวอย่างนั้น สามารถเป็นข้อมูลเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่กระบวนการจัดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อผู้วิจัยจะทำการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับประเด็นความยั่งยืน อันจักนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาได้เป็นอย่างดี เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ของงานวิจัย ดังนั้นการสนทนา

กลุ่มในครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่หัวหน้างานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการสื่อสารสาธารณะเยาวชน เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป เจ้าหน้าที่จัดการข้อมูล เจ้าหน้าที่วิชาการและงานปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายฐานข้อมูล และผู้ให้ข้อมูลรอง ประกอบด้วย คนในจังหวัดสงขลาที่มีความเกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม เพื่อนำข้อเสนอแนะ ดังกล่าวมาต่อยอดข้อมูลเพิ่มเติม ในการนำไปใช้เป็นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองอย่างเหมาะสมกับความต้องการ อีกทั้งเป็นที่ยอมรับของคนในจังหวัดสงขลาโดยทั่วกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) นำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปจากภาคสนามมาทำความเข้าใจในภาพรวมของข้อมูลที่ได้ และพิจารณาประเด็นที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้

2) ทบทวนการรวบรวมข้อมูลและพยายามหาข้อสรุปที่เป็นไปได้ในการตอบคำถามการวิจัยในครั้งนี้ อีกทั้งนับว่าเป็นการตรวจสอบข้อมูล เพื่อความน่าเชื่อถืออีกครั้งก่อนนำไปออกแบบแนวทางความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา เพื่อให้แนวทางดังกล่าวเป็นที่ยอมรับของคนในจังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาของงานวิจัย เรื่องการจัดการสงขลาฟอรั่มเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ซึ่งผลการศึกษามาจากการศึกษาข้อมูลทั้งหมด 3 ระยะ และผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดการสงขลาฟอรั่มกับความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา 2) ปัจจัยการจัดการสงขลาฟอรั่มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา และ 3) การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษา ดังนี้

การจัดการสงขลาฟอรั่มกับความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและเทคนิคเดลฟายมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า เพื่อศึกษาการจัดการสงขลาฟอรั่มกับความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 9 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ 2 คน ภาศึเครือข่าย 2 คน อดีตพนักงานของสงขลาฟอรั่ม 3 คน และเยาวชนในโครงการของสงขลาฟอรั่ม 2 คน ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม ประกอบด้วย ที่ปรึกษาสงขลาฟอรั่ม อาสาสมัครของสงขลาฟอรั่ม ผู้ที่เข้าโครงการของสงขลาฟอรั่ม จำนวน 16 คน อีกทั้งยังมีการวิเคราะห์ตามแบบของเทคนิคเดลฟาย มีการวิเคราะห์ทั้งหมด 3 รอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยรอบที่ 1 เป็นความคิดเห็น ดีความ และสังเคราะห์ความคิดเห็นที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจัดกลุ่มของข้อมูล และนำไปสู่การทำแบบสอบถามสำหรับรอบที่ 2 ต่อไป 2) การวิเคราะห์แบบสอบถามในรอบที่ 2 เพื่อตรวจสอบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม จากคำตอบที่ได้รับจากรอบที่หนึ่ง 3) การวิเคราะห์แบบสอบถามรอบที่ 3 จากการทบทวนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม โดยนำความคิดเห็นของแต่ละท่านเปรียบเทียบกับความคิดเห็นรวมของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด โดยใช้ค่าของมัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 2-9)

การจัดการของสงขลาฟอรั่ม

การจัดการของสงขลาฟอรั่ม มีการแยกย่อยออกเป็นหลายส่วน เนื่องจากสงขลาฟอรั่มมีการทำงานกับแหล่งทุนหลายที่ จึงมีการจัดการมีความแตกต่างกันออกไป หากแต่สำหรับการจัดการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย การจัดการด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ การจัดการด้านการมีส่วนร่วม การจัดการด้านสมรรถนะองค์กร การจัดการด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และการจัดการด้านการสื่อสาร ทั้งหมดเป็นส่วนประกอบที่ทำให้สงขลาฟอรั่มมีการจัดการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้มีผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่ง ชื่อส้ม (นามสมมติ) กล่าวว่า

“...การจัดการของสงขลาฟอรั่มเนี่ยมีหลายเรื่องนะ เราจะศึกษาเรื่องอะไรหรือ เพราะที่สงขลาฟอรั่มมีการทำงานกับแหล่งทุนหลายที่งานแต่ละงานก็มีการจัดการย่อยที่แตกต่างกัน แต่สำหรับเรื่องการจัดการที่จะนำไปสู่ความพลเมืองที่เห็นชัด ๆ คือ การเกาะติดประเด็นที่ทำ รู้จริง ทำจริง และ ไม่ได้ทำคนเดียวนะ มีเพื่อน ๆ มาช่วย...” (ส้ม นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562)

ทั้งนี้ สงขลาฟอรั่มยังมีการจัดการด้านการสื่อสารซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้มีผู้คนรู้จักสงขลาฟอรั่มมากยิ่งขึ้นผ่านการทำงาน ทั้งการสื่อสารของสงขลาฟอรั่มเอง และการสื่อสารของแหล่งทุน โดยมีสงขลาฟอรั่มเป็นผู้ดำเนินงาน สำหรับการจัดการในส่วนดังกล่าวมีผู้ให้มูลท่านหนึ่ง ชื่อก๊ะ (นามสมมติ) กล่าวว่า

“...สงขลาฟอรั่มทำงานหลายเรื่อง แต่ทุกเรื่องจะมีการเชื่อมเรื่องความเป็นพลเมืองเข้าไปด้วยเสมอ เพราะการสร้างพลเมืองเป็นเป้าหมายของสงขลาฟอรั่ม และในหลาย ๆ เรื่องที่สงขลาฟอรั่มทำจนมีความเข้าใจอย่างแท้จริงแล้ว ก็จะมีการทำป็นสื่อสารเพื่อสื่อสารกับสาธารณะ อย่างเช่น เรื่องหาด ที่ผ่านมาก็จะหนังสือที่สื่อสารเรื่องนี้อยู่หลายเล่ม หรือแม้แต่เรื่องความเป็นพลเมือง ก็จะมีหนังสือสงขลาส่องแสง ที่เป็นสื่อช่วยสื่อสารในสิ่งที่สงขลาฟอรั่มทำ...” (ก๊ะ นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 28 พฤศจิกายน 2561)

จะเห็นได้ว่า การจัดการของสงขลาฟอรั่มในส่วนต่าง ๆ นั้น แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นกับคนในจังหวัดสงขลา โดยการเสริมเรื่องความเป็นพลเมืองเข้าไปอยู่ในงานที่ทำ นอกจากนั้น งานต่าง ๆ ที่สงขลาฟอรั่มทำก็มักอาศัยการมีส่วนร่วมเป็นหลักเพื่อให้คนในจังหวัดสงขลาได้เข้ามามีส่วนร่วม อีกทั้งยังได้สื่อสารงานที่ทำออกไปสู่สาธารณะ อยู่เสมอ เพื่อให้คนในจังหวัดสงขลาได้รับรู้และเข้าใจถึงสถานการณ์ของจังหวัดสงขลา จนคนในจังหวัดสงขลาเกิดการตื่นตัว และมีความตระหนักกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลเกี่ยวกับการจัดการของสงขลาฟอรั่ม จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลชุดสุดท้ายที่ได้รับจากกระบวนการเทคนิคเดลฟาย ประยุกต์ โดยแสดงค่า ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การจัดการของสงขลาฟอรั่ม

ข้อคำถาม	ค่ามัธยฐาน (Median)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
1. ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์	4.22	0.32
2. ด้านการมีส่วนร่วม	4.27	0.53
3. ด้านสมรรถนะองค์กร	4.45	0.64
4. ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน	4.40	0.80
5. ด้านการสื่อสาร	4.40	1.20

ด้านการจัดการ พบว่า คำนวณมาตรฐานจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อปัจจัยด้านการจัดการของสงขลาพอร์มที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (มัธยฐาน เท่ากับ 5) ได้แก่ ปัจจัยด้านการสื่อสาร และเห็นด้วยในระดับมาก (มัธยฐาน เท่ากับ 4) ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร และปัจจัยด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และเมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อปัจจัยด้านการจัดการของสงขลาพอร์ม พบว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50) โดยเรียงจากน้อยไปหามาก ได้แก่ 1) ด้านภาวะผู้นำ 2) ด้านการมีส่วนร่วม 3) ด้านด้านการสื่อสารองค์กร 4) ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และ 5) ด้านการสื่อสาร

การจัดการด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของสงขลาพอร์ม

ผู้นำของสงขลาพอร์ม เป็นบุคคลที่มีความสามารถทั้งด้านความคิด กล่าวคือ ผู้นำของสงขลาพอร์มเป็นผู้ที่มีระบบคิดในการทำงาน มีความคิดที่สร้างสรรค์ และยังเป็นบุคคลที่มีความมั่นคงทางความคิด ทำให้หน่วยงานมีความเข้มแข็ง และพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ นอกจากนี้ผู้นำของสงขลาพอร์มยังเป็นบุคคลที่มีความรู้และแนะนำความรู้ใหม่ ๆ แก่ผู้อื่นเสมอ อีกทั้งยังเป็นบุคคลที่มีทักษะในเรื่องของการสร้างความสัมพันธ์ ทำให้ผู้นำของสงขลาพอร์มเป็นที่รักของเพื่อนร่วมงานทั้งภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงาน อีกทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้มีผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่ง ชื่อธีร์ (นามสมมติ) กล่าวว่า

“...สำหรับผู้นำของสงขลาพอร์มนี้ครับ จากการร่วมงานในช่วงเวลาที่ผ่านมามองเห็นว่าผู้นำของที่นี่มีทักษะในหลาย ๆ เรื่อง ทั้งเรื่องงาน เรื่องคน สำหรับเรื่องงาน ผมมองว่าเขาเป็นคนที่วิสัยทัศน์ ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ส่วนเรื่องคนนั้นก็ดูจากตอนทำงานร่วมกันครับ คือ เขาจะทักษะในการทำงานเป็นทีมที่ดี ทำงานร่วมกับผู้คนที่ได้หลายกลุ่ม และเป็นผู้ที่คอยสนับสนุนคนในองค์กรอยู่เสมอ...” (ธีร์ นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 19 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ ผู้นำของสงขลาพอร์มยังเป็นผู้ที่มีความใส่ใจต่อเพื่อนร่วมงาน ใส่ใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม และเป็นคนเอาจริงเอาจังกับสิ่งที่ทำ ส่งผลให้ผู้นำของสงขลาพอร์มเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน รวมถึงเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังที่ เอ (นามสมมติ) ได้เคยสัมผัสด้วยตัวเองผ่านการทำงานร่วมกัน กล่าวว่า

“...ที่นี้เขาทำงานแบบไม่มีเจ้านาย-ลูกน้อง ทุกคนเท่าเทียมกัน รู้ทุกอย่างในงานที่ทำเท่ากัน ปรึกษากัน ไม่มีการสั่งการ ให้อิสระทางความคิด สามารถพูดคุยกันได้ทั้งเรื่องงาน เรื่องส่วนตัว และเวลาพูดอะไรไว้ก็จะทำจริง ๆ ...” (เอ นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 30 กันยายน 2561)

จะเห็นได้ว่า สงขลาฟอรั่มมีผู้นำที่ความพร้อมทั้งความรู้ ความสามารถ และทักษะการใช้ชีวิต มีความเป็นต้นแบบที่ดี ซึ่งมีส่วนทำให้การดำเนินงานของสงขลาฟอรั่มมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้นำเป็นบุคคลที่สะท้อนการทำงานขององค์กร นอกจากนี้ลักษณะของการทำงานร่วมกันของผู้นำยังแสดงถึงการให้เกียรติซึ่งกันและกันอันเป็นลักษณะที่ดีของการเป็นผู้นำเป็นลักษณะของผู้นำที่สังคมมีความต้องการ

ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลเกี่ยวกับการจัดการของสงขลาฟอรั่มด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลชุดสุดท้ายที่ได้รับจากกระบวนการเทคนิคเดลฟายประยุกต์ โดยแสดงค่า ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของสงขลาฟอรั่ม

ข้อคำถาม	ค่ามัธยฐาน (Median)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
1. ผู้นำเป็นคนที่มีความมั่นคงทางความคิด	5	1
2. ผู้นำเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์	4	0
3. ผู้นำเป็นคนที่มีความคิดเชิงระบบ	4	1
4. ผู้นำเป็นคนที่มีการทำงานอย่างมีแบบแผน	4	1
5. ผู้นำเป็นคนที่มีความน่าเชื่อถือ	5	1
6. ผู้นำเป็นคนที่มีความใส่ใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม	5	0
7. ผู้นำเป็นคนที่เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ	5	1
8. ผู้นำเป็นคนที่ชอบให้โอกาสผู้อื่น	4	1
9. ผู้นำเป็นคนที่ชอบแนะนำความรู้ใหม่ ๆ ให้กับผู้อื่น	4	1
10. ผู้นำเป็นคนที่ให้อิสระทางความคิดแก่เพื่อนร่วมงาน	4	2
11. ผู้นำเป็นคนที่ไม่มองเพื่อนร่วมงานเป็นเพียงลูกน้อง หากแต่มองเป็นเหมือนคนในครอบครัว	4	2
12. ผู้นำเป็นคนที่มึบทบาทเป็นเหมือนที่ปรึกษา มากกว่าเป็นผู้นำ	4	2
13. ผู้นำเป็นคนที่มึทักษะในการสื่อสารที่ดี	4	2
14. ผู้นำเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ	4	1
15. ผู้นำเป็นคนที่ชอบการแลกเปลี่ยน อาทิ การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในงานที่ทำของแต่ละฝ่าย การแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ ๆ หรือการแลกเปลี่ยนสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม	4	1

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ค่ามัธยฐาน (Madian)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
16. ผู้นำใช้การจัดการแบบเคอร์ติค (Chaordic) คือ ไม่จัดการแบบควบคุมสั่งการ และมีการแบ่งหน้าที่เป็นฝ่ายต่าง ๆ แต่เน้นความสัมพันธ์แนวราบ	4	2
17. ผู้นำให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน	4	1
18. ผู้นำให้เคารพในศักดิ์ของความเป็นมนุษย์	5	1
19. ผู้นำเป็นคนที่มีความกล้าตัดสินใจในสถานการณ์ที่ต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำ	4	1
20. ผู้นำเป็นคนที่มีความรับผิดชอบในผลลัพธ์ของการนำ	5	1
21. ผู้นำที่มีทักษะเชื่อมความสัมพันธ์กับหน่วยงานชุมชน และองค์กรภาคประชาสังคม	4	1
22. ผู้นำที่สามารถสร้างความพลังกับเด็กรุ่นใหม่ในการสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้จากสถานการณ์บ้านเมืองของตัวเอง	5	1

ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของสงขลาฟอรั่ม พบว่า ค่ามัธยฐานจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีผลต่อปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของสงขลาฟอรั่ม ที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (มัธยฐาน เท่ากับ 5) ได้แก่ ผู้นำเป็นคนที่มีความมั่นคงทางความคิด ผู้นำเป็นคนที่มีความน่าเชื่อถือ ผู้นำเป็นคนที่มีความใส่ใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม ผู้นำเป็นคนที่เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ผู้นำให้เคารพในศักดิ์ของความเป็นมนุษย์ ผู้นำเป็นคนที่มีความรับผิดชอบในผลลัพธ์ของการนำ และผู้นำที่สามารถสร้างความพลังกับเด็กรุ่นใหม่ในการสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้จากสถานการณ์บ้านเมืองของตัวเอง และเห็นด้วยในระดับมาก (มัธยฐาน เท่ากับ 4) ได้แก่ ผู้นำเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ ผู้นำเป็นคนที่มีความคิดเชิงระบบ ผู้นำเป็นคนที่มีการทำงานอย่างมีแบบแผน ผู้นำเป็นคนที่ชอบให้โอกาสผู้อื่น ผู้นำเป็นคนที่ชอบแนะนำความรู้ใหม่ ๆ ให้กับผู้อื่น ผู้นำเป็นคนที่ให้อิสระทางความคิดแก่เพื่อนร่วมงาน ผู้นำเป็นคนที่ไม่มองเพื่อนร่วมงานเป็นเพียงลูกน้องหากแต่มองเป็นเหมือนคนในครอบครัว ผู้นำเป็นคนที่มีบทบาทเป็นเหมือนที่ปรึกษามากกว่าเป็นผู้นำ ผู้นำเป็นคนที่มีทักษะในการสื่อสารที่ดี ผู้นำเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ ผู้นำเป็นคนที่ชอบการแลกเปลี่ยน อาทิ การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในงานที่ทำของแต่ละฝ่าย การแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ ๆ หรือการแลกเปลี่ยนสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นต้น ผู้นำใช้การจัดการแบบเคอร์ติค (Chaordic) คือ ไม่จัดการแบบควบคุมสั่งการ และมีการแบ่งหน้าที่เป็นฝ่ายต่าง ๆ แต่เน้นความสัมพันธ์แนวราบ ผู้นำให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน ผู้นำเป็นคนที่มี

ความกล้าตัดสินใจในสถานการณ์ที่ต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำ และผู้นำที่มีทักษะเชื่อมความสัมพันธ์กับหน่วยงาน ชุมชน และองค์กรภาคประชาสังคม

อีกทั้ง เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อปัจจัยด้านการจัดการของสงขลาฟอรั่ม พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50) โดยเรียงจากน้อยไปหามาก ได้แก่ 1) ผู้นำเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ 2) ผู้นำเป็นคนที่มีความใส่ใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม 3) ผู้นำเป็นคนที่มีความมั่นคงทางความคิด 4) ผู้นำเป็นคนที่มีความคิดเชิงระบบ 5) ผู้นำเป็นคนที่มีการทำงานอย่างมีแบบแผน 6) ผู้นำเป็นคนที่มีความน่าเชื่อถือ 7) ผู้นำเป็นคนที่เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ 8) ผู้นำเป็นคนที่ชอบให้โอกาสผู้อื่น 9) ผู้นำเป็นคนที่ชอบแนะนำความรู้ใหม่ ๆ ให้กับผู้อื่น 10) ผู้นำเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ 11) ผู้นำเป็นคนที่ชอบการแลกเปลี่ยน อาทิ การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในงานที่ทำของแต่ละฝ่าย การแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ ๆ หรือการแลกเปลี่ยนสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นต้น 12) ผู้นำให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน 13) ผู้นำให้เคารพในศักดิ์ของความเป็นมนุษย์ 14) ผู้นำเป็นคนที่มีความกล้าตัดสินใจในสถานการณ์ที่ต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำ 15) ผู้นำเป็นคนที่มีความรับผิดชอบในผลลัพธ์ของการนำ 16) ผู้นำที่มีทักษะเชื่อมความสัมพันธ์กับหน่วยงาน ชุมชน และองค์กรภาคประชาสังคม และ 17) ผู้นำที่สามารถสร้างความพลังกับเด็กรุ่นใหม่ในการสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้จากสถานการณ์บ้านเมืองของตัวเอง

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อปัจจัยด้านการจัดการของสงขลาฟอรั่ม พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไม่สอดคล้องกัน (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เกิน 1.50) ได้แก่ 1) ผู้นำเป็นคนที่ให้อิสระทางความคิดแก่เพื่อนร่วมงาน 2) ผู้นำเป็นคนที่ไม่มองเพื่อนร่วมงานเป็นเพียงลูกน้อง หากแต่มองเป็นเหมือนคนในครอบครัว 3) ผู้นำเป็นคนที่มียุทธศาสตร์เป็นเหมือนที่ปรึกษามากกว่าเป็นผู้นำ 4) ผู้นำเป็นคนที่มีความสามารถในการสื่อสารที่ดี และ 5) ผู้นำใช้การจัดการแบบเคอร์ดิค (Chaordic) คือ ไม่จัดการแบบควบคุมสั่งการ แบ่งหน้าที่เป็นฝ่ายต่าง ๆ และเน้นให้มีความสัมพันธ์แบบแนวราบ

การจัดการด้านการมีส่วนร่วมของสงขลาฟอรั่ม

สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานร่วมกับหน่วยงานหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อสร้างการกระตุ้น ให้ตื่นรู้ และเข้าใจถึงสถานการณ์ของจังหวัดสงขลา รวมถึงการสร้างความเป็นพลเมืองให้กับคนในจังหวัดสงขลา ซึ่งสถานการณ์ที่ผ่านมาในจังหวัดสงขลา คือ มีการนิ่งดูตายจากผู้คนในจังหวัด เนื่องจากมองว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดการดูแล หากแต่เมื่อปล่อยให้รัฐจัดการดูแลเพียงฝ่ายเดียวกลับก่อให้เกิดปัญหา สงขลาฟอรั่มจึงเริ่มศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นในจังหวัดสงขลา และนำไปสู่การเริ่มวงสนทนา เวทีแลกเปลี่ยนความคิด ตลอดไปจนการสร้างการเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อให้ทุกคน ทุกฝ่ายได้ช่วยกันมองเห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในจังหวัดสงขลา และเข้ามามีส่วนร่วมหาแนวทางแก้ไข และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้มีผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่ง ชื่อแต กล่าวว่

“...การทำงานของสงขลาฟอรั่ม เราเน้นเรื่องการมีส่วนร่วม เริ่มตั้งแต่การคิด การออกแบบ การลงมือทำ การตัดสินใจ การทำงานของเรามีการพูดคุยกันทั้งก่อนและหลังการทำงาน นอกจากนั้นเวลาที่เราร่วมกับเยาวชน เราก็มีวงสนทนาเหมือนกัน เหมือนการทำงานของผู้ใหญ่ เพราะงานส่วนที่ทำงานกับเยาวชนเราเน้นให้เขาได้คิดเอง ทำเอง โดยที่เราเข้าไปเป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา หรือคำแนะนำเท่านั้น...” (แต นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 28 พฤศจิกายน 2561)

เช่นเดียวกับ กช (นามสมมติ) ที่กล่าวว่า

“...การทำงานของที่นี่เราใช้สมองหนักมาก เพราะเราต้องช่วยกันคิด ช่วยกันวางแผน ตลอดเวลา งานบางโครงการเรามีการระดมสมองตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เราต้องดูตลอดว่าระหว่างทางเกิดอะไรขึ้นบ้าง เรามีอะไรที่ต้องปรับปรุงแก้ไขบ้าง แต่ละคน แต่ละฝ่ายจะช่วยอะไรได้บ้าง...” (กช นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 4 ธันวาคม 2561)

จะเห็นได้ว่า การทำงานของสงขลาฟอรั่มจะมีการมีส่วนร่วมอยู่เสมอ เพื่อให้ทุกคนที่ทำงานร่วมกันมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน แม้แต่การทำงานร่วมกับเยาวชน ลักษณะการทำงานก็ใช้รูปแบบเดียวกันกับการทำงานกับผู้ใหญ่ คือ ต้องให้ทุกคนเข้าใจเหมือนการ ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งลักษณะข้างต้นเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อเนื่องไปให้เกิดความเป็นพลเมืองได้ ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลเกี่ยวกับการจัดการของสงขลาฟอรั่มด้านการมีส่วนร่วม จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลชุดสุดท้ายที่ได้รับจากกระบวนการเทคนิคเดลฟายประยุกต์ โดยแสดงค่า ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ด้านการมีส่วนร่วมของสงขลาฟอรั่ม

ข้อคำถาม	ค่ามัธยฐาน (Median)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
23. สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น	3	2
24. สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับองค์กรเอกชน	4	2
25. สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับประชาชน	4	1
26. สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับนักเรียน	5	1
27. สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับนักศึกษา	4	1
28. สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับเยาวชนที่อยู่ในนอกระบบการศึกษา	5	1
29. สงขลาฟอรั่มมีการแบ่งปันข้อมูลที่สงขลาฟอรั่มศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ	4	1

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อความ	ค่ามัธยฐาน (Median)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
30. สงขลาพอร์รมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สงขลาพอร์รมศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ	5	1
31. สงขลาพอร์รมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในประเด็นที่สงขลาพอร์รมศึกษา	5	1
32. สงขลาพอร์รมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม	4	1
33. สงขลาพอร์รมเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานพิจารณาปัญหา	4	0
34. สงขลาพอร์รมเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานตัดสินใจร่วมกัน	4	0
35. สงขลาพอร์รมมีกระบวนการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจของทีมทำงานก่อนเริ่มทำงาน (การทบทวนก่อนการปฏิบัติ Before Action Review: BAR)	5	1
36. สงขลาพอร์รมมีกระบวนการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจของทีมทำงานหลังทำงานเสร็จสิ้น (การทบทวนหลังการปฏิบัติ After Action Review: AAR)	4	1
37. สงขลาพอร์รมมีกระบวนการทำงานร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาทำงานร่วมกันด้วยความสมัครใจ	4	1

ด้านการมีส่วนร่วมของสงขลาพอร์รม พบว่า ค่ามัธยฐานจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีผลต่อปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสงขลาพอร์รม ที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (มัธยฐานเท่ากับ 5) ได้แก่ สงขลาพอร์รมีการทำงานร่วมกับนักเรียน สงขลาพอร์รมีการทำงานร่วมกับเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา สงขลาพอร์รมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สงขลาพอร์รมศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ สงขลาพอร์รมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในประเด็นที่สงขลาพอร์รมศึกษาและสงขลาพอร์รมีกระบวนการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจของทีมทำงานก่อนเริ่มทำงาน (การทบทวนก่อนการปฏิบัติ Before Action Review: BAR) เห็นด้วยในระดับมาก (มัธยฐาน เท่ากับ 4) ได้แก่ สงขลาพอร์รมีการทำงานร่วมกับองค์กรเอกชน สงขลาพอร์รมีการทำงานร่วมกับประชาชน สงขลาพอร์รมีการทำงานร่วมกับนักศึกษา สงขลาพอร์รมีการแบ่งปันข้อมูลที่สงขลาพอร์รมศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ สงขลาพอร์รมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม สงขลาพอร์รมเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานพิจารณาปัญหา สงขลาพอร์รมเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานตัดสินใจร่วมกัน สงขลาพอร์รมีกระบวนการ

พูดคุยเพื่อทำความเข้าใจของทีมทำงานหลังทำงานเสร็จสิ้น (การทบทวนหลังการปฏิบัติ After Action Review: AAR) และสงขลาฟอรั่มมีกระบวนการทำงานร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาทำงานร่วมกันด้วยความสมัครใจ

เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสงขลาฟอรั่ม พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50) โดยเรียงจากน้อยไปหามาก ได้แก่ 1) สงขลาฟอรั่มเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานพิจารณาปัญหา 2) สงขลาฟอรั่มเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานตัดสินใจร่วมกัน 3) สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับประชาชน 4) สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับนักเรียน 5) สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับนักศึกษา 6) สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา 7) สงขลาฟอรั่มมีการแบ่งปันข้อมูลที่สงขลาฟอรั่มศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ 8) สงขลาฟอรั่มมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สงขลาฟอรั่มศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ 9) สงขลาฟอรั่มมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในประเด็นที่สงขลาฟอรั่มศึกษา 10) สงขลาฟอรั่มมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม 11) สงขลาฟอรั่มมีกระบวนการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจของทีมทำงานก่อนเริ่มทำงาน (การทบทวนก่อนการปฏิบัติ Before Action Review: BAR) 12) สงขลาฟอรั่มมีกระบวนการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจของทีมทำงานหลังทำงานเสร็จสิ้น (การทบทวนหลังการปฏิบัติ After Action Review: AAR) และ 13) สงขลาฟอรั่มมีกระบวนการทำงานร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาทำงานร่วมกันด้วยความสมัครใจ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสงขลาฟอรั่ม พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไม่สอดคล้องกัน (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เกิน 1.50) ได้แก่ 1) สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น และ 2) สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับองค์กรเอกชน

การจัดการด้านสมรรถนะองค์กรของสงขลาฟอรั่ม

สงขลาฟอรั่ม เป็นหน่วยงานที่ทำงานในหลายประเด็น แต่ประเด็นหนึ่งที่สงขลาฟอรั่มไม่เคยละทิ้งและยังคงมีการเกาะติดเรื่อยมา คือ การสร้างความเป็นพลเมืองให้กับในจังหวัดสงขลา ไม่ว่าสงขลาฟอรั่มจะมีการทำงานในประเด็นใหม่เพิ่มขึ้นตามแหล่งที่เข้าสนับสนุน แต่ก็ยังคงมีการสอดแทรกเรื่องความเป็นพลเมืองเข้าไปเสมอ เพราะสงขลาฟอรั่มเชื่อว่าความเป็นพลเมืองสามารถสร้างได้ จึงทำสิ่งดังกล่าวเรื่อยมา นอกจากนี้ ทุกการทำงานของสงขลาฟอรั่มมักมีการคิดต่อยอดอยู่เสมอ ลงมือทำจริง และรู้จักจริงในสิ่งที่ทำ สิ่งใดที่ไม่รู้ ไม่เข้าใจ ก็มีการไปเชิญผู้รู้ หรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ เข้ามาร่วม ตามที่ นิ (นามสมมติ) ได้กล่าวไว้ขณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

“...สงขลาฟอรั่มเราทำงานแบบจริงจัง อย่างการทำโครงการอะไรสักอย่างเราก็ต้องมีข้อมูลมากพอ ต้องรู้จักจริง ต้องไปหาข้อมูลในเรื่องนั้นมานั่งอ่าน ถ้าอ่านแล้วไม่เข้าใจหรือข้อมูลยังไม่เพียงพอ ป้าหนูก็ยังไปหาผู้รู้จริงมาช่วย พอเริ่มทำโครงการแล้ว ก็ต้องวางแผนทุกขั้นตอนของการทำงานอย่างละเอียด มีพูดคุยตลอดการทำโครงการว่าเป็นยังไง มีสิ่งไหนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขไหม...” (นิ นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 1 ธันวาคม 2561)

เช่นเดียวกับ เอ้ (นามสมมติ) ที่กล่าวว่า

“...ที่นี่เขาทำงานแบบกดดันไม่ปล่อย อีกรายผู้นำที่นี่มีความน่าเชื่อถือ จึงมีแหล่งทุนเข้ามาให้การสนับสนุนอยู่เรื่อย ๆ ...” (เอ้ นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2561)

จะเห็นได้ว่า สำหรับการจัดการของสงขลาฟอรั่มด้านสมรรถนะองค์กรนั้นก็ยิ่งอาศัยอิทธิพลบางอย่างของผู้นำ ทำให้หน่วยงานมีจุดแข็งในการทำงานอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งทุกฝ่ายในหน่วยงานเองก็มีความทุ่มเทกับงานที่ทำ พร้อมพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นทำให้บุคคลภายนอกที่เข้มาร่วมงานด้วยตัดสินใจได้ไม่ยาก เพราะสงขลาฟอรั่มมีการจริงจังกับทุกงานที่ทำเสมอ

ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลเกี่ยวกับการจัดการของสงขลาฟอรั่มด้านสมรรถนะองค์กร จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลชุดสุดท้ายที่ได้รับจากกระบวนการเทคนิคเดลฟายประยุกต์ โดยแสดงค่า ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ด้านสมรรถนะองค์กรของสงขลาฟอรั่ม

ข้อคำถาม	ค่ามัธยฐาน (Madian)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
38. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีจุดยืนในการทำงาน คือ เป็นหน่วยงานที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนในการทำงาน	5	1
39. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานจริง	5	1
40. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีนักวิชาการเข้ามาหนุนเสริมการทำงาน	4	1
41. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานในร่วมกันแบบภาคประชาสังคม คือ มีการทำงานร่วมกันทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน	4	1
42. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่คิดการทำงานแบบที่มีการคิดต่อยอดอยู่เสมอ	5	1
43. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีผู้นำมีโลกทัศน์กว้าง	4	0
44. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีความเสมอภาค	4	0
45. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารสาธารณะเสมอ	4	1

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อความ	ค่ามัธยฐาน (Median)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
46. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีทีมทำงานที่เปิดมุมมองใหม่ ๆ เสมอ	4	0
47. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานทางสังคมในเชิงบวก คือ เป็นหน่วยงานที่เน้นทำงานเพื่อพัฒนามากกว่าสร้างความขัดแย้ง	4	1
48. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานแบบยืดหยุ่นได้	4	1.25

ด้านสมรรถนะองค์กรของสงขลาฟอรั่ม พบว่า ค่ามัธยฐานจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีผลต่อปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กรของสงขลาฟอรั่ม ที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (มัธยฐาน เท่ากับ 5) ได้แก่ สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีจุดยืนในการทำงาน คือ เป็นหน่วยงานที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนในการทำงาน สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานจริง และสงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่คิดการทำงานแบบที่มีการติดต่ออยู่เสมอมอง ที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (มัธยฐาน เท่ากับ 4) ได้แก่ สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีนักวิชาการเข้ามาหนุนเสริมการทำงานสงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานในร่วมกันแบบภาคประชาสังคม คือ มีการทำงานร่วมกันทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีผู้นำมีโลกทัศน์กว้าง สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีความเสมอภาค สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารสาธารณะเสมอสงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีทีมทำงานที่เปิดมุมมองใหม่ ๆ เสมอ สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานทางสังคมในเชิงบวก คือ เป็นหน่วยงานที่เน้นทำงานเพื่อพัฒนามากกว่าสร้างความขัดแย้ง และสงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานแบบยืดหยุ่นได้ และเมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กรของสงขลาฟอรั่ม พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50) โดยเรียงจากน้อยไปหามาก ได้แก่ 1) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีผู้นำมีโลกทัศน์กว้าง 2) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีความเสมอภาค 3) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีทีมทำงานที่เปิดมุมมองใหม่ ๆ เสมอ 4) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีจุดยืนในการทำงาน คือ เป็นหน่วยงานที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนในการทำงาน 5) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานจริง 6) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีนักวิชาการเข้ามาหนุนเสริมการทำงาน 7) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานในร่วมกันแบบภาคประชาสังคม คือ มีการทำงานร่วมกันทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน 8) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่คิดการทำงานแบบที่มีการติดต่ออยู่เสมอ 9) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารสาธารณะเสมอ 10) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานทางสังคมในเชิงบวก คือ เป็นหน่วยงานที่เน้นทำงานเพื่อพัฒนามากกว่าสร้างความขัดแย้ง และ 11) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานแบบยืดหยุ่นได้

การจัดการด้านประเด็นที่ขับเคลื่อนของสงขลาพอรั้ม

สงขลาพอรั้มเป็นหน่วยงานที่ทำงานหลายประเด็น ดังนั้นบางประเด็นที่สามารถเรียนรู้ หรือทำไปพร้อม ๆ กันได้ สงขลาพอรั้มก็จะมีการประยุกต์ เพื่อลดเรื่องค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลา อาทิ ประเด็นเรื่องขยะที่กำลังเป็นปัญหาในสังคมกับเรื่องความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา สงขลาพอรั้มก็จะมาออกแบบงาน ขั้นตอนการทำงาน วางเป้าหมายของงานในประเด็นดังกล่าว เพื่อให้ได้ผลลัพธ์สูงสุด ดังที่ ใหม่ (นามสมมติ) ได้กล่าวไว้ขณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

“...เราทำงานหลายประเด็นนะ แต่ทุกประเด็นจะมีการเชื่อมโยงไปสู่การสร้างความเป็นพลเมืองอยู่เสมอ ผ่านการชวนคุย การถอดบทเรียน บางโครงการเราเข้าไปทำเด็กในโรงเรียน ถามเด็กว่าสนใจอยากทำโครงการอะไร แล้วเราก็ปล่อยให้เขาทำไป และระหว่างนั้นเราก็ช่วยคุย ว่าเขาทำแล้วรู้สึกอะไร คิดอะไร เห็นการเปลี่ยนแปลงอะไรในตัวเอง คุยไป ๆ จากโครงการที่เด็กทำเราเชื่อมโยงความเป็นพลเมืองเข้าไปเด็กก็เลยเข้าใจ แล้วก็อ้อว่าสิ่งที่ตัวเองทำ ว่าไม่ใช่แค่เรื่องโครงการขยะนะ แต่ยังมีความเป็นพลเมืองด้วยนะ...” (ใหม่ นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 8 ธันวาคม 2561)

เช่นเดียวกับ เจ๊าะ (นามสมมติ) ที่กล่าวว่า

“...เข้าไปในพื้นที่ชวนเด็กในชุมชนมาทำโครงการในหนึ่งโครงการต้องมีพี่เลี้ยงจากชุมชนหนึ่งคน จากนั้นเริ่มคุยกันว่าสนใจเรื่องอะไร เด็กบอกอย่างทำเรื่องวัฒนธรรม จากนั้นก็พูดคุยเรื่องรายละเอียดของงานที่เด็กต้องทำ ระหว่างนั้นก็เด็กได้ทำเอง เราก็เป็นพี่เลี้ยง ช่วยเติมทักษะ เครื่องมือ ระหว่างนั้นก็ชวนคุยเรื่องการเปลี่ยนแปลงในตัวเด็กจากการทำโครงการ บางคนเกิด บางคนไม่เกิด เราพูดคุยไป แต่พอจบโครงการเด็กก็มีความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมืองเพิ่มขึ้น ...” (เจ๊าะ นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 11 มีนาคม 2562)

จะเห็นได้ว่า สำหรับการจัดการของสงขลาพอรั้มด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน ซึ่งมีประเด็นอยู่หลายหลากมาก แต่สงขลาพอรั้มก็สามารถประยุกต์ให้สามารถไปด้วยกันได้เพราะเล็ก ๆ แล้ว สงขลาพอรั้มมองว่าความเป็นพลเมืองสามารถปรับให้อยู่ในทุกการเรียนรู้ได้ และเป็นสิ่งที่ทุกคนทุกวัยสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้

ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลเกี่ยวกับการจัดการของสงขลาพอรั้มด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลชุดสุดท้ายที่ได้รับจากกระบวนการเทคนิคเดลฟายประยุกต์ โดยแสดงค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อนของสงขลาพอร์ม

ข้อความ	ค่ามัธยฐาน (Median)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
49. สงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีประเด็นที่ใช้ขับเคลื่อนชัดเจน อาทิ เรื่องชายหาด เรื่องเยาวชน และเรื่องพลเมือง เป็นต้น	5	0
50. สงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีการประยุกต์ประเด็นที่ขับเคลื่อนเข้ากับสถานการณ์ทางสังคมได้	4	1
51. สงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีประเด็นที่ใช้ในการขับเคลื่อนแล้วมีผู้คนทุกกลุ่มทุกวัยเข้าร่วมได้	4	1
52. สงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในประเด็นที่ขับเคลื่อน	5	1
53. สงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีเป้าหมายเสมอในประเด็นที่ขับเคลื่อน	4	1

ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อนของสงขลาพอร์ม พบว่า ค่ามัธยฐานจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีผลต่อปัจจัยด้านประเด็นที่ขับเคลื่อนของสงขลาพอร์ม ที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (มัธยฐาน เท่ากับ 5) ได้แก่ สงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีประเด็นที่ใช้ขับเคลื่อนชัดเจน อาทิ เรื่องชายหาด เรื่องเยาวชน และเรื่องพลเมือง เป็นต้น และสงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในประเด็นที่ขับเคลื่อน ที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (มัธยฐาน เท่ากับ 4) ได้แก่ สงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีการประยุกต์ประเด็นที่ขับเคลื่อนเข้ากับสถานการณ์ทางสังคมได้ สงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีประเด็นที่ใช้ในการขับเคลื่อนแล้วมีผู้คนทุกกลุ่มทุกวัยเข้าร่วมได้ และสงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีเป้าหมายเสมอในประเด็นที่ขับเคลื่อน และเมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อปัจจัยด้านประเด็นที่ขับเคลื่อนของสงขลาพอร์ม พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50) โดยเรียงจากน้อยไปหามาก ได้แก่ 1) สงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีประเด็นที่ใช้ขับเคลื่อนชัดเจน อาทิ เรื่องชายหาด เรื่องเยาวชน และเรื่องพลเมือง เป็นต้น 2) สงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีการประยุกต์ประเด็นที่ขับเคลื่อนเข้ากับสถานการณ์ทางสังคมได้ 3) สงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีประเด็นที่ใช้ในการขับเคลื่อนแล้วมีผู้คนทุกกลุ่มทุกวัยเข้าร่วมได้ 4) สงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในประเด็นที่ขับเคลื่อน และ 5) สงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่มีเป้าหมายเสมอในประเด็นที่ขับเคลื่อน

การจัดการด้านการสื่อสารของสงขลาฟอรั่ม

สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารในหลายรูปแบบมาก ทั้งวงสนทนา เวทีความคิด หนังสือ สื่อออนไลน์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันมากที่สุด อีกทั้งทุกประเด็นที่มีการสื่อสารสงขลาฟอรั่มล้วนได้มีการกำหนดหัวข้อไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้การแลกเปลี่ยนความคิดไม่เกิดความสับสน อาทิ การมีวงสนทนาเรื่องชายหาด เวทีแลกเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับโครงการพลเมืองเด็ก รวมถึงประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม ณ ช่วงเวลานั้น บนสื่อออนไลน์ ดังที่ น้ำ (นามสมมติ) ได้กล่าวไว้ขณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

“...เราทำงานหลายเรื่องมาก แต่จริง ๆ เราแบ่งกันนะ รับผิดชอบกันคนละประเด็น แต่ทุกคนทราบดีในทุกประเด็นที่หน่วยงานทำ บางประเด็นดำเนินงานเสร็จเราก็ถอดบทเรียนมา และนำไปสื่อสารอย่างเช่นเรื่องหาด ที่เราศึกษาเรื่องเปลี่ยนแปลงก็หาด เราก็ทำหนังสือออกมา เพื่อให้คนที่สนใจได้อ่าน และเข้าใจสิ่งที่เกิด...” (น้ำ นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 8 กรกฎาคม 2562)

เช่นเดียวกับ กานต์ (นามสมมติ) ที่กล่าวว่า

“...หนูรู้จักและเข้ามาเป็นอาสาสมัครของที่นี่ เพราะได้เห็นการทำงานของสงขลาฟอรั่มระยะหนึ่งทั้งผ่านผู้คน ผ่านสื่อออนไลน์ จนวันนี้ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมที่สงขลาฟอรั่มทำ หนูว่าบางทีกิจกรรมที่สงขลาฟอรั่มทำก็เป็นการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งนะ...” (กานต์ นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 8 กรกฎาคม 2562)

จะเห็นได้ว่า สำหรับการจัดการของสงขลาฟอรั่มด้านการสื่อสาร ซึ่งมีการสื่อสารออกมาในหลายรูปแบบ แต่ทุกรูปแบบก็ช่วยสร้างการรับรู้ในสิ่งที่สงขลาฟอรั่มทำได้ในวงกว้าง รวมถึงคนเข้าใจ และเข้ามามีส่วนร่วมทำงานกับสงขลาฟอรั่มมากขึ้น ทำสงขลาฟอรั่มมีภาคีทำงานเพิ่มมากขึ้นด้วย

ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลเกี่ยวกับการจัดการของสงขลาฟอรั่มด้านการสื่อสาร จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลชุดสุดท้ายที่ได้รับจากกระบวนการเทคนิคเดลฟายประยุกต์ โดยแสดงค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ด้านการสื่อสารของสงขลาฟอรั่ม

ข้อคำถาม	ค่ามัธยฐาน (Median)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
54. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานมีการกำหนดหัวข้อสำหรับการสื่อสารไว้อย่างชัดเจน	4	1
55. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารสาธารณะ	4	0.25
56. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในเชิงวิชาการ	4	1

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อความ	ค่ามัธยฐาน (Median)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
57. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการคุยแบบ เสวนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนทางความคิด	4	1
58. สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารใน หลากหลายรูปแบบ อาทิ หนังสือ Social เป็นต้น	5	1

ด้านการสื่อสารของสงขลาฟอรั่ม พบว่า ค่ามัธยฐานจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีผลต่อปัจจัยด้านการสื่อสารของสงขลาฟอรั่ม ที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (มัธยฐานเท่ากับ 5) ได้แก่ สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารในหลากหลายรูปแบบ อาทิ หนังสือ Social เป็นต้น เห็นด้วยในระดับมาก (มัธยฐาน เท่ากับ 4) ได้แก่ สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานมีการกำหนดหัวข้อสำหรับการสื่อสารไว้อย่างชัดเจน สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารสาธารณะ สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในเชิงวิชาการ สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการคุยแบบเสวนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนทางความคิด และเมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อปัจจัยด้านการสื่อสารของสงขลาฟอรั่ม พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50) โดยเรียงจากน้อยไปหามาก ได้แก่ 1) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารสาธารณะ 2) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานมีการกำหนดหัวข้อสำหรับการสื่อสารไว้อย่างชัดเจน 3) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในเชิงวิชาการ 4) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการคุยแบบเสวนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนทางความคิด และ 5) สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารในหลากหลายรูปแบบ อาทิ หนังสือ Social เป็นต้น

อีกทั้งความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ความเป็นพลเมืองในตัวเองของคนในจังหวัดสงขลา และความเป็นพลเมืองต่อสังคมของคนในจังหวัดสงขลา ทั้ง 2 ด้านนี้มีความสัมพันธ์อันก่อให้เกิดความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

ด้านความเป็นพลเมืองในตัวเองของคนในจังหวัดสงขลา

สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้กับคนในจังหวัดสงขลามานเป็นเวลากหลายปี เนื่องจากที่ผ่านมมองเห็นว่าสถานการณ์ของคนรุ่นใหม่ในจังหวัดสงขลาที่เข้ามาสนใจเรื่องที่เกิดในบ้านเมืองมีน้อย ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าว สงขลาฟอรั่มมองไปว่าถึงเวลาที่ต้องมีการจัดการเรื่องการสร้างความเป็นพลเมืองในเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดกลุ่มคนมีความเป็นพลเมืองมากขึ้น ซึ่งในที่นี้หมายถึงความเป็นพลเมืองในตัวเองที่มีความรู้สึกร่วมกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม มีความตระหนักและเข้าใจ ดังที่ วัฒน (นามสมมติ) ได้กล่าวไว้ขณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

“...การทำงานของสงขลาพอร์มในแต่ละประเด็นมักจะมีการชวนคิด ชวนคิด ต่อในเรื่องความเป็นพลเมือง แต่อย่างทีหลายคนรู้สึก คือ คำนี้มันค่อนข้างเป็นนามธรรม แต่สงขลาพอร์มก็มีการตั้งตัวชี้วัดขึ้นมา เพื่อช่วยมองว่านี่ คือ ความเป็นพลเมือง เช่น บอกว่า ความรู้สึกหวงแหนต่อทรัพยากร การรู้จักวิเคราะห์ปัญหา เท่านั้นที่สะท้อนได้ว่าคนนั้นมีความเป็นพลเมืองเกิดขึ้น...” (วัฒน์ นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 10 สิงหาคม 2561)

เช่นเดียวกับ อุ่ม (นามสมมติ) ที่กล่าวว่า

“...สงขลาพอร์มมีตัวชี้วัด เพื่อช่วยมองว่าความเป็นพลเมืองนั้นจะต้องดูยังไง อย่าง การมีจิตสำนึก การรู้ว่าสิ่งไหนควรทำไม่ควรทำ การไม่นิ่งดูตาย และการที่รู้เท่าทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับจังหวัดสงขลาเองก็ตาม หากผู้คนเข้ามาสนใจ รับรู้สถานการณ์นั้น ๆ เราก็ถือว่าเกิดความเป็นพลเมืองในตัวแล้ว หากแต่อยู่ในช่วงเริ่มต้น แต่จากการทำงานที่ผ่านมาบางคนก็สามารถพัฒนาตัวเองไปต่อ จนลุกขึ้นมาเป็นผู้นำในการดูแลปกป้องบ้านเกิดของตัวเอง...” (อุ่ม นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 18 กรกฎาคม 2561)

จะเห็นได้ว่า ความเป็นพลเมืองในตัวเองของคนในจังหวัดสงขลานั้นสามารถเริ่มต้นได้ตั้งแต่ตัวเราเอง แต่บางครั้งผู้คนไม่เข้าใจคิดว่าความเป็นพลเมืองจะต้องเกี่ยวกับเรื่องของการเมือง นอกจากนั้นก็มีคนทีเพิกเฉยไม่ประสงค์จะเป็นคนทีมีความเป็นพลเมือง เพราะในชีวิตของเขามีสิ่งสำคัญอื่น ๆ ทีต้องทำ ในขณะที่เดียวกันก็มีความที่รับรู้ เข้าใจ มีความเป็นพลเมืองในตัวเอง แต่ไม่ประสงค์เรียกตัวเองว่าเป็นคนมีความเป็นพลเมือง

อีกทั้ง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองในตัวเองของคนในจังหวัดสงขลา จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลชุดสุดท้ายทีได้รับจากกระบวนการเทคนิคเดลฟายประยุกต์ โดยแสดงค่า ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองในตัวเองของคนในจังหวัดสงขลา

ข้อคำถาม	ค่ามัธยฐาน (Madian)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
59. คนที่เห็นคุณค่าในตัวเอง	4	1
60. คนทีรู้สึกหวงแหนในสิ่งที่ตนมี	4	1
61. คนทีรู้จักวิเคราะห์ สิ่งทีเกิดขึ้นในสังคม	5	1
62. คนทีไม่ผลักปัญหาให้เป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง	5	1
63. คนทีเคารพตนเองและผู้อื่น	5	1
64. คนทีสามารถจัดการอารมณ์และความเครียดได้	4	2

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อความ	ค่ามัธยฐาน (Median)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
65. คนที่สามารถสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีได้	4	1
66. คนที่รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตัวเอง	4	1
67. คนที่รู้จักเปิดใจพร้อมจะรับฟังความเห็นที่แตกต่างเพื่อร่วมกันแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด	5	0

ความเป็นพลเมืองในตัวเองของคนในจังหวัดสงขลา พบว่า ค่ามัธยฐานจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีผลต่อความเป็นพลเมืองในตัวเองของสงขลาพอร์มของคนในจังหวัดสงขลาที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (มัธยฐาน เท่ากับ 5) ได้แก่ คนที่รู้จักวิเคราะห์ สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม คนที่ไม่ผลักปัญหาให้เป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง คนที่เคารพตนเองและผู้อื่น และคนที่รู้จักเปิดใจพร้อมจะรับฟังความเห็นที่แตกต่างเพื่อร่วมกันแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด ที่เห็นด้วยในระดับมาก (มัธยฐาน เท่ากับ 4) ได้แก่ คนที่เห็นคุณค่าในตัวเอง คนที่รู้สึกห่วงหาในสิ่งที่ตนมี คนที่สามารถจัดการอารมณ์และความเครียดได้ คนที่สามารถสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีได้ และคนที่รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตัวเอง และเมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเป็นพลเมืองในตัวเองของสงขลาพอร์มของคนในจังหวัดสงขลา พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50) โดยเรียงจากน้อยไปหามาก ได้แก่ 1) คนที่รู้จักเปิดใจพร้อมจะรับฟังความเห็นที่แตกต่างเพื่อร่วมกันแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด 2) คนที่เห็นคุณค่าในตัวเอง 3) คนที่รู้สึกห่วงหาในสิ่งที่ตนมี 4) คนที่รู้จักวิเคราะห์ สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม 5) คนที่ไม่ผลักปัญหาให้เป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง 6) คนที่เคารพตนเองและผู้อื่น 7) คนที่สามารถสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีได้ และ 8) คนที่รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตัวเอง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเป็นพลเมืองในตัวเองของสงขลาพอร์มของคนในจังหวัดสงขลา พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไม่สอดคล้องกัน (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เกิน 1.50) ได้แก่ คนที่สามารถจัดการอารมณ์และความเครียดได้

ด้านความเป็นพลเมืองต่อสังคมของคนในจังหวัดสงขลา

สงขลาพอร์มเป็นหน่วยงานที่ทำงานเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้กับคนในจังหวัดสงขลา เพื่อผู้คนในจังหวัดสงขลาได้ลุกขึ้นมาดูแลจังหวัดของตัวเอง เพราะการทำงานของสงขลาพอร์มที่ผ่านมา พบว่า มีผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมกับเรื่องราวของจังหวัดสงขลาไม่มากนัก และผู้คนที่ต่างผลักดันที่เกิดขึ้นให้รัฐเป็นผู้ดูแล หากแต่บางครั้งรัฐเองก็ไม่สามารถดูแล หรือจัดการสิ่งที่เกิดขึ้นได้อีกทั้งสำหรับปัญหาบางเรื่องปิดกั้นข้อมูลที่ผู้คนในจังหวัดควรจะได้รับ สงขลาพอร์มจึงเป็นหน่วยงานที่ลุกขึ้นมาทำงานเพื่อปลุกคนในจังหวัดสงขลาให้กลับมาใส่ใจบ้านเกิดตัวเอง และต่อสู้เพื่อบ้านเกิดของตนเอง ดังที่ หนู (นามสมมติ) ได้กล่าวไว้ขณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

“...ก่อนหน้าที่เราทำงานเรื่องทางสังคมทั่ว ๆ ไป ทำงานร่วมกับหลาย ๆ หน่วยงาน ทำให้สักพักก็สังเกตเห็นว่างานที่ทำ การมีส่วนร่วมที่กำลังสร้าง ชาวคนรุ่นใหม่ ต่อมา จึงได้มาสนใจ คำว่า “พลเมือง” เพราะรู้สึกว่าเป็นคำที่ขาดการมีตัวตน เราจึงอยากสร้างให้มี มีการทดลองกับกลุ่มเยาวชนให้ทักษะเรื่องการดำเนินชีวิต และทำมาเรื่อย จนมีประสบการณ์ ก็มาชวนแหล่งทุนร่วมโครงการ เสนอความคิด เป้าหมาย ว่าทำไมถึงต้องทำ และทางแหล่งทุนเขาก็มีความตรงกัน จึงทำโครงการที่สร้างความเป็นพลเมืองมาเรื่อย ๆ ...” (หนู นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 6 สิงหาคม 2561)

เช่นเดียวกับ เกรช (นามสมมติ) ที่กล่าวว่า

“...เกรชเข้ามาทำโครงการกับสงขลาฟอรั่ม เพราะมีรุ่นพี่ที่โรงเรียนชวนมา ตอนนั้นเข้ามาทำเรื่องเกี่ยวกับชายหาด ชายหาดที่อยู่หน้าโรงเรียน ซึ่งก่อนหน้าที่เราก็มองแค่ว่าเป็นชายหาดที่ที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการเรียนวิทยาศาสตร์ แต่นอกเหนือจากนั้นก็ไม่ได้สนใจ แต่พอมาเข้าร่วมโครงการความคิดก็เปลี่ยน เริ่มสนใจชายหาดมากขึ้น อย่างการเปลี่ยนแปลงของหาด การสร้างโครงสร้างแข็งลงบนชายหาด...” (เกรช นามสมมติ, สัมภาษณ์เมื่อ 3 พฤษภาคม 2561)

จะเห็นได้ว่า ความเป็นพลเมืองต่อสังคมของคนในจังหวัดสงขลานั้น สามารถเกิดขึ้นได้ บางคนรู้ตัว บางคนไม่รู้ตัว ว่าตัวเองมีความเป็นพลเมืองสัก ๆ แล้วความเป็นพลเมืองเป็นสิ่งที่ติดตัวมากับทุกคน หากแต่ไม่ค่อยได้รับการกระตุ้น หรือมีการอธิบายในให้มีความเข้าใจ และอีกหลายที่มุ่งไปในทางการเมือง ซึ่งในความเป็นจริงการแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองต่อสังคมนั้นสามารถทำได้หลายแบบ การแสดงออกทางการเมืองเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งเท่านั้น การมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และพร้อมออกไปช่วยแก้ไขดูแล บุคคลนั้นก็นับว่าเป็นบุคคลที่มีความเป็นพลเมืองต่อสังคม

อีกทั้ง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ความความเป็นพลเมืองต่อสังคมของคนในจังหวัดสงขลา จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลชุดสุดท้ายที่ได้รับจากกระบวนการเทคนิคเดลฟายประยุกต์ โดยแสดงค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความความเป็นพลเมืองต่อสังคมของคนในจังหวัดสงขลา

ข้อคำถาม	ค่ามัธยฐาน (Madian)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
68. คนที่รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม	5	1
69. คนที่เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม	5	1
70. คนที่ยอมรับว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในสังคม	4	1
71. คนที่ไม่นิ่งเฉยต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม	5	1
72. คนที่มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม	5	1
73. คนที่รู้ว่าสิ่งใดควรทำเพื่อสังคม	5	1

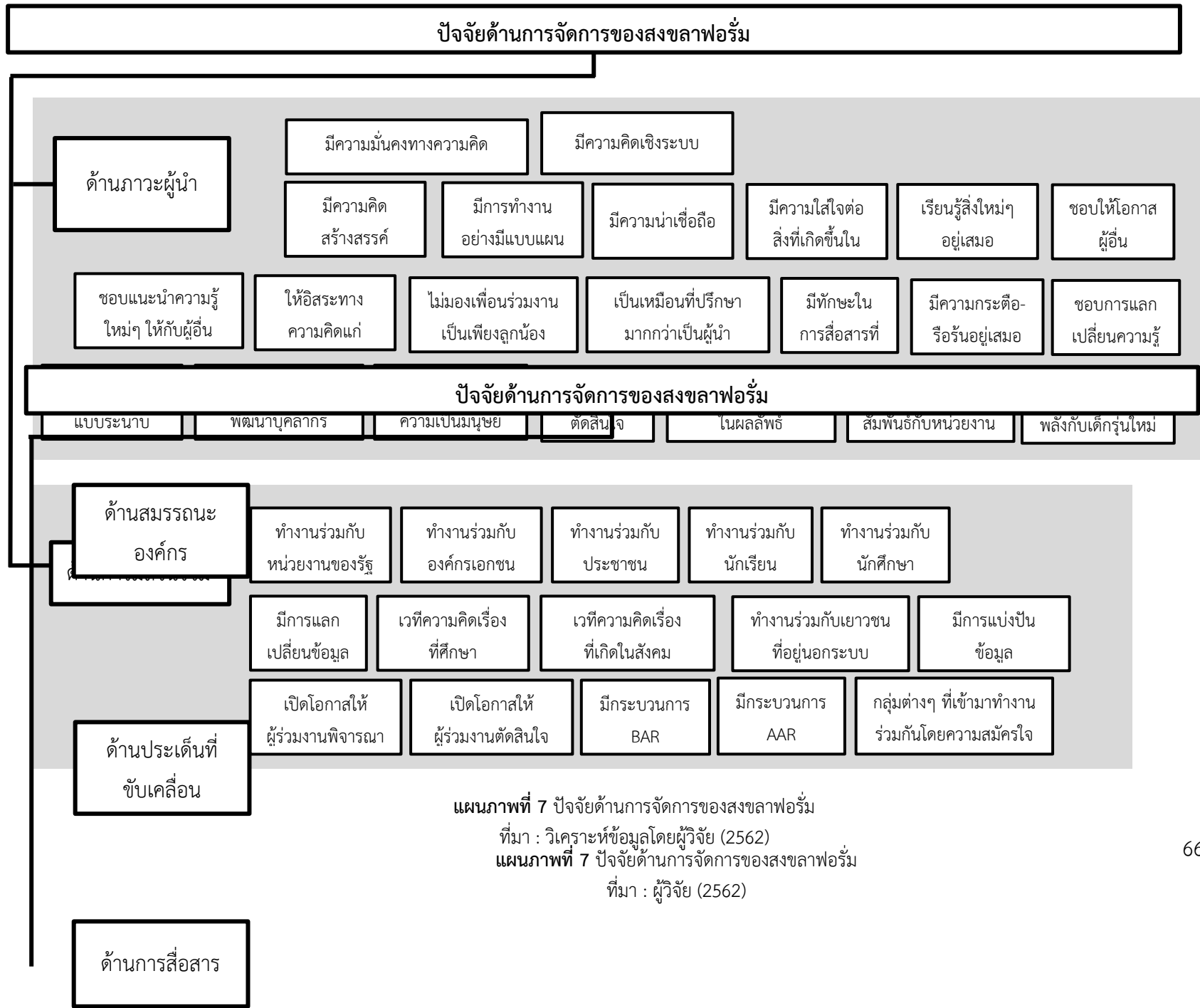

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ค่ามัธยฐาน (Median)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)
74. คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	5	1
75. คนที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง	5	1
76. คนที่กล้าจะเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มต้นจากตัวเอง และบ้านเกิดของตัวเอง	5	1

ความเป็นพลเมืองต่อสังคมของคนในจังหวัดสงขลา พบว่า ค่ามัธยฐานจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีผลต่อความเป็นพลเมืองต่อสังคมของสงขลาพร้อมของคนในจังหวัดสงขลาที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (มัธยฐาน เท่ากับ 5) ได้แก่ คนที่รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม คนที่เข้าใจสิ่งเกิดขึ้นในสังคม คนที่ไม่นิ่งเฉยต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม คนที่มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม คนที่รู้ว่าสิ่งใดควรทำเพื่อสังคม คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม คนที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และคนที่กล้าจะเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มต้นจากตัวเองและบ้านเกิดของตัวเอง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเป็นพลเมืองต่อสังคมของสงขลาพร้อมของคนในจังหวัดสงขลา พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50) โดยเรียงจากน้อยไปหามาก ได้แก่ 1) คนที่รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม 2) คนที่เข้าใจสิ่งเกิดขึ้นในสังคม 3) คนที่ยอมรับว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในสังคม 4) คนที่ไม่นิ่งเฉยต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม 5) คนที่มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม 6) คนที่รู้ว่าสิ่งใดควรทำเพื่อสังคม 7) คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม 8) คนที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และ 9) คนที่กล้าจะเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มต้นจากตัวเองและบ้านเกิดของตัวเอง

สรุปได้ว่า ประเด็นความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีข้อคำถามที่มีความสอดคล้องกันทั้งหมดจำนวน 76 ข้อ แบ่งเป็นข้อคำถามประเด็นด้านการจัดการจำนวน 58 ข้อ และข้อคำถามประเด็นที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองจำนวน 18 ข้อ ซึ่งนำไปสู่ปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาต่อไป (ภาพที่ 7-8)

แผนภาพที่ 7 ปัจจัยด้านการจัดการของสงขลาฟอรั่ม

ที่มา : วิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัย (2562)

แผนภาพที่ 7 ปัจจัยด้านการจัดการของสงขลาฟอรั่ม

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

แผนภาพที่ 7 (ต่อ)
ที่มา : วิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัย (2562)

แผนภาพที่ 8 ความเป็นพลเมืองของคนจังหวัดสงขลาในแบบของสงขลาพอร้ม
ที่มา : วิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัย (2562)

ปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

ผลจากการศึกษา เรื่องการจัดการสงขลาพอร์มเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ในประเด็นปัจจัยการจัดการด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ การมีส่วนร่วม สมรรถนะองค์กร ประเด็นการขับเคลื่อน และการสื่อสาร ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา สามารถนำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติได้ทั้งหมด 3 รูปแบบ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ตัวแปรเดียว ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ของค่าความถี่ ค่าร้อยละ และผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ 2 ตัวแปรหรือการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันนั้น เป็นการวิเคราะห์ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์หลายตัวแปรหรือการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้น เป็นการวิเคราะห์ของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย และค่าของความคลาดเคลื่อน ได้แก่ ปัจจัยการจัดการของสงขลาพอร์ม ความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นพลเมืองกับการจัดการสงขลาพอร์ม รูปแบบทั้งหมดของปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์มที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุข โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เพศหญิงมากกว่าเพศชาย เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 59 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 41 ในส่วนของอายุ พบว่า อยู่อายุระหว่าง 18-25 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมา คือ อายุน้อยกว่า 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 26-32 ปี 33-39 ปี และ 40-46 ปี คิดเป็นร้อยละ 9 รองลงมา 47-53 ปี คิดเป็นร้อยละ 6 และสุดท้าย คือ อายุมาก 53 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 5 สถานภาพต่อสงขลาพอร์ม พบว่า เป็นผู้เข้าร่วมโครงการกับสงขลาพอร์มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมา คือ เยาวชนในโครงการของสงขลาพอร์ม คิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมา คือ ภาควิชาที่ทำงานร่วมกับสงขลาพอร์ม คิดเป็นร้อยละ 19 รองลงมา คือ บุคคลอื่น ๆ ที่รู้จักสงขลาพอร์ม คิดเป็นร้อยละ 3 และสุดท้าย คือ ที่ปรึกษาของสงขลาพอร์ม คิดเป็นร้อยละ 2 อาชีพ พบว่า เป็นนักเรียน นักศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54 รองลงมา คือ อาชีพอื่น ๆ อาทิ ฟรีแลนซ์ คิดเป็นร้อยละ 15 รองลงมา คือ ข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 9 รองลงมา คือ ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 8 รองลงมา คือ พนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 7 รองลงมา คือ ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 4 และสุดท้าย คือ พนักงานรัฐวิสาหกิจและเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 1 ภูมิลำเนา พบว่า อยู่ในอำเภอเมืองสงขลามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมา คือ อำเภอสะเดา คิดเป็นร้อยละ 19 รองลงมา คือ อำเภอจะนะ คิดเป็นร้อยละ 9 รองลงมา คือ อำเภอหาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 6 รองลงมา คือ อำเภอควนเนียง คิดเป็นร้อยละ 5 รองลงมา คือ อำเภอเทพา คิดเป็นร้อยละ 4 รองลงมา คือ อำเภอสิงหนคร คิดเป็นร้อยละ 2 และสุดท้าย คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอระโนด อำเภอนาหม่อม และอำเภอบางกล่ำ คิดเป็นร้อยละ 1 ระดับการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมา คือ สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 13 รองลงมา คือ ต่ำกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 6 และสุดท้าย คือ อื่น ๆ หมายถึง ไม่ได้เข้ารับการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 3

ปัจจัยการจัดการของสงขลาพอร์ม

สงขลาพอร์มมีปัจจัยด้านการจัดการทั้งหมด 5 ด้าน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร ปัจจัยด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และปัจจัยด้านการสื่อสาร โดยแสดงด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านการจัดการ

ปัจจัยด้านการจัดการ	Mean	S.D.	ระดับ
1. ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์	4.42	0.48	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วม	4.43	0.50	มาก
3. ด้านสมรรถนะองค์กร	4.46	0.52	มาก
4. ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน	4.50	0.53	มากที่สุด
5. ด้านการสื่อสาร	4.46	0.53	มาก
รวมโดยเฉลี่ย	4.45	0.45	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า สงขลาพอร์มมีปัจจัยการจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเฉลี่ยอยู่ที่ 4.45 และเมื่อพิจารณารายข้อปรากฏว่า ปัจจัยการจัดการของสงขลาพอร์มที่สูงที่สุดอยู่ที่ 4.50 ซึ่งเป็นปัจจัยการจัดการด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยการจัดการของสงขลาพอร์มที่ต่ำที่สุดอยู่ที่ 4.42 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

ความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

ความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาทั้งหมด 2 ด้าน ประกอบด้วย ความเป็นพลเมืองในตัวเอง และความเป็นพลเมืองต่อสังคม โดยแสดงด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นพลเมือง

ความเป็นพลเมือง	Mean	S.D.	ระดับ
1. ความเป็นพลเมืองในตัวเอง	4.41	0.61	มาก
2. ความเป็นพลเมืองต่อสังคม	4.42	0.63	มาก
รวมโดยเฉลี่ย	4.41	0.59	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่า คนในจังหวัดสงขลาความเป็นพลเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเฉลี่ยอยู่ที่ 4.41 และเมื่อพิจารณารายข้อปรากฏว่า ความเป็นพลเมืองต่อสังคม มีความสูงกว่าความเป็นพลเมืองในตัวเอง โดยค่าเฉลี่ยของความเป็นพลเมืองต่อสังคมอยู่ที่ 4.42 ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของความเป็นพลเมืองต่อตัวเองอยู่ที่ 4.41 แต่อยู่ในระดับมาก เหมือนกันทั้ง 2 ด้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นพลเมืองกับปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์ม

ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นพลเมืองกับปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์ม ประกอบด้วย ความเป็นพลเมืองในตัวเอง และความเป็นพลเมืองต่อสังคม และปัจจัยด้านการจัดการ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร ปัจจัยด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และปัจจัยด้านการสื่อสารของ นำเสนอโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นพลเมืองกับปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์ม

ความเป็นพลเมือง &	t	p-value	r	95% ช่วงความเชื่อมั่น	
				ขอบเขตล่าง	ขอบเขตบน
1. ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์	8.832	0.000	0.600	0.483	0.697
2. ด้านการมีส่วนร่วม	7.328	0.000	0.530	0.398	0.639
3. ด้านสมรรถนะองค์กร	7.760	0.000	0.551	0.424	0.657
4. ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน	6.522	0.000	0.485	0.347	0.603
5. ด้านการสื่อสาร	6.541	0.000	0.486	0.349	0.604
รวมโดยเฉลี่ย	8.743	0.000	0.597	0.479	0.694

จากตารางที่ 12 พบว่า ความเป็นพลเมืองมีความสัมพันธ์กับปัจจัยการด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านด้านการสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

รูปแบบทั้งหมดของปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

รูปแบบทั้งหมดของปัจจัยการจัดการ ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านสมรรถนะองค์กร ด้านประเด็นที่ซับซ้อน และด้านการสื่อสาร ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้น นำเสนอด้วยค่าของสัมประสิทธิ์การถดถอย และค่าความคลาดเคลื่อน (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 รูปแบบทั้งหมดของปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

ความเป็นพลเมือง	Estimate	Std. Error	t-value	p-value
ค่าคงที่	0.816	0.397	2.056	0.042 *
1. ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์	0.495	0.126	3.940	0.000 ***
2. ด้านการมีส่วนร่วม	0.013	0.166	0.080	0.937
3. ด้านสมรรถนะองค์กร	0.250	0.170	1.469	0.144
4. ด้านประเด็นที่ซับซ้อน	-0.020	0.138	-0.140	0.889
5. ด้านการสื่อสาร	0.072	0.126	0.575	0.566
Residual standard error: 0.4661 degrees of freedom: 134				
Multiple R-squared: 0.396 Adjusted R-squared: 0.3734				
F-statistic: 17.57 p-value: 0.000				

*** p<.001

จากตารางที่ 13 แสดงผลการนำเสนอตัวแปรทั้งหมดเข้าไปในสมการที่ส่งผลความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ด้วยการนำตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์ทั้งหมดเข้าไปในสมการ (Enter Method) ผลปรากฏว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีทั้งหมด 1 ตัวแปร คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีทั้งหมด 1 ตัวแปร คือ ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร และปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา คือ มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่มากกว่า .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านประเด็นที่ซับซ้อน และปัจจัยด้านการสื่อสาร โดยมีประสิทธิภาพของการพยากรณ์ร้อยละ 37.34 และความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์เท่ากับ 0.4661

รูปแบบสุดท้ายของปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

รูปแบบสุดท้ายของปัจจัยการจัดการ ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ และด้านสมรรถนะองค์กร ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้น นำเสนอด้วยค่าของสัมประสิทธิ์การถดถอย และค่าความคลาดเคลื่อน (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 รูปแบบสุดท้ายของปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

ความเป็นพลเมือง	Estimate	Std. Error	t-value	p-value
ค่าคงที่	0.813	0.388	2.097	0.038 *
1. ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์	0.496	0.118	4.210	0.000 ***
2. ด้านสมรรถนะองค์กร	0.250	0.124	2.008	0.047 *
Residual standard error: 0.4627		degrees of freedom: 136		
Multiple R-squared: 0.3959		Adjusted R-squared: 0.3825		
F-statistic: 29.7		p-value: 0.000		

*** p<.001

จากตารางที่ 14 แสดงผลรูปแบบสุดท้ายหรือสมการที่เหมาะสมที่สุดของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา โดยวิธีการนำตัวแปรออกรูปแบบ (Backward Method) พบว่า สมการที่เหมาะสมที่สุดของปัจจัยการจัดการที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 มีทั้งหมด 1 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ และปัจจัยการจัดการที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 มีทั้งหมด 1 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร โดยมีประสิทธิภาพของการพยากรณ์ร้อยละ 38.25 และความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์เท่ากับ 0.4627

สรุปได้ว่า ปัจจัยการจัดการสงขลาพอร์มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ และปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร ปัจจัยการจัดการในด้านดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สงขลาพอร์มมีการดำเนินงานเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองมาอย่างต่อเนื่องนอกจากนั้นจากการจัดการข้างต้นที่กล่าวมาได้ทำคนในจังหวัดสงขลาได้เข้าใจและเรียนรู้เรื่องความเป็นพลเมืองมากยิ่งขึ้น

การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

สำหรับประเด็นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เทคนิคเดลฟาย และการวิเคราะห์จากค่าสถิติ รวมถึงนำเอาข้อมูลจากข้อเสนอแนะไปอภิปรายร่วมกันโดยใช้การสนทนากลุ่ม พบว่า ควรมีการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ได้แก่ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ และการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาด้านสมรรถนะองค์กร ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์

ประการที่ 1 สงขลาฟอรัมเป็นองค์กรที่มีการก่อตั้งมาจากระบบปัจเจก จึงมีการดำเนินงานในบางประเด็นที่ถูกรับผิดชอบโดยผู้นำแบบเด็ดขาด แม้ว่าองค์กรจะมีที่ปรึกษาแต่บุคคลเหล่านั้นก็ไม่ได้มีอำนาจการตัดสินใจที่สูงไปกว่าผู้นำ ดังนั้นการตัดสินใจบางอย่างจึงมักเป็นไปตามที่ผู้นำองค์กรต้องการ เพื่อให้องค์กรมีการพัฒนา และเกิดผู้นำที่มากขึ้นผู้นำควรมีการแบ่งการตัดสินใจบางประการไปให้เพื่อนร่วมงาน

ประการที่ 2 เนื่องจากผู้นำขององค์กรถูกมองเป็นตัวแทนเพียงคนเดียวขององค์กร ดังนั้นเมื่อผู้นำกระทำการสิ่งใดก็จะถูกมองสะท้อนกลับไปสู่ภาพรวมขององค์กร หากแต่ว่าองค์กรดังกล่าวไม่ได้มีคนทำงานเพียงคนเดียว เพื่อให้การสะท้อนขององค์กรที่มีการทำงานในแบบประชาธิปไตยไม่ต้องถูกตัดสิน ผู้นำควรมีการวางบทบาทของตนเองที่จะไม่นำไปสู่การตัดสินในเชิงภาพรวมขององค์กร

ประการที่ 3 องค์กรสงขลาฟอรัมเป็นองค์กรที่มีการดำเนินโครงการหลายโครงการ แต่ทุกโครงการมักเป็นภาพการทำงานของผู้นำองค์กรเป็นหลัก ทำให้เจ้าหน้าที่ในองค์กรขาดการมีตัวตนในงานที่ทำ ดังนั้นเพื่อให้องค์กรมีภาพของคนทำงานที่หลากหลายมากขึ้น ผู้นำควรมีการแบ่งพื้นที่ให้กับเจ้าหน้าที่ท่านนั้น ๆ ได้มีบทบาทและตัวตนที่ชัดเจนมากขึ้น

ประการที่ 4 ผู้นำของสงขลาฟอรัมเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ อีกทั้งยังมีทักษะที่ดีด้านความสัมพันธ์ ดังนั้นจากลักษณะข้างต้นของผู้นำสงขลาฟอรัม ควรมีการถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาต่อไป อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดแก่ผู้ที่มีความต้องการเป็นผู้นำแบบมีประสิทธิภาพด้วย

การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาด้านสมรรถนะองค์กร

ประการที่ 1 สงขลาฟอรัมมีความจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ขององค์กรที่ชัดเจนในการดำเนินงาน เนื่องจากการทำงานที่ผ่านมาสงขลาฟอรัมมีเพียงพันธกิจในการทำงาน แต่ยังขาดวิสัยทัศน์ขององค์กร ดังนั้นเพื่อให้องค์กรมีสมรรถนะที่สูงขึ้นควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรที่ชัดเจน เพื่อให้องค์กรได้มีทิศทางการทำงานที่ชัดเจนเพิ่มมากขึ้น

ประการที่ 2 สงขลาฟอรัมมีความจำเป็นต้องมีวัฒนธรรมขององค์กร เนื่องจากที่ผ่านมาการทำงานของสงขลาฟอรัมมักเป็นการทำงานที่เป็นไปตามแบบของผู้นำ ไม่ได้มีวัฒนธรรมขององค์กรร่วมกัน กล่าวคือ ความรู้สึกร่วมในการทำงานขององค์กร เพื่อให้ทุกคนได้รู้สึกร่วมกันกับงานที่ทำมากกว่าการทำงานเพื่อให้เป็นตามความคิดเห็นของใครคนใดคนหนึ่ง

ประการที่ 3 สงขลาฟอรั่มควรเพิ่มเติมในเรื่องของความปลอดภัยและมั่นคงในการทำงานและจิตใจ เนื่องจากสงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่รับทุนมาดำเนินกิจกรรมและโครงการ เมื่อดำเนินกิจกรรมและโครงการจบสิ้นลงนั้นหมายถึงงบประมาณในการดำเนินต่อก็ยุติลงเช่นกัน ดังนั้นเพื่อให้คนทำงานมีความรู้สึกปลอดภัยและมั่นคงในการทำงาน องค์กรควรเพิ่มช่องทางของทุนสำหรับการดำเนินงาน หรือควรสร้างแหล่งทุนด้วยตนเองให้เกิดขึ้น

ประการที่ 4 ในช่วงเวลาที่ผ่านมาสงขลาฟอรั่มมีบุคลากรที่มีความสามารถเนื่องจากได้ผ่านกระบวนการพัฒนาบุคคล จึงการทำงานของสงขลาฟอรั่มออกมามีคุณภาพ แต่ปัจจุบันบุคลากรของสงขลาฟอรั่มมีจำนวนน้อยลงทำให้ขาดพลังในสร้างสรรค์และขาดการพัฒนา ทำให้การคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อในองค์กรยังคงสมรรถนะไว้สงขลาฟอรั่มควรมีการพัฒนาบุคลากรหรือเพิ่มบุคลากรใหม่ ๆ สำหรับเข้ามาร่วมการคิดเพื่อให้เกิดการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองต่อไป

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจุบันคนในจังหวัดสงขลามีความเป็นพลเมือง อันเนื่องมาจากการทำงานของสงขลาฟอรั่ม และมีความสนใจกับข่าวสารของจังหวัดสงขลา เพราะที่ผ่านมาสงขลาฟอรั่มมีการทำงานเกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมืองให้กับคนในจังหวัดสงขลา และการที่องค์กรสงขลาฟอรั่มอยู่คู่กับจังหวัดสงขลามาเป็นระยะเวลาอันยาวนานจึงสะท้อนให้เห็นว่าการทำงานของสงขลาฟอรั่มได้สร้างแรงกระตุ้นให้กับคนในจังหวัดสงขลา โดยใช้การทำโครงการและกิจกรรมร่วมกัน อีกทั้งยังมีการสื่อสารในสิ่งที่สงขลาฟอรั่มทำออกสู่สาธารณะอีกด้วย ทำให้เกิดการรับรู้แก่คนในจังหวัดสงขลาในหลายพื้นที่ นอกจากนี้คนในจังหวัดสงขลาควรมีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในด้านการเป็นผู้นำตามสถานการณ์ เพื่อให้เกิดบุคคลที่มีความสามารถเพิ่มขึ้น และสร้างการมีส่วนร่วมของคนในจังหวัดสงขลา โดยทำกิจกรรมหรือโครงการที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อจังหวัดสงขลา เพื่อให้ผู้คนได้ตระหนักถึงความเป็นพลเมืองต่อไป

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษางานวิจัยเรื่องการจัดการสงขลาฟอรั่มเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปราย โดยแบ่ง 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดการสงขลาฟอรั่มกับความเป็นพลเมือง 2) ปัจจัยการจัดการที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมือง และ 3) การเสริมสร้างความเป็นพลเมือง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การจัดการสงขลาฟอรั่มกับความเป็นพลเมือง

สำหรับการจัดการสงขลาฟอรั่มกับความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลจากข้อค้นพบเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และเทคนิคเดลฟาย พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ ปัจจัยการจัดการของสงขลาฟอรั่ม และความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การจัดการด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์

ผู้นำของสงขลาฟอรั่มเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ อีกทั้งยังเป็นบุคคลที่มีทักษะในด้านต่าง ๆ อาทิ การคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นระบบ มีการสื่อสารที่ดี อีกทั้งยังเป็นบุคคลที่ให้โอกาสผู้อื่นเสมอ นอกจากนี้ยังเป็นบุคคลที่ทำงานร่วมกับลูกน้องในแบบครอบครัว ทำให้การทำงานขององค์กรไปเป็นในทางที่ดี และจากข้อมูลดังกล่าวเมื่อวิเคราะห์บทบาทของผู้นำแล้วพบว่า มีความสอดคล้องกับ กิตติพัฒน์ อิทธิอารี และ รัตติกรณ์ จงวิศาล (2560) ที่ศึกษาภาวะผู้นำจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานบริษัทมหาชนและองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารระดับกลางขององค์การที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า 1) การมีภาวะความเป็นผู้นำที่อยู่ในระดับสูงจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานก็จะอยู่ในระดับสูงขึ้นด้วย หรือบริษัทมหาชนที่อยู่ในระดับสูง ก็จะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่อยู่ในอยู่ในระดับสูงเช่นกัน 2) การที่ผู้นำมีจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน หรือบริษัทมหาชน จะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับองค์การแห่งการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานนั้นยังสามารถพยากรณ์ถึงความแปรปรวนในตัวแปรขององค์การแห่งการเรียนรู้ได้มากถึงร้อยละ 86.3 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับ วิชชุดา สาธิตพร, สติธร ธนานิธิโชติ และเทียนธวัช ศรีใจงาม (2560) ที่ศึกษาสถาบันการเมืองและการเสริมสร้างผู้นำทางการเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย : บทเรียนจากฟินแลนด์ ออสเตรเลีย และอูรุกวัย พบว่า การส่งเสริมผู้นำที่อยู่ในระบบทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยที่ดีของประเทศประชาชนจะมีความเชื่อมั่นต่อมาตรฐานทางจริยธรรมของนักการเมืองในระดับสูง ๆ และมีประชาธิปไตยที่ก้าวหน้า สำหรับในบทความดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นว่าประเทศฟินแลนด์ ประเทศออสเตรเลีย และประเทศอูรุกวัย ซึ่งเป็นประเทศที่ยกมาเป็นกรณีศึกษานั้น ไม่ได้มีการบัญญัติหมวดหรือมาตราแบบเฉพาะถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักการเรื่องจริยธรรม รวมถึงแนวทางในการส่งเสริมหรือควบคุมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้ในรัฐธรรมนูญ หากแต่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศนั้นได้เน้นเรื่องการออกแบบเชิงสถาบันสำหรับการวางโครงสร้างเพื่อการตรวจสอบดูแลใช้อำนาจระหว่างสถาบันทางการเมืองหลัก นอกจากนี้ยังร่วมกันสถาปนาองค์กรหรือกลไกเฉพาะสำหรับการทำหน้าที่กำกับและตรวจสอบการทำงานขององค์กรและผู้ดำรงตำแหน่งที่

มีความสำคัญทางการเมืองมากกว่า ดังนั้นปัจจัยความสำเร็จของทั้ง 3 ประเทศที่ยกมาเป็นกรณีศึกษานั้นสามารถสร้างและส่งเสริมผู้นำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ตึงจนประชาชนนั้นให้การยอมรับ และอาจสรุปได้เป็น 3 ประการหลัก ดังนี้ ประการที่ 1 การอาศัยโครงสร้างทางการเมือง และการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ให้มีการถ่วงดุลระหว่างสถาบันการเมืองซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ประการที่ 2 การออกแบบและจัดระบบในการทำงานขององค์กรตุลาการและองค์กรเฉพาะซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจสอบในเรื่องการใช้อำนาจของนักการเมืองและของภาครัฐที่เป็นระบบและมีความชอบธรรม และประการที่ 3 บทบาทของสถาบันทางการเมืองในโครงสร้างระดับกลาง ระดับพื้นฐาน โดยเฉพาะพรรคการเมือง สื่อมวลชน รวมถึงองค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ สำหรับในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตคอร์ปชั่นที่ช่วยกันหนุนเสริมให้แนวทางเชิงสถาบัน เช่นเดียวกับ ชุดิเดช เมธิ์ชุดิกุล (2559) ที่ศึกษาการเมืองภายในผู้นำและนโยบายต่างประเทศ : De Gaulle ก็กับการกำหนดนโยบายต่างประเทศฝรั่งเศสเรื่องสงครามแอลจีเรีย พบว่า ในปัจจุบันภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ของประธานาธิบดีได้กลายเป็นสิ่งที่สามารถเห็นได้ไม่ยากในฝรั่งเศสนโยบายต่าง ๆ ที่ประธานาธิบดีได้หาเสียงตั้งแต่ในช่วงเลือกตั้งจะประสบความสำเร็จได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับความสามารถและภาวะผู้นำของประธานาธิบดีเท่านั้น

สรุปได้ว่า แท้จริงแล้วปัจจัยการจัดการด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์หรือผู้นำในแบบใดก็ตาม มักเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะนำพาองค์กรให้ก้าวไปในทิศทางต่าง ๆ ได้ ผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรที่ตั้งต้นเป็นองค์กรที่อยู่ตรงกลางจะต้องมีความมั่นคงในวิสัยทัศน์ขององค์กร หรือแม้แต่สงขลาฟอรั่มซึ่งเป็นองค์กรที่ทำงานในภาคประชาสังคม คือ มีการทำงานร่วมกันกับหลากหลายหน่วยงาน อาทิ นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ภาคเอกชนและภาครัฐ สำหรับการทำงานร่วมกันนี้ผู้นำมีความจำเป็นต้องจัดความสัมพันธ์ระหว่างกันให้ดี เพราะการจัดความสัมพันธ์ไม่ดีอาจนำไปสู่การทำงานที่ยากขึ้นได้หรืออาจทำให้งานออกมาไม่ตรงกับวิสัยทัศน์ขององค์กรได้ ทั้งนี้งานที่ออกมาก็มักสะท้อนกลับไปที่ตัวผู้นำด้วยเช่นกัน

การจัดการด้านการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของสงขลาฟอรั่มมีอยู่ในหลายรูปแบบทั้งการมีส่วนร่วมในแบบของกลุ่มคนที่หลากหลาย การมีส่วนร่วมของกระบวนการที่มีความหลากหลาย และเปิดโอกาสให้ผู้คนเข้ามาร่วมในกิจกรรมหรือโครงการได้แสดงความคิดเห็น ร่วมพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงการให้โอกาสกับผู้ร่วมงานได้ตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งความหลากหลายนี้เองที่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมของสงขลาฟอรั่ม เนื่องจากสงขลาฟอรั่มมีมุมมองในเรื่องของการเปิดโอกาสในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับ รัฐ กันภัย (2557) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองชะอำ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองชะอำนั้น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.84 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหามากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 และด้านที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ ซึ่งมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 นอกจากนี้ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดค้นหา

ปัญหาและสาเหตุของปัญหาได้มีความสัมพันธ์กับปัจจัยภายใน ($r=0.718$) มีความสัมพันธ์ระดับสูง สำหรับด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีความสัมพันธ์กับปัจจัยภายใน ($r=0.867$) มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้นมีความสัมพันธ์กับปัจจัยภายใน ($r=0.881$) มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการก็มีความสัมพันธ์กับปัจจัยภายใน ($r=0.894$) มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก และสุดท้ายในด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีความสัมพันธ์กับปัจจัยภายใน ($r=0.962$) มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก อยู่ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 กล่าวคือ ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมด้านการคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหามากที่สุด เนื่องจากว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์อยู่กับพื้นที่ที่ศึกษา เช่นเดียวกับ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2560) ที่ศึกษาศักยภาพชุมชนและการมีส่วนร่วมพลเมืองในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านแม่กำปอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการมีส่วนร่วมของพลเมืองสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ในเชิงวิสาหกิจชุมชนนั้นต้องอาศัยกลไกการนำไปสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย 1) การเสริมพลังชาวบ้าน 2) การปรับกระบวนการทัศน์ในการเรียนรู้ของชาวบ้าน และ 3) การถอดบทเรียนของชาวบ้าน เช่นเดียวกับ กมล เข็มนาจิตร (2557) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อมีการพิจารณาเป็นรายปัจจัย จึงสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ อันดับแรก คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ การมีส่วนร่วมที่เกี่ยวกับการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในส่วนของการตรวจสอบและติดตามผล และการมีส่วนร่วมในส่วนของการวางแผน เป็นต้น

สรุปได้ว่า สำหรับปัจจัยการจัดการด้านการมีส่วนร่วมนั้นมีอยู่ด้วยในหลายระดับ หากแต่มีความแตกต่างกันออกไป แต่ละบุคคลที่เข้ามาร่วมทำงานมีบทบาทที่ไม่เหมือนกันจึงทำให้การมีส่วนร่วมมีความแตกต่างกัน ไม่สามารถเข้ามาร่วมได้ในทุกกระบวนการ อาทิ เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในระดับปฏิบัติ ที่มีหน้าที่ส่วนใหญ่อยู่ในส่วนของการเข้าไปทำงานกับเยาวชนในพื้นที่ สามารถมีส่วนร่วมในการออกแบบกระบวนการหารทำงานร่วมกับเยาวชน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เข้ามาหนุนเสริมในแง่ของการเติมความรู้ให้แก่เยาวชน ก็จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้เพียงแค่การให้ความรู้เพิ่มเติมให้กับเยาวชนที่ทำโครงการอื่น ๆ แต่การตัดสินใจอื่น ๆ หน่วยงานนั้นก็ไม่สามารถเข้ามามีบทบาทได้เต็มที่ นอกจากนั้นแม้ว่าจะมีกระบวนการสำหรับการพูดคุยผู้คนที่เข้ามาร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่สงขลาฟอรั่มจัดขึ้น แต่นั่นเป็นเพียงข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำ เพราะอำนาจการตัดสินใจมักจะอยู่ที่คนทำงานหลักหรือผู้นำที่ทำหน้าที่บริหารองค์กร

การจัดการด้านสมรรถนะองค์กร

สงขลาพอร์มมีการจัดการด้านสมรรถนะองค์กรที่ดี คือ เป็นองค์กรที่มีจุดยืนในการทำงาน มีการทำงานร่วมกับหลากหลายองค์กร ในขณะเดียวกันก็เป็นองค์กรที่มีการยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกัน เช่นเดียวกับ ธนายุ ภูวิทย์ยาธร (2557) ซึ่งศึกษาขีดความสามารถ (สมรรถนะ) องค์กรด้านบูรณาการการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า การพัฒนาขีดความสามารถ (สมรรถนะ) องค์กรด้านบูรณาการการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 มีการพัฒนาด้านการบูรณาการของงานวิจัยที่ข้ามศาสตร์ ด้านที่ 2 มีการพัฒนาด้านการบูรณาการระหว่างงานวิจัยกับการจัดการเรียนการสอน และด้านที่ 3 มีการพัฒนาด้านบูรณาการการวิจัยกับการประเมินผลที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับ กันยปริณ ทองสามสี, อิศระ ทองสามสี, อัลญาน์ สมุห์เสณีโต และนุรซารีฮิดาห์ อุเซ็ง (2560) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการฝึกอบรม การจัดการความรู้ และสมรรถนะของผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า การจัดการความรู้มีอิทธิพลสูงสุดต่อสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพ และการจัดการความรู้นั้นยังมีอิทธิพลคั่นกลางความสัมพันธ์ทั้งหมดระหว่างการฝึกอบรมกับสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพ เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการนำเรื่องเกี่ยวกับการจัดการความรู้เข้ามาใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงานอย่างกว้างขวาง และสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเองก็ได้มีการจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการเพื่อให้เกิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ตัวอย่าง การจัดตั้งเครือข่ายจัดการความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัย การให้มีผลงานข้อตกลงความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย รวมถึงการจัดตั้งชุมชนนักปฏิบัติเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานระหว่างกัน

นอกจากนี้ งานเขียนของ มีธัญชนก อากรปฐ และรัตนา ณ ลำพูน (2560) ซึ่งศึกษาสมรรถนะภาวะผู้นำนักวิชาชีพรสสทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า สมรรถนะภาวะผู้นำนักวิชาชีพรสสทที่มีความสำคัญ ซึ่งได้มีการจัดเรียงความสำคัญจากมากไปน้อย ประกอบด้วยสมรรถนะ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (Managerial Competencies) ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการวางแผนและการจัดการองค์กร ด้านที่ 2 สมรรถนะด้านความรู้ทั่วไปในวิชาชีพ (General Area Of Knowledge) ประกอบด้วย ความรู้ทางวิชาชีพ และความรู้/ความสามารถทางการบริหารจัดการ และด้านที่ 3 สมรรถนะด้านลักษณะเฉพาะบุคคล (Personal Characteristics) ประกอบด้วย ลักษณะส่วนบุคคล/ภาพลักษณ์ และทัศนคติ/ทักษะ ทั้งนี้ยังมีงานเขียนของ ชัยวุฒิ วรพินธุ์, เพ็ญพิสุทธิ์ ไชยกาญจน์, สอาด บรรเจิดฤทธิ์ และวิมล หอมยี่ง (2557) ที่ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของปลัดเทศบาลในภาคกลาง พบว่า สมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของปลัดเทศบาลโดยรวมแล้วอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะสูงสุดคือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า รองลงมา คือ การผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลง การมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ สำหรับระดับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของปลัดเทศบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านความรับผิดชอบต่อ ความฉลาดทางอารมณ์ การจัดการความสัมพันธ์ การสร้างเครือข่าย และทักษะการสื่อสารก็มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของปลัดเทศบาลเช่นกัน

สรุปได้ว่า สำหรับปัจจัยการจัดการด้านสมรรถนะองค์กรต้องเป็นองค์กรที่มีการทำงานอย่างมีจุดยืน มีการทำงานที่สามารถยืดหยุ่นได้ มีการทำงานในเชิงบูรณาการ นอกจากนั้นสามารถทำงานร่วมกับองค์กรที่หลากหลายได้ ในขณะที่เดียวกันสมรรถนะด้านการบริหารต้องเป็นไปแบบมีอาชีพ คือ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รวมถึงองค์กรมีความจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานหรือแม้แต่วิสัยทัศน์ขององค์กรเอง เพื่อให้องค์กรมีแนวทางในการทำงานที่ชัดเจน และเป็นกรอบของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน

การจัดการด้านประเด็นที่ขับเคลื่อนของสงขลาฟอรั่มมีการกำหนดประเด็นในการทำงานไว้อย่างชัดเจน รวมถึงการมองว่าทุกประเด็นที่สงขลาฟอรั่มทำนั้นสามารถทำให้ผู้คนทุกเพศทุกวัยเข้ามาร่วมขับเคลื่อนไปด้วยกันได้ เช่นเดียวกับ ชนกกาญจน์ พันธุ์เดิมวงศ์ (2559) ที่ศึกษากระบวนการและการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะด้านที่อยู่อาศัยของเครือข่ายสลัม 4 ภาค พบว่า กระบวนการในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะของเครือข่ายสลัม 4 ภาค มีแนวทางดังนี้ 1) การรวมกลุ่มกันเพื่อการต่อรองในเชิงนโยบาย อาทิ การประสานชุมชนต่าง ๆ ของเครือข่ายสลัมสี่ภาคเพื่อเปิดการเจรจาต่อรองกับทางนโยบายของฝ่ายการเมือง หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรูปแบบที่สำคัญ คือ การรวมตัวกันเพื่อจัดการชุมนุม เดินขบวน และยื่นข้อเรียกร้องเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหา โดยจะมีข้อเสนอ คือ ให้มีการจัดตั้งเป็นคณะทำงานขึ้นมาร่วมกันระหว่างตัวแทนเครือข่ายฯ ภาครัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการติดตามและให้มีการแก้ไขปัญหา 2) การทำโครงการที่เป็นรูปธรรมเพื่อเสนอแนวทางเลือกใหม่ให้กับรัฐ 3) การสร้างพื้นที่ที่เป็นมีความเป็นสาธารณะ และ 4) การเข้าร่วมกับขบวนการภาคประชาชน ให้มีการรณรงค์ในประเด็นต่าง ๆ รวมถึงนโยบายสาธารณะที่สำคัญ เช่นเดียวกับ ปฏิภาณ ชัยช่วย และกุลทิพย์ ศาสตรระจุก (2559) ที่ศึกษาการสื่อสารประเด็นสาธารณะของสังคมไทยผ่านนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อการรณรงค์ เว็บไซต์ Change.org พบว่า การสื่อสารประเด็นสาธารณะของเว็บไซต์ Change.org โดยลักษณะประเด็นสาธารณะที่ตัวแทนของภาคประชาชนส่วนใหญ่นั้นได้เข้ามาสร้างแคมเปญมีตั้งแต่เรื่องที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาใหญ่ในระดับประเทศ อาทิ การเรียกร้องเพื่อขอให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางกฎหมาย หรือการเรียกร้องเพื่อให้เกิดการร่วมกันผลักดันพระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นประเด็นในด้านสิทธิมนุษยชนมากที่สุด รองมา คือ ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม และประเด็นด้านสังคมเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมในการขับเคลื่อนประเด็นสาธารณะของสังคมไทย โดยใช้ช่องทางออนไลน์นั้นได้ให้ความสำคัญกับประเด็นเหล่านี้เป็นอย่างมาก และเมื่อได้มีการเข้ามาสร้างแคมเปญในเว็บไซต์ Change.org เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวก็จะมีผู้ร่วมสนับสนุนเป็นจำนวนมากและโอกาสประสบความสำเร็จสูง

สรุปได้ว่า สำหรับปัจจัยการจัดการด้านประเด็นที่ขับเคลื่อนองค์กรมีความจำเป็นที่จะต้องทำให้เกิดการรวมตัว ซึ่งหมายถึงการรวมตัวกันของคนทำงานที่ประเด็นสนใจที่เหมือนกัน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนให้ประเด็นนั้น ๆ ไปสู่เป้าหมายสูงสุด เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม อาทิ สงขลาฟอรั่มเองที่มีการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองก็ต้องไปสร้างเครือข่ายร่วมกับองค์กรอื่น ๆ ที่มีความสนใจในเรื่องความเป็นพลเมืองเหมือนกัน เพื่อร่วมกันผลักดันให้เกิดการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่กระจายออกไปในหลายพื้นที่

การจัดการด้านการสื่อสาร

การจัดการด้านการสื่อสารของสงขลาฟอร์มนั้นได้มีการกำหนดหัวข้อของการสื่อสารไว้เสมอ ก่อนสื่อสารออกสู่สาธารณะ และสำหรับการสื่อสารนั้นยังมีการนำเสนอออกไปในหลายรูปแบบ ทั้งรูปแบบของเวทีทางความคิด การสื่อสารทาง Social และหนังสือ เช่นเดียวกับ ประภาพิทย์ อินทรชัย (2560) ที่ศึกษาเคล็ดลับในการสื่อสารที่ดี พบว่า การสื่อสารนั้นมีบทบาทสำคัญมากในการดำเนินชีวิต เริ่มตั้งแต่บุตรที่อยู่ในท้องมารดา กล่าวได้ว่า มารดาก็จะสามารถสื่อสารกับบุตรได้โดยการพูดคุย หรือ การร้องเพลงให้ฟัง ทำให้เกิดความรัก ความผูกพันระหว่างมารดาและบุตรในครรภ์ และเมื่อมนุษย์มีการพัฒนาขึ้น การสื่อสารยังคงมีความจำเป็นเช่นเดิม และมีการขยายกว้างขวางมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการสื่อสารเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินชีวิตในสังคมของมนุษย์ประสบผลสำเร็จ โดยผ่านกระบวนการสื่อสารตามทฤษฎี จึงจะเห็นได้ว่ามนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาการสื่อสารให้ลึกซึ้งถึงรายละเอียด เพื่อให้การสื่อสารในแต่ละครั้งเกิดประสิทธิภาพ ปราศจากอุปสรรคที่จะทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร ฉะนั้นปัจจัยสำคัญที่ควรคำนึงถึงเพื่อความสำเร็จในการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร คือ การทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างบุคคลทั้งสองฝ่าย เช่นเดียวกับ ญัฐนันท์ ศิริเจริญ (2560) ที่ศึกษาการสื่อสารสุขภาพด้วยประสบการณ์และศักยภาพของนักศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า วิธีการสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัวจุดประสงค์ในการสื่อสาร ปัจจัยด้านสิ่งชักนำในการปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคลกับผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ โดยได้มีการจัดทำแบบจำลองออกมา โดยอาศัยแนวคิดการสื่อสารสองทาง หรือ “Duplex” ซึ่งเป็นการสื่อสารที่ทั้ง 2 ฝ่ายสามารถสื่อสารโต้ตอบกันได้ โดยการใช้สื่อกลางเดียวกัน เพื่อให้เกิดการสะท้อนกลับของความรู้สึกลึกต่าง ๆ อาทิ ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ความคิดเห็นที่ตรงกันด้วยหรือความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยที่ไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชี้หน้า เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดปัญหาการสื่อสารระหว่างวัย เพราะเป็นการสื่อสารของผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาได้ เนื่องจากสื่อที่สร้างขึ้นนั้นอาศัยประสบการณ์และศักยภาพของนักศึกษาเข้ามาช่วยดำเนินการคิดค้นทดลอง โดยใช้ทั้งวิธีการสื่อสารและแนวทางการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ อาทิ เกมทางสังคม สำหรับภารกิจของทุกครอบครัวเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

สรุปได้ว่า สำหรับปัจจัยการจัดการด้านการสื่อสารเป็นอีกปัจจัยที่มีความสำคัญ เนื่องจากการสื่อสารนั้นทำให้เกิดการรับรู้ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เมื่อผู้ส่งสารมีความเข้าใจในสิ่งที่ตนกำลังจะสื่อสาร ผู้รับสารก็จะสามารถเข้าใจไปด้วยโดยไม่เกิดปัญหา ซึ่งการสื่อสารดังกล่าว อาจแสดงออกมาในแบบการพูดคุย การพิมพ์เป็นเอกสาร รูปภาพ และอีกหลายรูปแบบที่จะสามารถส่งไปถึงผู้รับสาร ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าสารที่ดีหรือผู้ส่งสารมีความเข้าใจในสารจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร เพราะความสามารถในการรับสารของแต่ละบุคคลอาจจะไม่เท่ากัน ผู้ส่งสารมีความจำเป็นที่จะต้องสามารถอธิบายถึงสารนั้น ๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรที่มีการทำงานร่วมกับผู้คนที่มีความหลากหลายทั้งในแง่ของวัย ความรู้ความเข้าใจ รวมถึงความสนใจองค์กรมีความจำเป็นที่จะต้องเปิดใจให้กว้างเพื่อเปิดรับความคิดเห็นที่แตกต่าง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดการของสงขลาฟอรั่ม ประกอบด้วย ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ด้านที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วม ด้านที่ 3 ด้านสมรรถนะองค์กร ด้านที่ 4 ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน และด้านที่ 5 ด้านการสื่อสาร ซึ่งการจัดการทั้ง 5 ด้านนี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สงขลาฟอรั่มยังมีการดำเนินมาได้จนถึงปัจจุบัน และมีผลสำเร็จของงานที่มีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับหลายหน่วยที่มีการจัดการในแบบของตัวเอง ซึ่งการจัดการนั้นมีทั้งส่วนที่เหมือนกันและแตกต่าง เนื่องจากการจัดการของแต่ละหน่วยงานมักมีความจำเพาะขึ้นอยู่กับลักษณะของงานและบริบท

ปัจจัยการจัดการสงขลาฟอรั่มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมือง

จากการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า การจัดการที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ และปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

จากรูปแบบสุดท้ายของปัจจัยการจัดการ พบว่า ปัจจัยการจัดการด้านผู้นำตามสถานการณ์ ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ การที่ผู้นำมีลักษณะหรือพฤติกรรมใด ๆ อาทิ การเป็นคนที่ทำงานอย่างแบบแผน การให้อิสระทางความคิดแก่เพื่อนร่วมงาน การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ในการสื่อสาร หรือแม้กระทั่งการเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ นั้นส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา สอดคล้องกับ เอกชัย ภูมิระริน และนันทพร รอดผล (2560) ที่ศึกษาการสร้างพลเมืองดีในแบบที่รัฐต้องการก่อนการปฏิวัติ พ.ศ. 2501 พบว่า การสร้างความเป็นพลเมืองดีมีมานานนับตั้งแต่ในอดีตเพียงแต่ปรากฏอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป สำหรับยุคสมัยที่มีปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์พลเมืองดีจะปรากฏในรูปแบบของการให้ประชาชนมีความจงรักภักดีที่มีต่อชาติ พระมหากษัตริย์ เมื่อเข้าสู่ยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนผ่านมาเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยตอนต้น พลเมืองที่ดีจะอยู่ในรูปแบบที่ทุกคนต้องสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการเป็นสมาชิกของรัฐ และในยุคปัจจุบันการสร้างความเป็นพลเมืองดีจะต้องมีการสอดแทรกให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้ผ่านทางการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับรายวิชาสังคมศึกษา ซึ่งในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้บรรจุไว้ซึ่งเห็นได้ว่ามีสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต ที่มีการเน้นให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญในระบบการเมืองการปกครองความเป็นพลเมืองที่ดี รวมถึงการปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม และการปฏิบัติตนตามสิทธิ หน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้อง เพื่อเป็นแนวทางในการปลูกจิตสำนึกภายในห้องเรียนและให้มีการปฏิบัติจริง โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธี ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทยปัจจุบันที่ต้องการให้ทุกคนเกิดความรัก ห่วงแหน และรักษาความเป็นพลเมืองดีทั้งต่อตนเอง และเห็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในแนวทางที่เกิดผลที่เป็นจริงให้มากที่สุด

เช่นเดียวกับ ธเนศ ยุคันตวนิช (2559) ที่ศึกษาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายวิชาการ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ โดยยึดหลักธรรมภิบาลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยไทย พบว่า ในขณะนี้สังคมโลกมีเคลื่อนไหวในลักษณะที่ทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อเกิดความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในด้านภาวะผู้นำ สำหรับการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยไปสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ อาทิ ด้านทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นสายวิชาการ สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ เป็นต้น เนื่องจากสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เป็นพื้นฐานสายงานหลักของบุคลากรในภาครัฐ และเกี่ยวข้องกับกำหนดยุทธศาสตร์จากภาครัฐลงสู่ภาคประชาชน บุคลากรดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการขับเคลื่อนพันธกิจหลัก ซึ่งแนวคิดผู้นำสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีดังนี้ ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ผู้นำเชิงพฤติกรรม ผู้นำนักบริการภาวะและผู้นำแบบองค์รวม

นอกจากนี้ มีงานเขียนของ เอกภูมิ เจียมวิทยานุกูล, จรูญศรี มาติลโกวิท และ เลิศพร อุดมพงษ์ (2562) ที่ศึกษาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนไทยตามกรอบสมรรถนะความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 พบว่า ความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ออกเป็น 3 แนวคิด คือ พลเมืองโลก (Global Citizenship) พลเมืองชาติตามขนบธรรมเนียม (Traditional Citizenship) และพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) ซึ่งสำหรับมิติด้านความเป็นพลเมืองโลก พบว่า เยาวชนโรงเรียน A, X, Y และ Z นั้นเยาวชนมีระดับสมรรถนะของความเป็นพลเมืองที่มีความยึดมั่นผูกพัน ในขณะที่เดียวกันโรงเรียน B, C, D และ W เยาวชนมีสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น

สรุปได้ว่า สำหรับปัจจัยภาวะด้านผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองเกิดขึ้นได้โดยการนำผ่านนโยบาย ในทุกยุคสมัยที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องของความเป็นพลเมืองตลอดมา หากแต่มีการเปลี่ยนคุณลักษณะออกไปตามผู้นำ หรือระบอบการปกครอง อาทิ ยุคที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยตอนต้นที่ประชาชนมักถูกกำหนดว่าพลเมืองที่ดีจะต้องเป็นคนที่มีความตระหนักและมีความเป็นคนของรัฐ หรือแม้แต่ในยุคปัจจุบันเองที่ได้การกำหนดเรื่องหน้าที่ของพลเมืองลงไปเป็นหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องของการทำหน้าที่ และเป็นพลเมืองเช่นเดียวกับสงขลาฟอรั่มที่มีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง แต่ความเป็นพลเมืองในบางคุณลักษณะกลับถูกออกแบบจากผู้นำขององค์กร ในขณะที่คนในจังหวัดสงขลาเองกลับมองว่าความเป็นพลเมืองนั้นมีรูปแบบอื่น ๆ อีก

ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กรที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

จากรูปแบบสุดท้ายของปัจจัยการจัดการ พบว่า ปัจจัยการจัดการด้านสมรรถนะองค์กรส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวว่าการที่องค์กรสงขลาฟอรั่มมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการทำงาน มีการปฏิบัติงานจริง มีการทำงานร่วมกับองค์กรอื่น ๆ การมีนักวิชาการเข้ามาหนุนเสริม มีการทำงานที่ยืดหยุ่น รวมถึงการทำงานทางสังคมเน้นไปในงานพัฒนาส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา เช่นเดียวกับ มานิตตา ชาญไชย (2560) ที่ศึกษาความเป็นพลเมืองกับการบริหารจัดการตนเองของชุมชนไทย พบว่า คุณลักษณะที่ดีของความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) คุณลักษณะที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งหมายถึงการเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง การมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม การเคารพกฎและกติกา

ของชุมชนหรือสังคม 2) คุณลักษณะที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การพึ่งพาตนเองและการพึ่งพาอาศัยกัน และการยึดหลักภราดรภาพ ซึ่งหมายถึง การเป็นผู้ที่มีความรู้สึกและปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะของความเป็นพี่เป็นน้องกัน เป็นต้น 3) คุณลักษณะที่เกี่ยวกับคุณธรรมความเป็นพลเมือง คือ การมีจิตสาธารณะ ความมีเหตุผล การยึดถือคุณค่า คุณธรรม จริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน และ 4) คุณลักษณะที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำ คือ มีความสามารถในการโน้มน้าวใจให้ผู้คนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีงานเขียนของ ภูษิตต์ ภูริปาณิก (2557) ที่ศึกษาโครงสร้างโทรทัศน์สาธารณะ Thai PBS กับการมีส่วนร่วมของพลเมือง พบว่า กลุ่มภาคประชาสังคมระดับชนชั้นนำมีส่วนร่วมในการผลักดันองค์กร มีบทบาทสูงกับการมีส่วนร่วมในทุกมิติของทางสถานี เช่น การกำหนดทิศทางและนโยบายขององค์กร รูปแบบการนำเสนอผ่านแผนผัง สัตว์สวน และเนื้อหาของรายการ โดยพลเมืองในระดับปัจเจกบุคคลมีส่วนร่วมแต่เพียงในระดับผู้รับสารและผู้ผลิตเท่านั้น จึงถือได้ว่าภาคประชาสังคมในระดับชนชั้นนำ คือ ตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใหม่ที่เข้ามาสถาปนาตนเองเป็นอุดมการณ์หลักของสื่อสาธารณะในประเทศไทยแทนที่กลุ่มผลประโยชน์เดิมคือ รัฐบาลทุนที่ฝังรากลึกมายาวนาน นอกจากนี้ งานเขียนของ ฐาลินี สังขจันทร์ และอัษฎกรณ์ วงศ์ปรีดี (2558) ที่ศึกษาการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการสร้างความเป็นพลเมือง กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเขาสถาปัตยกรรม จังหวัดลพบุรี พบว่า ในด้านแนวทางการบริหารที่สามารถสร้างความเป็นพลเมืองได้จากศึกษา พบว่า การบริหารงบประมาณแบบมีส่วนร่วม สามารถสร้างความรับผิดชอบต่อการปกครองได้ มีการเรียนรู้ในการต่อรองระหว่างพลเมืองด้วยกันและระหว่างพลเมืองกับรัฐ นำไปสู่การจัดลำดับความสำคัญของนโยบายและโครงการต่าง ๆ ที่เกิดจากการเห็นพ้องและยอมรับร่วมกันของสังคม ภายใต้ปัจจัยแวดล้อมทางด้านผู้นำ และความเชื่อมั่นระหว่างรัฐและพลเมือง

สรุปได้ว่า สำหรับปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กรที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมือง เนื่องจากองค์กรที่มีความสามารถในการจัดการที่ดี มีส่วนในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของผู้คนได้ โดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน เพราะความเป็นพลเมืองมีหลายประการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของผู้คน อาทิ การเคารพตนเอง การเคารพผู้อื่น หรือแม้แต่การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้หากองค์กรมีการจัดการที่ดีจะทำให้เกิดเป็นสิ่งที่ติดตัวกับผู้ที่ทำงาน และยังสามารถส่งผลไปถึงบุคคลอื่นที่เข้ามาร่วมทำงานด้วย นอกจากนั้นองค์กรที่มีการขับเคลื่อนประเด็นที่เป็นประโยชน์ หรือเป็นที่สนใจแก่บุคคลทั่วไป ยังสามารถสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดกับบุคคลในวงกว้างได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จากปัจจัยการจัดการของสงขลาฟอรั่มทั้ง 5 ด้าน มีเพียง 2 ด้านที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ และปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร ซึ่งการจัดการทั้ง 2 ด้าน ดังกล่าวเป็นจุดแข็งของสงขลาฟอรั่ม เนื่องจากสงขลาฟอรั่มเริ่มก่อตั้งจากปัจเจกและสร้างระบบการจัดการจนหน่วยงานมีความเข้มแข็ง และมีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งสงขลาฟอรั่มมีผู้นำที่มีความยึดกับหน่วยงานเป็นหลัก ดังนั้นแม้ว่าเจ้าหน้าที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไป แต่ระบบการทำงานของสงขลาฟอรั่มยังคงอยู่ เพราะผู้นำยังคงอยู่ เช่นเดียวหน่วยงานอื่นที่มีเจ้าของเป็นผู้จัดการ แม้ลูกน้องจะมีการผลัดเปลี่ยนกันไป หากแต่เจ้าของยังเป็นคนเดิมหน่วยงานก็จะต้องมีความเข้มแข็ง แต่ผู้นำก็ต้องมีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ

การเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

สำหรับการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาอภิปรายผลจากข้อค้นพบด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม พบประเด็นที่น่าสนใจ ได้แก่ ปัจจัยการจัดการด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์อันนำไปสู่ความเป็นพลเมือง และปัจจัยการจัดการด้านสมรรถนะองค์กรอันนำไปสู่ความเป็นพลเมือง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์

สงขลาพร้อมเป็นองค์กรที่เริ่มก่อตั้งจากบุคคลระดับปัจเจกที่มีใจอยากทำงานทางด้านสังคม จึงเกิดองค์กรดังกล่าวขึ้น และองค์กรนี้ก็ไม่ได้เกิดขึ้นเนื่องด้วยงบประมาณที่มีการดำเนินทุกอย่างของหน่วยงานเกิดจากการที่ผู้นำใช้ความสามารถที่มีในการหางบมาเพื่อทำกิจกรรมหรือโครงการเพื่อสังคม และเป็นอย่างนั้นเรื่อย ๆ จนองค์กรมีการเติบโต เมื่อจำนวนเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้นงบประมาณที่องค์กรควรได้รับมาก็จะต้องมีจำนวนมากขึ้น ผู้นำจึงต้องค้นหาประเด็นสำหรับดำเนินกิจกรรมหรือโครงการกับสังคมที่ใหญ่ขึ้น โดยการค้นประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจกับแหล่งทุนมาพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ในองค์กร เพื่อปรึกษาหารือว่าการเติบโตขององค์กรที่ผ่านมานั้นก็เนื่องมาจากความสามารถของผู้นำองค์กรเป็นหลัก สอดคล้องกับ ธัญพร ต้นหยง, สุรีย์มาศ สุขกลี และอัมพวัน ประเสริฐภักดิ์ (2561) ที่ศึกษาบทบาทภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า บทบาทของผู้นำที่นำตามสถานการณ์นั้นจะเป็นทั้งแบบภาวะผู้นำแบบสั่งการ ภาวะผู้นำแบบขายความคิด ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน เช่นเดียวกับ ปริญญา บรรจงมณี และพลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง (2556) ที่ศึกษาอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารธุรกิจนำเที่ยวชาวไทยและชาวญี่ปุ่นต่อความสำเร็จในการประกอบการในประเทศไทย พบว่า สำหรับผู้บริหารธุรกิจนำเที่ยวที่เป็นชาวไทยและชาวญี่ปุ่นมีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่เหมือนกัน คือ เน้นประสิทธิภาพในการทำงาน หากแต่มีความแตกต่างกันทางด้านรูปแบบภาวะผู้นำ กล่าวคือ ผู้บริหารธุรกิจชาวไทยมักใช้รูปแบบภาวะผู้นำที่มีการปรับตัวตามสถานการณ์ ไม่มีการยึดติดในอุดมคติหรือระบบ สามารถเปลี่ยนแปลงการดำเนินกิจการไปตามสถานการณ์ แต่สำหรับผู้บริหารธุรกิจนำเที่ยวชาวญี่ปุ่นนั้นมักใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบสานประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา เนื่องจากหากมีการดำเนินกิจการแล้วผลออกมาดีจะได้รับรางวัลเป็นสิ่งแลกเปลี่ยน

นอกจากนั้น งานเขียนของ เรวัต หัสเสนะ (2558) ที่ศึกษารูปแบบจำลองภาวะผู้นำของหัวหน้าสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.87 ภาวะผู้นำตามสถานการณ์มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.96 และภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.04 ทั้งสามองค์ประกอบนี้อยู่ในระดับมาก ในขณะที่ที่พฤติกรรมภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสายนี้นั้นมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.99 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง จากข้อมูลข้างต้นจึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมของหัวหน้าสถานีตำรวจนั้นต้องมีพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน พฤติกรรมภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของรูปแบบจำลองภาวะผู้นำของหัวหน้าสถานีตำรวจ แต่สำหรับพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสายนี้นั้น มีอิทธิพลเชิงลบจึงไม่ควรนำมาเป็นองค์ประกอบของรูปแบบจำลองภาวะผู้นำของหัวหน้าสถานีตำรวจ

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับปัจจัยการจัดการด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ผู้นำควรมีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่มีความหลาย อาทิ เป็นผู้นำมีการปรับตัวได้ดี ผู้นำที่มีความสามารถในการแลกเปลี่ยน ผู้นำที่มุ่งงานและทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ผู้นำจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถเป็นผู้มีส่วนร่วมไปพร้อม ๆ กับการเป็นผู้สั่งการ

ด้านสมรรถนะองค์กร

สงขลาพอร์มเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน เนื่องจากมีการทำงานร่วมกับหลากหลายหน่วยงาน จนถือว่าเป็นองค์กรที่มีการทำงานในแบบประชาสังคม คือ มีการทำงานร่วมกันกับทั้งภาครัฐในพื้นที่ ภาคเอกชน และภาคประชาชน นอกจากนี้มีการทำงานร่วมกับนักเรียน นักศึกษาอีกหลายสถาบันในจังหวัดสงขลา และเป็นองค์กรที่มีการปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้สงขลาพอร์มยังเป็นองค์กรที่มีการทำงานแบบคิดต่อยอดอยู่เสมอ ขณะเดียวกันการทำงานก็ขาดประสิทธิภาพ และขาดการคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ ธนพร แยมสุตา (2561) ที่ศึกษาการจัดการความรู้ : เครื่องมือขับเคลื่อนสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรขีดสมรรถนะสูง พบว่า สิ่งหนึ่งที่ทำให้องค์กรมีขีดสมรรถนะสูง คือ ต้องมีการมุ่งเน้นให้มีการปรับเปลี่ยนวิถีคิดและมุมมองของการปฏิบัติทั้งระบบขององค์กร ให้มีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพื่อมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางที่เป็นอันเดียวกัน ให้มีการสร้างวัฒนธรรมแห่งเรียนรู้ทั้งระดับบุคคลและทีมงาน เพิ่มอำนาจให้แก่บุคลากรในการแสดงศักยภาพในการทำงาน ได้เรียนรู้จากสถานการณ์การและมีการปฏิบัติงานจริงไปพร้อม ๆ กับการสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยอาศัยกระบวนการจัดการความรู้ และการจัดเก็บความรู้ที่เป็นระบบ มีการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ให้โอกาสผู้อื่นสามารถเข้าถึงความรู้และนำความรู้ที่ดีนั้นไปใช้ในการปฏิบัติงานรวมถึงต่อยอดความรู้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยการวิเคราะห์ช่องว่างของการปฏิบัติงานที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายทั้งในระดับนโยบาย ระดับกระบวนการ และระดับบุคคล ให้มีการเชื่อมโยงกันทั้งระบบ เช่นเดียวกับ สุดารัตน์ ไชยประสิทธิ์, อธิภัทร กุโลภาส และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2559) ที่ศึกษากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 การเสริมสร้างสมรรถนะผู้บริหารสู่ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงในยุคดิจิทัล กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาระบบและกลไกการธำรงรักษาทุนปัญญาและสร้างคุณค่าเพิ่มแก่ผู้เกี่ยวข้อง กลยุทธ์ที่ 3 การสร้างเสริมการบริหารทุนปัญญาด้วยมิติจิตวิญญาณในการทำงาน กลยุทธ์ที่ 4 การเสริมสร้างการแข่งขันในการเป็นองค์กรที่สามารถขับเคลื่อนด้วยการพัฒนาผลปฏิบัติงานและสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และกลยุทธ์ที่ 5 การพัฒนาระบบการปรับปรุงคุณภาพทั้งองค์กร มุ่งเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผลองค์กร นอกจากนี้ วีระศักดิ์ ธนาพรสิน, จตุรงค์ ศรีวงษ์วรรณ และชมพูนุท โมราชาติ (2562) ซึ่งศึกษารูปแบบสมรรถนะขององค์กรเพื่อความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน พบว่า ประกอบด้วยสมรรถนะหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 นวัตกรรม คือ การให้บริการครบวงจรและการพัฒนาสินค้าและบริการ ด้านที่ 2 ภาพลักษณ์องค์กร คือ การเป็นองค์กรผู้นำในอุตสาหกรรม ชื่อเสียงขององค์กร และการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และด้านที่ 3 การดำเนินงานที่เป้นเลิศ คือ การมีวัฒนธรรมขององค์กร การประหยัด การแบ่งประเภทของลูกค้าและนำเสนอข้อเสนอให้ตรงกับกลุ่มลูกค้า ซึ่งด้านที่ 3 นี้เป็นด้านที่ทำให้ได้สมรรถนะใหม่คือการตลาดอัจฉริยะ

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับปัจจัยการจัดการด้านสมรรถนะองค์กรควรให้เพิ่มเติมในส่วนที่เป็นนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งด้านการสร้างสรรค์งาน การวัฒนธรรมของหน่วยงาน และให้มีการส่งเสริมด้านการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ เพื่อพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ให้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังควรเพิ่มในแง่ของพัฒนาการด้านการทำงาน เป็นทีมเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาที่มีการจัดการโดยสงขลาพอร์ม มีการดำเนินงานด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ทำให้คนในจังหวัดสงขลาที่มีลักษณะบุคคลที่มีความกระตือรือร้น มีความสามารถในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความกล้าตัดสินใจ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น นอกจากนี้มีการจัดการด้านสมรรถนะองค์กรที่ทำให้คนในจังหวัดสงขลาสามารถทำงานร่วมกันกับกลุ่มคนที่มีความหลากหลายได้ ในขณะเดียวกันลักษณะของการทำงานยังเป็นไปในแบบของการคิดต่อยอดอยู่ และเน้นการทำงานเพื่อการพัฒนาเสมอ สุดท้ายการจัดการด้านการสื่อสารที่ทำให้คนในจังหวัดสงขลาได้รับรู้ข้อมูลที่สงขลาพอร์มมีการดำเนินงาน และได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการดำเนินงานของสงขลาพอร์มอยู่เสมอ จนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิดระหว่างคนทำงานเพื่อจังหวัดสงขลาและคนที่อยู่ในจังหวัดสงขลา ส่งผลให้งานที่ออกมาเป็นประโยชน์ต่อคนในจังหวัดสงขลายิ่งขึ้น และยังเสริมสร้างความเป็นพลเมืองแก่คนในจังหวัดสงขลาอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยการจัดการ มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำตามสถานการณ์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านสมรรถนะองค์กร ด้านประเด็นการขับเคลื่อน และด้านการสื่อสาร ปัจจัยการจัดการที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมือง มีทั้งหมด 2 ด้าน ได้แก่ ความเป็นพลเมืองในตัวเองของคนในจังหวัดสงขลา และความเป็นพลเมืองต่อสังคมของคนในจังหวัดสงขลา และผลการวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปใช้กับองค์กรอื่นที่บริบทและลักษณะที่ใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการ และการทำงานในภาคประชาสังคม นอกจากนี้จากผลการวิจัยข้างต้นยังแสดงให้เห็นว่าสงขลาพอร์มเป็นองค์กรที่ประสิทธิภาพในการจัดการเพื่อเสริมสร้างให้เกิดความเป็นพลเมืองได้ ฉะนั้นเพื่อเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้นผู้วิจัยมองว่าสงขลาพอร์มควรเป็นหน่วยงานตัวอย่างหรือเป็นหน่วยงานต้นแบบสำหรับการสร้างพลเมือง และหน่วยงานหรือหลักสูตรใดในสถาบันต่าง ๆ ที่มีความประสงค์จะสร้างพลเมือง ก็ควรศึกษากระบวนการ กิจกรรม และโครงการต่าง ๆ ที่สงขลาพอร์มได้ดำเนินการมาแล้ว เนื่องจากสงขลาได้ประสบความสำเร็จในการสร้างความเป็นพลเมืองแล้ว หรือสามารถให้สงขลาพอร์มเป็นภาคีเครือข่ายในการร่วมทำงานเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาความคิดเห็นหรือเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของคนในระดับปัจเจกให้ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางในเสริมสร้างความเป็นพลเมืองอย่างแท้จริง
- 2) ควรศึกษากระบวนการดำเนินงานเรื่องความเป็นพลเมือง ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กมล เข็มนาจิตร์. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 8(17), 80-89.
- กมลวรรณ ชื่นชูใจ. (2557). ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ “ไพร่” ผู้ร่วมชุมนุมทางการเมืองในปี พ.ศ. 2553. *วารสารนิติสังคมศาสตร์*, 7(1), 145-195.
- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. (2560). วาระแห่งชาติ: สิทธิมนุษยชนร่วม ขับเคลื่อน Thailand 4.0 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ฉบับสมบูรณ์. ค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2562 จาก: <http://www.rlpd.go.th>.
- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (2557). *การขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ไปสู่การ ปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม.
- กรมประชาสัมพันธ์. (2555). *พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการสภา ผู้แทนราษฎร.
- กฤษณ์ รักชาติเจริญ, ดำรงค์ศักดิ์ จันโททัย, จันทนา อินทนิม และเมทนี แสงกระจ่าง. (2559). ปัจจัยชี้ วัดความสำเร็จในการขับเคลื่อนมิติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติสู่การปฏิบัติ. *วารสาร BU ACADEMIC REVIEW*, 15(2), 1-16.
- กัญยปรีณ ทองสามสี, อิศระ ทองสามสี, อัลญาน์ สมุห์เสณีโต และนุรซาริฮิดาห์ อุซัยง. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการฝึกอบรม การจัดการความรู้ และสมรรถนะของผู้รับผิดชอบงาน ประกันคุณภาพในสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 37(1), 43-67.
- กานต์ชนก ประกาศวุฒิสาร. (2552). การเคลื่อนไหวของประชาสังคมในเมืองเชียงใหม่ต่อประเด็นที่เกิด จากความเป็นเมืองระหว่างปี พ.ศ. 2540-2551. *วารสารสังคมศาสตร์*, 21(1), 171-213.
- กิตติพัฒน์ อธิธิอารี และรัตติกรณ์ จงวิศาล. (2560). ภาวะผู้นำ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน บริษัทภิบาล และองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารระดับกลางขององค์การที่จดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 37(3), 69-86.
- กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ. (2551) ประชาสังคมกับการ (ตาม) แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม: ข้อเสนอแนะ ประการ. *วารสารร่มพญักษ์*, 26(3), 145-166.
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (5 เมษายน 2549). “ประชาสังคม (Civil Society)” *มติชน*, 6.
- คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2558). สิทธิในการสื่อสารข้อมูลออนไลน์โดยนิรนามของสื่อพลเมือง. *วารสาร นิติสังคมศาสตร์*, 8(2), 72-128.
- จันจิรา สมบัติพูนศิริ. (2557). แนวคิดเรื่องประชาสังคมโลกและการเปลี่ยนผ่านสู่ภาคปฏิบัติ: ประเด็นการแทรกแซงด้านมนุษยธรรมและ “หลักรับมือเพื่อปกป้อง”. *วารสาร ธรรมศาสตร์*, 33(3), 115-134.
- จุฑารัตน์ ชมพันธ์. (2556). ธรรมนูญและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจใน โครงการพัฒนา. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม*. 9(1), 85-106.
- ชนกกาญจน์ พันธุ์เดิมวงศ์. (2559). กระบวนการและการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ด้านที่อยู่อาศัยของเครือข่ายสลัมสี่ภาค. *วารสารวิจัยสังคม*, 39(1), 73-108.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ชนิดา รอดหุ่ย. (2552). การเสนอวาระขององค์กรภาคประชาสังคมกรณีการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตร กับผลิตภัณฑ์ยาและการกำหนดกรอบข่าวสารของหนังสือพิมพ์. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 4(2), 118-143.
- ชมพูนุช นิยมแย้ม. (2561). คุณลักษณะผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทฤษฎีของข้าราชการสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. ค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561 จาก: <http://ebooks.dusit.ac.th>.
- ชมพูนุช เฉลียวบุญ. (2559). พลวัตของประชาสังคมภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยสู่เผด็จการอำนาจนิยม. *วารสารสิทธิและสันติศึกษา*, 2(2), 150-177.
- ชัยวุฒิ วรพินิจ, เพ็ญพิสุทธิ์ ไชยกาญจน์, สอาด บรรเจิดฤทธิ์ และวิมล หอมยิ่ง. (2557). คุณลักษณะ ภาวะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของปลัดเทศบาลในภาคกลาง. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 19(1), 86-96.
- ชุตินเดช เมธิชุตีกุล. (2559). การเมืองภายใน ผู้นำ และนโยบายต่างประเทศ: De Gaulle กับการ กำหนดนโยบายต่างประเทศฝรั่งเศสเรื่องสงครามแอลจีเรีย. *วารสารสังคมศาสตร์*, 46(1), 117-139.
- ญาศินี เกิดผลเสรีรัฐ. (2560). การพัฒนาทุนมนุษย์สู่ความเป็นพลเมืองที่ตื่นตัว. *วารสารบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 5(2), 166-175.
- ฐาลินี สังขจันทร์ และอัครณัฐ วงศ์ปรีดี. (2558). การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการสร้าง ความเป็นพลเมือง กรณีศึกษา เทศบาลเมืองเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี. *วารสาร วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 10(32), 66-73.
- ณัชชาภัทร อมรกุล. (2560). ประชาสังคมกับบทบาทในเวทีระหว่างประเทศ. ค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2562 จาก: <https://prachatai.com>.
- ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2560). การสื่อสารสุขภาพด้วยประสบการณ์และศักยภาพของนักศึกษาเพื่อ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. *ศรีปทุมปริทัศน์*, 17(1), 90-102.
- ถวิลวดี บุรีกุล และรัชวดี แสงมหะหมัด. (2555). *ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). *การมีส่วนร่วม: แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทวีป มหาสิงห์. (2556). แนวความคิดเรื่อง “ราษฎร” ของปรีดีพนมยงค์. *วารสารรัฐศาสตร์และ รัฐประศาสนศาสตร์*, 4(1), 62-88.
- ธนพร แย้มสุดา. (2561). การจัดการความรู้: เครื่องมือขับเคลื่อนสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กร ชีตสมรรถนะสูง. *วารสารแพทยนาวิ*, 45(1), 170-181.
- ธนะชัย เชาว์พลกรัง และกาญจนา ภัทราวินวัฒน์. (2554). แบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 34(1-2), 61-69.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ธนาญ ภู่วิทยาธร. (2557). ชีตความสามารถ (สมรรถนะ) องค์การด้านบูรณาการการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 1(2), 73-89.
- ธนากรพัฒนาเอเชีย. (2554). ภาคประชาสังคมในประเทศไทยโดยสังเขป. ค้นเมื่อ 14 มกราคม 2560, จาก <https://think-asia.org>.
- ธเนศ ยุคันทวนิชชัย. (2559). ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายวิชาการสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์โดยยึดหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 11(พิเศษ), 199-220.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2560). *ความเป็นพลเมืองกับสังคมประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา.
- ธัญชนก อากรปฐ และรัตนา ณ ลำพูน. (2560). สมรรถนะภาวะผู้นำนักวิชาชีพสารสนเทศของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 8(2), 129-150.
- ธัญพร ต้นหยง สุรีย์มาศ สุขกสิ และอัมพวัน ประเสริฐภักดี. (2561). บทบาทภาวะผู้นำตาสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 12(1), 125-131.
- ธีรพัฒน์ อังศุขवाल. (2559). ปูจณาว่าด้วย “ประชาสังคม” (Civil society): บทสำรวจทฤษฎีและแนวคิดจากต่างประเทศสู่การพิจารณาประสังคมเชิงปฏิบัติการและองค์การพัฒนาเอกชนไทย. *วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร*, 13(1), 1-61.
- นันทิยา ดวงกุ่มเมศ และสิรินทร พิบูลภาณุวัฒน์. (2562). “พื้นที่สร้างสรรค์” กลไกการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการสร้างความเป็นพลเมืองให้เยาวชนไทย. *วารสารศาสตร์*, 19(2), 87-88.
- นวิยา ยศวิไล. (2561). การดำเนินนโยบายสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย: กรณีศึกษาชาวโรฮิงญาจังหวัดสงขลาและระนอง. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 38(4), 67-88.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2556). โครงสร้างทางสังคม บทบาทและนโยบายสาธารณะกับความเป็นพลเมือง. *วารสารศิลปศาสตร์*, 5(1), 49-62.
- นุช สัทธานัตรมงคล และอรธพล ธรรมไพบุลย์. (2559). ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารธุรกิจปริทัศน์*, 8(1), 167-182.
- เนตรดาว ใจจันทร์, วาริรัตน์ แก้วอุไร และสายฝน วิบูลรังสรรค์. (2560). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการพิพาทเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างเสริมความเป็นพลเมืองในประชาคมอาเซียนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(1), 194-207.
- นงเยาว์ อุดมวงศ์ และคณะ. (2558). บทเรียนจากการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมให้เกิดอย่างรูปธรรมตำบลชมภู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารพยาบาลสาร*, 42(1), 97-107.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์. (2553) *แนวคิด “พลเองเข้มแข็ง” สู่ความเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทน กับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม*. ค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561 จาก: <http://www.polsci-law.buu.ac.th>.
- บุณรดา กรรณสูต. (2557). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 8(1), 81-88.
- บุญญเดช บุญนำ, วีรวรรณ จงจิตร ศิริจรกาล และบำรุง ศรีนวลปาน. (2557). การพัฒนารูปแบบการสื่อสารองค์กรเพื่อสร้างการยอมรับของชุมชน. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 6(1), 39-47.
- ปฏิภาณ ชัยช่วย และกุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ. (2559). การสื่อสารประเด็นสาธารณะของสังคมไทยผ่านนวัตกรรมสื่อสารเพื่อการรณรงค์เว็บไซต์ Change.org. *วารสาร Veridian E-Journal*, 9(2), 1526-1536.
- ปรดี ประทุมสุวรรณ. (2562). การศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก: การเรียนรู้แบบบูรณาการสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 2(1), 90-103.
- ประภาพิทย อินทรชัย. (2560). เคล็ดลับในการสื่อสารที่ดี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 11(1), 116-131.
- ปริญญา บรรจงมณี และพลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง. (2556). อิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารธุรกิจนำเที่ยวชาวไทยและชาวญี่ปุ่นต่อความสำเร็จในการประกอบการในประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 7(1), 79-93.
- พิชญ์ณัฐ เนื่องจำนง และปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2561). แนวทางการสื่อสารความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับพนักงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้านอาสาสมัคร. *วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา*, 11, 104-116.
- พิณสุดา สิริธรรังศรี. (2560). การพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง. *สุทธิปริทัศน์*, 31(100), 100-113.
- พิภพ อุดมอิทธิพงศ์. (2559). *รายงานประจำปี 2558-2559 สถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลก*. กรุงเทพฯ: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล.
- ภูชิตต์ ภูริปานิก. (2557). โครงสร้างโทรทัศน์สาธารณะ Thai PBS กับการมีส่วนร่วมของพลเมือง. *วารสารวิจัย มสค สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(1), 97-111.
- มนัสชนก ทิพย์รักษา และทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2555). ความสำเร็จในการนำปฏิบัตินวัตกรรมการรับชำระภาษีรถแบบเคลื่อนล้อต่อภาษี กรมการขนส่งทางบก. *วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 19(2), 45-73.
- มานิตตา ชาญไชย. (2560). ความเป็นพลเมืองกับการบริหารจัดการตนเองของชุมชนไทย. *รัฐสารวิรัช*, 59(1), 77-95.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- มูลนิธิสยามกัมมาจล. (2558). อาสาสมัครกับการสร้างความเป็นพลเมือง: “กระบวนการสร้างพลเมืองเยาวชนสู่สังคมพลเมือง” ในงานประชุมระดับชาติด้านการอาสาสมัคร ครั้งที่ 1, จุดเริ่มต้นการสร้างพลังพลเมือง. วันที่ 8 พฤษภาคม 2558. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- มูฮำมัดอายู ปาทาน และคณะ. (2555) *ประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ: รายงานวิจัยสำรวจสถานภาพองค์กรประชาสังคมในชายแดนใต้*. ค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561 จาก: <https://www.academia.edu>.
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2554). การจัดการทางสังคม: สังเคราะห์แนวคิดเพื่อการอธิบายการจัดการกลุ่มองค์กรประชาชนในสังคมชนบทไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 3(2), 167-200.
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2557). *การจัดการทางสังคม: การจัดการองค์กรประชาชน การจัดการองค์กรทางสังคมการจัดการองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ การจัดการเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคม*. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2557). การเมืองภาคพลเมือง: ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือตัวบ่งบอกการเมืองของพลเมือง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 6(2), 121-140.
- รัฐ กันภัย. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์*, 16(1), 31-45.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134(123), 7-13.
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข. (2560). ความเป็นพลเมืองของผู้นำองค์กรภาคประชาสังคม. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 5(2), 1-26.
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข (2561) เศรษฐศาสตร์การเมืองของการทำงานภาคประชาสังคม. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 6(1), 1-15.
- เรวดี ประเสริฐเจริญสุข. (2551). *ประชาสังคมกับธรรมาภิบาลในสังคมไทย*. ในการประชุมวิชาการประจำปีสถาบันพระปกเกล้าปี 2551. วันที่ 4-6 พฤศจิกายน 2551. กรุงเทพฯ: สำนักงานสหประชาชาติ.
- เรวัต หัสเสนะ. (2558). รูปแบบจำลองภาวะผู้นำของหัวหน้าสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 3(2), 95-119.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2558). ประชาชน พลเมือง ราษฎร. ค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561 จาก www.thaiactivecitizen.com.
- วรรณวิชนี ถนอมชาติ และวาทัญญู สุวรรณเศรษฐ. (2559). ชีตความสามารถเชิงสมรรถนะเพื่อการสรรหาและคัดเลือก. *วารสารวิชาการ*, 11(1), 159-169.
- วิชัย ต้นศิริ. (2557). *ศาสตร์การสอนความเป็นนักประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วิชุดา สาธิตพร, สติธร ธนานิติโชติ และเทียนธวัช ศรีใจงาม. (2560). สถาบันการเมืองและการเสริมสร้างผู้นำทางการเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย: บทเรียนจากฟินแลนด์ ออสเตรเลีย และอูรุกวัย. *วารสารสังคมศาสตร์*, 47(1), 107-132.
- วีรพงษ์ รามางกูร. (2558). พลเมือง ราษฎร ปวงชน ประชาชน. ค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561 จาก: www.prachachat.net.
- วีระศักดิ์ ธนาพรสิน, จตุรงค์ ศรีวีงชวรณะ และชมพูนุท โมราชาติ. (2562). รูปแบบสมรรถนะขององค์กรเพื่อความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 16(2), 233-241.
- สิริฤกษ์ ทรงศิริวไล. (2561). โครงสร้างและกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 60(3), 8-21.
- สงขลาฟอรั่ม. (2557). โครงการพลังพลเมืองเยาวชนสงขลาปีที่ 2 (002/010756). ค้นเมื่อ 14 มกราคม 2560, จาก <https://www.scbfoundation.com>
- สมบัติ จันทรวงศ์. (2556). วิธีประชาธิปไตย มุมมองเบื้องต้นว่าด้วย ตัวตน สิทธิ และจริยธรรมทางการเมือง. *วิธีประชาธิปไตย*. 43(1), 5-33.
- สุดาร์ตน์ ไชยประสิทธิ์, ธีรภัทร กุโลภาส และพฤทธิ ศรีบริรณพิทักษ์. (2559). กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์*, 8(2), 112-130.
- สุพัตรา ยอดสุรางค์. (2560). ปกตินกฏาวิจัย: ชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์*, 15(1), 105-113.
- สุเทพ เอี่ยมคง. (ม.ป.ป.). สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย. ค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2562 จาก: ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า <http://wiki.kpi.ac.th>
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2552). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 1(2), 12-17.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. (ม.ป.ป.). แนวทางการขับเคลื่อน PLC สู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน Thailand 4.0 สพม.17. ค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2562, จาก <http://www.sesa17.go.th>.
- หมัดฟาซี รูบามา, จิตกริ บุญโชติ, นพวัลย์ มงคลศรี และสุกรี บุญเทพ. (2560). ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดสงขลา. *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ: วันสันติภาพสากล ครั้งที่ 2 “50 ปี ม.อ. สันติภาพเพื่อสังคม” 21 กันยายน พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: สหมิตรพัฒนาการพิมพ์.
- อัจฉรา ศรีพันธ์. (2555). กลยุทธ์การสื่อสารแบบการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 7(1), 5-19.
- อโณทัย งานวิชัยกิจ. (2558). *การวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและปริมาณ*. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาการจัดการ. คณะการจัดการ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อภัยชนม์ สัจจะพัฒนกุล (2559). บทความจากสนาม (Fieldnote) การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองสู่การสร้างเมืองน่าอยู่อย่างมีส่วนร่วมผ่านหลักสูตรท้องถิ่น: เรื่องเล่าจากพื้นที่คลองหกวา จังหวัดปทุมธานี. *วารสารสิทธิและสันติศึกษา*, 2(2), 180-200.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2557). กระบวนทัศน์ “สิทธิมนุษยชน” และ “ความยุติธรรม” สำหรับสังคมเปลี่ยนผ่าน. *วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 44(2), 7-20.
- อาเดช อุปนันท์. (2560). บทวิจารณ์หนังสือ “พลเมืองเข้มแข็ง” งานเขียนของ ศาสตราจารย์ ดร. ธนสวรรค์ เจริญเมือง. *วารสาร มจร ทริภูมัยปริทรรศน์*, 1(2), 78-87.
- อุทัย ปริญญาสุทินันท์. (2559). ภาวะผู้นำ จุดเปลี่ยนชุมชน. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 8(2), 189-229.
- เอกชัย ภูมिरะริน และนันทพร รอดผล. (2560). การสร้างพลเมืองดีในแบบที่รัฐต้องการก่อนการปฏิวัติ พ.ศ. 2501. *วารสาร Veridian E-Journal*, 10(1), 1590-1603.
- เอกภูมิ เจียมวิทยานุกุล จริญญาศรี มาติลโกโกวิท และเลิศพร อุดมพงษ์. (2562). การศึกษาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนไทยตามกรอบสมรรถนะความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21. *วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม*, 18(1), 89-99.
- ยัสสัน ตูมาลี และจันทนา สิทธิจारी. (2556). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลอ่าวปัตตานีกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 3(1), 60-78.
- Ghazzawi, K., Shoughari, R., and Osta. B. (2017). Situational Leadership and Its Effectiveness in Rising Employee Productivity: A Study on North Lebanon Organization. *Human Resource Management Research*. 7(3), 102-110.
- Meier, D. (2016). Situational Leadership Theory as a Foundation for a Blended Learning Framework. *Journal of Education and Practice*. 7(10), 25-30.
- Tufte, T. and Mefalopulos, P. (2009). *Participatory communication: A practical guide*. Washington D.C.: The World Bank.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญและรายนามผู้ให้สัมภาษณ์

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

สมปรารถนา	ฤทธิ์พริ้ง	นักวิชาการ
ธีรวัฒน์	ขวัญใจ	นักวิชาการ
ปุกนิภา	พูนพาณิชย์	ภาคีเครือข่าย
วัลลภ	หมัดไส้ะ	ภาคีเครือข่าย
นุรอามีนี	สาและ	อดีตเจ้าหน้าที่สงขลาฟอรั่ม
พาศิยะ	ชีเต	อดีตเจ้าหน้าที่สงขลาฟอรั่ม
กรกช	มณีสว่าง	อดีตเจ้าหน้าที่สงขลาฟอรั่ม
เพชรเชิช	เอเบเล อีเลชุกกู	เยาวชนในโครงการของสงขลาฟอรั่ม
อภิศักดิ์	ทศนี	เยาวชนในโครงการของสงขลาฟอรั่ม

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

กช	นามสมมติ	(2561, 4 ธันวาคม)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
ก๊ะ	นามสมมติ	(2561, 28 พฤศจิกายน)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
กานต์	นามสมมติ	(2561, 8 กรกฎาคม)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
เกรช	นามสมมติ	(2561, 3 พฤษภาคม)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
เจ๊าะ	นามสมมติ	(2561, 11 มีนาคม)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
แต	นามสมมติ	(2561, 28 พฤศจิกายน)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
ธีร์	นามสมมติ	(2561, 19 ตุลาคม)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
น้ำ	นามสมมติ	(2561, 8 กรกฎาคม)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
นี่	นามสมมติ	(2561, 1 ธันวาคม)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
วัฒน์	นามสมมติ	(2561, 10 สิงหาคม)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
ส้ม	นามสมมติ	(2562, 12 กุมภาพันธ์)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
หนู	นามสมมติ	(2561, 6 สิงหาคม)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
ใหม่	นามสมมติ	(2561, 8 ธันวาคม)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
อ๋ม	นามสมมติ	(2561, 18 กรกฎาคม)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
เอ	นามสมมติ	(2561, 30 กันยายน)	ผู้ให้สัมภาษณ์	ที่สงขลาพอร์ม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเตลฟายรอบที่ 1

แบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 1
เรื่อง การจัดการสงขลาฟอรั่มเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
ของคนในจังหวัดสงขลา

.....

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการสงขลาฟอรั่มที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา
2. แบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิดจำนวน 5 ข้อ

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย ที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถาม

นางสาวกมลวรรณ ไกรเทพ (092-520-8282)
นักศึกษาปริญญาโท
สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเตลฟายรอบที่ 2

แบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2

เรื่อง การจัดการสงขลาพร้อมกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

ของคนในจังหวัดสงขลา

.....

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

ตามที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการให้ความคิดเห็นในการวิจัย โดยใช้กระบวนการเดลฟายในรอบที่ 1 เรียบร้อยแล้วนั้น ขณะนี้ผู้วิจัยได้ประมวลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเข้าด้วยกัน และจัดเป็นคำถามสำหรับสร้างแบบสอบถามฉบับนี้ขึ้น รวมทั้งหมด 66 ข้อ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นรอบที่ 2 ซึ่งในแบบสอบถามรอบนี้ผู้เชี่ยวชาญสามารถแก้ไข เพิ่มเติม หรือตัดแปลงข้อคำถามได้ เพื่อให้เกิดความชัดเจน และได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่สุด โดยหลังจากผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับจากท่านแล้ว ผู้วิจัยจะรวบรวมคำตอบ และนำไปหาคำมัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ของแต่ละข้อ เพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 แต่หากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันมาก การสอบถามก็จะยุติลงในครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปสรุปเป็นผลการวิจัยต่อไป

สำหรับความหมายของตัวเลขที่แสดงค่าของผู้เชี่ยวชาญในแบบสอบถามฉบับนี้ จำแนกได้ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นน้อยที่สุด

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย ที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถาม

นางสาวกมลวรรณ ไกรเทพ (092-520-8282)

นักศึกษาปริญญาโท

สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประเด็นคำถาม		ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
		ประเด็นที่ 1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้					
1	ผู้นำเป็นคนที่มีความมั่นคงทางความคิด						
2	ผู้นำเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์						
3	ผู้นำเป็นคนที่มีความคิดเชิงระบบ						
4	ผู้นำเป็นคนที่มีการทำงานอย่างมีแบบแผน						
5	ผู้นำเป็นคนที่มีความน่าเชื่อถือ						
6	ผู้นำเป็นคนที่มีความใส่ใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม						
7	ผู้นำเป็นคนที่เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ						
8	ผู้นำเป็นคนที่ชอบให้โอกาสผู้อื่น						
9	ผู้นำเป็นคนที่ชอบแนะนำความรู้ใหม่ๆ ให้กับผู้อื่น						
10	ผู้นำเป็นคนที่ให้อิสระทางความคิดแก่เพื่อนร่วมงาน						
11	ผู้นำเป็นคนที่ไม่มองเพื่อนร่วมงานเป็นเพียงลูกน้อง หากแต่มองเป็นเหมือนคนในครอบครัว						
12	ผู้นำเป็นคนที่มึบบทบาทเป็นเหมือนที่ปรึกษามากกว่าเป็นผู้นำ						
13	ผู้นำเป็นคนที่มึทักษะในการสื่อสารที่ดี						
14	ผู้นำเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ						
15	ผู้นำเป็นคนที่ชอบการแลกเปลี่ยน อาทิ การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในงานที่ทำของแต่ละฝ่าย การแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ๆ หรือการแลกเปลี่ยนสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นต้น						
16	ผู้นำใช้การจัดการแบบเคอร์ติค (Chaordic) คือไปจัดการแบบควบคุมสั่งการ และมีการแบ่งหน้าที่เป็นฝ่ายต่างๆ แต่เน้นความสัมพันธ์แนวราบ						
17	ผู้นำให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน						

ข้อเสนอแนะ หากท่านคิดว่าควรมีด้านอื่นๆ เพิ่มเติมนอกจากนี้ (ถ้ามี กรุณาใส่ข้อความประกอบ)

.....

.....

.....

ประเด็นคำถาม		ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
		ประเด็นที่ 2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ต่อ)					
18	สงขลาพอร์รมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานราชการ						
19	สงขลาพอร์รมีการทำงานร่วมกับองค์กรเอกชน						
20	สงขลาพอร์รมีการทำงานร่วมกับประชาชน						
21	สงขลาพอร์รมีการทำงานร่วมกับนักเรียน						
22	สงขลาพอร์รมีการทำงานร่วมกับนักศึกษา						
23	สงขลาพอร์รมีการแบ่งปันข้อมูลที่สงขลาพอร์รมีศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ						
24	สงขลาพอร์รมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สงขลาพอร์รมีศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ						
25	สงขลาพอร์รมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในประเด็นที่สงขลาพอร์รมีศึกษา						
26	สงขลาพอร์รมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม						
27	สงขลาพอร์รมีเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานพิจารณาปัญหา						
28	สงขลาพอร์รมีเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานตัดสินใจร่วมกัน						
29	สงขลาพอร์รมีกระบวนการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจของทีมทำงานก่อนเริ่มทำงาน (การทบทวนก่อนการปฏิบัติ Before Action Review : BBR)						
30	สงขลาพอร์รมีกระบวนการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจของทีมทำงานหลังทำงานเสร็จสิ้น (การทบทวนหลังการปฏิบัติ After Action Review : AAR)						
31	สงขลาพอร์รมีกระบวนการทำงานร่วมกับกลุ่มต่างๆ โดยมีความสมัครใจ						

ข้อเสนอแนะ หากท่านคิดว่าควรมีด้านอื่นๆ เพิ่มเติมนอกจากนี้ (ถ้ามี กรุณาใส่ข้อความประกอบ)

.....

.....

.....

ประเด็นคำถาม		ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
ประเด็นที่ 3 ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กรที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้							
32	สงขลาพอร์รั่มเป็นหน่วยงานที่มีจุดยืนในการทำงาน คือ เป็นหน่วยงานที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนในการทำงาน						
33	สงขลาพอร์รั่มเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานจริง						
34	สงขลาพอร์รั่มเป็นหน่วยงานที่มีนักวิชาการเข้ามาหนุนเสริมการทำงาน						
35	สงขลาพอร์รั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานในร่วมกันแบบภาคประชาสังคม						
36	สงขลาพอร์รั่มเป็นหน่วยงานที่คิดการทำงานแบบที่มีการคิดต่อยอดอยู่เสมอ						
37	สงขลาพอร์รั่มเป็นหน่วยงานที่มีผู้นำมีโลกทัศน์กว้าง						
38	สงขลาพอร์รั่มเป็นหน่วยงานที่มีความเสมอภาค						
39	สงขลาพอร์รั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารสาธารณะเสมอ						
40	สงขลาพอร์รั่มเป็นหน่วยงานที่มีทีมทำงานที่เปิดมุมมองใหม่ๆ เสมอ						
41	สงขลาพอร์รั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานทางสังคมในเชิงบวก คือ เป็นหน่วยงานที่เน้นทำงานเพื่อพัฒนามากกว่าสร้างความขัดแย้ง						
42	สงขลาพอร์รั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานแบบยืดหยุ่นได้						

ข้อเสนอแนะ หากท่านคิดว่าควรมีด้านอื่นๆ เพิ่มเติมนอกจากนี้ (ถ้ามี กรุณาใส่ข้อความประกอบ)

.....

.....

.....

ประเด็นคำถาม		ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
ประเด็นที่ 4 ปัจจัยด้านประเด็นที่ขับเคลื่อนที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้							
43	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีประเด็นที่ใช้ขับเคลื่อนชัดเจน อาทิ เรื่องชายหาด เรื่องเยาวชน และเรื่องพลเมือง เป็นต้น						
44	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการประยุกต์ประเด็นที่ขับเคลื่อนเข้ากับสถานการณ์ทางสังคมได้						
45	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีประเด็นที่ใช้ในการขับเคลื่อนแล้วมีผู้คนทุกกลุ่มทุกวัยเข้าร่วมได้						
46	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในประเด็นที่ขับเคลื่อน						
47	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีเป้าหมายเสมอในประเด็นที่ขับเคลื่อน						

ข้อเสนอแนะ หากท่านคิดว่าควรมีด้านอื่นๆ เพิ่มเติมนอกจากนี้ (ถ้ามี กรุณาใส่ข้อความประกอบ)

.....

.....

.....

ประเด็นคำถาม		ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
ประเด็นที่ 5 ปัจจัยด้านการสื่อสารที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้							
48	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการกำหนดหัวข้อหรือรับการสื่อสารไว้อย่างชัดเจน						
49	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารสาธารณะ						
50	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในเชิงวิชาการ						
51	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการคุยแบบเสวนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนทางความคิด						
52	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารในหลากหลายรูปแบบ อาทิ หนังสือ Social เป็นต้น						

ข้อเสนอแนะ หากท่านคิดว่าควรมีด้านอื่นๆ เพิ่มเติมนอกจากนี้ (ถ้ามี กรุณาใส่ข้อความประกอบ)

.....

.....

.....

ประเด็นคำถาม		ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
ประเด็นที่ 6 ความเป็นพลเมืองในตัวเองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้							
53	คนที่เห็นคุณค่าในตัวเอง						
54	คนที่รู้สึกห่วงแหนในสิ่งที่ตนมี						
55	คนที่รู้จักวิเคราะห์ สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม						
56	คนที่ไม่ผลักปัญหาให้เป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง						
57	คนที่เคารพตนเองและผู้อื่น						
58	คนที่สามารถจัดการอารมณ์และความเครียดได้						
59	คนที่สามารถสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีได้						

ข้อเสนอแนะ หากท่านคิดว่าควรมีด้านอื่นๆ เพิ่มเติมนอกจากนี้ (ถ้ามี กรุณาใส่ข้อความประกอบ)

.....

.....

.....

ประเด็นคำถาม		ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
ประเด็นที่ 7 ความเป็นพลเมืองต่อสังคมของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้							
60	คนที่รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม						
61	คนที่เข้าใจสิ่งเกิดขึ้นในสังคม						
62	คนที่ไม่ปฏิเสธต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม						
63	คนที่ไม่นิ่งเฉยต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม						
64	คนที่มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม						
65	คนที่รู้ว่าสิ่งใดควรทำเพื่อสังคม						
66	คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม						

ข้อเสนอแนะ หากท่านคิดว่าควรมีด้านอื่นๆ เพิ่มเติมนอกจากนี้ (ถ้ามี กรุณาใส่ข้อความประกอบ)

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเตลฟายรอบที่ 3

แบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 3
เรื่อง การจัดการสงขลาพอร์มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
ของคนในจังหวัดสงขลา

.....

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

- 1) แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาตอบแบบสอบถามฉบับนี้แก่ผู้วิจัยไปแล้ว
- 2) ในแต่ละข้อ ผู้วิจัยได้แสดงค่าทางสถิติที่ได้จากการคำนวณคำตอบของผู้เชี่ยวชาญทั้งกลุ่มในรอบที่สองไว้
- 3) ผู้วิจัยขอความกรุณาผู้เชี่ยวชาญได้ทบทวนคำตอบที่ท่านได้ตอบไว้ในรอบที่ 2 อีกครั้ง

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย ที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถาม

นางสาวกมลวรรณ ไกรเทพ (092-520-8282)
นักศึกษาปริญญาโท
สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ กลุ่ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม
	5	4	3	2	1			
	ประเด็นที่ 1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตาม สถานการณ์ของสงขลาพร้อมที่ส่งผล ต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัด สงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบ ต่างๆ ดังต่อไปนี้							
1 ผู้นำเป็นคนที่มีความมั่นคงทาง ความคิด	*							
2 ผู้นำเป็นคนที่มีความคิด สร้างสรรค์		*						
3 ผู้นำเป็นคนที่มีความคิดเชิงระบบ		*						
4 ผู้นำเป็นคนที่มีการทำงานอย่างมี แบบแผน		*						
5 ผู้นำเป็นคนที่มีความน่าเชื่อถือ	*							
6 ผู้นำเป็นคนที่มีความใส่ใจต่อสิ่งที่ เกิดขึ้นในสังคม	*							
7 ผู้นำเป็นคนที่เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่ เสมอ	*							
8 ผู้นำเป็นคนที่ชอบให้โอกาสผู้อื่น		*						
9 ผู้นำเป็นคนที่ชอบแนะนำความรู้ ใหม่ๆ ให้กับผู้อื่น		*						
10 ผู้นำเป็นคนที่ให้อิสระทาง ความคิดแก่เพื่อนร่วมงาน		*						
11 ผู้นำเป็นคนที่ไม่มองเพื่อน ร่วมงานเป็นเพียงลูกน้อง หากแต่ มองเป็นเหมือนคนในครอบครัว		*						
12 ผู้นำเป็นคนที่มึบทบาทเป็น เหมือนที่ปรึกษามากกว่าเป็นผู้นำ		*						
13 ผู้นำเป็นคนที่มึทักษะในการ สื่อสารที่ดี		*						

ประเด็นคำถาม	ระดับความ คิดเห็น					สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ กลุ่ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม
	5	4	3	2	1			
ประเด็นที่ 1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตาม สถานการณ์ของสงขลาพอร์มที่ส่งผล ต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัด สงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ต่อ)								
14 ผู้นำเป็นคนที่มีความกระตือรือร้น อยู่เสมอ		*						
15 ผู้นำเป็นคนที่ชอบการแลกเปลี่ยน อาทิ การแลกเปลี่ยนความรู้ความ เข้าใจในงานที่ทำของแต่ละฝ่าย การแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ ๆ หรือการแลกเปลี่ยนสิ่งที่เกิดขึ้น ในสังคม เป็นต้น		*						
16 ผู้นำใช้การจัดการแบบเคอร์ติค (chaordic) คือไม่จัดการแบบ ควบคุมสั่งการ และมีการแบ่ง หน้าที่เป็นฝ่ายต่างๆ แต่เน้น ความสัมพันธ์แนวราบ		*						
17 ผู้นำให้ความสำคัญกับการพัฒนา บุคลากรที่มีศักยภาพในการ ทำงานด้านเด็กและเยาวชน		*						
18 ผู้นำให้เคารพในศักดิ์ของความ เป็นมนุษย์	*							
19 ผู้นำเป็นคนที่มีความกล้าตัดสินใจ ในสถานการณ์ที่ต้องอาศัยภาวะ ความเป็นผู้นำ		*						
20 ผู้นำเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ในผลลัพธ์ของการนำ	*							
21 ผู้นำที่มีทักษะเชื่อมความสัมพันธ์ กับหน่วยงาน ชุมชน และองค์กร ภาคประชาสังคม		*						

ประเด็นคำถาม		ระดับความ คิดเห็น					สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ กลุ่ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม
		5	4	3	2	1			
ประเด็นที่ 1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตาม สถานการณ์ของสงขลาพอร์มที่ส่งผล ต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัด สงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ต่อ)									
22	ผู้นำที่สามารถสร้างความพลังกับ เด็กรุ่นใหม่ในการสร้างความเป็น พลเมืองที่ตื่นรู้จากสถานการณ์ บ้านเมืองของตัวเอง	*							

ประเด็นคำถาม		ระดับความ คิดเห็น					สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ กลุ่ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม
		5	4	3	2	1			
ประเด็นที่ 2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนใน จังหวัดสงขลาประกอบด้วย องค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้									
23	สงขลาพอร์มมีการทำงานร่วมกับ หน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น			*					
24	สงขลาพอร์มมีการทำงานร่วมกับ องค์กรเอกชน		*						
25	สงขลาพอร์มมีการทำงานร่วมกับ ประชาชน		*						
26	สงขลาพอร์มมีการทำงานร่วมกับ นักเรียน	*							
27	สงขลาพอร์มมีการทำงานร่วมกับ นักศึกษา		*						

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ กลุ่ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม
	5	4	3	2	1			
ประเด็นที่ 2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ต่อ)								
28	สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา	*						
29	สงขลาฟอรั่มมีการแบ่งปันข้อมูลที่สงขลาฟอรั่มศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ		*					
30	สงขลาฟอรั่มมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สงขลาฟอรั่มศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ	*						
31	สงขลาฟอรั่มมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในประเด็นที่สงขลาฟอรั่มศึกษา	*						
32	สงขลาฟอรั่มมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม		*					
33	สงขลาฟอรั่มเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานพิจารณาปัญหา		*					
34	สงขลาฟอรั่มเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานตัดสินใจร่วมกัน		*					
35	สงขลาฟอรั่มมีกระบวนการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจของทีมทำงานก่อนเริ่มทำงาน (การทบทวนก่อนการปฏิบัติ Before Action Review : BBR)	*						
36	สงขลาฟอรั่มมีกระบวนการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจของทีมทำงานหลังทำงานเสร็จสิ้น(การทบทวนหลังการปฏิบัติ After Action Review : AAR)		*					

ประเด็นคำถาม	ระดับความ คิดเห็น					สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ กลุ่ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม
	5	4	3	2	1			
ประเด็นที่ 2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนใน จังหวัดสงขลาประกอบด้วย องค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ต่อ)								
37 สงขลาฟอรัมมีกระบวนการทำงาน ร่วมกับกลุ่มต่างๆ ที่เข้ามาทำงาน ร่วมกันด้วยความสมัครใจ		*						

ประเด็นคำถาม	ระดับความ คิดเห็น					สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ กลุ่ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม
	5	4	3	2	1			
ประเด็นที่ 3 ปัจจัยด้านสมรรถนะ องค์กรที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมือง ของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วย องค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้								
38 สงขลาฟอรัมเป็นหน่วยงานที่มี จุดยืนในการทำงาน คือ เป็น หน่วยงานที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนใน การทำงาน		*						
39 สงขลาฟอรัมเป็นหน่วยงานที่ ปฏิบัติงานจริง		*						
40 สงขลาฟอรัมเป็นหน่วยงานที่มี นักวิชาการเข้ามาหนุนเสริมการ ทำงาน		*						
41 สงขลาฟอรัมเป็นหน่วยงานที่ ทำงานในร่วมกันแบบภาคประชา สังคม คือ มีการทำงานร่วมกันทั้ง รัฐ เอกชน ประชาชน		*						

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ กลุ่ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม
	5	4	3	2	1			
ประเด็นที่ 3 ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กรที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ต่อ)								
42 สงขลาฟอรัมเป็นหน่วยงานที่คิดการทำงานแบบที่มีการคิดต่อยอดอยู่เสมอ	*							
43 สงขลาฟอรัมเป็นหน่วยงานที่มีผู้นำมีโลกทัศน์กว้าง		*						
44 สงขลาฟอรัมเป็นหน่วยงานที่มีความเสมอภาค		*						
45 สงขลาฟอรัมเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารสาธารณะเสมอ		*						
46 สงขลาฟอรัมเป็นหน่วยงานที่มีทีมงานที่เปิดมุมมองใหม่ๆ เสมอ		*						
47 สงขลาฟอรัมเป็นหน่วยงานที่ทำงานทางสังคมในเชิงบวก คือ เป็นหน่วยงานที่เน้นทำงานเพื่อพัฒนามากกว่าสร้างความขัดแย้ง		*						
48 สงขลาฟอรัมเป็นหน่วยงานที่ทำงานแบบยืดหยุ่นได้		*						

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ กลุ่ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม	
	5	4	3	2	1				
ประเด็นที่ 4 ปัจจัยด้านประเด็นที่ขับเคลื่อนที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ต่อ)									
49	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีประเด็นที่ใช้ขับเคลื่อนชัดเจน อาทิ เรื่องชายหาด เรื่องเยาวชน และเรื่องพลเมือง เป็นต้น					*			
50	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการประยุกต์ประเด็นที่ขับเคลื่อนเข้ากับสถานการณ์ทางสังคมได้					*			
51	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีประเด็นที่ใช้ในการขับเคลื่อนแล้วมีผู้คนทุกกลุ่มทุกวัยเข้าร่วมได้					*			
52	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในประเด็นที่ขับเคลื่อน					*			
53	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีเป้าหมายเสมอในประเด็นที่ขับเคลื่อน					*			

ประเด็นคำถาม		ระดับความคิดเห็น					สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ กลุ่ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม
		5	4	3	2	1			
ประเด็นที่ 5 ปัจจัยด้านการสื่อสารที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้									
54	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการกำหนดหัวข้อสำหรับการสื่อสารไว้อย่างชัดเจน		*						
55	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารสาธารณะ		*						
56	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในเชิงวิชาการ		*						
57	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการคุยแบบเสวนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนทางความคิด		*						
58	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารในหลากหลายรูปแบบ อาทิ หนังสือ Social เป็นต้น	*							

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ กลุ่ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม
	5	4	3	2	1			
ประเด็นที่ 6 ความเป็นพลเมืองใน ตัวเองของคนในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้								
59 คนที่เห็นคุณค่าในตัวเอง		*						
60 คนที่รู้สึกหวงแหนในสิ่งที่ตนมี		*						
61 คนที่รู้จักวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นใน สังคม	*							
62 คนที่ไม่ผลักปัญหาให้เป็นหน้าที่ ของใครคนใดคนหนึ่ง หรือ หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง	*							
63 คนที่เคารพตนเองและผู้อื่น	*							
64 คนที่สามารถจัดการอารมณ์และ ความเครียดได้		*						
65 คนที่สามารถสื่อสารเพื่อสร้าง ความสัมพันธ์อันดีได้		*						
66 คนที่รู้จักสิทธิและหน้าที่ของ ตัวเอง		*						
67 คนที่รู้จักเปิดใจพร้อมจะรับฟัง ความเห็นที่แตกต่างเพื่อร่วมกัน แสวงหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด	*							

ประเด็นคำถาม		ระดับความคิดเห็น					สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ กลุ่ม	ไม่ สอดคล้อง ยืนยัน คำตอบ เต็ม
		5	4	3	2	1			
ประเด็นที่ 7 ความเป็นพลเมืองต่อสังคมของคนในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้									
68	คนที่รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม	*							
69	คนที่เข้าใจสิ่งเกิดขึ้นในสังคม	*							
70	คนที่ยอมรับว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในสังคม		*						
71	คนที่ไม่นิ่งเฉยต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม	*							
72	คนที่มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม	*							
73	คนที่รู้ว่าสิ่งใดควรทำเพื่อสังคม	*							
74	คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	*							
75	คนที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง	*							
76	คนที่กล้าจะเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มต้นจากตัวเองและบ้านเกิดของตัวเอง	*							

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์
จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2

คำถาม ข้อที่	ค่ามัธยฐาน (Median)	ค่าควอไทล์ที่ 1 (Q1)	ค่าควอไทล์ที่ 3 (Q3)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q1-Q3)
1	5	4	5	1
2	4	4	4	0
3	4	4	5	1
4	4	3	4	1
5	5	4	5	1
6	5	5	5	0
7	5	4	5	1
8	4	4	5	1
9	4	4	5	1
10	4	3	5	2
11	4	3	5	2
12	4	3	5	2
13	4	3	5	2
14	4	4	5	1
15	4	4	5	1
16	4	3	5	2
17	4	4	5	1
18	5	4	5	1
19	4	4	5	1
20	5	4	5	1
21	4	3	4	1
22	5	4	5	1
23	3	3	5	2
24	4	3	5	2
25	4	4	5	1
26	5	4	5	1

คำถาม ข้อที่	ค่ามัธยฐาน (Madian)	ค่าควอไทล์ที่ 1 (Q1)	ค่าควอไทล์ที่ 3 (Q3)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q1-Q3)
27	4	4	5	1
28	5	4	5	1
29	4	4	5	1
30	5	4	5	1
31	5	4	5	1
32	4	4	5	1
33	4	4	4	0
34	4	4	4	0
35	5	4	5	1
36	4	4	5	1
37	4	4	5	1
38	5	4	5	1
39	5	4	5	1
40	4	4	5	1
41	4	4	5	1
42	5	4	5	1
43	4	4	4	0
44	4	4	4	0
45	4	4	5	1
46	4	4	4	0
47	4	4	5	1
48	4	3.75	5	1.25
49	5	5	5	0
50	4	4	5	1
51	4	4	5	1
52	5	4	5	1
53	4	4	5	1
54	4	3	4	1
55	4	4	4.25	0.25

คำถาม ข้อที่	ค่ามัธยฐาน (Madian)	ค่าควอไทล์ที่ 1 (Q1)	ค่าควอไทล์ที่ 3 (Q3)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q1-Q3)
56	4	4	5	1
57	4	4	5	1
58	5	4	5	1
59	4	4	5	1
60	4	4	5	1
61	5	4	5	1
62	5	4	5	1
63	5	4	5	1
64	4	3	5	2
65	4	4	5	1
66	4	4	5	1
67	5	5	5	0
68	5	4	5	1
69	5	4	5	1
70	4	4	5	1
71	5	4	5	1
72	5	4	5	1
73	5	4	5	1
74	5	4	5	1
75	5	4	5	1
76	5	4	5	1

ภาคผนวก ฉ
แบบสอบถามเชิงปริมาณ

แบบสอบถาม

เรื่อง การจัดการสงขลาพอร์มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

.....

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

- 1) กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ตามคำตอบที่ท่านต้องการ
- 2) แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อคำถามที่เกี่ยวกับการจัดการสงขลาพอร์ม และความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1) เพศ

- ชาย หญิง

2) อายุ

- น้อยกว่า 18 ปี 18 ปี - 25 ปี 26 ปี - 32 ปี
- 33 ปี - 39 ปี 40 ปี - 46 ปี 47 ปี - 53 ปี
- มากกว่า 53 ปีขึ้นไป

3) สถานภาพ

- เยาวชนในโครงการของสงขลาพอร์ม
- ผู้เข้าร่วมโครงการกับสงขลาพอร์ม
- ภาคิเครือข่ายที่ทำงานร่วมกันสงขลาพอร์ม
- อาสาสมัครของสงขลาพอร์ม
- ที่ปรึกษาของสงขลาพอร์ม
- อื่นๆ ระบุ .....

4) อาชีพ

- ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน
- เกษตรกร ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว
- นักเรียน นักศึกษา อื่นๆ ระบุ .....

5) ภูมิลำเนา

- อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสติงพระ อำเภอจะนะ
- อำเภอนาทวี อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย
- อำเภอรโนด อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอรัตภูมิ
- อำเภอสะเดา อำเภอหาดใหญ่ อำเภอนาหม่อม
- อำเภอกวนเนียง อำเภอบางกล่ำ อำเภอสิงหนคร
- อำเภอคลองหอยโข่ง อื่นๆ ระบุ .....

6) ระดับการศึกษา

- ต่ำกว่ามัธยมศึกษา   มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า   ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี   อื่นๆ ระบุ .....,

ตอนที่ 2 ข้อคำถามที่เกี่ยวกับการจัดการสงขลาฟอรั่ม และความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา โดยเกณฑ์การประเมินมีรายละเอียดดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
 1 หมายถึง เห็นน้อยที่สุด

ประเด็นคำถาม		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ประเด็นที่ 1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของสงขลาฟอรั่มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้						
1	ผู้นำเป็นคนที่มีความมั่นคงทางความคิด					
2	ผู้นำเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์					
3	ผู้นำเป็นคนที่มีความคิดเชิงระบบ					
4	ผู้นำเป็นคนที่มีการทำงานอย่างมีแบบแผน					
5	ผู้นำเป็นคนที่มีความน่าเชื่อถือ					
6	ผู้นำเป็นคนที่มีความใส่ใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม					
7	ผู้นำเป็นคนที่เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ					
8	ผู้นำเป็นคนที่ชอบให้โอกาสผู้อื่น					
9	ผู้นำเป็นคนที่ชอบแนะนำความรู้ใหม่ๆ ให้กับผู้อื่น					
10	ผู้นำเป็นคนที่ให้อิสระทางความคิดแก่เพื่อนร่วมงาน					
11	ผู้นำเป็นคนที่ไม่มองเพื่อนร่วมงานเป็นเพียงลูกน้อง หากแต่มองเป็นเหมือนคนในครอบครัว					
12	ผู้นำเป็นคนที่มิบทบาทเป็นเหมือนที่ปรึกษามากกว่าเป็นผู้นำ					
13	ผู้นำเป็นคนที่มียุทธศาสตร์ในการสื่อสารที่ดี					
14	ผู้นำเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ					
15	ผู้นำเป็นคนที่ชอบการแลกเปลี่ยน อาทิ การแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจในงานที่ทำของแต่ละฝ่าย การแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ๆ หรือการแลกเปลี่ยนสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นต้น					

ประเด็นคำถาม		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ประเด็นที่ 1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของสงขลาพอร์มที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ต่อ)						
16	ผู้นำใช้การจัดการแบบเคอร์ดิค (Chaordic) คือไม่จัดการแบบควบคุมสั่งการ และมีการแบ่งหน้าที่เป็นฝ่ายต่างๆ แต่เน้นความสัมพันธ์แนวราบ					
17	ผู้นำให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน					
18	ผู้นำให้เคารพในศักดิ์ของความเป็นมนุษย์					
19	ผู้นำเป็นคนที่มีความกล้าตัดสินใจในสถานการณ์ที่ต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำ					
20	ผู้นำเป็นคนที่มีความรับผิดชอบในผลลัพธ์ของการนำ					
21	ผู้นำที่มีทักษะเชื่อมความสัมพันธ์กับหน่วยงาน ชุมชน และองค์กรภาคประชาสังคม					
22	ผู้นำที่สามารถสร้างความพลังกับเด็กรุ่นใหม่ในการสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้จากสถานการณ์บ้านเมืองของตัวเอง					

ประเด็นคำถาม		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ประเด็นที่ 2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้						
23	สงขลาพอร์มมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น					
24	สงขลาพอร์มมีการทำงานร่วมกับองค์กรเอกชน					
25	สงขลาพอร์มมีการทำงานร่วมกับประชาชน					
26	สงขลาพอร์มมีการทำงานร่วมกับนักเรียน					
27	สงขลาพอร์มมีการทำงานร่วมกับนักศึกษา					
28	สงขลาพอร์มมีการทำงานร่วมกับเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา					
29	สงขลาพอร์มมีการแบ่งปันข้อมูลที่สงขลาพอร์มศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ					
30	สงขลาพอร์มมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สงขลาพอร์มศึกษาแก่ผู้ที่ไม่สนใจ					

ประเด็นคำถาม		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ประเด็นที่ 2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ต่อ)						
31	สงขลาฟอรั่มมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในประเด็นที่สงขลาฟอรั่มศึกษา					
32	สงขลาฟอรั่มมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม					
33	สงขลาฟอรั่มเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานพิจารณาปัญหา					
34	สงขลาฟอรั่มเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานตัดสินใจร่วมกัน					
35	สงขลาฟอรั่มมีกระบวนการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจของทีมทำงานก่อนเริ่มทำงาน (การทบทวนก่อนการปฏิบัติ Before Action Review : BAR)					
36	สงขลาฟอรั่มมีกระบวนการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจของทีมทำงานหลังทำงานเสร็จสิ้น(การทบทวนหลังการปฏิบัติ After Action Review : AAR)					
37	สงขลาฟอรั่มมีกระบวนการทำงานร่วมกับกลุ่มต่างๆ ที่เข้ามาทำงานร่วมกันด้วยความสมัครใจ					

ประเด็นคำถาม		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ประเด็นที่ 3 ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กรที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้						
38	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีจุดยืนในการทำงาน คือ เป็นหน่วยงานที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนในการทำงาน					
39	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานจริง					
40	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีนักวิชาการเข้ามาหนุนเสริมการทำงาน					
41	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานในร่วมกันแบบภาคประชาสังคม คือ มีการทำงานร่วมกันทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน					
42	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่คิดการทำงานแบบที่มีการคิด ต่อยอดอยู่เสมอ					
43	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีผู้นำมีโลกทัศน์กว้าง					

ประเด็นคำถาม		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ประเด็นที่ 3 ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กรที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ต่อ)						
44	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีความเสมอภาค					
45	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารสาธารณะเสมอ					
46	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีทีมงานที่เปิดมุมมองใหม่ๆ					
47	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานทางสังคมในเชิงบวก คือ เป็นหน่วยงานที่เน้นทำงานเพื่อพัฒนามากกว่าสร้างความขัดแย้ง					
48	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานแบบยืดหยุ่นได้					

ประเด็นคำถาม		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ประเด็นที่ 4 ปัจจัยด้านประเด็นที่ขับเคลื่อนที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้						
49	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีประเด็นที่ใช้ขับเคลื่อนชัดเจน อาทิ เรื่องชายหาด เรื่องเยาวชน และเรื่องพลเมือง เป็นต้น					
50	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการประยุกต์ประเด็นที่ขับเคลื่อนเข้ากับสถานการณ์ทางสังคมได้					
51	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีประเด็นที่ใช้ในการขับเคลื่อนแล้ว มีผู้คนทุกกลุ่มทุกวัยเข้าร่วมได้					
52	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในประเด็นที่ขับเคลื่อน					
53	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีเป้าหมายเสมอในประเด็นที่ขับเคลื่อน					

ประเด็นคำถาม		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ประเด็นที่ 5 ปัจจัยด้านการสื่อสารที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้						
54	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานมีการกำหนดหัวข้อสำหรับการสื่อสารไว้อย่างชัดเจน					
55	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารสาธารณะ					
56	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในเชิงวิชาการ					
57	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการคุยแบบเสวนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนทางความคิด					
58	สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารในหลากหลายรูปแบบ อาทิ หนังสือ Social เป็นต้น					

ประเด็นคำถาม		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ประเด็นที่ 6 ความเป็นพลเมืองในตัวเองของคนในจังหวัดสงขลาประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้						
59	คนที่เห็นคุณค่าในตัวเอง					
60	คนที่รู้สึกห่วงแหนในสิ่งที่ตนมี					
61	คนที่รู้จักวิเคราะห์ สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม					
62	คนที่ไม่ผลักปัญหาให้เป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง					
63	คนที่เคารพตนเองและผู้อื่น					
64	คนที่สามารถจัดการอารมณ์และความเครียดได้					
65	คนที่สามารถสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีได้					
66	คนที่รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตัวเอง					
67	คนที่รู้จักเปิดใจพร้อมจะรับฟังความเห็นที่แตกต่างเพื่อร่วมกันแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด					

ประเด็นคำถาม		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ประเด็นที่ 7 ความเป็นพลเมืองต่อสังคมของคนในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้						
68	คนที่รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม					
69	คนที่เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม					
70	คนที่ยอมรับว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในสังคม					
71	คนที่ไม่นิ่งเฉยต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม					
72	คนที่มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม					
73	คนที่รู้ว่าสิ่งใดควรทำเพื่อสังคม					
74	คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม					
75	คนที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง					
76	คนที่กล้าจะเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มต้นจากตัวเองและบ้านเกิดของตัวเอง					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย ที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถาม

Scan me

แบบสอบถาม เรื่อง "การจัดการสงขลาฟอรั่ม
กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
ของคนในจังหวัดสงขลา"

นางสาวกมลวรรณ ไกรเทพ (092-520-8282)
นักศึกษาปริญญาโท
สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ภาคผนวก ช
ผลการวิจัยจากแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม

ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 140 คน จำแนกตามเพศ ช่วงอายุ สถานภาพต่อสงขลาฟอรั่ม อาชีพ ภูมิภาค และระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้งหมด 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีกรนำเสนอข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 15 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (140 คน)	ร้อยละ (100)
เพศ		
ชาย	57	41
หญิง	83	59
อายุ		
น้อยกว่า 18 ปี	37	26
18 ปี - 25 ปี	50	36
26 ปี - 32 ปี	13	9
33 ปี - 39 ปี	13	9
40 ปี - 46 ปี	12	9
47 ปี - 53 ปี	8	6
มากกว่า 53 ปีขึ้นไป	7	5
สถานภาพ		
เยาวชนในโครงการของสงขลาฟอรั่ม	53	38
ผู้เข้าร่วมโครงการกับสงขลาฟอรั่ม	54	39
ภาคีเครือข่ายที่ทำงานร่วมกับสงขลา	26	19
อาสาสมัครของสงขลาฟอรั่ม	0	0
ที่ปรึกษาของสงขลาฟอรั่ม	3	2
อื่นๆ ระบุ	4	3
อาชีพ		
ข้าราชการ	13	9
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	1
พนักงานเอกชน	10	7
เกษตรกร	2	1
ค้าขาย	6	4
ธุรกิจส่วนตัว	11	8

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (140 คน)	ร้อยละ (100)
อาชีพ		
นักเรียน นักศึกษา	75	54
อื่นๆ ระบุ	21	15
ภูมิลำเนา		
อำเภอเมืองสงขลา	42	30
อำเภอสทิงพระ	2	1
อำเภอจะนะ	12	9
อำเภอนาทวี	2	1
อำเภอเทพา	6	4
อำเภอสะบ้าย้อย	1	1
อำเภอระโนด	2	1
อำเภอกระแสสินธุ์	0	0
อำเภอรัตถุมิ	9	6
อำเภอสะเดา	26	19
อำเภอหาดใหญ่	8	6
อำเภอนาหม่อม	1	1
อำเภอควนเนียง	7	5
อำเภอบางกล่ำ	1	1
อำเภอสิงหนคร	3	2
อำเภอคลองหอยโข่ง	0	0
☐ อื่นๆ ระบุ	18	13
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	9	6
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	49	35
ปริญญาตรี	60	43
สูงกว่าปริญญาตรี	18	13
อื่นๆ ระบุ	4	3

จากตารางที่ 15 พบว่า คนในจังหวัดสงขลา เพศหญิงมากกว่าเพศชาย เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 59 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 41 ในส่วนของอายุ พบว่า อยู่อายุระหว่าง 18-25 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมาคือ อายุน้อยกว่า 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 26-32 ปี 33-39 ปี และ 40-46 ปี คิดเป็นร้อยละ 9 รองลงมา 47-53 ปี คิดเป็นร้อยละ 6 และสุดท้าย คือ อายุมาก 53 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 5 สถานภาพต่อสงขลาพอร์ม พบว่า เป็นผู้เข้าร่วมโครงการกับสงขลาพอร์มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมา คือ เยาวชนในโครงการของ

สงขลาพอร์ม คิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมา คือ ภาคีเครือข่ายที่ทำงานร่วมกับสงขลาพอร์ม คิดเป็นร้อยละ 19 รองลงมาคือ บุคคลอื่นๆ ที่รู้จักสงขลาพอร์ม คิดเป็นร้อยละ 3 และสุดท้าย คือ ที่ปรึกษาของสงขลาพอร์ม คิดเป็นร้อยละ 2 อาชีพ พบว่า เป็นนักเรียน นักศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54 รองลงมา คือ อาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 15 รองลงมา คือ ข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 9 รองลงมาคือ ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 8 รองลงมาคือ พนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 7 รองลงมา คือ ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 4 และสุดท้าย คือ พนักงานรัฐวิสาหกิจและเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 1 ภูมิลำเนา พบว่า อยู่ในอำเภอเมืองสงขลามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมา คือ อำเภอสะเตา คิดเป็นร้อยละ 19 รองลงมา คือ อำเภอจะนะ คิดเป็นร้อยละ 9 รองลงมา คือ อำเภอหาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 6 รองลงมา คือ อำเภอกวนเนียง คิดเป็นร้อยละ 5 รองลงมา คือ อำเภอเทพา คิดเป็นร้อยละ 4 รองลงมา คือ อำเภอสิงหนคร คิดเป็นร้อยละ 2 และสุดท้าย คือ อำเภอสทิงพระ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอระโนด อำเภอนาหม่อม และอำเภอบางกล่ำ คิดเป็นร้อยละ 1 ระดับการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมา คือ สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 13 รองลงมา คือ ต่ำกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 6 และสุดท้าย คือ อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3

ปัจจัยการจัดการของสงขลาฟอรั่ม

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการจัดการด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์

ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์	Mean	S.D.	ระดับ
ผู้นำเป็นคนที่มีความมั่นคงทางความคิด	4.33	0.70	มาก
ผู้นำเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์	4.32	0.68	มาก
ผู้นำเป็นคนที่มีความคิดเชิงระบบ	4.36	0.68	มาก
ผู้นำเป็นคนที่มีการทำงานอย่างมีแบบแผน	4.46	0.65	มาก
ผู้นำเป็นคนที่มีความน่าเชื่อถือ	4.49	0.69	มาก
ผู้นำเป็นคนที่มีความใส่ใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม	4.52	0.83	มากที่สุด
ผู้นำเป็นคนที่เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ	4.53	0.70	มากที่สุด
ผู้นำเป็นคนที่ชอบให้โอกาสผู้อื่น	4.49	0.71	มาก
ผู้นำเป็นคนที่ชอบแนะนำความรู้ใหม่ ๆ ให้กับผู้อื่น	4.41	0.76	มาก
ผู้นำเป็นคนที่ให้อิสระทางความคิดแก่เพื่อนร่วมงาน	4.32	0.83	มาก
ผู้นำเป็นคนที่ไม่มองเพื่อนร่วมงานเป็นเพียงลูกน้อง หากแต่มองเป็นเหมือนคนในครอบครัว	4.42	0.74	มาก
ผู้นำเป็นคนที่มึบบทบาทเป็นเหมือนที่ปรึกษามากกว่าเป็นผู้นำ	4.30	0.75	มาก
ผู้นำเป็นคนที่มึทักษะในการสื่อสารที่ดี	4.31	0.83	มาก
ผู้นำเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ	4.41	0.72	มาก
ผู้นำเป็นคนที่ชอบการแลกเปลี่ยน อาทิ การแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจในงานที่ทำของแต่ละฝ่าย การแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ ๆ หรือการแลกเปลี่ยนสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม	4.46	0.70	มาก
ผู้นำใช้การจัดการแบบเคอร์ติค (chaordic) คือไม่จัดการแบบควบคุมสั่งการ และมีการแบ่งหน้าที่เป็นฝ่ายต่าง ๆ แต่เน้นความสัมพันธ์แนวราบ	4.30	0.67	มาก
ผู้นำให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน	4.46	0.67	มาก
ผู้นำให้เคารพในศักดิ์ของความเป็นมนุษย์	4.44	0.82	มาก
ผู้นำเป็นคนที่มีความกล้าตัดสินใจในสถานการณ์ที่ต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำ	4.56	0.60	มากที่สุด
ผู้นำที่มีทักษะเชื่อมความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ	4.46	0.77	มาก
ผู้นำที่สามารถสร้างความพลังกับเด็กรุ่นใหม่ในการสร้างความ เป็นพลเมืองที่ตื่นรู้จากสถานการณ์บ้านเมืองของตัวเอง	4.50	0.68	มากที่สุด
รวมโดยเฉลี่ย	4.42	0.49	มาก

จากตาราง 16 พบว่า คนในจังหวัดสงขลามีปัจจัยการจัดการด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 และเมื่อพิจารณารายชื่อปรากฏว่าภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ผู้นำเป็นคนที่เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอสูงที่สุด และที่ต่ำที่สุด คือ ผู้นำเป็นคนที่มีบทบาทเป็นเหมือนที่ปรึกษามากกว่าเป็นผู้นำ

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการจัดการด้านการมีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วม	Mean	S.D.	ระดับ
สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น	4.36	0.73	มาก
สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับองค์กรเอกชน	4.30	0.65	มาก
สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับประชาชน	4.39	0.70	มาก
สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับนักเรียน	4.58	0.64	มากที่สุด
สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับนักศึกษา	4.45	0.75	มาก
สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา	4.25	0.87	มาก
สงขลาฟอรั่มมีการแบ่งปันข้อมูลที่สงขลาฟอรั่มศึกษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.41	0.75	มาก
สงขลาฟอรั่มมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สงขลาฟอรั่มศึกษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.45	0.69	มาก
สงขลาฟอรั่มมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในประเด็นที่สงขลาฟอรั่มศึกษา	4.52	0.67	มากที่สุด
สงขลาฟอรั่มมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม	4.41	0.76	มาก
สงขลาฟอรั่มเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานพิจารณาปัญหา	4.46	0.71	มาก
สงขลาฟอรั่มเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานตัดสินใจร่วมกัน	4.31	0.79	มาก
สงขลาฟอรั่มมีกระบวนการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจของทีมทำงานก่อนเริ่มทำงาน (การทบทวนก่อนการปฏิบัติ Before Action Review : BAR)	4.49	0.76	มาก
สงขลาฟอรั่มมีกระบวนการทำงานร่วมกับกลุ่มต่างๆ ที่เข้ามาทำงานร่วมกันโดยความสมัครใจ	4.54	0.65	มากที่สุด
รวมโดยเฉลี่ย	4.43	0.50	มาก

จากตาราง 17 พบว่า คนในจังหวัดสงขลามีปัจจัยการจัดการด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 และเมื่อพิจารณารายชื่อปรากฏว่าปัจจัยการจัดการด้านการมีส่วนร่วมของสงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับนักเรียนสูงที่สุด และที่ต่ำที่สุด คือ สงขลาฟอรั่มมีการทำงานร่วมกับองค์กรเอกชน

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการจัดการด้านสมรรถนะองค์กร

ด้านสมรรถนะองค์กร	Mean	S.D.	ระดับ
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานจริง	4.53	0.70	มากที่สุด
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีนักวิชาการเข้ามาหนุนเสริมการทำงาน	4.59	0.62	มากที่สุด
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานในร่วมกันแบบภาคประชาสังคม คือ มีการทำงานร่วมกันทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน	4.49	0.67	มาก
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่คิดการทำงานแบบที่มีการคิดต่อยอดอยู่เสมอ	4.48	0.68	มาก
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีผู้นำมีโลกทัศน์กว้าง	4.45	0.67	มาก
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีความเสมอภาค	4.41	0.76	มาก
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารสาธารณะเสมอ	4.40	0.71	มาก
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีทีมงานที่เปิดมุมมองใหม่ๆ เสมอ	4.48	0.70	มาก
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานทางสังคมในเชิงบวก คือ เป็นหน่วยงานที่เน้นทำงานเพื่อพัฒนามากกว่าสร้างความขัดแย้ง	4.46	0.66	มาก
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานแบบยืดหยุ่นได้	4.39	0.75	มาก
รวมโดยเฉลี่ย	4.46	0.52	มาก

จากตาราง 18 พบว่า คนในจังหวัดสงขลามีปัจจัยการจัดการด้านสมรรถนะองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และเมื่อพิจารณารายชื่อปรากฏว่าปัจจัยการจัดการด้านสมรรถนะองค์กรของสงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีนักวิชาการเข้ามาหนุนเสริมการทำงานสูงที่สุด และที่ต่ำที่สุด คือ สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่ทำงานแบบยืดหยุ่นได้

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการจัดการด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน

ด้านประเด็นที่ขับเคลื่อน	Mean	S.D.	ระดับ
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการประยุกต์ประเด็นที่ขับเคลื่อนเข้ากับสถานการณ์ทางสังคมได้	4.65	0.66	มากที่สุด
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีประเด็นที่ใช้ในการขับเคลื่อนแล้วมีผู้คนทุกกลุ่มทุกวัยเข้าร่วมได้	4.40	0.70	มาก
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในประเด็นที่ขับเคลื่อน	4.45	0.78	มาก
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีเป้าหมายเสมอในประเด็นที่ขับเคลื่อน	4.56	0.64	มากที่สุด
รวมโดยเฉลี่ย	4.50	0.53	มาก

จากตาราง 19 พบว่า คนในจังหวัดสงขลามีปัจจัยการจัดการด้านประเด็นที่ขับเคลื่อนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และเมื่อพิจารณารายข้อปรากฏว่า ปัจจัยการจัดการด้านประเด็นที่ขับเคลื่อนของสงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการประยุกต์ประเด็นที่ขับเคลื่อนเข้ากับสถานการณ์ทางสังคมได้สูงที่สุด และที่ต่ำที่สุด คือ สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีประเด็นที่ใช้ในการขับเคลื่อนแล้วมีผู้คนทุกกลุ่มทุกวัยเข้าร่วมได้

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการจัดการด้านการสื่อสาร

ด้านการสื่อสาร	Mean	S.D.	ระดับ
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารสาธารณะ	4.44	0.65	มาก
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิดในเชิงวิชาการ	4.44	0.64	มาก
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการคุยแบบเสวนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนทางความคิด	4.36	0.75	มาก
สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารในหลากหลายรูปแบบ อาทิ หนังสือ Social เป็นต้น	4.56	0.58	มากที่สุด
รวมโดยเฉลี่ย	4.46	0.53	มาก

จากตาราง 20 พบว่า คนในจังหวัดสงขลามีปัจจัยการจัดการด้านการสื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และเมื่อพิจารณารายข้อปรากฏว่าปัจจัยการจัดการด้านการสื่อสารของสงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการสื่อสารในหลากหลายรูปแบบ อาทิ หนังสือ Social เป็นต้นสูงที่สุด และที่ต่ำที่สุด คือ สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการคุยแบบเสวนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนทางความคิด

ความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นพลเมืองในตัวเอง

ความเป็นพลเมืองในตัวเอง	Mean	S.D.	ระดับ
คนที่เห็นคุณค่าในตัวเอง	4.42	0.70	มาก
คนที่รู้สึกหวงแหนในสิ่งที่ตนมี	4.46	0.70	มาก
คนที่รู้จักวิเคราะห์ สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม	4.45	0.70	มาก
คนที่ไม่ผลักปัญหาให้เป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง	4.32	0.83	มาก
คนที่เคารพตนเองและผู้อื่น	4.40	0.83	มาก
คนที่สามารถจัดการอารมณ์และความเครียดได้	4.27	0.80	มาก
คนที่สามารถสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีได้	4.42	0.76	มาก
คนที่รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตัวเอง	4.42	0.76	มาก
คนที่รู้จักเปิดใจพร้อมจะรับฟังความเห็นที่แตกต่างเพื่อร่วมกันแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด	4.52	0.75	มากที่สุด
รวมโดยเฉลี่ย	4.41	0.61	มาก

จากตาราง 21 พบว่า คนในจังหวัดสงขลา มีความเป็นพลเมืองในตัวเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และเมื่อพิจารณารายข้อปรากฏว่าความเป็นพลเมืองในตัวเองของคนในจังหวัดสงขลาเป็นคนที่รู้จักเปิดใจพร้อมจะรับฟังความเห็นที่แตกต่างเพื่อร่วมกันแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุดสูงที่สุด และที่ต่ำที่สุด คือ คนในจังหวัดสงขลาเป็นคนที่สามารถจัดการอารมณ์และความเครียดได้

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นพลเมืองต่อสังคม

ความเป็นพลเมืองต่อสังคม	Mean	S.D.	ระดับ
คนที่รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม	4.41	0.70	มาก
คนที่เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม	4.41	0.73	มาก
คนที่ยอมรับว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในสังคม	4.34	0.78	มาก
คนที่ไม่นิ่งเฉยต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม	4.41	0.77	มาก
คนที่มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม	4.49	0.71	มาก
คนที่รู้ว่าสิ่งใดควรทำเพื่อสังคม	4.46	0.77	มาก
คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	4.40	0.78	มาก
คนที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง	4.33	0.80	มาก
คนที่กล้าจะเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มต้นจากตัวเองและบ้านเกิดของตัวเอง	4.51	0.76	มากที่สุด
รวมโดยเฉลี่ย	4.42	0.635	มาก

จากตาราง 22 พบว่า คนในจังหวัดสงขลามีความเป็นพลเมืองต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 และเมื่อพิจารณารายชื่อปรากฏว่าความเป็นพลเมืองต่อสังคมของคนในจังหวัดสงขลาเป็นคนที่กล้าจะเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มต้นจากตัวเองและบ้านเกิดของตัวเองสูงสุด และที่ต่ำที่สุด คือ คนในจังหวัดสงขลาเป็นคนที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง

ภาคผนวก ซ
บทความที่นำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ

การจัดการสงขลาฟอรั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา
 Managing Songkhla Forum with Strengthening Citizenship of People in Songkhla Province

กมลวรรณ ไกรเทพ^{1*}

อุทัย ปริญาสุทธินันท์²

เกษตรชัย และหิม³

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาการจัดการสงขลาฟอรั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นวิธีดำเนินการวิจัยในการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยผู้อำนวยการสงขลาฟอรั่ม เจ้าหน้าที่สงขลาฟอรั่ม และที่ปรึกษาสงขลาฟอรั่ม จำนวน 5 คน และผู้ให้ข้อมูลรอง ประกอบด้วยเยาวชนที่เคยเข้าร่วมโครงการกับสงขลาฟอรั่ม อาสาสมัครที่ทำงานร่วมกับสงขลาฟอรั่ม เจ้าหน้าที่โครงการ Active Citizen จำนวน 10 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยวิธีการการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และเขียนรายงานผลการวิจัยแบบการพรรณานาวิเคราะห์ ซึ่งข้อมูลทั้งหมดรวบรวมเมื่อเดือนกันยายน 2560 – มีนาคม 2561

ผลจากการศึกษา พบว่า การจัดการฟอรั่ม ในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ผู้นำตามสถานการณ์ การมีส่วนร่วม และสมรรถนะองค์กร ซึ่งจากการดำเนินของสงขลาฟอรั่มได้ส่งผลให้คนเยาวชนในจังหวัดสงขลามีการพัฒนาทักษะชีวิตในการทำงาน ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และคุณงามความดี มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น ต่อชุมชนและสังคมส่วนรวม สามารถเข้าใจ ตระหนัก และมีความห่วงใยในสิทธิของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและเคารพในสิทธิของผู้อื่น ให้ ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง

คำสำคัญ: สงขลาฟอรั่ม ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ความเป็นพลเมือง

Abstracts

This research is a qualitative research. The objective of this research was to study the management of Songkhla forum with the strengthening citizenship. The data collection instruments that use the in-depth interview participant observation and not participate. In the data collection in the field. The key informants include director of Songkhla forum. The Advisory Forum Forum. Scholars who work with Songkhla forum. Information Deputy include youth participated in the project and Songkhla forum. Volunteers work with Songkhla, forum Siam commercial Foundation Director, the officer Active Citizen from Siam commercial foundation communications officer from Siam commercial foundation.

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

* Corresponding author: e-mail: jib_3749@hotmail.com

The study found that the management forum in Songkhla contain the situation and performance of the organization. This strengthens citizenship. The development of life skills in the workplace. Adherence to moral and virtuous. Others have a responsibility to their community and society as a whole can understand, recognize and address a concern in their own right. Take responsibility for their own duties and respect the rights of others. The focus is on the process of accepting different ideas

Keywords: Songkhla Forum Participatory Democracy Deliberative Democracy Citizenship.

บทนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่ผ่านสถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ นับตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีการล่าอาณานิคม และมีการปกครองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งมีการจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม และโดยเฉพาะกระทรวงธรรมการ หรือกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน รวมไปถึงมีการจัดตั้งโรงเรียนที่มีการจัดระเบียบแบบแผน ได้ส่งผลให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้อย่างมีระบบจากการปฏิรูปประเทศ จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนผ่านมาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี 2475 และในเดิวก็นั้นได้ปรากฏเรื่องของการศึกษาพลเมืองไว้ชัดเจนในแผนการศึกษาแห่งชาติว่า “พลเมืองแห่ง สยามคือ พลเมืองผู้สามารถประกอบอาชีพได้ เป็นผู้รู้จักสิทธิและหน้าที่แห่งพลเมือง รวมถึงสอนให้ผู้เรียนนั้นรู้จักปฏิบัติตนในระบอบประชาธิปไตยที่เป็นระบอบการปกครองใหม่ของประเทศ” (พิณสุดา สิริรังศรี, 2560) สำหรับแนวทางการศึกษาเพื่อนำไปสู่การสร้างพลเมืองในประเทศที่ผ่านมานั้นพบว่าได้มีการจัดไว้ในทุกระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษา หรือแม้แต่การศึกษานอกโรงเรียนก็ตาม โดยผ่านจัดการกิจกรรม ต่าง ๆ อาทิ การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี โดยมุ่งการทำประโยชน์ให้สังคม การทำงานด้วยกระบวนการกลุ่มร่วมกับชุมชน เป็นต้น (ศรีณยู หมั่นทรัพย์, 2551) แต่สิ่งที่เกิดในสังคมไทยกลับพบว่ายังไม่มีมีการตระหนักถึงเรื่องการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมพลเมืองอย่างแท้จริง หลายคนยังมีความเข้าใจว่าการเป็นพลเมือง คือการไปเลือกตั้ง ซึ่งเห็นได้จากการสอนในโรงเรียนที่ให้มีการเลือกสภาโรงเรียนแต่ไม่ได้มีการสอนในเรื่องอื่น ๆ ซึ่ยอนันต์ สมุทวณิช, วิชัย ต้นศิริ, สุชาติ วงศ์สุวรรณ, และอาทิตย์ อุไรรัตน์, 2553) นอกจากนั้นจะเห็นได้ว่าแท้จริงแล้ว สำหรับช่วงเวลาที่ผ่านมาสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงมากมาย ตั้งแต่จากสังคมศักดินา (แบบไทย-ซึ่งต่างจากฝรั่ง) มาสู่สังคมสมัยใหม่ หากแต่สิ่งที่มีการเปลี่ยนนั้นเป็นการเปลี่ยนที่เปลี่ยนออกมากกว่าเปลี่ยนภายใน เปลี่ยนตามกรอบของกฎหมายและโครงสร้าง ในขณะที่จิตวิญญาณ ระบบคุณค่าเกี่ยวกับการสร้างพลเมืองตามระบอบและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยก็ยังไม่ประสิทธิผลแต่อย่างใด เพราะมุ่งแต่สอนให้เยาวชนเข้าใจบทบาทของตนเองตามที่กฎหมายกำหนด (วิชัย ต้นศิริ, 2557) ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนั้นหัวใจของ Civic Education ในสังคมประชาธิปไตยก็คือ ต้องไม่มีการชี้นำ ไม่มีการครอบงำทางความคิด สิ่งที่ต้องสร้างให้เกิดในระยะแรกคือต้องปลดปล่อยพันธนาการที่เราเคยชิน (วิชัย ต้นศิริ, ซัยอนันต์ สมุทวณิช, แคนแนน อัทฉิลเจน และทิพย์พาพร ดันติสุนทร, 2557)

ดังนั้นสังคมประชาธิปไตยจะพัฒนาได้นั้นจำเป็นต้องสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นโดยที่ประชาชนนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง “พื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย” ที่ถูกต้อง เมื่อมีความรู้แล้ว ก็จะต้องนำไปปฏิบัติให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามวิถีสังคมไทยการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีหลักการพื้นฐานสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ การเคารพสิทธิเสรีภาพ การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และกฎกติกาของสังคมที่เป็นธรรมและมีความรับผิดชอบต่องานผู้อื่นและสังคม ซึ่งในแต่ละหลักการนั้น ได้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ (สัญญา เคนาภูมิ, กชพร ประทุมวัน, 2558) และสิ่งที่สงขลาพร้อมได้ทำเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับคนในจังหวัดสงขลา คือ การให้คนในจังหวัดได้ตระหนักถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบ้านเกิดของตนเอง และร่วมกับคิดวิธีสำหรับการแก้ไขปัญหา โดยการเสริมสร้างพลเมืองของสงขลาพร้อมนั้นเน้นไปที่เยาวชน อายุ 14 -25 ปี โดยให้เยาวชนรวมตัวกันทีละชม 5 คน และแต่ละทีม

ต้องมีที่ปรึกษา 1 คน ซึ่งหากเป็นการรวมกันของนักเรียน ที่ปรึกษาอาจจะเป็นคุณในโรงเรียน หรือหากเป็นการรวมตัวกันของเยาวชนในชุมชน ที่ปรึกษาอาจเป็นผู้นำชุมชนหรือผู้ประกอบการของเยาวชนก็ได้ ตามแต่ทางทีมจะเห็นสมควร และเมื่อรวมทีมได้ ก็ให้เสนอโครงการ ในประเด็นที่สนใจจะศึกษาเข้ามายังสงขลาฟอรั่ม และทางสงขลาฟอรั่มจะมีทีมที่เลี้ยงที่จะเข้าไปพูดคุยกับเยาวชนเพื่อพัฒนาโจทย์ในการทำงานต่อไป โดยระยะการดำเนินงานทั้งหมด 1 ปี ซึ่งในช่วงเวลาที่ผ่านพบว่าสงขลาฟอรั่มได้มีการทำงานกับเยาวชนที่มุ่งเน้นการสร้างพลเมืองมากกว่า 5 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมาจนลักษณะการทำงานของสงขลาฟอรั่มนั้นได้มีการนำไปขยายในพื้นที่อื่น ๆ อาทิ จังหวัดน่าน จังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น และด้วยเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการของสงขลาฟอรั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ทั้งนี้เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นโยชน์กับคนในจังหวัดสงขลาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปปรับใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดการในประเด็นดังกล่าวต่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการสงขลาฟอรั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสงขลาฟอรั่ม เจ้าหน้าที่สงขลาฟอรั่ม และที่ปรึกษาสงขลาฟอรั่ม จำนวน 5 คน และผู้ให้ข้อมูลรอง ประกอบด้วย เยาวชนที่เคยเข้าร่วมโครงการกับสงขลาฟอรั่ม อาสาสมัครที่ทำงานร่วมกับสงขลาฟอรั่ม เจ้าหน้าที่โครงการ Active Citizen จำนวน 10 คน ซึ่งได้มีการกำหนดเกณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักไว้ดังนี้ ต้องเป็นผู้ที่ทำงานร่วมกับสงขลาฟอรั่มเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี และต้องเป็นผู้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของสงขลาฟอรั่ม รวมไปถึงสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องได้ ในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล มีการบันทึกข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร การถอดบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า เพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องของข้อมูล เมื่อมีการใช้เครื่อง วิธีการ และช่วงเวลาที่แตกต่างกัน สุดท้ายจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และเขียนรายงาน และเขียนรายงานผลการวิจัยแบบการพรรณนาวิเคราะห์

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยขึ้นศึกษาการจัดการสงขลาฟอรั่ม ในจังหวัดสงขลา โดยมีขอบเขตของการวิจัยได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา ในประเด็นการจัดการสงขลาฟอรั่ม กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง และประเด็นแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา 2) ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนกันยายน 2560 – มีนาคม 2561 และ 3) ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยใช้พื้นที่ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นสถานที่สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากเป็นที่ตั้งของสงขลาฟอรั่ม ในการศึกษาด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านสมรรถนะองค์กร

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลจากการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย จุดเริ่มต้นของสงขลาฟอรั่ม การจัดการสงขลาฟอรั่ม ความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

จุดเริ่มต้นของสงขลาฟอรั่ม

สงขลาฟอรั่ม เป็นองค์กรที่เริ่มก่อตั้งในปี 2534 เริ่มแรกของการก่อตั้งองค์กรนั้นได้มีความสนใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและได้ริเริ่มโครงการ “โลกสดใสในบ้านเกิด” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นที่สนใจของคนในจังหวัดสงขลา โดยที่ผู้ตั้งองค์กรเองเริ่มสนใจประเด็นเรื่องทะเลสาบมาตั้งแต่ปี 2530 และเมื่อได้เห็นการรณรงค์เรื่องตาวีเศษกับแม่น้ำเจ้าพระยา

จึงรับเอาเรื่องดาวเคราะห์มา แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็มิได้ทราบว่าจะเลสาบสงขลานั้นมีปัญหอย่างไร สำหรับการดำเนินงานของสงขลาฟอรั่มนั้นจึงเกิดวงสนทนาเล็ก ๆ โดยมุ่งไปที่ประเด็นซึ่งความเกี่ยวข้องกับจังหวัดสงขลา อาทิ ประเด็นเกี่ยวกับการทำโมเดล โดยเจาะรอบทะเลสาบ จากวงสนทนาของสงขลาฟอรั่มได้ข้อมูลมาชุดหนึ่ง แต่ยังมีรู้ว่าจะนำข้อมูลที่ได้ไปเชื่อมโยงอย่างไรกับหน่วยงานอื่น ๆ หรือกลุ่ม NGO ที่ทำงานขับเคลื่อนประเด็นนั้น ๆ อย่างไร และเมื่อเห็นว่ามิใช่อะไรของการสื่อสารดังกล่าวระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ สงขลาฟอรั่มจึงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเปิดเวทีสาธารณะเล็ก ๆ สำหรับทำหน้าที่เชื่อมโยงข้อมูล ต่อมาเมื่อสงขลาฟอรั่มได้มีการดำเนินงานมาระยะเวลาหนึ่งก็พบว่า สำหรับงานขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมนั้นไม่ค่อยมีคนรุ่นใหม่เข้าเป็นอาสาสมัคร หรือนักพัฒนา รวมไปถึงว่ามีพื้นที่สำหรับการบริหารจัดการที่เป็นทางการ สงขลาฟอรั่มจึงคิดประเด็นใหม่ ที่มุ่งเน้นไปที่คนรุ่นใหม่กับการเป็นอาสาสมัคร จึงสนใจคำว่า “พลเมือง” เนื่องจากมองว่าสำหรับช่วงเวลาที่ผ่านมาที่มีการกล่าวถึงภาคพลเมือง ซึ่งเป็นคำที่มองไม่เห็นตัวตน และคิดต่อไปว่าเพราะเหตุใดจึงไม่มีการดำเนินงานหรือกิจกรรมดังกล่าวให้มีความชัดเจนและมีพลัง

จนในปี 2555 สงขลาฟอรั่มจึงได้รู้จักกับมูลนิธิสยามกัมมาจล และได้ร่วมพูดคุยกันถึงประเด็นสถานการณ์บ้านเมือง จึงเกิดมุมมองว่า “พลเมือง” เป็นสิ่งที่จะต้องเร่งสร้างให้เกิดขึ้นโดยเร็ว จึงมีการร่วมมือกันทำงานในประเด็น “พลเมือง” อย่างจริงจังนับแต่นั้นมา โดยเริ่มดำเนินโครงการการสร้างพลเมืองเด็ก สำหรับโครงการดังกล่าวไม่ได้มีการออกแบบกิจกรรมมาแต่ทีจะมากทำอะไร หากแต่ให้เด็ก ๆ มองเห็นประเด็นที่มีอยู่ในบ้านเมือง ชุมชน หรือโรงเรียนที่เด็ก ๆ อยากเปลี่ยนแปลง หรืออยากสร้างสรรค์อะไรให้มีการเสนอเป็นโครงการเข้ามา ในช่วงแรกที่เริ่มต้นจะมีหลายหลายเป็นห้องเรียน เนื่องจากขยายหาดบริเวณนั้นประสบปัญหาการพังทลายและเริ่มมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ปี 2545 ที่มีการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นองค์กรปกครองท้องถิ่นมีงบประมาณไปสร้างโครงสร้างแข็ง สร้างเขื่อน และด้วยความไม่รู้ในเรื่องของระบบนิเวศชายหาดจึงส่งผลเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องกันไป และทางสงขลาฟอรั่มเองก็ไม่มีองค์ความรู้ในประเด็นดังกล่าว จึงรวมเด็กในสงขลาให้หันมาสนใจประเด็นดังกล่าว เพื่อที่เด็กจะได้มีใจที่ผูกพันกับบ้านเกิดของตัวเอง เด็กจึงได้มองเห็นประเด็นปัญหาดังกล่าวไปด้วยและได้นำเสนอดังกล่าวให้กับเด็กในจังหวัดสงขลาอีก 6 อำเภอ ซึ่งในอีก 6 อำเภอ นั้นมุ่งให้เด็กเริ่มต้นมองปัญหาใกล้ตัว เช่น เรื่องห้องน้ำโรงเรียนที่ไม่สะอาด หอพักนักเรียนที่ใช้ไฟฟ้าปริมาณมาก เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มเป้าหมายในการโครงการกับสงขลาฟอรั่มในระยะหลังนั้น ให้ความสำคัญกับกลุ่มเด็กในช่วงอายุ 14-24 ปี เนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรที่มีอยู่ 13 ล้านคนในประเทศไทย และในจังหวัดสงขลานั้นมีประมาณ 3 แสนคน เนื่องจากว่าเป็นศูนย์กลางของสถานศึกษา อาทิ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เป็นต้น และเป็นกลุ่มที่สามารถสร้างพลเมืองได้ จึงสนใจและมองเด็ก เยาวชน เป็นเป้าหมายหลัก สำหรับการทำงานของสงขลาฟอรั่มนั้น ได้เปิดโอกาสให้เด็ก ๆ เยาวชนรวมตัวกัน 4-5 คน และให้มีที่ปรึกษาของกลุ่ม 1 คน ซึ่งอาจจะเป็นผู้ใหญ่ในชุมชน หรือครู และร่วมกันเสนอประเด็นที่สนใจจะเปลี่ยนแปลงหรืออยากยกระดับมาที่สงขลาฟอรั่ม โดยทางสงขลาฟอรั่มเองจะมีทีมพี่เลี้ยงเยาวชน 8-9 คน สำหรับเข้าไปยกระดับการเป็นพลเมือง จากเรื่องจริง ชีวิตจริงผ่านการปฏิบัติงานจริง และนำมาสู่การมีวงสนทนาสำหรับทบทวนในสิ่งที่เด็ก ๆ เยาวชนได้ร่วมกันทำ

สรุปได้ว่า สงขลาฟอรั่มมีการดำเนินงานที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยให้เด็กและเยาวชนขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมเป็นหลัก และเรื่องที่จะมีการขับเคลื่อนนั้นเป็นสิ่งที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้คิดขึ้นมาเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นในตัวของเด็กและเยาวชน คือมีการตระหนักและมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวเรา โดยในช่วงเริ่มต้นนั้นสงขลาฟอรั่มได้หยิบยกประเด็นทางสังคมที่เกิดขึ้นในจังหวัดสงขลาเองมาทำกิจกรรมเป็นตัวอย่าง และชักชวนให้เด็กและเยาวชนมาเข้าร่วม อาทิ ประเด็นเรื่องการพังทลายของชายหาดเมื่อเห็นเด็กมาเข้าร่วมกิจกรรมมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปสู่การให้เยาวชนได้เริ่มคิดเองกับประเด็นใกล้ตัว อาทิ ปัญหาในชุมชน โรงเรียน และรวมไปถึงปัญหาที่พบเจอในมหาวิทยาลัย และเขียนเป็นโครงการเสนอให้สงขลาฟอรั่มพิจารณา และพัฒนาเป็นโครงการดำเนินต่อเนื่องตามระยะเวลาที่สงขลาฟอรั่มกำหนดต่อไป โดยตลอดการดำเนินงานนั้นทางสงขลาฟอรั่มจะมีทีมพี่เลี้ยงลงไปช่วยเติมเครื่องมือ และยกระดับการเป็นพลเมืองให้กับเด็กและเยาวชนเป็นระยะ ๆ ผ่านวงสนทนา ซึ่งการมีกระบวนการดังกล่าวเพื่อต้องการเสริมสร้างให้กับ

เด็กและเยาวชนได้คิด หรือมองเห็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมกันคิดหาวิธีหรือแนวทางในการแก้ไข กระบวนการเหล่านี้ นับเป็นช่วงของการเริ่มต้นสำหรับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นในตัวของเด็กและเยาวชน

การจัดการสงขลาฟอรั่ม การดำเนินงานของสงขลาฟอรั่มนั้นมีการจัดการของการทำงานที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับเด็ก ๆ เยาวชนที่เข้าร่วมในโครงการ เพราะการจัดการที่ครอบคลุมและเหมาะสมจะนำไปสู่การดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เนื่องจากสงขลาฟอรั่มมีการดำเนินงานที่ประสานกับกลุ่มคนหลายวัย และหน่วยงานที่หลากหลาย การจัดการองค์กรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเข้ามาช่วยจัดการ และช่วยลดปัญหาบางประการลงไปได้ ซึ่งสงขลาฟอรั่มมีการจัดการที่ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้ ผู้นำ (ภาวะผู้นำตามสถานการณ์) ผู้ตาม (การมีส่วนร่วม) และองค์กร (สมรรถนะองค์กร) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ สงขลาฟอรั่มมีผู้นำที่มักมองถึงความสามารถของผู้ตามซึ่งเป็นปัจจัยของภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ซึ่งผู้นำในแบบนี้จะแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ 1) **ผู้นำแบบบอกกล่าว** สำหรับผู้นำของสงขลาฟอรั่มบางช่วงเวลานั้นงานเป็นสำคัญ เนื่องจากการทำงานของสงขลาฟอรั่มมีระดับงานที่แตกต่างกันในระยะเวลา ผู้นำจึงมีบทบาทในการเป็นผู้บอกกล่าวสำหรับหน้าที่ที่ได้มีการแบ่งไว้แล้ว เพื่อเป็นการกำกับกำดูแลงานให้อยู่ภายใต้กรอบที่วางไว้ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการเสริมสร้างให้ผู้ตามได้แสดงออกถึงความสามารถของตนเองที่อยู่เต็มที่ 2) **ผู้นำแบบขยความคิด** สำหรับผู้นำของสงขลาฟอรั่ม ซึ่งเน้นงานเป็นสำคัญแต่ก็ยังตระหนักถึงในเรื่องของความสัมพันธ์ของผู้ตาม การทำงานในบางครั้ง จึงเป็นไปในรูปแบบที่เน้นกระบวนการทำงานที่ประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันก็ให้โอกาสผู้ตามได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานที่กำลังดำเนินงาน 3) **ผู้นำแบบมีส่วนร่วม** สำหรับผู้นำของสงขลาฟอรั่มกับการนำแบบมีส่วนร่วม ในการนำแบบดังกล่าวมักถูกนำไปใช้สำหรับงานที่ไม่ได้มีความเป็นทางการมาก เนื่องจากเป็นรูปแบบที่มักให้ความสำคัญกับผู้ตามได้มีโอกาสในการแสดงออกถึงทักษะ ความสามารถที่ตนมีได้อย่างเต็มที่ 4) **ผู้นำแบบมอบหมายงาน** สำหรับผู้นำของสงขลาฟอรั่มกับการนำแบบมอบหมายงาน เป็นรูปแบบที่มักเกิดกับการติดตามงานของเยาวชนที่มีการมอบหมายให้เก็บเกี่ยวประเด็นเพิ่มเติมจากการศึกษา และมีการระยะเวลาการทำงานเป็นตัวกำหนด เมื่อมีการมอบงานดังกล่าวไปแล้ว สำหรับการติดตามงานจึงไม่ได้ให้ความสำคัญมากในช่วงระยะเวลาของการดำเนินการ หากแต่จะมีการติดตามผลอีกครั้งก็ต่อเมื่อครบกำหนดการส่งงาน

การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 7 ระดับ 1) **ระดับการให้ข้อมูล** สงขลาฟอรั่มมีการสื่อสารข้อมูลไปออกสู่สังคมอยู่เสมอ และมีการสื่อสารในหลากหลายรูปแบบ ทั้งเวทีความคิด การจัดนิทรรศการ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางสังคมออนไลน์ ซึ่งการสื่อสารดังกล่าวได้ทำให้เกิดการกระจายข้อมูลออกไปอย่างกว้างขวางรวมถึงกระจายไปยังกลุ่มคนที่หลากหลาย อาทิ ในการจัดเวทีทางความที่มาจากผู้มาร่วมงานที่เป็นกลุ่มทางวิชาการจำนวนมาก สำหรับการจัดนิทรรศการในพื้นที่ของจังหวัดสงขลาที่ถนนคนเดิน ทำให้มีการเผยแพร่ข้อมูลไปยังกลุ่มคนที่เป็นประชาชนทั่วไป และสำหรับการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางสังคมออนไลน์ ทำให้มีการสื่อสารข้อมูลที่กระจายออกไปอย่างไร้ขีดจำกัด ซึ่งข้อมูลได้มีการเผยแพร่ออกไปนั้นได้สร้างการรับรู้ถึงการทำงานของสงขลาฟอรั่ม การทำงานของเยาวชนในพื้นที่ รวมไปถึงชุดความรู้ที่มาจากการทำงานของเยาวชนในพื้นที่ต่าง ๆ และข้อมูลที่ได้มีการนำไปเผยแพร่ นั้นมักเป็นข้อมูลที่ผ่านกระบวนการตรวจสอบแล้วในระดับหนึ่ง 2) **ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน** สำหรับในระดับของการรับความคิดเห็นของประชาชน เน้นนอนว่าทางสงขลาฟอรั่มนั้น มีการเปิดพื้นที่สำหรับประเด็นการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชนในระดับที่พอสมควร เนื่องจากการทำงานของสงขลาฟอรั่มนั้นมีการทำงานร่วมกับกลุ่มคนที่หลากหลาย อีกทั้งยังมีหน่วยงานที่หลากหลายอีกด้วย และหากมองกลุ่มคนและหน่วยงาน ดังกล่าวเป็นระดับประชาชนสงขลาฟอรั่ม มีเวทีและพื้นที่สำหรับการรับความคิดเห็นอยู่เสมอ ทั้งในเวทีความคิด นิทรรศการ หรือแม้แต่ในสังคมออนไลน์เอง ก็มักมีการเปิดโอกาสสำหรับให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็นได้ 3) **ระดับการปรึกษาหารือ** ในระดับของการปรึกษาหารือของสงขลาฟอรั่ม เป็นระดับที่เห็นได้ชัดเจนมากที่สุด เพราะเป็นระดับทางสงขลาฟอรั่มได้ให้ความสำคัญ เนื่องจากต้องการให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างกันมากที่สุด เนื่องจากสงขลาฟอรั่มต้องการที่จะให้ทุกคนได้มีโอกาสแสดงออกถึงทักษะ ความสามารถ แลรวมไปถึงความรู้ที่มีอยู่ในตัวของแต่ละคน จุดที่จะเห็นได้ชัดว่ามีเปิดโอกาสให้สำหรับทุกคนได้มีโอกาสแสดงออก คือในช่วงของการจัดเวทีความคิดที่มักให้กลุ่มคนที่มีส่วนร่วมในการทำงานกับ

สงขลาฟอรั่ม ได้มีระดมความคิดว่ารูปแบบงานที่จะเกิดขึ้นจะออกในรูปแบบใด มีลักษณะเป็นอย่างไร โดยให้แต่ละคนได้มีโอกาสแสดงออกถึงความคิดของตัวเองอย่างเป็นอิสระ และจากนั้นก็ร่วมกันสรุปประเด็นที่สิ่งทีทุกคนได้ร่วมเสนามา **4) ระดับการวางแผนร่วมกัน** ในการระดับของการวางแผนร่วมกัน สำหรับสงขลาฟอรั่มมีการร่วมกันวางแผนในทงงานสำหรับภายในหน่วยงานของสงขลาฟอรั่ม อาทิ การวางแผนร่วมกันในส่วนของการลงพื้นที่สำหรับการเข้าไปพัฒนาโครงการเยาวชน หรือการวางแผนร่วมกันระหว่างสงขลาฟอรั่มกับเยาวชนสำหรับงานเวทีความคิดหรือนิทรรศการ เนื่องจากจะต้องดูความสะดวกหรือความเหมาะสมของช่วงเวลาในแต่ละคน เนื่องจากบางครั้งการลงพื้นที่นั้นมีความจำเป็นที่จะลงในช่วงเวลาที่เยาวชนสะดวกซึ่งนั้นหมายความว่าอาจจะเป็นเวลาอกเวลาการทำงานของทีมที่เลี้ยง การวางแผนร่วมกันจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สงขลาฟอรั่มมองเห็น และการมีส่วนร่วมของสงขลาฟอรั่มจะเห็นได้ว่ามีในหลายระดับ ทั้งการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ใหญ่-ผู้ใหญ่ และการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ใหญ่-เด็ก และในบางครั้งก็มีการมีส่วนร่วมระหว่างเด็ก-เด็ก อีกด้วย **5) ระดับการร่วมปฏิบัติ** สำหรับในระดับการร่วมปฏิบัติงาน ซึ่งแน่นอนว่าสงขลาฟอรั่มให้ความสำคัญกับการร่วมกันปฏิบัติ ตั้งแต่ในช่วงของการเริ่มต้นทำงานในนามของสงขลาฟอรั่มที่ขับเคลื่อนประเด็นเกี่ยวกับทะเลสาบ แต่การดำเนินในขณะนั้นไม่ได้มองเห็นคนกลุ่ม เด็กเยาวชน ที่เข้ามามีบทบาทในการเป็นอาสาสมัคร หรือนักพัฒนาจังหวัดสงขลา มากนัก จึงมาสู่การเปลี่ยนแปลงการทำงานของสงขลาฟอรั่ม ที่เน้นการสร้างเยาวชนพลเมือง เนื่องจากต้องการเห็นเยาวชนเข้ามามีบทบาทกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับสังคมในบ้านเกิดของตัวเอง จึงได้เห็นเยาวชนร่วมคิดโครงการเกี่ยวกับประเด็นปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือชุมชนของตัวเองเข้ามาที่สงขลาฟอรั่ม และหลังจากที่ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ของสงขลาฟอรั่มแล้ว ก็ให้เยาวชนได้เริ่มปฏิบัติตามวิธีการที่นำเสนอมา ซึ่งในระหว่างการดำเนินการนั้นทางที่เลี้ยงในพื้นที่ หรือที่เลี้ยงจากสงขลาฟอรั่มจะเข้าไปร่วมด้วย อาทิ เยาวชนมีการจัดเวทีชาวบ้านในชุมชน สำหรับกิจกรรมดังกล่าวทุกคนที่ส่วนเกี่ยวข้อง ก็จะเข้าไปร่วมกันดำเนินในกิจกรรมดังกล่าว สำหรับบางโครงการมีหน่วยงานขององค์กรส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมด้วย **6) ระดับการร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผล** สำหรับการระดับการร่วมติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลเป็นระดับที่เพิ่งเริ่มเห็นสำหรับการทำงานของสงขลาฟอรั่ม อีกทั้งยังไม่มีมีความครอบคลุมไปถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับ สำหรับในระดับดังกล่าวที่มีในปัจจุบันเป็นการร่วมติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลอยู่ในระดับการประเมินผลจากในมุมเดียว คือประเมินความเป็นพลเมืองในตัวเยาวชนที่ผ่านหรือกำลังการเข้าร่วมโครงการกับสงขลาฟอรั่ม ว่ามีการความเป็นพลเมืองเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด อีกทั้งมีการติดตามผลในเรื่องของการดำเนินงานของเยาวชนที่เข้าร่วมในโครงการ และการติดตามเยาวชนบางส่วนที่ได้ผ่านโครงการหรือกระบวนการจากสงขลาฟอรั่มว่ามีเปลี่ยนแปลงต่อจากนั้นอย่างไรบ้าง และผลจากการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล ของสงขลาฟอรั่ม ทำให้มาสู่การปรับปรุงและพัฒนาในการดำเนินโครงการในครั้งต่อไป หากแต่ในมุมที่กลับกันตัวเยาวชนยังมีโอกาสเท่าที่ควรสำหรับการสะท้อนการทำงานของสงขลาฟอรั่ม นอกจากการสะท้อนตัวเองจากการดำเนินงาน และเมื่อมองให้ลึกไปอีกในระดับสำหรับการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล ความเป็นพลเมืองที่เกิดขึ้นในตัวเยาวชนก็เป็นสิ่งที่สะท้อนได้ถึงการทำงานของสงขลาฟอรั่มที่ถูกติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล ได้เช่นกัน เนื่องจากมีการนำกระบวนการของโครงการมาใช้ในทุกปี แม้จะมีส่วนที่เปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่กระบวนการหลักก็ยังคงเป็นรูปแบบเดิม เมื่อมีการนำมาใช้ซ้ำและยังเกิดผลอยู่ แสดงถึงการตรวจสอบกระบวนการที่นำมาใช้ไปด้วย **7) ระดับการควบคุมโดยประชาชน** สำหรับระดับการควบคุมโดยประชาชนนั้น เนื่องจากสงขลาฟอรั่มเป็นองค์กรที่มีการทำงานในรูปแบบของภาคประชาสังคม คือ ทำงานร่วมกันทั้งองค์กรภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และรวมไปถึงกลุ่มปัจเจกต่าง ๆ ร่วมกันขับเคลื่อนประเด็นที่หลากหลาย ทั้งประเด็นที่เยาวชนเสนอโครงการเข้ามา รวมไปถึงประเด็นที่เกิดขึ้นจริงในจังหวัดสงขลา บางครั้งการควบคุมโดยประชาชนอย่างแท้จริงนั้นยังเกิดไม่มากนัก คือยังมีสงขลาฟอรั่มเองทำหน้าที่ในการควบคุมเป็นหลัก หากแต่มีการให้สิทธิกับองค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มคนต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมว่าควรมีทิศทางเป็นอย่างไร

สมรรถนะองค์กร คือสิ่งที่ช่วยให้หน่วยงานหรือองค์กรสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ และนั่นคือการจัดการซึ่งสมรรถนะองค์กรนั้นสามารถ แบ่งได้เป็น 5 ลักษณะ ดังนี้ **1) สมรรถนะการบริหารงานโดยรวม** เพื่อให้สงขลาฟอรั่มมีการดำเนินงานไปข้างหน้าและมีระบบการทำงานที่ดี จึงจำเป็นจะต้องมีการบริหารงานในภาพรวม เนื่องจากสงขลาฟอรั่มมีการทำงาน

ร่วมกับหลาย ๆ ภาคส่วน ดังนั้นเพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จของการดำเนินงานจะต้องมีทีมกลางสำหรับช่วยดูงานในภาพรวม 2) **สมรรถนะการบริหารงานด้านการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์** การดำเนินงานของสงขลาฟอรั่มมีการสร้างตัวชี้วัดผลสำเร็จของโครงการไว้ก่อนล่วงหน้า และตัวชี้วัดนั้นจะมีความครอบคลุมตั้งแต่ ด้านกลไกและระบบการบริหารโครงการ ด้านบุคลากรของโครงการที่มีศักยภาพในการทำงานกับเด็กและเยาวชน และเกิดเครือข่ายเยาวชนแกนนำที่ให้ความสำคัญกับการทำงานจิตอาสา เป็นต้น 3) **สมรรถนะการบริหารงานด้านความมีวิสัยทัศน์กว้างไกล** สงขลาฟอรั่มมีผู้บริหารองค์กรที่ความคิดแบบก้าวหน้า ดังนั้น การบริหารงานที่เกี่ยวกับความมีวิสัยทัศน์กว้างไกล นั้น เป็นสิ่งที่มักเกิดขึ้นกับสงขลาฟอรั่ม ในทุก ๆ ปี จะมีการประชุมเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงาน และมักมีการปรับในเรื่องของวิสัยทัศน์ขององค์กรด้วย และวิสัยทัศน์ที่ปรับนั้นเป็นสิ่งที่เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม 4) **สมรรถนะการบริหารงานด้านการจัดการการเปลี่ยนแปลง** สงขลาฟอรั่มเป็นหน่วยงานที่มีการทำงานร่วมกับหลากหลายองค์กร และกลุ่มคนที่หลากหลาย ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้ในการทำงานหลาย ๆ ครั้ง การบริหารด้านการจัดการการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นสิ่งที่สงขลาฟอรั่มมีการเตรียมพร้อมอยู่เสมอ หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สงขลาฟอรั่มมีการบริหารจัดการที่ลักษณะของการยืดหยุ่นได้ และพบว่าสงขลาฟอรั่มมักมีการมีแผนสำรองไว้เสมอ เพื่อเตรียมพร้อมหากมีสถานการณ์ที่เหนือการควบคุมเข้ามาเกี่ยวข้อง 5) **สมรรถนะการบริหารงานด้านการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า** การทำงานของสงขลาฟอรั่มเป็นการทำงานร่วมกันกับเยาวชนเป็นหลัก ดังนั้น เรื่องการบริหารด้านการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าจึงเป็นส่วนที่สงขลาฟอรั่มมีแผนสำรองไว้ อาทิ ในเวทีความคิด ที่มักให้เยาวชนเป็นพิธีกรในงานหรือแม้แต่เวทีอื่น ๆ เอง ที่จะให้มีคนขึ้นเวทีนำเสนอ สงขลาฟอรั่มมักให้มีการเตรียมคนเป็นคู่ เพื่อป้องกันการพูดถูกเดิน จะได้มีคนที่จะช่วยดำเนินการงานนั้น ๆ ต่อไป

ซึ่งการจัดการของสงขลาฟอรั่มทั้งด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ การมีส่วนร่วม และสมรรถนะองค์กร นั้นทำให้สงขลาฟอรั่มมีการทำงานอย่างต่อเนื่อง และสามารถเสริมความเป็นพลเมืองให้เกิดในจังหวัดสงขลา สำหรับผู้นำตามสถานการณ์ นั้นได้สร้างบุคคลที่มีความเป็นพลเมืองให้เกิดในจังหวัดสงขลาได้เพิ่มขึ้น อีกทั้งการให้โอกาสบุคคลอื่น ๆ ได้มีโอกาสได้เป็นผู้นำในบางสถานการณ์ หรือนำไปประเด็นที่บุคคลนั้น ๆ มีความสามารถ สามารถทำให้เขาได้ตระหนักและเข้าใจถึงสิทธิที่ตนเองพึงมีมากขึ้น อันเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของการเป็นพลเมือง เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมที่มีโอกาสให้กับบุคคลอื่น ๆ ได้มีโอกาสในการแสดงความสามารถ ทั้งทักษะการพูด การคิด หรือแม้แต่ว่าการมีส่วนร่วมในการรับรู้ก็สามารถทำให้บุคคลนั้นริเริ่มความเป็นพลเมืองไปด้วย และสุดท้ายสำหรับสมรรถนะองค์กร ส่วนสุดท้ายนี้เป็นอีกส่วนสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนให้หน่วยงาน องค์กรหรือสงขลาฟอรั่มเองมีการขับเคลื่อนต่อไปได้ อาทิ สมรรถนะองค์กรที่เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ ซึ่งจะช่วยให้องค์กรมองเห็นทิศทางของการทำงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และการทำงานของสงขลาฟอรั่มที่ผ่านมา นั้นนอกจากจะเป็นเสริมสร้างความเป็นพลเมืองแล้ว ยังมีส่วนช่วยในการสร้างเครือข่ายทางสังคม สำหรับการเข้ามาช่วยดำเนินงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ อาทิ การดำเนินงาน ของ ชมรม Beach for life ที่มีการขับเคลื่อนไหว้ประเด็นเกี่ยวกับหาด จากการทำโครงการของเยาวชนระดับมัธยมจนไปสู่การขับเคลื่อนปัญหาเกี่ยวกับในพื้นที่ใกล้เคียง อีกทั้งได้มีการทำงานร่วมกันทั้งเยาวชน นักวิชาการเกี่ยวกับชายหาด กรมเจ้าท่า ประชาชนในจังหวัดสงขลาที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครร่วมดูแลชายหาด ซึ่งการทำงานดังกล่าวได้ก่อเกิดพลังของคนสงขลา ที่สามารถดูแล ปกป้อง พื้นที่ใช้ประโยชน์ของตนเองไว้ ไม่เพียงแต่รอให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเข้ามาดูแล

สรุปได้ว่า การจัดการของสงขลาฟอรั่มเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นส่วนที่สามารถทำให้สงขลาฟอรั่มนั้นมีการดำเนินงานต่อไปข้างหน้าได้ และดำเนินเพื่อให้เกิดผล รวมถึงประสิทธิที่วางวัตถุประสงค์ไว้ได้ นอกจากนั้นยังสร้างความเข้มแข็งในเกิดกับสงขลาฟอรั่ม กล่าวคือ มีผู้นำที่มีการทำงานที่ให้ความสำคัญกับงานและคน ได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากดูจากลักษณะของงาน ผู้ตามที่มีส่วนร่วมก็แสดงออกในสิทธิของตัวเองอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นอีกส่วนสำคัญสำหรับสงขลาฟอรั่ม ในการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย นอกจากนั้นสมรรถนะองค์กรที่นับว่าเป็นส่วนสำคัญที่ไม่แพ้ส่วนใดสำหรับการจัดการสงขลาฟอรั่ม เพราะหากเรามีผู้นำที่ดี มีผู้ตามที่ดี หากแต่สงขลาฟอรั่มขาดซึ่งสมรรถนะก็ยากที่จะสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้

ความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

ความเป็นพลเมืองนับเป็นผลที่สงขลาพร้อมต้องการให้เกิดกับเยาวชนที่เข้าร่วมในโครงการเป็นอย่างมาก หากแต่ในความจริงแล้วการสร้างความเป็นพลเมืองนั้น เป็นที่มีความยากไม่น้อย ในช่วงเวลาที่ผ่านมาสังคมไทยมีการกล่าวถึงความเป็นพลเมืองของประชาชนในประเทศอยู่บ่อยครั้ง นอกจากนี้ยังมีการกล่าวการศึกษาถึงศาสตร์การสอนความเป็นนักประชาธิปไตยของ วิชัย ตันศิริ การประชุมวิชาการจากสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 ประจำปี 2554 ที่ใช้หัวข้อเรื่องความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตย เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสนใจเรื่องความเป็นพลเมืองที่จะเกิดในสังคม รวมไปถึงสงขลาพร้อมเองด้วย ความเป็นพลเมืองที่สงขลาพร้อมกำหนดเป็นตัวชี้วัดไว้ นั้น ประกอบด้วย องค์ประกอบทักษะชีวิต และองค์ประกอบความสำเร็จ ซึ่งประเด็นความเป็นพลเมืองนั้นจะอยู่ในองค์ประกอบความสำเร็จ คือ จิตสำนึกความเป็นพลเมือง และตัวชี้วัดต่าง ๆ ดังนี้ 1) มีการพัฒนาทักษะชีวิตในการทำงาน เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการสงขลาพร้อมสามารถเพิ่ม และพัฒนาทักษะในการทำงานได้ อาทิ การรู้จักการวางแผน การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ นอกจากนั้นสำหรับพื้นที่ที่ได้เพิ่มพูนทักษะในการทำงานร่วมกันเยาวชนอีกด้วย 2) ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และคุณงามความดี มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ผู้อื่น ต่อชุมชนและสังคม สำหรับผู้ที่เข้าโครงการกับสงขลาพร้อมนั้นมักมีการพัฒนาตัวเองเพิ่มในแง่ของการของคุณธรรม จริยธรรม และคุณงามความดี เนื่องจากเป็นสิ่งที่ต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติสำหรับการทำงานประเด็นทางสังคม และนอกจากนั้นยังมีเรื่องของความรับผิดชอบต่อตนเอง ชุมชน และสังคม เนื่องจากการดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ มักมีความเกี่ยวข้อง กับทุกส่วน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อ ทั้งนี้ทั้งนั้นความรับผิดชอบต่อบางครั้งก็มีเงื่อนไขอื่น ๆ ประกอบ อาทิ งานดังกล่าวมีความจำเป็นมากน้อยแค่ไหน งานดังกล่าวจำเป็นต้องมีเรามากน้อยเพียง หากงานนั้น ๆ ไม่ได้มีผลกระทบมากนัก จะมีการเกี่ยวข้องไม่รับผิดชอบต่อ เพราะเนื่องด้วยเหตุผลเรื่องความสำคัญ หรือด้วยนิสัยของความเป็นเด็กในบางครั้ง 3) เข้าใจ ตระหนัก ห่วงแทนในสิทธิของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและเคารพในสิทธิของผู้อื่น สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการกับสงขลาพร้อมในเบื้องต้นย่อมมีการเข้าใจ ตระหนัก และมีความห่วงแทนในสิทธิของตน เพราะการเข้ามาของเยาวชนนั้นมาจากความสนใจของเยาวชนเอง หากแต่อาจมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องโครงการมีระยะเวลาในการดำเนินงาน เมื่อเวลาผ่านไปด้วยภาระกิจของเยาวชนเองอาจไปสู่การหวงแหนสิทธิของตนที่ลดลงได้แต่อย่างน้อยในระยะแรกก็นับเป็นการเริ่มต้นที่คิดว่าเรามีสิทธิอยู่ในส่วนความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและเคารพในสิทธิของผู้อื่น แน่แน่นอนว่าหากมีการตระหนักถึงสิทธิของตนแล้วนั้นจะไปสู่การเคารพสิทธิของผู้อื่นเช่นกัน อาทิ ในวงสนทนาที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ให้โอกาสทุกคนในการพูด ฉะนั้นเมื่อตัวเองสิทธิ เพื่อคนอื่น ๆ ที่จะได้รับสิทธินั้น เช่น เราไม่ควรแสดงออกซึ่งการละเมิดสิทธิหรือไม่เคารพในสิทธิของผู้อื่น 4) ตระหนักและให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้อื่น เคารพและรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง หลากหลายอย่างมีเหตุผลที่เหมาะสม สำหรับความเป็นพลเมืองแล้วการตระหนักและให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วม นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะการแสดงออกซึ่งความเป็นพลเมืองนั้น เป็นรูปร่างที่ตนมี และแสดงออกถึงการใช้สิทธิของตนได้ เช่นสิ่งที่เกิดขึ้นผู้ที่มีส่วนร่วมกับสงขลาพร้อมหลายคนจะมีความตระหนักที่ว่าเราเป็นพลเมือง มีสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับสิ่งที่เกิดในสังคมได้ โดยเฉพาะกับสิ่งที่เกิดในบ้านเกิดเรา เรามีสิทธิเต็มที่แสดงออกโดยเป็นในเชิงของการมีส่วนร่วม อาทิ สงขลาพร้อมเองที่ร่วมแสดงออกในการขับเคลื่อนเรื่องการพึ่งพิงหลายของชายหาด หรือเยาวชนกลุ่มรักหาดบางหลังที่มีการแสดงออกถึงการดูแลรักษาท้องทะเลอันเป็นที่ในการประกอบอาชีพให้อยู่สืบไป เนื่องจากเป็นบ้านเกิดของเยาวชนกลุ่มดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่รายได้ให้กับครอบครัว ซึ่งในการกระบวนการดังกล่าวนี้จะมีผู้คนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ให้ความรู้อยู่เสมอ 5) เคารพกฎกติกา มารยาทในกลุ่ม และเคารพกฎหมายที่เป็นส่วนรวม ยึดมั่นในความยุติธรรมและเป็นธรรม สำหรับผู้ที่มาโครงการกับสงขลาพร้อมนั้น เนื่องจากมีมาจากหลายหน่วยงาน หลายองค์กร อีกทั้งยังหลากหลายกลุ่มคน จึงมีการสร้างกฎกติกาสำหรับเป็นแนวปฏิบัติเพื่อไปสู่ทิศทางเดียวกัน และกฎกติกาดังกล่าวนั้นก็จะมาจากการร่วมกันเสนอ และเมื่อมีการร่วมกันสร้างจึงมีความจำเป็นที่จะเคารพกฎกติกานั้นด้วย และมากกว่าการมีกฎกติกาแล้ว ยังมีประเด็นเรื่องของมารยาทบางครั้งแม้จะกฎกติกาเท่ากับไว้ ก็ไม่เป็นประโยชน์ หากความมีมารยาทในตัวบุคคลไม่มี และหากไม่มีมารยาทดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อเคารพ หรือไม่เคารพส่วนอื่นที่อยู่ในสังคมด้วย หากแต่สิ่งที่เกิดกับผู้คนที่ร่วมงานกับสงขลาพร้อมนั้น พบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วมักเคารพกฎกติกา หากแต่ยังบ้างบางส่วน แต่นั้นนับเป็นสิ่งที่จะต้องสร้างให้เกิดขึ้น ด้วยกระบวนการต่าง ๆ

สรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับสงขลาฟอรั่ม ทั้งเยาวชนและที่เลี้ยงโครงการพื้นที่เองนั้นเกิดความเป็นพลเมืองที่เพิ่มขึ้น มีการพัฒนาทักษะชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้น รู้ตระหนักในสิทธิของตนเอง มีการเคารพสิทธิของผู้อื่นเพิ่มขึ้น และสามารถร่วมแสดงออก หรือมีส่วนร่วมกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือหน่วยงานอื่นเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาสงขลาฟอรั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา มีข้อค้นพบว่าที่นำเสนอและควรนำมาซึ่งการอภิปราย โดยมีรายละเอียดในประเด็นดังต่อไปนี้

สงขลาฟอรั่มกับองค์กรประชาสังคม สงขลาฟอรั่มเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทในการเคลื่อนไหว และขับเคลื่อนประเด็นทางสังคม ทั้งเป็นการขับเคลื่อนจากสงขลาฟอรั่มเอง และขับเคลื่อนผ่านโครงการของเยาวชน จากการดำเนินงานที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า หลาย ๆ การดำเนินของสงขลาฟอรั่มที่มีการเข้ามาตั้งคำถามจากเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าเป็นใคร เพราะเหตุใด จึงมีการแสดงออก เช่นนี้ อาทิ สงขลาฟอรั่มร่วมพี่น้องที่เผาขับเคลื่อนเรื่องโรงไฟฟ้า ในขณะที่เขาชนจากพื้นที่ที่เทพาก็มีการเข้ามาร่วมโครงการกับสงขลาฟอรั่มและร่วมขับเคลื่อนประเด็นความอุดมสมบูรณ์ในท้องทะเลเทพา ซึ่งหากมองในมุมมองของชาวบ้านคนหนึ่งจะพูดได้ว่า ที่มาเคลื่อนไหวเพราะบ้านเกิดกำลังประสบปัญหา การออกเคลื่อนไหวนั้นก็เพียงเพื่อปกป้องบ้านของตัวเอง แต่สำหรับสงขลาฟอรั่มนั้นไม่สามารถจะพูดเช่นนั้น แล้วมีน้ำหนักที่มากพอได้ เนื่องจากในวันนั้นที่เจ้าหน้าที่เข้ามาถาม หลายคนไม่ได้พื้นที่ที่อยู่ในเทพา แต่สำหรับมุมมองของสงขลาฟอรั่มแล้ว แมวันนั้นจะไม่เข้าบ้านแต่ พื้นที่ตรงก็เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากร ที่ถูกส่งมาให้คนในจังหวัดสงขลาได้จับจ่ายนำไปเลี้ยงชีพ เหล่านี้ก็จะเห็นได้ว่าที่เหตุการณ์ชิ้นส่วนหนึ่งก็เนื่องจากเราอยู่ในบ้านเมืองที่ต้องการความสงบ ไม่ต้องการให้ประชาชนออกมาเรียกร้องใด ๆ ทั้งสิ้น แม้สิ่งที่กำลังเรียกร้องอาจส่งผลให้ผู้เรียกร้องบางคนไม่มีอยู่อาศัยก็ตาม แต่สงขลาฟอรั่มก็มีความพยายามในการลุกมาช่วยเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง แม้จะถูกกล่เมียดอยู่เป็นเนือง ๆ ก็ตาม ซึ่ง เหตุการณ์ดังกล่าวนั้นเป็นไปตามที่ ชมพูนุท เฉลียวบุญ (2559) ได้กล่าวว่า ในช่วงเวลาที่มาจะเห็นได้ว่าภาคประชาสังคมนั้นเป็นกลุ่มที่เข้ามามีบทบาทอย่างมาก ในการขับเคลื่อนสังคมไปสู่การเรียกร้องและการปกป้องสิทธิมนุษยชนในส่วนที่รัฐมักจะเพิกเฉย โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ประชาชนไม่มีความสามารถในการเข้าถึงสิทธิพลเมืองและรวมถึงสิทธิอื่น ๆ ซึ่งเป็นมาจากการที่ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมในช่วงของการมีรัฐบาลเผด็จการอำนาจนิยม ซึ่งประชาชน รวมถึงภาคประชาสังคมเองจะมีความเสี่ยงในการถูกคุกคามและข่มขู่ อีกทั้งยังมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่กระนั้นสำหรับบางช่วงเวลาสงขลาฟอรั่มก็เป็นอีกองค์กรมีบทบาทสำหรับการต่อรอง เจริญ ทั้งกับหน่วยงานและกับประชาชน ให้หันมาสนใจกับสิ่งที่สงขลาฟอรั่มทำ เช่น การขับเคลื่อนประเด็นปัญหาการพังทลายของหาด ที่มีการรวมพลังของเยาวชน เจ้าหน้าที่ ประชาชน ในการต่อรอง เจริญเรื่องหยุดสร้างโครงสร้างลงบริเวณชายหาด ในส่วนนี้ก็มีความสอดคล้องกับมุฮามัดอาบู ปาทาน และคณะ (2555) ที่กล่าวไว้ว่าจุดสำคัญอย่างหนึ่งขององค์กรประชาสังคม คือการศักยภาพในการรวมตัวเพื่อการสร้างอำนาจในการต่อรองได้

สงขลาฟอรั่มกับความเป็นพลเมือง สงขลาฟอรั่มเป็นองค์กรที่เริ่มต้นทำงานด้วยขับเคลื่อนประเด็นทางสังคม แต่เมื่อเริ่มดำเนินการไประยะหนึ่งกลับพบว่า ไม่ค่อยคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมมากนัก เมื่อเห็นสถานการณ์ดังกล่าวจึงได้เริ่มเล็งเห็นเรื่อง “พลเมือง” จึงมีการไปปรึกษากับมูลนิธิสยามกัมมาจลถึงประเด็นดังกล่าว และมูลนิธิสยามกัมมาจลก็ให้ความสนใจ จึงร่วมกันทำงานเพื่อขับเคลื่อนเรื่องความเป็นพลเมืองนับแต่นั้น โดยให้ความสำคัญกับเยาวชนในช่วง 14-24 ปี สงขลาฟอรั่มเริ่มดำเนินงานโครงการเกี่ยวกับพลเมือง โดยวางเป้าหมายเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของเยาวชน โดยการให้เยาวชนส่งโครงการเข้าร่วมกับสงขลาฟอรั่ม จากนั้นทางสงขลาฟอรั่มก็จะมีการบวต่าง ๆ สำหรับการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง หากแต่การเสริมความเป็นพลเมืองที่สงขลาฟอรั่มทำไม่ได้เป็นสื่อสารโดยตรงในระยะแรก หากแต่เป็นฝึกให้เยาวชนได้ค่อย ๆ ซึบซับไปเองผ่านกระบวนการทำงานภายใต้โครงการที่เยาวชนส่งมา ซึ่งจากการทำโครงการที่เยาวชนเขียนมาเองก็สามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองได้ เนื่องจากความเป็นพลเมืองที่สงขลาฟอรั่มมองนั้น ไม่ใช่การออกไปใช้สิทธิเลือกตามระบบประชาธิปไตย หากแต่เป็นการสิทธิและเสรีภาพ ในการคิดการแสดงออก ผ่านกิจกรรมโครงการที่เยาวชนได้

วางแผนเอง และโครงการที่เยาวชนคิดมานั้นมักเป็นประเด็นที่ใกล้ตัว ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นก็ได้สะท้อนให้เห็นแล้วว่าเยาวชนเกิดทักษะ มีความตระหนัก อีกทั้งยังสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้วยการให้เคารพซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญา ยรรยงเกษมสุข. (2560) กล่าวว่าเป็นผลเมืองนั้น ส่วนหนึ่งจะเกิดหรือจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นพลเมือง และแน่นอนความเข้าใจที่สงขลาฟอรั่มพยายามเสริมสร้างให้เกิดในตัวเยาวชนโดนผ่านการปฏิบัติ นั้น จะสามารถช่วยให้เกิดความเข้าใจที่มากกว่าการท่องจำจากตำราที่เกิดในห้องเรียน

สงขลาฟอรั่มกับประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ สงขลาฟอรั่มเป็นองค์กรที่ดำเนินการในแบบองค์ประชาสังคม ที่เน้นการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง และสิ่งที่เกิดขึ้นแน่นอนในองค์กรนี้ คือ การปรึกษาหารือ และยังการปรึกษาหารือในหลายระดับอีกด้วย อาทิ การปรึกษาหารือระดับผู้ใหญ่-ผู้ใหญ่ การปรึกษาหารือระดับผู้ใหญ่-เด็ก และการปรึกษาหารือระดับเด็ก-เด็ก หากจะพูดความเป็นประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือแน่นอนหลายคนคงจะถึงภาพของโต๊ะประชุม แต่ใครจะรู้ว่าบางครั้งบนโต๊ะประชุมนั้นไม่ได้ปรากฏการปรึกษาหารือให้เห็นทุกครั้งไป หากแต่เป็นที่ที่มีคนหนึ่งคิดและอีกคนก็เป็นคนตัดสินใจ ความคิด แม้มันว่าแล้วปรึกษาหารือมันอยู่ที่ไหน และประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือมันเป็นอย่างเป็นสิ่งที่พอจะอธิบายกันได้ด้วยภาพสภาวะที่เป็นเวทีสำหรับการสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างกลุ่มของชาชนชั้นนำในตำบล ซึ่งจะลักษณะของการเป็นเวทีของการปรับทุกข์ เล่าสุข และการร่วมกันหาทางออกให้กับสิ่งที่ปัญหา อย่างที่ชัยณรงค์ เครือนวน ได้กล่าวไว้บทความ เรื่องประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือในชุมชนท้องถิ่นไทย: ประสบการณ์จากภาคสนาม เมื่อปี 2557: ซึ่งรูปแบบดังกล่าวก็เป็นที่เกิดกับสงขลาฟอรั่มเช่นกัน จากการสังเกตในช่วงเวลาที่ผ่านมามีพบ ว่าหลายครั้งการพูดคุยงานของคนทำงานกับสงขลาฟอรั่มนั้น มักเกิดขึ้นบนโต๊ะอาหาร หรือโต๊ะกาแฟ สำหรับการปรึกษาหารือในระดับผู้ใหญ่-ผู้ใหญ่ และสามารถนำไปสู่การดำเนินงานต่อได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี เพราะบรรยากาศบนโต๊ะอาหารมักเป็นแบบสบาย ๆ ไม่เครียดมากและไม่ทางการมากเกินไป ด้วยบรรยากาศที่ผ่อนคลายทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลได้มากขึ้น ในขณะที่การปรึกษาหารือในระดับผู้ใหญ่-เด็ก นั้นก็พบการปรึกษาหารือในแบบเดียวกับที่กล่าวมาข้างต้นคือ ร้านอาหาร ร้านกาแฟ และระดับของเด็กก็มีความเท่าเทียมกัน ไม่มีการจำกัดด้วยเพศ หรือวัยใด ๆ ทั้งสิ้น ทำให้เด็กกล้าที่จะแสดงออกความเห็นได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่ผู้ใหญ่เองรับฟังไม่ได้มองว่าเป็นที่กำลังพูด ทำให้การปรึกษาหารือ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลนั้น มีการเปิดใจ เปิดกว้างมากขึ้น เพราะหากมองกับที่ศักยภาพของคนมากกว่าที่หาเงื่อนไขใจใดมาจำกัด และสุดท้ายคือการปรึกษาหารือในระดับของเด็ก-เด็ก เนื่องจากมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมของเยาวชน จึงมีการปรึกษาหารือระหว่างแน่นอน และการปรึกษาหารือในระดับเด็ก-เด็กเหมือนจะเป็นไปได้ยาก หากเรามองเด็กเป็นเด็ก แต่สำหรับเด็กที่กำลังเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในเกิดขึ้นนั้น ไม่ได้เป็นที่ยากเลยที่เกิดขึ้นเพียงสิ่งที่ได้จากการปรึกษาหารืออาจจะยังไม่ค่อยได้เป็นสรุปเท่าที่ควร แต่อย่างการปรึกษาหารือกันนั้นก็มักจะได้ประเด็นและข้อมูลอยู่ หากแต่การสรุปข้อมูลในบางครั้งนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องมีผู้ใหญ่คอยช่วย และในส่วนของการปรึกษาหารือกันได้นี่เองที่เป็นอีกจุดของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดในตัวเยาวชน คือการมีส่วนร่วมในการแสดงออก

สรุป

สงขลาฟอรั่มเป็นองค์กรที่มีการก่อตั้งมากกว่า 20 ปี ทำงานในการขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมมาตลอดจนถึงปัจจุบันที่แม้จะเน้นให้ความสำคัญในการเสริมสร้างเยาวชนพลเมือง แต่ในกระบวนการเสริมสร้างนั้นก็มักเป็นการเสริมสร้างผ่านประเด็นทางสังคม และจากการดำเนินงานของสงขลาฟอรั่มที่ผ่านมาทำให้สงขลาฟอรั่มมีเครือข่ายงานมีรูปแบบของการทำงานในภาคประชาสังคม ผลจากการดำเนินงานของสงขลาฟอรั่มช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจังหวัดสงขลาได้ นอกจากนั้นการทำงานของสงขลาฟอรั่มยังช่วยให้เกิดเยาวชนที่มีความพลเมืองอีกจำนวนมาก และไม่เพียงเยาวชนเท่านั้นหากที่ผู้ใหญ่ที่เข้ามาเป็นที่เลี้ยงโครงการจากพื้นที่เองก็ได้ซึมซับเอาความเป็นพลเมืองอีกด้วย ผลจากการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมดทำให้สงขลาฟอรั่มเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง ช่วยสร้างพลเมืองในจังหวัดสงขลาได้ และยังเป็นกลายเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเด็นที่เกิดขึ้นสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

สงขลาฟอรั่มเป็นองค์กรที่มีการดำเนินงานในรูปแบบของภาคประชาสังคม มีการทำงานร่วมกันจากหลายภาคส่วน อาทิ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และรวมไปถึงปัจเจก เพื่อจากการดำเนินงานหลักของสงขลาฟอรั่มนั้นเป็นการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นพลเมืองขึ้นอย่างแท้จริง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้เข้าร่วมโครงการสงขลาฟอรั่ม จะนำสิ่งที่ได้จากโครงการนั้นไปขยายผลต่อ และนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

ควรมีการติดตามผลความเป็นพลเมืองของผู้ที่เคยเข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยอาจคัดเลือกจากคนที่เกิดความเป็นพลเมืองอย่างแท้จริง และติดตามดูผลว่านับจากวันแรกที่เขาผ่านเข้าสู่กระบวนการเข้ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง จนเมื่อเขาจบจากโครงการไปแล้วเขามีพัฒนาการในตัวเองอย่างไรบ้าง แล้วระดับของความเป็นพลเมืองของเขายู่ในระดับเมื่อเวลาผ่านไป ทั้งนี้เป็นการประเมินผลระยะยาวด้วยว่า กับกระบวนการที่สงขลาฟอรั่มออกแบบมานั้นได้เสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดในตัวบุคคลได้อย่างแท้จริงหรือไม่ หรือความเป็นพลเมืองนั้นมีการฝักลงในในตัวผู้เข้าร่วมโครงการมากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- ชมพูนุท เฉลียวบุญ. (2559). พลวัตของประชาสังคมภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยสู่เผด็จการอำนาจนิยม. วารสารสิทธิและสันติศึกษา. 2 (2), 150-177.
- ชัยณรงค์ เครือนวน. (2557). ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือในชุมชนท้องถิ่นไทย: ประสบการณ์จากภาคสนาม. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา. 2 (2), 79-93.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช, วิชัย ตันศิริ, สุชาติ วงศ์สุวรรณ และอาทิตย์ อุไรรัตน์. (2553). วัฒนธรรมพลเมือง. สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 11 (2) , 7-10.
- เชษฐา พวงหัตถ์. (2559). โลกศึกษา โลกภิวัตน์ และความเป็นพลเมือง. สงขลานครินทร์. 22 (1), 2-60.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2556). โครงสร้างทางสังคม บทบาทและนโยบายสาธารณะกับความเป็นพลเมือง. วารสารศิลปศาสตร์. 5 (1), 49-62.
- พินสุดา สิริธรรังศรี. (2560). การพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง. สุทธิปริทัศน์. 31 (100), 100-113.
- มูลนิธิสยามกัมมาจล. (2558). อาสาสมัครกับการสร้างความเป็นพลเมือง: “กระบวนการสร้างพลเมืองเยาวชนสู่สังคมพลเมือง” ในงานประชุมระดับชาติด้านการอาสาสมัคร ครั้งที่ 1, จุดเริ่มต้นการสร้างพลังพลเมือง. วันที่ 8 พฤษภาคม 2558. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- มุฮัมมัดอายุบ ปาทาน และคณะ. (2555). ประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ: รายงานวิจัยสารวจสถานภาพองค์กรประชาสังคมในชายแดนใต้. ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้.
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2557). การเมืองภาคพลเมือง: ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือตัวบ่งบอกการเมืองของพลเมือง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 6 (2), 121-140.
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข. (2560). ความเป็นพลเมืองของผู้นำองค์กรภาคประชาสังคม. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา. 5 (2), 1-26.
- วัลย์พร รัตนเศรษฐ. (2557). รัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง. วารสารสถาบันพระปกเกล้า. 12 (3), 3-20.
- วิชัย ตันศิริ, ชัยอนันต์ สมุทวณิช, แคนแนน อัทธิลเงิน และทิพย์พาร ดันติสุนทร, (2557). แนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมนโยบายศึกษา.
- วิชัย ตันศิริ. (2557). ศาสตร์การสอนความเป็นนักประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารอ้างอิง

- ศรีณัฐ หมั่นทรัพย์. (2551) การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง.สถาบันพระปกเกล้า.
พฤษภาคม – สิงหาคม, 101 – 115.
- สงขลาฟอรั่ม. (2557). โครงการพลังพลเมืองเยาวชนสงขลาปีที่ 2 (002/010756). ค้นเมื่อ 14 มกราคม 2560,
จาก <https://www.scbfoundation.com>
- สัญญา เคนาภูมิ, และกชพร ประทุมวัน. (2558). วิธีประชาธิปไตยของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย.
วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 5 (2), 181-199.

ภาคผนวก ฅ
บทความตีพิมพ์
(อยู่ระหว่างการพิจารณา วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร)

สงขลาฟอรั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา¹

กมลวรรณ ไกรเทพ² อุทัย ปริญาสุทธิพันธ์³ และเกษตรชัย และทิม⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสงขลาฟอรั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้อำนวยการสงขลาฟอรั่ม เจ้าหน้าที่โครงการสงขลาฟอรั่ม และผู้เข้าร่วมโครงการกับสงขลาฟอรั่ม จำนวน 11 คน และผู้ให้ข้อมูลรอง ได้แก่ ที่ปรึกษาสงขลาฟอรั่ม เจ้าหน้าที่โครงการมูลนิธิสยามกัมมาจล นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และพี่เลี้ยงเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการกับสงขลาฟอรั่ม จำนวน 6 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า และเขียนรายงานผลโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า สงขลาฟอรั่มช่วยเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา สงขลาฟอรั่มมีการทำงานที่ช่วยให้คนในจังหวัดสงขลาตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น สงขลาฟอรั่มมีกระบวนการทำงานเป็นทีม สร้างเครือข่าย และให้มีการขับเคลื่อนการทํากิจกรรมร่วมกันระหว่างหน่วยงานจากหลายภาคส่วน ทั้งยังช่วยเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นกับเยาวชน โดยใช้กระบวนการการเรียนรู้ที่มาจากการปฏิบัติจริง

คำสำคัญ : สงขลาฟอรั่ม ความเป็นพลเมือง ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail: jib_3749@hotmail.com เบอร์โทรศัพท์ 092-520-8282

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสวัสดิศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail: utai.p@psu.ac.th เบอร์โทรศัพท์ 074 286735

⁴ รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสวัสดิศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail: lkasetchai@yahoo.com เบอร์โทรศัพท์ 074 286678

Songkhla forum with the strengthening citizenship in Songkhla province⁵.

Kamonwan Kraitaep⁶ Utai Parinyasutinun⁷ Kasetchai Laeheem⁸

Abstract

In this research aims to study the Songkhla with a forum to strengthen citizenship of people in Songkhla province. Using qualitative research methods to gather information in the field, which contains the main information providers include the Director of Songkhla forums. Project officer, Songkhla, forums and program participants to Songkhla forums. The number of people and 11 secondary data include consultants, Songkhla forums Project officer, Foundation for Siam Commercial, Academics from Prince of songkla University and mentors youth participate with Songkhla forums. The number 6 people, in conjunction with the education research and related documents. Validate the data and report writing in a threesome by using descriptive analysis method.

The results of this research find that Songkhla forums help to strengthen citizenship of people in Songkhla province. Songkhla Forum to help people in Songkhla province, be aware of the problems that occur. Songkhla Forum process must work as a team. Create a network and provide activities to drive cooperation between agencies from all sectors also helps to strengthen citizenship, youth. By using the process of learning that comes from practice.

Keywords: Songkhla forum, Citizenship, Deliberative democracy

---

⁵ This article is a part of education as a master of Arts In human and social development, Faculty of liberal arts, Prince of Songkla University.

⁶ Students in the Bachelor of Arts, human and social development, liberal arts, Prince of Songkla University.

E-mail: jib_3749@hotmail.com Tell: 092-520-8282

⁷ Assistant Professor Department of geography, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University.

E-mail: utai.p@psu.ac.th Tell: 074 286735

⁸ Associate Professor Department of geography, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University.

E-mail: lkasetchai@yahoo.com Tell: 074 286678

บทนำ

นับตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งทำให้ประชาชนไทยขาดสิทธิเสรีภาพ และการปกครองตามระบอบของประชาธิปไตยเรื่อยมาจนปัจจุบัน จนทำให้เริ่มมีการขับเคลื่อนของภาคประชาชนเกิดขึ้น เนื่องมาจากในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ในมาตรา 57 ได้มีการบัญญัติในเรื่องที่เกี่ยวกับการส่งเสริมในประชาชนมีความเข้มแข็งทางการเมือง และให้มีกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง และให้สิทธิกับประชาชนในการรวมตัวกันเพื่อยื่นข้อเสนอแนะ ข้อเรียกร้อง การสนับสนุน รวมไปถึงการขัดค้านหรือประท้วงการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐได้ Nipapan Jentsantikul (2013) หากแท้จริงนั้นภาคประชาสังคมได้เริ่มมีการก่อตัวมาตั้งแต่ช่วงปี 2523-2539 หลังจากที่มีรัฐบาลมีนโยบายเรื่องการปราบปรามคอมมิวนิสต์และให้ผู้ที่อยู่ในขบวนการเหล่านี้มาร่วมมือกับภาครัฐ Prawat Sonsa (2017) การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนมีมาเป็นเวลายาวหลายทศวรรษ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อต่อต้านอำนาจของภาครัฐ การกดขี่ที่มาจากภาครัฐ และเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม Chompunute Chaliebun (2016)

ดังที่ Theerapat Ungsuchaval (2016) ได้กล่าวถึงงานของ Chairat Charoensin-o-larn (2002) ที่วิเคราะห์ขบวนการประชาสังคมกับการพัฒนาประชาธิปไตยไว้ว่า “ขบวนการประชาสังคมแนวใหม่เป็นผลพวงของขบวนการเคลื่อนไหวต่อสู้ทางสังคมแบบใหม่ (new social movement) ซึ่งมีเป้าหมายชัดเจนว่าไม่ได้สนใจจะชิงอำนาจรัฐ แต่ปฏิเสธอำนาจรัฐ เพราะตระหนักดีว่าอำนาจรัฐนั้นไร้อำนาจและเสื่อมถอยลงทุกวัน ดังนั้นจึงทำการเคลื่อนไหวบนพื้นที่ฐานของสิทธิ จะไม่เชื่อฟังรัฐ” ขบวนการประชาสังคมแนวใหม่ไม่ได้เป็นขบวนการสำหรับการปลดปล่อย การแบ่งดินแดนแต่อย่างใด หากแต่เป็นขบวนการสำหรับปฏิรูปสังคม เน้นเรื่องของความเป็นพลเมือง รู้ว่าตัวเองเป็นใคร เข้าใจในตัวเอง และผู้อื่น มุ่งไปที่การสร้างคุณธรรมของพลเมือง ให้มีความอดทน อดกลั้นต่อความหลากหลายที่มีในสังคม และให้มีการเคารพ ยอมรับที่อยู่กับความหลากหลาย โดยที่ไม่ได้ไปมองว่าความขัดแย้งนั้นเป็นศัตรู เพราะที่ผ่านมามีประเทศไทยเน้นเรื่องความเป็นประชาธิปไตย หากแต่ไม่ได้ส่งเสริมในเรื่องของความเป็นพลเมือง ประชาชนส่วนใหญ่จึงมีความเข้าใจซึ่งมุ่งไปในมุมมองของการทำหน้าที่และขาดในเรื่องของความเข้าใจเรื่องความเป็นพลเมือง ประชาธิปไตยในประเทศไทยที่ผ่านมาจึงไม่มีความแข็งแรงอย่างที่ควรจะเป็น แต่กระนั้นในปัจจุบันก็ได้เกิดกลุ่มประชาชนสังคมหลายกลุ่มที่หันมาให้ความสนใจในการทำงานเพื่อขับเคลื่อนประเด็นเรื่องการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ดังกรณีของสงขลาฟอรั่มที่มีการทำงานประเด็นดังกล่าวมากกว่า 5 ปี มีการทำงานร่วมกับหลายภาคส่วน ทางภาครัฐ เอกชน รวมไปถึงประชาชน และการทำงานของสงขลาฟอรั่มนั้นก็สามารถนำไปสู่การขยายผลออกไปยังพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย อาทิ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดน่าน และกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันตก เช่น จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสงขลาฟอรั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง รวมถึงแนวทางในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา โดยใช้แนวคิดความเป็นพลเมืองเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์และนำไปสู่แนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาโดยสงขลาฟอรั่ม
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือสำหรับการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสงขลาฟอรั่ม เจ้าหน้าที่โครงการสงขลาฟอรั่ม และผู้เข้าโครงการกับสงขลาฟอรั่ม จำนวน 12 คน และผู้ให้ข้อมูลรอง ได้แก่ ที่ปรึกษาสงขลาฟอรั่ม เจ้าหน้าที่โครงการมูลนิธิสยามกัมมาจล นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และพี่เลี้ยงเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการกับสงขลาฟอรั่ม จำนวน 6 คน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่ทำงานร่วมกับสงขลาฟอรั่มอย่างน้อย 1 ปี และต้องเป็นบุคคลที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของสงขลาฟอรั่มเป็นอย่างดี สำหรับผู้ให้ข้อมูลรองนั้น จะเป็นบุคคลที่ทำงานร่วมกับสงขลาฟอรั่มอย่างน้อย 1 โครงการและอยู่ร่วมโครงการกับสงขลาฟอรั่มตลอดโครงการในทุกๆระยะ มีการรับฟังและเข้าใจถึงการทำงานของสงขลาฟอรั่ม ซึ่งในการรวบรวมข้อมูลนั้น ได้มีการบันทึกข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร รวมไปถึงการบันทึกเทปร่วมด้วย เพื่อให้การสนทนาดำเนินไปอย่างไม่ติดขัด ร่วมกับการศึกษางานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้เครื่องมือการตรวจสอบแบบสามเส้า เพื่อทำการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับ ในประเด็นของการเลือกใช้เครื่องมือ วิธีการ และช่วงเวลา จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และเขียนรายงานผลการศึกษาดังด้วยวิธีการเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจ อันได้แก่ บริบทของสงขลาฟอรั่ม สงขลาฟอรั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา และแนวทางในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา รายละเอียดมีดังนี้

บริบทของสงขลาฟอรั่ม

สงขลาฟอรั่ม เป็นองค์กรที่เกิดจากแนวคิดที่มุ่งเน้นเรื่องการสร้างพลเมืองให้เกิดในพื้นที่ของสงขลา เพื่อให้เข้ามามีบทบาทในสังคมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมา บ้านเมืองเราและรวมถึงจังหวัดสงขลาเองมักมีการพึ่งพากับระบบราชการเป็นหลัก และส่วนราชการเองก็มีความต้องการที่จะทำงานเพียงฝ่ายเดียวโดยไม่ได้ออกอากาศกับประชาชนหรือพลเมืองในการเติบโต และดูเหมือนจะทอดทิ้งคำว่า “พลเมือง” อยู่พอสมควร ดังนั้นสงขลาฟอรั่มซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี 2536 โดยเริ่มต้นจากรายการวิทยุของคุณพรธิดา โสดีพันธ์ุ ที่เป็นเรดิโอฟอรั่ม มีรายการเป็นศูนย์กลางของการพูดคุยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบ้านเมือง หากเมื่อมองย้อนกลับไปเมื่อปี 2536 จะเห็นว่าการสื่อสารในช่วงสมัยนั้น การสื่อสารไม่ได้มีความเฟื่องฟูอย่างในสมัยนี้ และเหล่าคลื่นวิทยุต่างๆ ก็มักถูกซื้อไปด้วยส่วนกลาง และนี่เป็นจุดที่แสดงให้เห็นว่าส่วนกลางมีการแย่งชิงทรัพยากรจากท้องถิ่นเข้าสู่ส่วนกลาง และเมื่อซื้อไปก็ไปขายให้กับบริษัทต่างๆ และนำกลับมาขายในท้องถิ่นในราคาที่แพง เหมือนเป็นการนำทรัพยากรของคนท้องถิ่นไปให้กับคนส่วนกลาง ซึ่งการมองแบบนี้ก็จัดรายการในสมัยนั้นไม่ได้มีมุมมองเช่นนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นนักจัดรายการเพลง รายการในแบบที่เป็นความรู้ในแง่มุมทางวิชาการจึงขายไม่ค่อยได้ ที่มีรายการของคุณเลิทธิชัย หยุ่น ที่เนชั่น และรายการคอลเลกต์ไอที่คุณพรธิดา โสดีพันธ์ุ เป็นผู้จัด แต่ในส่วนของรายการจากคุณเลิทธิชัย หยุ่น จัดนั้นก็เป็นข่าวสารที่มาจากส่วนกลาง ในขณะที่รายการจากคุณพรธิดา โสดีพันธ์ุ นั้นเป็นข่าวสารที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งประเด็นในขณะนั้น คือ เรื่องของสิ่งแวดล้อม พื้นที่ในกรุงเทพฯ มีประเด็นเกี่ยวกับแม่น้ำเจ้าพระยา และในสงขลาจึงเกิดประเด็นเกี่ยวกับทะเลสาบ มีการรณรงค์ และก็มีรายการที่ชื่อว่า “โลกสดใสในบ้านเกิด” และก็มีเครือข่ายเกิดขึ้นจากรายการดังกล่าว อาทิ นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้คนที่อาศัยอยู่รอบ ๆ ลุ่มน้ำทะเลสาบ และรวมถึงพระภิกษุ มีการทำกิจกรรมธรรมชาติเพื่อทะเลสาบสงขลา และนอกจากนั้นยังมีจดหมายที่ถูกเขียนส่งเข้ามาที่รายการคอลเลกต์ไอเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 200 ฉบับ และในการจัดรายการวิทยุในยุคสมัยนั้น

คือร่วมกับ อสมท. และมีการเข้าร่วมเป็นผู้สนับสนุนที่เป็นภาคธุรกิจ เช่นบริษัทที่สร้างบ้านจัดสรร โดยมีการส่งเสริมในด้านของการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่ธรรมชาติ อาทิ บ้านจัดสรรที่อยู่ใกล้กับคลองอยู่ตะกั่ว ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของทะเลสาบสงขลา ให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งในการช่วงนั้นก็ทำให้มีรายได้ประมาณ 50,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นเงินที่มากพอสำหรับการทำกิจกรรมในพื้นที่และมีการหยุดใช้สื่อวิทยุในช่วงเวลาต่อมา

ปี 2545-2546 เนื่องจากมีโซเชียลเน็ตเวิร์กเข้ามาส่งผลให้เกิดการหยุดทำรายการวิทยุดังกล่าวไป ได้ทำให้ขาดรายได้สำหรับทำกิจกรรมที่เป็นทางสังคมของจังหวัดสงขลา จึงได้เริ่มหาแหล่งทุน เพื่อเข้ามาช่วยสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมต่อไป

ปี 2551 ได้มีการปรับประเด็นในการดำเนินงานให้เหลือแค่การสร้างพลเมืองเยาวชนรุ่นใหม่อย่างเดียว เพราะต้องการให้เยาวชนรู้และเข้าใจในสิทธิของตนเอง รวมไปถึงต้องการให้เยาวชนได้มีโอกาสแสดงออกถึงเจตจำนงของตัวเอง ในระยะแรกนั้นทำงานร่วมกับองค์กรยูนิเซฟ ซึ่งได้ให้ทุนสนับสนุนการทำงานเกี่ยวกับเด็กที่ก้าวพลาดเท่านั้น ซึ่งอยู่ในสถานพินิจ โดยเข้าไปจัดกระบวนการให้เด็ก ๆ ที่ก้าวพลาดนั้น ได้เติบโตทางความคิดให้เหมือนที่กรมพินิจ พูดว่า “คืนคนดี สู่อสังคม” และสงขลาฟอรัมก็มาแปลงเป็นการสร้างความเป็นพลเมืองให้กับเด็ก

ปี 2554-2555 ก็เริ่มมองไปที่กลุ่มคนรุ่นใหม่ มากกว่าเด็กที่อยู่ในสถานพินิจ จึงมีการมองหาผู้ร่วมทำงานอีกกลุ่มเข้าร่วมนั่นคือ “มูลนิธิสยามกัมมาจล” ซึ่งกว่าการทำงานร่วมกับมูลนิธิสยามกัมมาจลจะเริ่มต้นนั้น มีกระบวนการพูดคุยอยู่กว่า 2 ปี เนื่องจาก เดิมทีมูลนิธิสยามกัมมาจลก็มีการทำงานเกี่ยวกับเยาวชนอยู่แล้วเพียงแต่มีลักษณะของกระบวนการที่แตกต่างกัน และเมื่อต้องมาทำงานร่วมกันจึงต้องมีการพูดคุยที่ปรับกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนใหม่

สรุปได้ว่า สงขลาฟอรัมมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่หลากหลายมาตลอด ทั้งในส่วนของรัฐ ก็จะมีการเลือกบุคลากรทางวิชาการที่มีความเข้าใจ มีเจตจำนงเหมือนกัน และต้องมีความเป็นอิสระในกระบวนการทำงาน อาทิ โรงเรียน ซึ่งมีความต้องการจะปรับแนวทางการเรียนสอน มีการสร้างห้องเรียนพลเมืองในโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือแม้แต่มูลนิธิสยามกัมมาจลซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำงานประเด็นเกี่ยวกับเยาวชนมาก่อน หากแต่กระบวนการทำงานนั้นมีความแตกต่างไปจากสงขลาฟอรัมที่เน้นความเป็นวิชาการไปด้วย กว่าที่แต่ละหน่วยงานจะได้มาร่วมกันทำงาน จนนำไปสู่การทำงานในระดับเครือข่ายในปัจจุบัน (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ภาคีเครือข่ายของสงขลาฟอรัม
ที่มา : วิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัย (2561)

สงขลาฟอร์มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

การเรียนรู้ตามสภาพจริง สงขลาฟอร์มมีกระบวนการทำงานที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลาผ่านการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง ผ่านการเรียนรู้ที่เรียกว่า "Authentic Learning หรือ การเรียนรู้ตามสภาพจริง" ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้ Prasart Nuangchalem (2015) ได้อ้างถึง Phop LaohPaiboon (1999) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ตามสภาพจริงไว้ในบทความเรื่อง แนวการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21 ว่า "ผู้เรียนคือผู้สร้างความรู้ การเรียนรู้ก็ควรจะมีคุณค่าและความหมายที่แท้จริงต่อชีวิต การเรียนการสอนควรสะท้อนความเป็นจริงของชีวิต โดยที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้มีความน่าสนใจและให้ความรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ในสถานการณ์ประจำวัน" เช่น เด็ก ๆ ที่มีความสนใจเรื่องขยะ ก็เริ่มจากจากตัวเองก่อนด้วยการลดปริมาณจากที่ตัวเองสร้างขยะให้มีปริมาณลดลงให้ได้ ไม่เพียงแต่ไปสนใจขยะที่มาจากคนอื่น ๆ เพราะนั่นเป็นการเรียนรู้ที่ล้มเหลว หากเด็กมีความสนใจเรื่องขยะจริง ๆ เด็กต้องรู้จักที่จะคิดถึงสถานการณ์ขยะที่เกิดขึ้นจริง โดยพาลงไปดูแลพื้นที่สำหรับกำจัดขยะของจังหวัดสงขลาที่มีสภาพเป็นอย่างไร ขยะส่วนที่ไม่สามารถกำจัดได้นั้น มีการทับถมจนเป็นภูเขาจำนวนเท่าไร และกับบริบทของพื้นที่กำจัดขยะที่มี 4-5 ครอบครัวย้ายอยู่ ไม่ได้มีการดูแลตัวเอง อาทิ ไม่ได้มีการใช้ผ้าปิดปากปิดจมูก และการเรียนการสอนแบบนี้จะให้ความสำคัญกับเด็กในช่วงวัยรุ่นไม่ได้สอนอนุบาล เนื่องจากว่าที่ผ่านมาหนังสือเล่มหนึ่งที่กล่าวว่า "การเรียนรู้นั้นมีมาแต่เกิด มาเริ่มต้นอนุบาลนั้นก็สายเสียแล้ว" การทำงานกับเยาวชน วิจัยชิ้นหนึ่งที่กล่าวว่า "สมองของมนุษย์ช่วงที่มหัศจรรย์ที่สุด คือ ช่วง 12-25 ปี" ซึ่งเป็นไปตามที่ Prapapun Chucharoen (2008) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ 10 ปี ทศวรรษเพื่อเด็กและภูมิปัญญาของครอบครัวว่า "สมองมนุษย์นั้นมีความแตกต่างกับสัตว์ที่สมองส่วนหน้าที่ทำหน้าที่คิดเป็นเหตุเป็นผล มีความสามารถในการวิเคราะห์ มีจินตนาการ เกิดปัญญา เรียกสมองบริเวณนี้ว่า "cerebral cortex" และสมองส่วนนี้เองที่ช่วยให้มนุษย์เราเจริญถึงขีดปัญญาได้ จากรายงานการวิจัยด้านประสาทวิทยาศาสตร์พบว่าสมองส่วนนี้สามารถพัฒนาได้จนถึงอายุ 20-25 ปี" เมื่อมีข้อมูลชุดนี้จึงนำข้อมูลชุดดังกล่าวมาใช้ในการคัดเลือกกลุ่มที่จะเข้าร่วมโครงการกับสงขลาฟอร์ม เพราะว่าการในช่วงวัยดังกล่าวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ในระยะที่ไม่นานมาก และตลอดเวลาที่สงขลาฟอร์มได้ทำงานมา 6 ปี ก็เกิดพัฒนาการและสร้างกระบวนการที่ตรงคำว่าการศึกษาก็บอกว่า เป็นการงอกงามของการเป็นมนุษย์ ซึ่งการงอกของความเป็นมนุษย์นั้นจะเห็นได้ชัดจากเด็ก ๆ จากโรงเรียนบ้านปริก (ภูก่อวิทยาการ) อำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากเด็กหลังห้องที่ต้องการทำงานในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งมีความแตกต่างจากเด็กที่เป็นคนเก่งตามที่คุณครูสนใจ และสำหรับเด็กหลังห้องเหล่านั้นเมื่อเข้าร่วมโครงการกับสงขลาฟอร์มแล้วนั้น ได้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ เด็กมีทักษะความเป็นผู้นำและเป็นลักษณะผู้นำแบบผู้นำร่วม คือ เป็นคนที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นมีการแบ่งหน้าที่กันทำงานได้ และในขณะเดียวกันก็สามารถผึกกำลังรวมเป็นหนึ่งได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ก็เป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องการ หากแต่กระบวนการสร้างที่เกิดในโรงเรียนนั้นมักเป็นการสร้างผู้นำเดี่ยว กล่าวคือ เด็กคนไหนที่มีความสามารถก็จะให้การสนับสนุนแต่คนนั้นในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นก็ได้เกิดเพียงแค่นี้ หากแต่ยังเดในตัวคุณครูด้วย จากเดิมที่มีมีการเปรียบเทียบระหว่างเด็กเก่ง ๆ กับเด็กที่อยู่หลังห้องเสมอ

ดังเช่นที่เกิดขึ้นในระยะแรกที่สงขลาฟอร์มเข้าไปร่วมทำโครงการกับโรงเรียน คุณครูก็มักจะชี้แนะให้เด็กเก่ง ๆ เป็นผู้ตอบคำถามหรือนำเสนอ ในขณะที่เด็กหลังห้องกำลังจะยกมือ ในระยะที่สงขลาฟอร์มเห็นก็เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น ต่อมาจึงเกิดการจัดระเบียบใหม่ สิ่งที่เกิดขึ้นในตอนนั้น สงขลาฟอร์มมองว่าคุณครูไม่มีความเข้าใจเรื่องกระบวนการ หากแต่สนใจเพียงแต่เป้าหมายที่ต้องการให้เด็กเป็น และไม่ได้สนกระบวนการรวมไปถึงพัฒนาการที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก จากการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการกับสงขลาฟอร์มจนจบ สงขลาฟอร์มก็จะมีการเข้าไปพูดคุยกับคุณครูเพื่อชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็ก ทั้งการพูดที่เป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น การให้เกียรติคนอื่น หรือแม้แต่การให้ความสำคัญเรื่องของเด็กผู้ชาย ผู้หญิงที่คุณครูให้ความสำคัญไม่เหมือนกัน เดิมก่อนที่สงขลา

ฟอร์้มจะเข้าไปสิ่งที่เด็ก ๆ จะเล่าในที่ทำงานของสงขลาฟอร์้มฟ้ง คือการที่คุนคุนมักสนใจแต่เด็กผู้หญิง และเมื่อผ่านโครงการมาได้คุนคุนเองก็มีการปรับเปลี่ยนมีการให้ความสนใจกับเด็กผู้ชายมากขึ้น (ตารางที่ 1)

สรุปได้ว่า สงขลาฟอร์้มมีการทำงานที่มุ่งเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นกับคนในจังหวัดสงขลาโดยมุ่งไปที่การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในตัวเยาวชน ซึ่งกระบวนการของการเสริมสร้างนั้นอาศัยเรื่องของการเรียนรู้เข้ามาเป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง และการเรียนรู้ที่จะเป็นบุคคลที่มีความเป็นพลเมือง หากแต่การเรียนรู้ที่นำไปใช้ในการเรียนรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นจริง และให้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจจริง ๆ เมื่อมีการเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนมีความสนใจจึงส่งผลให้เกิดทักษะในด้านการคิด การตระหนัก และรวมไปถึงการแสดงออก

ตารางที่ 1 การทำงานของสงขลาฟอร์้ม

ประเด็น	การทำงานของสงขลาฟอร์้ม
Authentic Learning	สงขลาฟอร์้มมีการทำงานที่เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง โดยให้ผู้เข้าร่วมโครงการเขียนโครงการที่ต้องการทำตามความสนใจ จากนั้นเจ้าหน้าที่จากสงขลาฟอร์้มจะเข้าไปพูดคุยถึงทิศทางความเป็นไปได้ของโครงการและนำไปสู่การปฏิบัติจริง
การทำงานกับเยาวชน	สงขลาฟอร์้มเป็นหน่วยงานที่มุ่งการทำงานกับเยาวชน เพราะมองว่าที่ผ่านมาในจังหวัดสงขลาที่มีคนในวัยของเยาวชนนั้นเข้ามาส่วนร่วมกับงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาน้อยมากจึงมีความประสงค์จะสร้างเยาวชนที่มีความเป็นสนใจสิ่งที่เกิดขึ้นในจังหวัดให้เพิ่มขึ้น
การสร้างความเป็นพลเมือง	เนื่องมากจากการทำงานของสงขลาฟอร์้มที่ผ่านมา มองเห็นว่า “พลเมือง” เป็นเพียงคำ แต่ที่ไม่ได้มีอยู่จริงตัวบุคคล จึงมีเป้าหมายที่จะสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นในสังคม จึงมีกระบวนการทำงานที่มุ่งสร้างความเป็นพลเมือง โดยที่สงขลาฟอร์้มเองทำหน้าที่เป็นที่กลางของการแลกเปลี่ยนข้อมูล

ที่มา : วิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัย (2561)

แนวทางในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา

การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา มีความจำเป็นต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะช่วยให้คนในจังหวัดสงขลาที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองเพิ่มมากขึ้น เพราะที่ผ่านการรับรู้ของประชาชนในจังหวัดสงขลาอย่างเข้าใจเรื่องของความเป็นพลเมืองว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องการออกไปใช้ชีวิตที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นหลัก หากแต่แท้จริงแล้วหน้าหน้าที่ของพลเมือง หรือสิทธิของความเป็นพลเมืองนั้นมีมากกว่า อาทิ การร่วมตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไข เป็นต้น ซึ่งที่ผ่านมามองเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมักถูกผลักออก ให้เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ และการกระทำเช่นนั้นทำให้เกิดความไม่สมดุลอย่างน่าใจ อีกทั้งยังก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ได้เป็นเจ้าของกับสิ่งที่มีอยู่ในจังหวัด ดังนั้นการที่จะเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นได้นั้น จะต้องมีการเรียนรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ปัญหาที่เป็นปัญหาจริง ๆ ให้เกิดการตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น นำมาสู่การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนการร่วมกันหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา และร่วมติดตามผลหลังจากที่ปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไข

อภิปรายผล

ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล อันได้แก่ สงขลาพอร์มกับองค์กรไม่แสวงหากำไร สงขลาพอร์มกับองค์กรประชาสังคมในบริบทของพื้นที่กลาง สงขลาพอร์มกับการเสริมสร้างความ เป็นพลเมืองของเยาวชน และสงขลาพอร์มกับประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ รายละเอียดมีดังนี้

สงขลาพอร์มกับองค์กรไม่แสวงหากำไร

สงขลาพอร์มเป็นองค์กรที่เกิดจากการที่ต้องการให้มีพื้นที่กลางในการสื่อสารเรื่องราวที่เกิดขึ้นในจังหวัด สงขลา โดยมีภาระงานประมาณจากการจัดรายการวิทยุที่จัดมาบริหารในระยะแรก และระยะต่อมาก็มีการเขียน โครงการเพื่อของประมาณจากแหล่งทุนในบางส่วน และบางส่วนก็มาจากการระดมทุน การขายของและรวมไป ถึงการนำรายได้จากการไปเป็นวิทยากรของผู้อำนวยการหน่วยงานมาเป็นงบประมาณในการขับเคลื่อนกิจกรรมที่ เกิดขึ้นในจังหวัดสงขลา เพื่อให้คนในจังหวัดสงขลาได้เข้ามาเรียนรู้และแลกเปลี่ยนสิ่งที่เกิดขึ้นในจังหวัดสงขลา ไปพร้อม ๆ กับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไปในตัว สอดคล้องกับ Sid Suntrayuth (2015) ที่กล่าวว่าสำหรับ องค์กรที่ไม่แสวงหากำไรในปัจจุบันมีการดำเนินงานในสภาพแวดล้อมของการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้องค์กรต่างที่จะต้องมุ่งมั่นเพื่อที่จะเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ และเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อความอยู่รอดขององค์กร และเช่นเดียวกับ Noppadon Dejprasert (2017) ที่กล่าวถึงวิสาหกิจไว้ว่าเดิมทีนั้นองค์กรก็แนวคิดที่เรียกว่า “การ ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม” นั่นคือ การดำเนินกิจการเพื่อแสวงหากำไรสูงสุดให้กับองค์กร แต่ดำเนินการอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายกับสงขลาพอร์ม หากแต่มีจุดที่แตกต่างกัน คือ สงขลาพอร์มไม่ได้มุ่งแสวงหากำไรให้เข้าสู่องค์กรเพียงแต่มีความจำเป็นต่อหาทุน หรืองบประมาณสำหรับการดำเนินกิจกรรม สำหรับพัฒนาจังหวัดสงขลาต่อไป ส่วนที่คล้ายกับวิสาหกิจ คือ มีการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อสังคมอย่างชัดเจน มีการดำเนินงานขององค์กรที่สามารถขับเคลื่อนได้ และมีการปฏิบัติและตระหนักเพื่อสังคมอย่างสม่ำเสมอ

สงขลาพอร์มกับองค์กรประชาสังคมในบริบทของพื้นที่กลาง

สงขลาพอร์มเป็นองค์กรที่ทำงานร่วมกับอีกหลายหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่ ขึ้นอยู่กับประเด็นที่ ผู้เข้าร่วมโครงการสนใจ และขึ้นอยู่กับประเด็นที่เป็นปัญหาหรือขึ้นในจังหวัดสงขลาในแต่ละช่วงเวลา อาทิ ประเด็น ที่เกี่ยวกับทะเลสาบสงขลา ที่มีการขับเคลื่อนมานานนับสิบปี และมีการขับเคลื่อนร่วมกัน ทั้งสงขลาพอร์ม กรมเจ้าท่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ และประชาชนในจังหวัดสงขลาเอง ซึ่งที่ผ่านมามีสิ่งที่สงขลาพอร์มทำ คือ การเป็นพื้นที่กลางสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูล อาทิ ประเด็นทะเลสาบสงขลา ที่มีคนเข้ามาศึกษาหลายกลุ่ม ดังนั้นข้อมูลก็จะมีหลายแบบ และมีความกระจายตัว ทำอย่างไรข้อมูลในแต่ละส่วนจะสามารถรวมกันได้ สงขลา พอร์มจึงทำหน้าที่ในส่วนนี้ คือเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนข้อมูล และไม่เพียงข้อมูลประเด็นทะเลสาบเพียง อย่างเดียว หากแต่ยังมีประเด็นอื่นที่ผู้คนให้ความสนใจก็มีการจัดวงสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอยู่เรื่อย ๆ เช่นเดียวกับ Kanchanok Prakasvuthisarn (2009) ที่กล่าวถึงการเคลื่อนไหวของประชาสังคมในเมืองเชียงใหม่ ต่อประเด็นปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมืองระหว่างปี พ.ศ. 2540-2551 เกี่ยวกับการทำงานของภาคีในจังหวัด เชียงใหม่ไว้ว่าจังหวัดเชียงใหม่จะเป็นเมืองที่มีทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรม แต่นั่นอาจจะไม่ใช่ความ คิดเห็นของคนในเชียงใหม่ส่วนใหญ่ก็ได้ ฉะนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นอื่น ๆ และ นำมาซึ่งกับสรุปในภายหลัง

สงขลาพอร์มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของเยาวชน

สงขลาพอร์มมีกระบวนการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในจังหวัดสงขลา โดยที่มุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้าง ในตัวเยาวชน เนื่องจากการทำงานที่ผ่านมาของสงขลาพอร์มพบว่ามีความสนใจจากเยาวชนจำนวนน้อยมากที่เข้ามามีส่วน ร่วมกับการทำงานเพื่อสังคม จึงมีความสนใจที่จะสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นกับเยาวชน และที่ผ่านมามีเห็นว่า

คำว่า “พลเมือง” ใช้ในประเทศไทย หากแต่เป็นคำที่ได้ไม่มีอยู่จริง จึงนำความสนใจมารวมกันและสร้างกระบวนการพัฒนาให้เกิดขึ้นในจังหวัดสงขลา และช่วงเวลาต่อมาได้มีการเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับพัฒนาการทางสมองของคน และมีงานวิจัยที่บอกถึงการทำงานของสมองที่น่าสนใจ จึงเป็นเหตุผลที่สนับสนุนให้สงขลาพอร์มนั้นทำงานเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในจังหวัดสงขลาให้ได้มากที่สุดทางแล้ว คือ มุ่งเน้นไปที่เยาวชน ช่วงอายุ 12-25 ปี แม้ว่าในงานวิจัยของ Nuanchan Chutabhakdikul (2017) จะอธิบายว่าช่วงวัย 3-6 ขวบ นั้นเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการพัฒนาทักษะ EF ซึ่งประกอบด้วย 9 ด้าน อันได้แก่ 1) ทักษะความจำที่นำมาใช้งาน (Working Memory) 2) ทักษะการยับยั้งชั่งใจ-คิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control) 3) ทักษะการยืดหยุ่นความคิด (Shift Cognitive Flexibility) 4) ทักษะการใส่ใจจดจ่อ (Focus) 5) การควบคุมอารมณ์ (Emotion Control) 6) การประเมินตัวเอง (Self-Monitoring) 7) การริเริ่มและลงมือทำ (Initiating) 8) การวางแผนและการจัดระบบดำเนินการ (Planning and Organizing) และ 9) การมุ่งเป้าหมาย (Goal-Directed Persistence) แต่ในขณะที่เดียวกันดังกล่าวไว้แล้วข้างต้นนั้นว่าแม้ว่าสมองจะสามารถพัฒนาได้ดีที่สุดในช่วงวัย 3-6 ปี แต่สำหรับเกี่ยวกับการทำงานเรื่องของเหตุผลนั้นสมองสามารถมีพัฒนาการได้เรื่อย ๆ ไปจนถึงอายุ 20-25 ปี ดังที่ Prapapun Chucharoen (2008) ได้กล่าวไว้ด้วยเหตุนี้ สงขลาพอร์มจึงมีกระบวนการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่มุ่งเน้นไปที่การสร้างเยาวชนเป็นหลัก

สงขลาพอร์มกับประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ

สงขลาพอร์ม มีการทำงานในลักษณะของการเป็นพื้นที่กลางของการแลกเปลี่ยนข้อมูล ดังนั้นสิ่งที่สงขลาพอร์มให้ความสำคัญมาตลอด คือการทำงานที่อาศัยการพูดคุยแลกเปลี่ยน ตั้งแต่การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน/องค์กร การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้อำนวยการองค์กรกับเจ้าหน้าที่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเจ้าหน้าที่กับเยาวชน รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประชาชนในจังหวัดสงขลา ผ่านวงสนทนา เวทีสัมมนา และอีกหลากหลายรูปแบบ โดยในการนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนกันนั้น ก็เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา ให้เกิดขึ้นกับจังหวัด ซึ่งจังหวัดสงขลาที่มีใช้ของคนใดคนอยู่แล้ว ดังนั้น การมาล้อมวงสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลจึงเป็นแนวทางการปฏิบัติที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมให้การแสดงความคิดเห็นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Patcharee Siroros (2009) ที่กล่าวถึงประชาธิปไตยแบบสานเสวนา ซึ่งก็คือประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ เนื่องจากมีกระบวนการปรึกษาหารือ ที่อาศัยการให้เหตุผล โดยที่ประชาชนต้องเตรียมความพร้อมสำหรับปรับเปลี่ยนความคิดเห็น เพราะจำนวนต่อเหตุผล ซึ่งเหตุผลดังกล่าวอาจมีความขัดแย้งกับแนวทางที่ตนอยากเห็นหรือขัดแย้งกับผลประโยชน์ของตน การปรึกษาหารือทางการเมือง ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อจะปรับเปลี่ยนทางเลือกเท่านั้น หากแต่กระบวนการสานเสวนาหาทางออกสาธารณะนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เข้าร่วมทุกคนเข้ามาร่วมเข้ามาโดยมีสถานะภาพที่เท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับที่ Chainarong Krunnung (2014) ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือว่ามีลักษณะการพูดคุยแบบประนีประนอมมากกว่าจะเป็นการถกเถียงเพื่อหาข้อสรุป ซึ่งกระบวนการเช่นนี้เป็นการการผสมผสานระหว่างประชาธิปไตยแบบเลือกตั้งเข้ากับการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในลักษณะของการจับเข่าคุย และในส่วนของกระบวนการการขับเคลื่อนประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ นั้น จะพบว่าเป็นการทำงานในลักษณะ “ทำไปแก้ไปหรือทำไปเปลี่ยนแปลงไป” เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่ทุกคนร่วมกันวางไว้

สรุป

สงขลาฟอรั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองนั้น สำหรับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา ส่งผลให้คนในจังหวัดสงขลาตระหนัก ให้ความสนใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเด็นที่เกิดขึ้นในจังหวัดสงขลา ทำให้คนในจังหวัดสงขลาที่มีความเข้าใจถึงความเป็นพลเมืองมากขึ้น ดังนั้นการพัฒนาความเป็นพลเมืองของสงขลาฟอรั่ม ควรมีการส่งเสริมต่อไป ทั้งนี้หน่วยงานอื่น ๆ อาทิ หน่วยงานรัฐ องค์กรเอกชน รวมไปถึงประชาชน ควรเข้ามามีส่วนร่วมกับการทำงานของสงขลาฟอรั่มเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสงขลาฟอรั่มมีกระบวนการทำงานที่เป็นเพื่อสังคม ไม่ได้มุ่งหวังผลที่เกิดกับส่วนตัวแต่อย่างใด และการเข้าร่วมทำงานหรือร่วมโครงการจากสงขลาฟอรั่มยังช่วยเพิ่มพูนทักษะในภาคดำเนินอีกด้วย

References

- Chai-Anan Samudavanija, Vichai Tunsiri, Suchat Wongsuwan and Arthit Ourairat. (2010) Cultural Citizens (วัฒนธรรมพลเมือง) *Institute of Culture and Arts Journal*, 11(2): 7-10.
- Chainarong Krunnung. (2014) Deliberative Democracy in Thai Local Community: Experience from Fieldwork (ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือในชุมชนท้องถิ่นไทย: ประสบการณ์จากภาคสนาม). *Journal of Political Economy*, 2(2): 79-93.
- Chairat Charoensin-o-lam. (2002). *Social movement New type. (ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่). (2nd).* Bangkok: vibhasazine.
- Chetta Puanghut. (2016) Global Studies, Globalization and Global Citizenship (โลกศึกษา โลกาภิวัตน์ และความเป็นพลเมือง). *Journal of Social Sciences and Humanities*, 22(1): 2-60.
- Chompunute Chaliebun. (2016) Dynamics of Thai Civil Society: From Democratic to Authoritarian Regime (พลวัตของประชาสังคมภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยสู่เผด็จการอำนาจนิยม). *Journal of Human Rights and Peace Studies*, 2(2): 150-177.
- Pinsuda Siridhrungsri. (2017) Civic Education Development. *SUTHIPARITHAT*, 31(100): 100-113.
- Prasart Nuangchalem. (2015). *Learning science in the 21st century. (การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21).* Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kanchanok Prakasvuthisarn. (2009) Social Movements in Chiang Mai Against Problems from Urbanization During 1997-2008 (การเคลื่อนไหวของประชาสังคมในเมืองเชียงใหม่ต่อประเด็นที่เกิดจากความเป็นเมืองระหว่างปี พ.ศ. 2540-2551). *Journal of Social Sciences*, 21(1): 171-213.
- Muhammad Pathan, Kasama Jitpiromsri, Ramadan Panjur and Fareeda Kajudman. (2012). *Civil society and the peace process: a survey report on the status of civil society organizations in the southern border (ประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ: รายงานวิจัยสำรวจสถานภาพองค์กรประชาสังคมในชายแดนใต้).* Pattani: Deep South Watch.
- Nipapan Jentsantikul. (2013) Social structure, role and public policy with the citizenship (โครงสร้างทางสังคม บทบาท และนโยบายสาธารณะกับความเป็นพลเมือง). *Journal of Liberal Arts, Prince of Songkla University*, 5(1): 49-62.
- Noppadon Dejprasert. (2017) Transforming Organizations towards Sustainable Social Enterprises (การปรับองค์กรสู่วิสาหกิจเพื่อสังคมที่ยั่งยืน). *Executive Journal*, 37(1): 68-74.

- Nuanchan Chutabhakkikul. (August 2017). **Assessment of managerial thinking development (EF) in early childhood** (การประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหาร (EF) ในเด็กปฐมวัย). [Online]. Retrieved September 1, 2018 from <https://bit.ly/2XoBgEu>.
- Patcharee Siroros. (2009) Deliberative Democracy: Belief, Myth and Reality in Thai Society. **Journal of Management Sciences**, 26(1): 75-90.
- Prapapun Chucharoen. (2008). Teenage **Brain** (สมองวัยรุ่น). [Online]. Retrieved September 1, 2018 from <http://www.cf.mahidol.ac.th/autopage/file/WedJuly2008-22-32-5-8article-008.pdf>.
- Prawit Sonsa. (2017) Civil Society and the Mobilization of Self-Managed Province Concept: Case Study of Amnat Charoen Province. (ภาคประชาสังคมกับการขับเคลื่อนแนวคิดจังหวัดจัดการตนเอง: กรณีศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ). **Journal of Political Science and Law Kalasin Rajabhat University**, 5(1): 142-160.
- Phop LaohPaiboon. (1999). **Science teaching** (แนวการสอนวิทยาศาสตร์). (3rd). Bangkok: Thai Watana Panich.
- Rong Boonsuaykhwan. (2014) Citizen Politics: Literature Reviews for Making Citizen Politics Indicators (การเมืองภาคพลเมือง: ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือตัวบ่งบอกการเมืองของพลเมือง). **Journal of Humanities and Social Sciences**, 6(2): 121-140.
- Rungnapa Yanyongkasemsuk. (2017) Citizenship of Civil Society Leaders (ความเป็นพลเมืองของผู้นำองค์กรภาคประชาสังคม). **Journal of Political Economy**, 5(2): 1-26.
- Sanya Kenaphoom and Kotchapon Pathumwan. (2015). Citizens' Democratic way of life in a Democratic Regime(วิถีประชาธิปไตยของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย). **Valaya Alongkorn Review**, 5(2):181-199.
- Sid Suntrayuth. (2015) The Study of Nonprofit Management: The Relationship between Information and Communication Technology Adoption and Financial Viability of Nonprofit Organizations. (การศึกษาการจัดการองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร: ความเชื่อมโยงระหว่างการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่อความอยู่รอดทางการเงินขององค์กร). **Nida Economic Review Journal**, 9(2): 54-87.
- Songkhla Forum. (2014). **The vitality of youth citizenship project, Songkhla 2** (โครงการพลังพลเมืองเยาวชนสงขลาปีที่ 2). [Online]. Retrieved September 1, 2018 from <https://www.scbfoundation.com/stocks/media/files/519gxxaop.pdf>.
- Theerapat Ungsuchaval. (2016) Understanding Civil Society through the new lens: Civil Society Diamond Approach. ('ประชาสังคม' (Civil Society) ในมุมมองใหม่: บทสำรวจหน้าตาและตำแหน่งแห่งที่ของประชาสังคมในมุมมอง Civil Society Diamond). **Journal of Politics and Governance**, 5(1): 39-67.
- The Siam Commercial Foundation. (2015). **The process of creating youth citizens to the civil society** (กระบวนการสร้างพลเมืองเยาวชนสู่สังคมพลเมือง). [Online]. Retrieved September 1, 2018 from <http://www.volunteerspirit.org/file/ncv/R805a.pdf>.

- Vichai Tunsiri, Chai-Anan Samudavanija, Canan Atilgan and Thippaporn Tantisunthorn. (2014) **Civic Education** (แนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย). Bangkok: Institute of Public Policy Studies Foundation for the Promotion of Public Policy Studies.
- Vichai Tunsiri. (2014). **Pedagogy of the Democrat** (ศาสตร์การสอนความเป็นนักประชาธิปไตย). Bangkok: Institute of Public Policy Studies Foundation for the Promotion of Public Policy Studies.
- Walaiporn Rantanasey. (2014) Civic Public Administration (รัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง). **King Prajadhipok's Institute Journal**, 12(3): 3-20.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวกมลวรรณ ไกรเทพ	
รหัสนักศึกษา	6011120026	
วุฒิการศึกษา		
วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต (พัฒนาสังคม)	มหาวิทยาลัยนเรศวร	2560

การเผยแพร่บทความและเข้ารับการศึกษา

กมลวรรณ ไกรเทพ อุทัย ปริญญาสุทินันท์ และเกษตรชัย และหิม. (2561). การจัดการสงขลาพอร์รั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา. การประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 8 วันที่ 22 มิถุนายน 2561. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

กมลวรรณ ไกรเทพ อุทัย ปริญญาสุทินันท์ และเกษตรชัย และหิม. (2562). สงขลาพอร์รั่มกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของคนในจังหวัดสงขลา. (อยู่ระหว่างการพิจารณา วารสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศิลปากร)